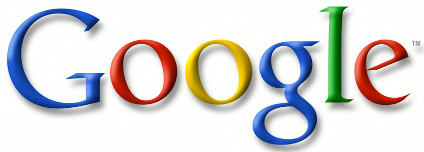
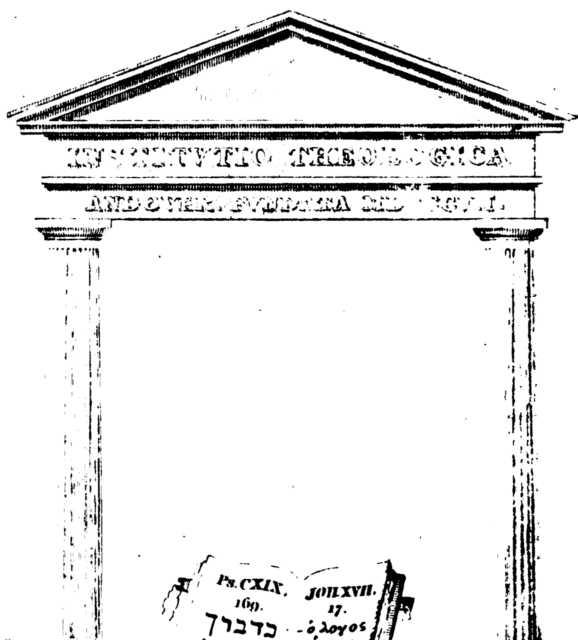

יהוה

INSTITVTIO THEOLOGICA
Ps. CXIX. 169.
כדברך הבינני
JOH. XVII. 17.
ὁ λογος ὁ σος αληθεια εστι
ΑΚΡΟΓΩΝΙ
ΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

GEO. HENRICI AUG. EWALD

PROFESSORIS GOTTINGENSIS, SOCIETATIS AS. PARIS. SOCII

GRAMMATICA CRITICA LINGUAE ARABICAE

CUM BREVI METRORUM DOCTRINA.

VOLUMEN PRIUS

ELEMENTA ET FORMARUM DOCTRINAM COMPLECTENS.

CUM TABULA LITHOGRAPHICA.

LIPSIAE, 1831.

SUMTIBUS LIBRARIAE HAHNIANAE.

Gottingae, typis expressum Dieterichianis.

PRAEFATIO.

Grammaticam arabicam scribendi tres potissimum mihi fuere causae graviores. Primum laetiori, quod nunc inter nos affulget, literarum arabicarum studio non melius me et tutius consulere posse putavi quam grammaticâ diligentius descriptâ; dici enim vix potest quantum sibi in quacunque literarum harum parte tractandâ noceat qui linguae fundamenta et rationes veras aut prorsus non perspexerit aut penitius cognoscere et quaerere negligat. Qui autem liber grammaticus linguam hanc cultu dignissimam bene ex ejus fundamentis descripserit et explicuerit, nullum hucusque invenimus. Deinde lingnae arabicae, semiticarum principis, cognitio diligentior ceterarum stirpis hujus linguarum, hebraeae potissimum, studio non utilissimum tantum est sed necessarium prorsus ad errores, quos grammatici hebraei arabica haud intellecta perperam comparantes commiserunt, ingentes profligandos. Tutoque contendas, qui cultissimam stirpis hujus linguam bene perspexerit, hunc demum circa omnes semiticas haud caecutire incipere. Quanquam e contrario qui hucusque grammaticam arabicam scripserunt, hebraeam id vero est antiquam lin-

guam minus tenentes magno se linguae arabicae intelligendae subsidio destitui passi sunt; nam ex antiquâ linguae facie, quae in arabismo multas subiit et graves mutationes, bene perspectâ omnis pendet linguae serioris descriptio prudens. Denique grammaticae linguarum peregrinarum quoque arabicâ, quae est semiticae stirpis et ditissima atque cultissima et notissima atque toto ambitu suo cognitu facillima, diligenter descriptâ optime consuli posse ratus sum; nam eo tandem nos perventuros esse puto, ut in linguâ quadâm explicandâ non dialectorum tantum seu linguarum ejusdem stirpis, sed exterarum quoque vel minus cultarum rationem habendam esse videamus, quae sola est ratio qua distinctius et certius singulae cujusque linguae ingenium ortusque cognoscatur.

Et feliciter quidem arabicae linguae contigit, ut a grammaticis indigenis et multis et doctissimis e vivo paene ore describeretur. Hi tamen grammatici Arabes, utut utilissimi nobis (sunt enim thesauri formarum totiusque antiquitatis promi condi), cur nobis non sufficiant, in opere hoc §. 27 sq. et in recensu anthologiae grammaticae a de Sacyo editae [1]) exposui. Grammatici autem, qui hucusque exstiterunt, europaei vestigia eorum aut nimis anxie presserunt, aut si quando ab iis recederent, ad rationes veras id vero est internas et necessarias non redierunt. Unde mihi ad has ante omnia redeundum esse videbam. Ego vero non pro-

1) Götting. gel. Anz. 1830. n. 81.

pterea grammaticam hanc *criticam* nominavi, quod ubique omnes has rationes crisi sanâ jam me assecutum esse inaniter putem, sed ut viam praeirem, quâ ad linguae cognitionem veriorem magis magisque perveniatur. Multa serius emendanda et addenda erunt. Tantumque abest, ut ill. de Sacyum, cui soli fere laetius quod nunc viget literarum harum studium debetur, virum non ob doctrinae tantum copiam sed ob animi candorem insignem mihi summopere venerandum, inutilem in grammaticâ suâ, quae omnibus prioribus multo fuit melior, operam navasse putem, ut eam pro temporis quo edita est rationibus egregiam fuisse et maximi faciendam credam.

Appendices cum addendis et corrigendis in fine positos ut lectores cum opere diligenter conferant cupio. Post impressas enim plurimas paginas de quibusdam difficilioribus melius mihi constitit, librosque nactus sum quosdam instituto meo utiliores. In his est Lumsdenii opus [1]), amicissimi Rödigeri Halensis, viri in his literis versatissimi, curâ benevolâ mecum communicatum. Is liber quanquam naevis pluribus refertus, systemata et opiniones Arabum grammaticorum insigni diligentiâ describit, ut si quis eo prudenter uti sciat, multum inde emolumenti redundet.

---

1) A grammar of the Arabic Language — selected from the works of the most eminent grammarians —. Volume first: comprising the system of inflexion. By M. Lumsden. Calcutta 1813. XIX et 705 pp. in fol. Exemplar ejus in bibliothecâ Halensi est.

Volumen alterum quod propediem proditurum spero complectetur syntaxin, metrorum doctrinam, et linguae vulgaris cum classicâ comparatae imaginem. De metris arabicis post opusculum meum ante hos sex annos vulgatum edidit quidem nuperrime librum amplum cl. Freytag, sed ita ut rei fundamenta parum eum perspexisse meique opusculi finem non assecutum esse satis pateat. Ego in re summâ nihil mutandum, in singulis quaedam emendanda inveni.

Volumini huic adjecta est tabula scripturae arabicae explicandae utilissima, ab amicissimo H. Hupfeld Marburgensi, viro scripturae aeque ac linguae semiticae gnarissimo, concinnata.

Scriptum Gottingae exeunte anno 1830.

ARGUMENTUM.

PROLEGOMENA.

§. 1-28.

LIBER PRIMUS.

DE LINGUAE SONIS EORUMQUE SCRIPTURA.

§. 29-146.

II. *De nominis stirpibus et formis.*

III. *De formarum cum pronominibus suffixis juncturâ.*

Appendix. De radicibus infirmis.

Caput Secundum.

DE PARTICULARUM FORMA AC NOTIONE.

§. 449 - 501.

PROLEGOMENA.

Arabum lingua semiticarum omnium et latissime pro- 1
pagata et cultissima est suisque virtutibus maxime insignis. Nam sive pronuntiationis puritatem et subtilitatem, sive formarum ingentem ubertatem et copiam bene distinctam, sive juncturae vocum concinnitatem perspicuam et pulchram spectes: nulla ex ceteris arabicam dialectum aequat. Talisque ex origine lingua ingenti auctorum et scriptorum omnis generis numero culta et exercita est, ut per mille fere annos puritatem suam et indolem peculiarem integram in scriptis conservarit.

Sed haec tam praeclara lingua ab eo demum tempore 2
extra patriae, in qua effloruerat, fines propagata scriptisque plurimis nobilitata est, quo Muhammad genti suae indomitae et inaccessae tum cultum dei veriorem tum vincendi terrarum orbem suaeque religioni conciliandi ardorem inspiravit indelebilem. Nam quanquam Arabes jam ante Muhammadum scribere potuisse nihil est quod dubitemus [1]), tamen Arabes si quae scriberent, ut foedera, contractus, versus quosdam et poemata minora, sibi solis scribebant satisque raro. Neque in gente hac deserta colente antiquitatis aliquod monumentum omnibus sacrum scripto servatum erat lectitatumque, ita ut ex temporibus ante Muhammadum transactis pauca tantum scripta neque admodum antiqua servata sint. Quae autem praeter Arabum scripta paucissima exstant antiquissimae arabicae dialecti vestigia [2]), ea quanquam decem jam et quod

---

1) v. testimonium luculentum in Hareti Moall. v. 67.

2) vt Gen. 10, 26 אַלְמוֹדָד cum articulo arabico.

excurrit ante Chr. seculis dialectum arabicam satis a ceteris distinctam fuisse probant, indoli tamen linguae antiquiori cognoscendae haud sufficiunt.

3 Igitur cum quae exstant Arabum scripta antiquissima, quinti demum seculi fine vel sexti initio orta sint, eaque linguae eodem jam cultu et habitu induta qui serius mansit: fata et ortum linguae hujus nos non bene persequi posse patet. Quae fuerit linguae facies pluribus ante Muhammadum seculis vel ea qua hebraea floruit aetate, quanquam intelligendis et explicandis linguae legibus scitu utilissimum, historicis tamen doceri nequit monumentis. At ipsi qualis nunc servata est linguae (ut observari potest in quavis alia), si singula ejus momenta omnia bene ponderantur atque antiquioribus dialectis comparantur, indicia formae antiquioris satis multa et gravia insunt. E quibus hoc praecipue sequitur, fuisse olim arabicae dialecto formam hebraeae, quam nunc est, similiorem, simpliciorem scilicet et minus excultam. Nam singularia multa, quae in culta hac lingua paullatim intereant utpote ingenio ejus haud amplius consentanea et perspicua, reliquias esse credendum est antiquioris linguae formae hebraeae similioris. Ita gutturalium vis et mutationes quas efficiunt variae in arabica dialecto pauca habent vestigia; toni aliquando formarumque ab eo pendentium rationem hebraeae linguae similiorem fuisse patet; ne de tota vocum forma et junctura hic dicam hebraismo in iis, quae fundamenti loco putanda sunt, eo usque simillima ut quae arabismo peculiaria sunt serius accessisse pateat.

4 Ex hac autem forma linguae antiquiore et simpliciore arabismus, qualis a sexto inde seculo sibi constat, ad miram quandam loquelae concinnitatem et pulchritudinem emersit. Ad quod fastigium quando et ubi potissimum evectus sit, nunc quidem ex historia definiri nequit; tantum tamen omnium linguarum docet natura et historia, paullatim linguam necessitate quadam naturae, non hominis cujusdam inventione, excultam esse. Nam linguae, nisi violenta fata

accedant, omnis cultura, incrementum, decrementum ex ipsa natura pendet. Poetis praecipue, quos et multos et insignes admodum metrisque venustis utentes fuisse scimus, in gente per se jam generosa, elata, acuta hanc linguae culturam deberi bene credere licet; atque mediae potissimum Arabiae tractibus, in quibus poemata nobis cognita antiquissima et Koranus scripta sunt, hic linguae cultus debetur. Est autem culta haec lingua his potissimum virtutibus a simpliciori, qui antiquitatis ultimae erat, habitu distincta:

Lingua ex origine jam culturae capacissima, nervosa, 5
dives, perspicua, vocalium ubertate et volubilitate gaudet insigni, qua ipsa formationis praecipue et facultas et brevitas apta haud leviter sustentatur. Quae in lingua simpliciori et antiquiori haud satis discreta et dilucida, haec secernere et distinctiora reddere annititur, et in pronunciatione sonorum, et in formis linguae, et in vocum junctura universa. Sic cum cultu nitidiora, subtiliora, clariora omnia facta sunt; atque lingua in plurimis novam prorsus induit vestem ornatiorem. Inexhausta prorsus novas formas condendi facultas.

Deinde lingua fortis tum maxime et mascula nec litera- 6
rum nec formarum tantam novit debilitatem vel corruptionem et confusionem quantam ceterae dialecti. Imo robur ubique ostentat et concinnitatem, adeo ut saepe conformationem formarum aequabilem restituere annitatur. Haud raro ita formatio *nova* seu *fortior* et concinnior reperitur, interitura, confusa, disjecta firmans et distinguens.

Quibus virtutibus quanquam lingua ceteris semiticis mul- 7
tum antecellit, at est tamen hebraea multo recentior. Hinc in ea multa linguae juvenilis et sensibus rectae vestigia abolita; omnis enunciatio dilucidior et perfectior facta; exutaque forma juvenili lingua idealem potius (ut ita dicam) induit, quam in indo-germanica lingua consummatam esse dixeris. Hinc inter alia arabicae dialecto jam *verba*

sunt *auxiliaria*, quae Hebraei ignorant; formis geminatione literarum radicalium factis *intensivis*, Arabibus satis raris et evitatis (ut sunt e solo sensu physico derivatae), forma adjecta est longe frequentior *superlativi* nova, Hebraeis ignota (gr. min. §. 229). Unde magnum simul peti potest grammaticae hujus linguae bene tractandae praesidium. Nam ut Arabum lingua ditissima et purissima multa ex antiquitate remota servavit quae vel in hebraea minus integra sunt et perspicua: ita rursus antiquior et quae antiquitati in universum fidelior mansit, censenda est hebraea; ut arabicae indolem et causas nemo possit tutius et verius intellectas explicare, quam qui hebraeae linguae sit gnarissimus. Aramaea autem dialectus pauper et ipsa hebraeâ serior multa habet arabicae similia, ut linguas temporis progressu mutationes pati necessarias et constantes videas.

8 Non autem fuit haec per Koranum potissimum nobilitata Arabum lingua antiquitus per universam, quaqua patet latissime, Arabiam sibi constans et aequabilis. Dialectorum ingentem fuisse numerum et rei natura probat et diserta quaedam scriptorum arabicorum testimonia [1]). Sed praeter singularum tribuum dialectos iidem scriptores [2]) de magno loquuntur quod inter Arabiae mediae tribus et Himjarenses Jemanae incolas fuerit linguae discrimine. Videturque Himjarensium lingua, si ex paucissimis ejus vestigiis linguaeque, quae ei proxime cognata fuerit, aethiopicae vicinae indole res judicanda est, antiquiori sermoni minus culto ideoque hebraeae dialecto similior fuisse. Quanquam haud adeo magnam fuisse ejus dissimilitudinem eadem probat remotior

1) de tribuum aliquot idiotismis Hariri et alii apud Sacy, chr. I. p. 406. anthol. ar. p. 64. 78. 89. 117. 168. text. ar. Nuwairi ap. Reiske ad Abulf. A. T. 3. p. 380 sqq.

2) v. Ibn-Khaldun ap. Sacy anth. p. 169 sqq. text. ar. in dissertatione scriptoris sobrii admodum sana. Pocockii spec. hist. Ar. p. 156 sq.

aethiopica lingua arabicae notae plus quam ceterarum semiticarum ulli similior.

Estque ita linga, quam Koranus victricem reddidit, 9
proprie اللسان المضري *Mod'arensis*, vel الحجازي l. *Heg'azensis*, vel ab ea, in qua Propheta natus est linguaque purissima viguisse dicitur, Heg'azi tribu القرشي *Koraischensis* appellanda; neque insolita Arabibus haec sunt nomina sicuti haec dialectus sedulo a ceteris distinguenda est; sed vulgo dialectus potior omnino linguae arabicae [1]) nomine insignitur, ut jam in Korano, Sur. 16, 103.

Postquam in tot tantasque terras peregrinas dissitas cum 10
armis lingua perlata esset, haud diu aliarum domina et victrix inter peregrinas immaculata et immutata stetit, superbe spernentibus victoribus omnes exteras linguas; mox enim in exteris terris cum indigenis commixta et a barbaris multis populis exercita multum degeneravit [2]); barbari populi inde a quarto heg'rae seculo terras vel vicerunt vel inundarunt arabicae linguae ex parte inimici; inque ipsis

---

1) origo vocis dubia. Sed videtur facillime ex עֲרָבָה *desertum* derivanda esse; notatque primo deserticolas, Arabes urbes haud incolentes; sic nomen a paucis quae Arabiae sunt boreali urbibus progressum videtur. Apud Hebraeos עֲרָב a septimo demum seculo gens dicitur Jes. 21, 13. In Korano similiter عرب et collectiva forma اعراب Sur. 9, 92-103. 48, 11. 16. 49, 14. Sed serius ita distinguitur, ut عرب nomen sit totius gentis universum اعراب vero Arabes campestres oppidanis oppositos notet; praecipue in adjectivis gentilibus عربي et اعرابي, de quibus v. quae congessit Reiske ad Abulf. Ann. T. 2. p. 180-190. 636. Arabes veri v. meri vocantur etiam distinctius العرب العرباء.

2) v. qui haec optime exponit, Ibn-Khaldunum p. 178. 183 sq. t. ar.

Arabiae penetralibus haud multus vitae vigor fortunaeque favor. Et Korani veneratione superstitiosa cultura linguae haud poterat amplius juvari. Hinc a quarto fere inde seculo lingua labi et degenerare coepit tum in ipsa Arabia tum praecipue in terris peregrinis et urbibus mixta hominum copia inhabitatis; nam apud Arabes campestres minus cum peregrinis mixtos lingua indolem suam antiquam fidelius servavit. Et praecipuum quidem quod inde fluxit linguae detrimentum hoc erat, quod vocales rapidius et confusius pronunciari, vocemque finientes breves prorsus abjici coepere; id quod seculo jam p. Ch. decimo tertio in ipsa Arabia ingruisse testis est Ibn-Khaldun verissimus [1]). Ut in linguis romanensibus vocum terminationibus abjectis verborum junctura novis formis indicanda erat, sic in Arabismo paullatim subtiliori linguae formae labefactae nova succrevit. In multis lingua recentior ad ea rediit quae politior et cultior mutaverat (§. 5).

11 Haec linguae labes cum ipsa rerum arabicarum ruina consummata cernitur his nostris diebus. Nam multum tum in Aegypto et Syria tum in ipsa Arabia a pristina aberravit concinnitate et indole; vocales finales breves prorsus fere abjectae novaeque ortae formationes multae. Quanquam neque hic arbitrium solum regnat; similem enim mutationem plurimae linguae expertae sunt ab arabica prorsus alienae. In plurimis autem ad antiquam rediit hic Arabismus formam simpliciorem, obliterata cultioris linguae subtilitate et ornatu [2]).

---

1) p. 169.

2) operae est linguam hanc recentiorem penitius nosse tum ad omnes semiticas tum ad cultam arabicam melius intelligendam; v. praecipue Niebuhr Beschreibung p. 83 sqq. et itineraria alia, ut Scholzii (1822), Minutolii; Habicht epist. aliquot ar. Vrat. 1824 (cui tamen libro purus non inest Arabismus). Dombay grammatica mauro-arabica. Vindob. 1800. Caussin de Perceval grammaire arabe vulgaire. Par. 1824.

Cultae linguae ornatu non poetae solum semper usi sunt 12
antiquitatis aemuli, sed scriptores etiam ceteri primis heg'rae seculis; mansitque hic sermonis vestitus in scriptis grammaticis, theologicis, juridicis, aliorumque scientiae generum. Sed qui soluta oratione delectandi causa scripti sunt libri minus graves et profundi, ut fabularum et historiarum fictarum, ii a quinto seculo sermone vulgi jamjam degenerante negligentius exarabantur. Quae quidem scribendi ratio pro ipsis auctoribus et terris adeo variat, ut quae sit cuivis propria, in singulis sit videndum accuratius.

Scripturae quoque, cujus indolem et historiam nosse ad 13
ipsam grammaticam intelligendam utilissimum est, per vastam Arabiam varia fuisse genera per se patet. Sed ejus historia [1]) haud exiguis pressa est difficultatibus. Certiora ad haec redeunt.

Cum diversa admodum sit pro diversa terrae inhabita- 14
tae conditione Arabum cultura, scripturam in tractibus cultioribus populisque peregrinis ad culturam dudum emersis vicinioribus prius quam inter tribus nomades usitatam fuisse, tum per se probabile est tum paucis, quae consulere licet, historiae testimoniis abunde confirmatur. Arabiae praesertim felici s. Jemanae cultura et commerciis florenti scriptura fuit antiquitus usitata, ab Himjaritis, populo potente et culta, القلم الحميري nominata. Quae quando sit orta et exculta, cujusve fuerit indolis, nunc quidem definiri nequit, nisi quod eam Aethiopum vicinorum scripturae cognatam fuisse suspicari licet. Nam vetusta Himjaritarum opulentia brevi ante Muhammadum tempore gentium peregrinarum vi eversa,

1) cf. *Pocockii* spec. p. 159-163. *Adleri* descriptio codd. quorundam cuficorum. 1780. *de Sacy* histoire de l'écriture parmi les Arabes, in mémoires de literature, de l'académie des Insc. T. 50. p. 248 sqq. *Koppe* Bilder und Schriften der Vorzeit T. 2. p. 287 sqq. Quibuscum praecipue comparanda *Ibn-Khalduni* verba in Sacyi chrest. T. 2. p. 117-133.

moxque Islamismo recens nato in veteris religionis et culturae monumenta acerbe grassante, Himjaritarum literae et scriptura tam deplorabile passae sunt detrimentum, ut Moslemi jam secundi et tertii seculi nihil se de Himjaritarum literis et scriptura peculiari certi scire profiteantur; characterem autem hunc المُسْنَد iis dictum nemo se intellexisse probet [1]). Unum ex his hoc certum, Himjaritis antiquitus fuisse literas ab arabicis islamiticis satis diversas, ut iis legendis impares essent Moslemi.

15 Sed ab altera Arabiae parte scriptura in tractibus Romano et Persico imperio subjectis vel foedere junctis non minus usitata est, Hirae imprimis, ut Arabes Islamitici ferunt, et Anbari, oppidis illustribus. Hi enim tractus ob cultum gentis eminentiorem frequensque cum exteris commercium scripturae usus quam sit necessarius maturius haud dubie senserunt. Ibi vero qua actate scriptura primum introducta et propagata sit, quaeque ejus fuerit indoles, cum monumenta ejus nulla supersint certo definiri nequit. Ex Arabia quidem felice eam Anbaren, exinde Hiram esse traductam Arabes tradunt Islamitici [2]); sed id incerta nititur opinione de himjariticae, quae antiquissima et Hudo pro-

1) mémoires l. c. p. 264 sqq. Hinc ipsum nomen *almusnad* scripturam *haud genuinam* (vere arabicam), peregrinam (cf. Kam. lex.) significare videtur; nam omnem scripturam ignotam, ut aegyptiacam, Arabes Islamitici *almusnad* nominant vel *himjarensem*, ut quamvis peregrinam linguam, persicam potissimum, عَجَمِيّ; de quo nominis *almusnad* usu v. loca apud Sacy in mémoires l. c. p. 271 sqq. Hamaker adnot. ad Waked. Aeg. p. 118 infr. Quod enim Sacy l. c. p. 259 autumat, nomen hoc *scripturam implexam* notare, vehementer an verum sit dubito. Nam sic difficulter explicatur, cur quaevis scriptura peregrina sic vocetur; dein literas has *disjunctas* fuisse diserte testatur Ibn-Khaldun, chrest. T. 2. p. 122, quanquam alii contrarium tradunt, re scilicet nec visa nec perspecta.

2) Ibn-Khaldun et alii, chrest. T. 2. p. 121. mémoires l. c. p. 304.

phetae propria habebatur, scripturae non satis notae ratione. Certum vero hoc, hanc Anbari et Hirae scripturam, cujus unum praesertim, qui ea conformata inclaruerit, auctorem Moramer ben-Morra Anbari incolam ferunt [1]), matrem esse scripturae Arabum islamiticae, omnium recentissimae, mox omnes armorum vi deleturae. Quare si ex filia argumentum duci potest certum, syriacae potius, cui et terrarum situ proxima fuit, scripturae cognatae fuerunt Arabum horum ante Muhammadum literae, incertum quo tempore a Syrorum literis segregatae. Nam antiquissima Arabum islamiticorum scriptura syriacae, qualis primis p. Ch. seculis fuerit, adeo toto in habitu similis est, ut magnam fuisse hanc inter et hirensem necessitudinem certo inde concludas [2]).

Ab his Hirensibus scripturae usum haud ita multis ante 16
Muhammadum natum annis ad tribum Koraisch esse propagatum eaque Koranum scriptum, constans est neque ambigua Moslemorum traditio, de qua quod dubitemus nihil est. Nam tribus nomades multo serius scripturae usum sequuntur; atque ipse Muhammad idiotam [3]) se inter idiotas natum saepius dicit, qui sero demum ad divinam revelationem literis mandandam scriptum legere inceperit. Qualis opinio et traditio quomodo oriri potuerit nisi ex scripturae recens in tribum nomadem perlatae memoria haud ambigua, nemo assequitur.

---

1) mémoires p. 299 sqq. et alias. Notices et Extr. T. 8. p. 340.

2) ex persica simul scriptura haud pauca fluxisse opinatur Koppius T. 2. p. 304 argumentis, quantum video, infirmis nisus. Literam quam ex syriaca scriptura antiqua hebraeae similiori derivare nequeas, nullam invenio. Ceterum nomen مُرَامِرٌ vix arabicae est ditionis; videtur et ipsum syriacum ܡܪܝ ܐܡܪ *Mor-Amer*, christiani, ut videtur, sacerdotis docti nomen.

3) نَبِيٌّ أُمِّيٌّ.

17 Recens haec inter Koraischitas vulgata scriptura mox, Korani particulis singulis e vivo prophetae ore a scribis exceptis literisque mandatis, dein Korano integro ab Abubecro collecto tam frequenter libro sacro describendo inserviit atque in omnes Arabiae tractus regionesque exteras tanto ardore propagata est, ut cetera quae Arabibus essent scribendi genera obliteraret prorsus ipsaque sola maneret usitata. Labente tempore nec ipsa sibi constitit multasque subiit mutationes satis graves. Quarum quidem in universum tres sunt causae et genera. Nam primum scriptura eadem diversis in regionibus usitata sensim in varias sese diffundit species leviter diversas. Sic apud Arabes pro urbium literarum cultura et Korani imprimis describendi officinis conspicuarum varietate varia exstitere ejusdem scripturae genera. Dein scriptura frequenter usitata pro vario usu, ut sacro, vitae vulgaris, aliis, variam induit formam; unde Arabibus duo potissimum orta sunt genera, alterum, Korani exemplaribus et monumentis publicis proprium, literis constans majoribus et crassioribus; alterum vitae vulgari idoneum volubilius, brevius, minutius. Praeterea scriptura vices subit gravissimas e temporis progressu sponte sua fluentes, partim calamo scripturam frequentissimi usus properantius et contractius pingente atque ita figuras literarum initio bene et necessario distinctas mutante et confundente; partim studio invalescente scripturam ubi aut confusa et indistincta facta esset aut ab initio non satis dilucida et perfecta, vel tempori seriori haud prorsus apta facta videretur, variis rationibus dilucidiorem reddendi, ampliandi, perficiendi. Cujus generis mutationes Arabum scriptura passa est gravissimas.

18 Islamismi sub initiis scriptura *Meccensis* et *Medinensis* maxime nobilitata est, in urbibus florens e quibus Korani exemplarium copia prima prodiit. Quae inter genera duo quid discriminis fuerit, parvum puto et satis leve, hodie dici nequit, cum et traditio de eo satis sit ob-

scura [1]) et nullum ex his Islamismi primordiis scripturae specimen servatum aut nobis hucusque cognitum. Sed mox haec mutata est conditio. Expugnatis enim tractibus Arabiae septentrionali conterminis, Iracis, Mesopotamia, Syria, novaeque subjectis religionis placitis, literae, quales tum Arabibus esse poterant Islamiticis, in hanc antiquam suam rediere patriam, Chalifarum quoque hic praecipue degentium imperio conspicuam factam. Itaque in urbibus recens conditis *Baçra* (a. H. 14) et *Cufa* (a. H. 18) mox Korani tanta et elegantia et copia descripti sunt, ut nova haec scripturae genera Meccense et Medinense in oblivionem fere adducerent. Sed praecipue quod Cufae scripturae genus peculiare et elegantia insigne natum est, tantam mox adeptum est famam usumque latissimum, ut reliquis longe frequentius in Koranis monumentisque publicis usitaretur. Instituteruntque Cufensis scholae asseclae characteri suo illustri tanto deinde amore ut cum scribendi genus minutius, facilius et gratius, omnino vitae vulgari magis idoneum paullatim invalesceret, illi veterem scripturam grandiorem et crassiorem obstinate servarent [2]).

Nam scribendi genus minutius et facilius, ut per se fre- 19
quenti usu facile formatur, ortumque esse apud Arabes satis jam mature vero simile est [3]), ita imprimis a Bagdado inde condita in hac ipsa urbe ortum et adamatum fuisse Ibn-Khaldun [3]) testatur. Cujus usum dudum in vita vulgari probatum tandem Ibn-Mokla vezirus insignis (m. a. 326) in publicis quoque actis et monumentis suo exemplo sacravit, ut

---

1) mémoires l. c. p. 203 sq. 309 et al. Praecipue hoc ejus insigne ferunt auctores historici, quod ا dextram versus magis inclinatum erat, syriacae ergo antiquiori similius.

2) v. Ibn-Khaldun, chrest. T. 2. p. 125.

3) characterem hunc primo jam seculo et secundi initio vulgatum fuisse, ex schedis nonnullis, quarum tres ad annum 130, unam ad a. 40 pertinere putat, recens ex Aegypto adductis probare studuit de Sacy, Journal des Savans 1825 p. 466 sqq. Journ. asiatique T. 7. p. 104. T. 10. p. 209-231.

hic vulgo auctor hujus scripturae Arabibus celebretur. Ortaque sic sunt duo potissima scripturae arabicae genera. Alterum, a sede sua praecipua *cuficum* الكوفي dictum, antiquissimae similius, literis constans junctis quidem, sed crassioribus et majoribus; quod serius ob venerabilem suam antiquitatem in Korani potissimum exemplaribus et monumentis publicis fidelius servatum, paullatim tamen in Oriente prorsus neglectum est et obliteratum. Specimina ejus nobis sat multa in Koranis, numis, monumentis servata sunt [1]); ususque invaluit quamvis antiquam Moslemorum scripturam cuficam nominandi ut perquam vulgaris ita tamen haud satis probandus. Ex hoc cufico genere nata est Arabum Hispanorum et Africanorum seriorum etiam scripturae species, quae satis mature ab Oriente avulsa deinceps formam suam antiquam fidelius servavit variis tamen jam rationibus mutatam et innovatam [2]). Alterum genus in Oriente et Aegypto excultum seroque ad Korani exemplaria traductum, literarum ductus pingens tum gratiores tum contractiores et minutiores, *Nes-khi* النسخي i. e. librariis *exemplaria* librorum describentibus idoneum nominatum, ab eo potissimum tempore invaluit, quo Arabes ingentem librorum omnis generis copiam legĕre et describere coeperunt. Id post Ibn-Moklam imprimis a scribis quibusdam celebrioribus, ut Abu'lhasano Ali ben-Helal *ben-Albawwab* (m. a. 412 v. 413) et Emineddino *Jacut* Mauzeli (m. a. 618) volubilius et elegantius factum in plurimis conspicitur codicibus ex illis regionibus ad nos transportatis mansitque ad hunc usque diem in

1) v. Chardin voyage en Perse Pl. 71. 72. Niebuhr Beschreib. von Arab. t. 4-11. Adler descr. cod. cuf. de Sacy, gr. ar. Pl. 3. Koppe l. c. p. 288. Reinaud mon. musulm. T. 2. et dissertt. aliorum de numis. E quibus scripturam cuficam literarum magnitudine et ornatu maxime variam esse colligitur.

2) v. Sacy gr. ar. Pl. 2. 4.

Oriente vulgatum, in typographiis idem Europaeis usitatum [1]).

Scriptura, ex quo inter Koraischitas vulgari coepit, 20
haud dubie syriacae instar literas festinantius et conjunctas pingebat (cursiva). Unde factum ut literarum plurium ductus negligentius et brevius picti discrimine quo primitus satis distinguerentur abolito confunderentur, velut ٮ ex ﺑ *b*, ﻧ *n*, ﻳ *j*, ﻃ *t* (cf. §. 60). Quod malum cum quotidie invalesceret atque ipsam Korani dictionem iis praesertim, qui verum ejus sensum a propheto ipso vivo ore non edocti erant, maxime obscuram redderet et ambiguam: tandem signis quibusdam literis similibus appictis succurrendum esse viderunt Islamismi statores. Aliae literae, quia Arabibus duplicem sonum in aliis vocibus puriorem in aliis mixtiorem vel duriorem nactae erant, iisdem signis distinguendae videbantur. Quae *signa* literarum *diacritica* a quo et quo tempore sint primum introducta, certum haud est [2]). Sed prima Korani exemplaria prophetae et Chalifarum priorum tempore sine iis esse exarata, magnus demonstrat lectionum variantium numerus in exemplaribus hodiernis ab exemplari 'Otmani

---

1) de ceteris vel antiquioribus, ut *Karmathi* cufico simili, vel recentioribus ex Neskhi ortis, ut *Ta'lik* persicum festinantissimo calamo scriptum, vel ductibus literarum implexis et ornatis distinctis, ut *Divani*, agere non est hujus loci; cf. Niebuhr Beschr. t. 13. 14. d'Ohsson tableau de l'impire Ottoman.

2) signorum diacriticorum et vocalium varii nominantur auctores, ut Hag'g'ag', cujus viri celeberrimi auctoritate commendata dicuntur, Abu'laswad Duli, Nasr ben-Asem, Amer, Jahja ben-Jamer v. mémoires l. c. p. 250. 320-340. Sacyi anthol. p. 218. Quae traditionis varietas haud dubie probat, esse signa haec ab uno neque inventa neque perfecta, sed paullatim quorundam virorum celebrium auctoritate et exemplo. 'Otmani exemplar iis adhuc prorsus caruisse traditio est haud ambigua (mém. l. c. Not. et Ext. T. 8. p. 344). Quod puncta vocalia tradunt nonnulli post signa diacritica inventa esse, si monumenta Cufica quae illa constantius haec rarius appicta habent consulimus, haud omni ex parte verum censendum est.

jussu authentico derivatis conspicuus. Nam lectionum harum variantium fons in literis potissimum vertitur diverse pro diversa lectura (vel signis diacriticis) pronunciandis, ut ex editionis Petropolitanae margine commentariisque in Koranum omnibus constat. Fertque traditio haud obscura ipso propheta vivo et audiente Korani verba multa diverse a diversis lecta esse [1]). Quadraginta vero Islamismi annis elapsis paullatim signa diacritica adspersa sunt; in Kuficis reliquiis multis nulla comparent, in aliis perpauca, ubi maxime visa sunt necessaria [2]), in aliis iisque recentioribus plura vel omnia [3]). Fueruntque signa haec primitus lineae tenues literis appictae, ut ز, *b*; sed in scriptura Neskhi, cui lineae vocalium potius vices sustinent (§. 21) in puncta abiere.

21 Simile autem augmentum scriptura alia ex ratione paullatim cepit. Fuit enim alphabetum semiticum, cujus exemplar Arabes satis integrum traditum acceperunt, antiquissimum simplicius et paulo incultius, non omnes sonos exactissime exprimens, sed ita ut linguae gnaris, si potiora vocum elementa scripto repraesentata legerent, sufficere videretur. Ita vocales praecipue breves nunquam, longae rarius scriptae erant. Quae indoles alphabeti antiquitate et usu sacrata serius quidem semper mansit intacta: sed defectus ejus quot et quanti sint tum praecipue optime sentire coeperunt Islamitici; cum Koranus inter gentes peregrinas Islamismo subjectas legendus et interpretandus esset; hae enim linguae ipsius sensu nativo haud imbutae usuique scripturae hujus mancae continuo haud assuetae immane quantum in lectione erra-runt [4]). Quare ab anno fere Islamismi quadragesimo signis

---

1) spectant huc traditiones plures, imprimis quae Koranum prophetae et 'Otmani septem diversis modis vulgatum esse narrat, mém. p. 334.

2) ut in fragmento splendido a Koppio l. c. vulgato non nisi ر *b* lineam infernam monstrat.

3) ut in fragmentis Adleri.

4) v. narrationes in mém. l. c. p. 324. 338 alibi.

externis scripturam dilucidiorem reddituris pronunciationi succurrendum esse viderunt Arabes, coeperuntque paullatim vocalium signa adjicere. Quo scripturae signis externis explanandae studio latius serpente ibi quoque scripturam signis externis lectioni probae adaptare coeperunt, ubi ea antiquitatis normam fidelius sequens pronunciationi serius invalescenti haud bene respondit (§. 24). Atque ita paullatim scribarum et grammaticorum sollertia magnus inductus est signorum ad lectionem scripturae antiquae bonam juvandam numerus.

Quae nova scripturae forma ne in Korani exemplaria 22
contra prophetae Chalifarumque priorum et morem et scientiam introducta invalesceret, multi quidem Moslemi intento studio impedire conati sunt; sed aliis superstitionem eam vel improbantibus vel mitigantibus in exemplaribus Korani puerorum vel peregrinorum institutioni et usui destinatis signa haec paullatim increbuerunt [1]). Colore tamen diverso additamenta haec distinguere visum est; vocalium praecipue signa rubro, diacritica atro colore paulo pallidiore. Deinde signorum hic usus in omnibus Koranis diligentius scribendis et exactissime legendis invaluit. In ceteris autem scriptis signis his optime posse careri viros inter linguam probe edoctos, opinio mansit semper constans; unde scribae iis aut omnino abstinuerunt aut rarissime ibi usi sunt, ubi sensui obscuro et ambiguo succurrere maxime videretur necessarium. In poematis difficilioribus grammaticorum industria descriptis et illustratis frequentior factus est signorum usus; in epistolis autem vitaeque vulgaris scriptionibus is non minus necessarius visus est quam in monumentis publicis antiquae quam prae se ferunt, formae et dignitati haud congruus. Puncta tamen literarum diacritica, ut sunt re ipsa graviora, hic illic adscribere magis visum est necessarium. Fertque omnino signorum hujus generis natura, ut usus

1) v. mémoires l. c. p. 341 sqq. Notices et Extr. T. 8. p. 308.

eorum maxime sit pro variis scribis inconstans et ab arbitrio plurimum pendeat.

23 Hoc autem ipso, quod necessario ortum est, signis externis scripturam vetustam perficiendi negotio studii linguae arabicae *grammatici* initia et prima stamina ducta erant. Nam cum linguam Korani sanctam peregrinorum ad Islamismum adactorum ore barbaro interque ipsos Arabes cum barbaris mixtos pessime et legi et pronunciari atque intelligi viderent, mox primas grammaticae leges iis explicandas scriptoque mandandas esse intelligebant [1]). Atque ita grammatici inter Arabes studii initia satis sunt matura et aperta. Sed mox alia accessere quae grammaticae studium inter ipsos Arabes maxime et juvarent et sollicitarent atque necessarium redderent.

24 Proxima causa in ipso Korano sita. Nam Korani et sermo et scriptura multa habet singularia et mira. Sermo est abruptus, difficilis, saepius asper, formis plenus rarioribus, omnino is qui bonum interpretem et cautum desideret. Scriptura vero, utpote quae prophetae aetate inter Koraischitas nova esset parumque culta, paulo ambigua et incondita, formas nonnunquam miscens diversas, quae quanquam vel ubi aberrat non absque omni lege et causa aberrat, a scripturae tamen perfectae norma plurimum recedit. Quae scriptura postquam cum Korano per totam Arabiam pervulgata erat, multis mira videri poterat, ut plures in ea explicanda operam studiumque collocarent utilem [2]). Cumque in vita vulgari scriptura paullatim constantior, perfectior et dilucidior fieret, Korani quae erat scriptura simplicior et brevior serius ob libri antiqui venerationem religiose servata est. Quae scripturae ratio quo religiosius ser-

1) haec grammaticae initia monstrant traditiones, in mém. l. c. p. 324 sq. 339.

2) prudenter admodum de eo judicat Ibn-Khaldun (chrest. T. 2. p. 122-124), superstitionem aliorum refellens.

vanda videbatur, eo magis eam notare, explicare, signis adjectis explanare necessarium erat.

Deinde perniciosa facta est Arabum cum tot tantisque populis peregrinis commixtio linguae eorum puritati et elegantiae (§. 10). Quae labes temporis progressu adeo succrevit, ut in urbium et regionum cultissimarum, in quibus Islamismus florebat, clarissimis quibusque lingua arabica prorsus degeneraret. At linguae Koranicae sanctitas et veneratio superstitiosa simul novas semper cepit vires, eo usque increscens, ut doctores Koranum eodem prorsus, quo olim Muhammed, modo sedulo pronunciandum esse poscerent, legesque de recta literarum pronunciatione pausarumque ad vocem declamantem bene modulandam usu subtiles multiplicesque sancirent. 25

Denique totius culturae apud Arabes post Muhammedem incrementis laetis scientiaeque apud eos origini et flori linguae imprimis generosae et masculae amor ingens poetarumque antiquorum, quos juxta Koranum summos linguae purae magistros et arbitros aestimabant, studium acre ad grammaticam explorandam et explicandam accessit. Hinc a primi inde seculi fine fervere grammaticorum studia; scholae Baçrenses imprimis et Cufenses inclarescere; et postquam *Elchalil* et *Sibawaih* inter primos doctrinam, quae in scholis jam disputari et stabiliri coepit, grammaticam scripto mandare coeperunt, ingens ortus est grammaticorum omnis generis numerus. Alii grammaticam integram vel partes potiores scriptis illustrare instituerunt, e Korani praecipue et poetarum antiquorum lectione et auctoritate leges suas stabilientes et probantes [1]); alii de Korani virtutibus sive vitiis 26

1) horum quae scripta prius impressa sint, v. in Schnurreri bibl. arab. Hal. 1811. In Indiâ quidem Orientali satis multa ejus generis scripta prodiere, ut *An entire and correct edition of the five Books upon arabic Grammaire*, *by J. Baillie* V. 1 - 3. Calcutta 1802-5. *The miut Amil by A. Lockett* Calc. 1814, sed horum pauca in Europam perlata videntur, ego nullum vidi. Quo majore beneficio

peculiaribus disserere signaque ad hunc rite pronunciandum et declamandum inventa explicare [1]); alii de literarum pronunciatione justa et pura praecipere [2]); alii commentarios in Koranum et poetas celebres scribere diffusos et multiplices. Nihil omnino non facere, nulla non tentare, nihil intactum relinquere grammatici sollertes et per totum Islamismi orbem magno numero dispersi, quo linguam generosam illustrarent.

27 His igitur Arabum grammaticis indigenis diligentibus ad linguam cognoscendam diligenter esse utendum, horum leges et opiniones esse ante omnia consulendas, nemo est qui jure dubitet. At caute ut non minus quam diligenter iis utamur videndum est. Suis enim laborant mendis satis gravibus, quanquam ex temporum illorum locorumque conditione paene necessariis. Nam sollertes illi et docti homines quo intentiori studio arabicam linguam penitius cognoscere, omnes ejus divitias uberes complecti, formas et dicendi rationes colligere, leges quoque quibus singula regerentur scrutari et in systemata redigere allaborabant: eo magis deplorandum est, quod solam arabicam linguam cognoscendam et illustrandam sibi sumebant, ceterarum et semiticarum et exterarum aut ignari aut incurii. Ea autem est linguarum indoles, ut cum omnes eâdem animi humani naturâ, multae ad eandem stirpem pertinentes origine propius etiam cohaereant, quae sint singulae cujusdam leges et causae, non possit nisi ex cognatis omnibus atque universâ linguarum naturâ probe comparatis et perspectis recte intelligi et doceri. Itaque in limites inclusi nimis angustos vel summa opera haud poterant boni isti grammatici Arabum linguam bene explicare. Quaedam sensu linguae vero ducti rectissime observarunt; in multis caecu-

sibi nuper denuo literas arabicas devinxit ill. S. de Sacy editâ *anthologie grammaticale arabe* Par. 1829 quae fragmenta continet bonae frugis plena. Grammatica scientia est النحو.

1) scientiae hujus, رسم المصحف dicti, specimina luculenta exhibuit de Sacy in Not. et Extr. T. 8. p. 290-359.

2) ut quod opus imprimendum curavit de Sacy in Not. et Extr. T. 9. p. 1 sqq.

tiunt circa internas causas legesque veras, dumque causas (seu systema quoddam) quaerunt et haud raro innumeras ejusdem rei diversas colligunt, dum quae observarunt linguae peculiaria nominibus sedulo insigniunt distinctis, a veris causis, id vero est a simplici et congrua explicatione procul absunt. Plura grammaticae capita assiduo eorum studio implicita magis sunt et intricata quam explicita et dilucidata. Vereque profecto Ibn-Khaldun [1]) sensit, aliud esse grammaticorum horum nosse placita et praecepta, aliud linguae sensu et usu esse imbutum [2]).

Deinde grammatici quorum scripta inclaruere Baçrae, Cu- 28
fae, Damasci, Bagdadi aliisque urbibus extra Arabiam fere omnibus degentes non ipsi erant Arabes Muhammadi poetisque veteribus coaevi vel contribules, sed exteri maxime exteris in terris viventes, cum lingua arabica labi jam et corrumpi coepit. Itaque quanquam ipsi linguae arabicae usum habebant quotidianum, sensu tamen ejus vivo et nativo non eo erant imbuti quo Arabes genuini. Linguam perfectam jam et stabilem redditam, utpote Korano adstrictam, et ipsi e scriptis didicerunt et alios docuerunt. Quare vetustissimi jam, quorum doctrinam vel opiniones aut scripta etiam hodie cognoscere licet, ut *Elchalil* (m. c. a. 170) et *Sibawaih* (m. c. a. 180) non dissident tantum inter se maxime et litigantur acriter, sed etiam ad Arabum Beduinorum linguam continuo provocant hosque, siquando nimis dissentiunt, summos faciunt arbitros falli nescios [3]). Et quanquam multae inter grammaticos omni tempore agitatae sunt lites et dissidia, in ipsâ tamen hac grammaticae tractandae ratione summâ conspirant; nec seriores nisi regulas augere, in ordinem et systema redigere vel concisius complecti didicerunt.

---

1) Anthol. p. 176 sqq.

2) haec non Arabicorum tantum grammaticorum ratio est et mensura, sed omnium veterum populorum, simili ex causâ. Idem apud Indos, Graecos, Rabbinos observari potest.

3) v. imprimis narrationem de lite quadam celebri, in anthol. p. 200. et alias, ut in chrest. I. p. 406.

Liber Primus.

DE LINGUAE SONIS EORUMQUE SCRIPTURA.

29 De sonis, quibus linguae voces pronunciantur et scribuntur, duo sunt explicanda, alterum quae sit eorum natura et leges, alterum quomodo scriptione exprimantur. Illud quanquam per se ad cognoscendum proximum est et maxime necessarium, cum pronunciationem scriptura sequatur; bene tamen nisi figuris sonorum cognitis haud poterit perspici. Itaque a literarum signorumque serius additorum (§. 20) figura brevique notatione ordiri placet.

30 Literarum alphabeti vulgaris viginti octo figurae et nomina ordine recepto sunt haec:

Ordo	Nomina.	Figurae: haud connexarum in fine tantum	omnino	connexarum cum praecedente	utrinque	cum sequente	Valor soni	numeri
1	الف Alif (Elif)		ا	ﺎ			א 'Spiritus lenis (â)	1
2	باء Bâ (Be)	ب		ﺐ	ﺒ	ﺑ	ב b	2
3	تاء Tâ (Te)	ت		ﺖ	ﺘ	ﺗ	ת t	400
4	ثاء Ṭâ (Ṭe)	ث		ﺚ	ﺜ	ﺛ	(תֿ) ṭ	500
5	جيم G'îm	ج		ﺞ	ﺠ	ﺟ	(ג̱) g'	3
6	حاء 'Hâ	ح		ﺢ	ﺤ	ﺣ	ח 'h	8
7	خاء Châ	خ		ﺦ	ﺨ	ﺧ	(כֿ) ch	600
8	دال Dâl		د	ﺪ			ד d	4
9	ذال Ḍâl		ذ	ﺬ			דֿ ḍ	700
10	راء Râ (Re)		ر ﺭ	ﺮ ﺮ			ר r	200
11	زاء Zâ (Ze)		ز ﺯ	ﺰ ﺰ			ז z	7
12	سين Sîn		س	ﺲ	ﺴ	ﺳ	ס (שׂ) s	60

	Nomina.	Figurae haud connexarum in fine tantum	Figurae haud connexarum omnino	Figurae connexarum cum praecedente	Figurae connexarum utrinque	Figurae connexarum cum sequente	Valor soni	Valor numeri
13	شِين Schîn	ش		ـش	ـشـ	شـ	שׁ sch	300
14	صَاد Çàd	ص		ـص	ـصـ	صـ	צ ç	90
15	ضَاد ‘Dàd	ض		ـض	ـضـ	ضـ	(צ̄) ‘d	800
16	طَاء ‘Tà		ط	ـط	ـطـ	طـ	ט ‘t	9
17	ظَاء ‘Tà		ظ	ـظ	ـظـ	ظـ	(ט̄) ‘ṭ	900
18	عَين ‘Ain	ع		ـع	ـعـ	عـ	ע ‛	70
19	غَين Gain	غ		ـغ	ـغـ	غـ	(ג̄) g	1000
20	فَاء Fà (Fe)	ف		ـف	ـفـ	فـ	פ f	80
21	قَاف Qâf	ق		ـق	ـقـ	قـ	ק q	100
22	كَاف Kâf (Kef)		ك	ـك	ـكـ ـگـ	كـ گـ	כ k	20
23	لَام Lâm **	ل		ـل	ـلـ	لـ	ל l	30
24	مِيم Mîm	م		ـم	ـمـ	مـ	מ m	40
25	نُون Nûn	ن		ـن	ـنـ	نـ	נ n	50
26	هَاء Hâ (He)	ه		ـه	ـهـ	هـ	ה h	5
27	وَاو Vâv		و	ـو			ו v (û)	6
28	يَاء Jâ (Je)	ى ي		ـى ـي	ـيـ	يـ	י j (î)	10
	هَمزَة Hamza *	ء					’ spir. len.	
	لَام أَلِف Lam-Alif **		لا لا	ـلا			lâ	

Vocalium signa haec: 31

1) brevium: ـَ a (e), ـِ i (e), ـُ u (o).

2) longarum: ـَا â (è), ـِي î, ـُو û.

3) diphthongorum: ـَيْ *ai*, ـَوْ *au*. His accedunt signa vocalium brevium duplicata, vocales breves in fine vocis in sonum nasalem exire notantia: ـٌ un, ـٍ in, ـً v. اـً an. Tanvin v. *Nunationem* id vocant.

32 Cetera autem signa haec:

1) ـْ *Sukun* v. G'ezma, literam sine vocali pronunciandam esse signans, ut بَلْ *bal*, قُلْتَ *qul-ta*.

2) ـّ *Teschdid*, literam cui superscriptum est, inter duas vocales geminandam esse notans, ut قَتَّلَ *kattala*.

3) ـء *Hamza* literae ا (vel و ي ex ea natis) vel superscriptum vel substitutum, ا non vocalis loco â, sed consonantis s. spiritus lenis vi scriptum et pronunciandum esse significans, ut سَأَلَ *sa-a-la*.

4) ـٱ literae ا in vocis initio ante consonantem vocali vacuam superscripta, ut eam sine vocali legendam et ad vocis praecedentis finem vocali instructum trahendam esse significetur, ut مِنِ ٱبْنٍ *mi-nib-nin*.

5) ـٓ *Medda*, vocalem bene producendam esse monens, ut مَآدَّ *mádda*.

33 Jam vero linguae sonorum natura et scriptura exactius ordine explicandae sunt.

34 I. De *syllaba*. Syllabae leges sunt perpetuae constantissimaeque, ex linguae praecipue ut sonorae et pronunciationis asperitatem evitantis ita masculae et firmae ingenio (§. 1 sqq.) et radicum formarumque suarum ratione (v. libr. II.) pendentes. Nititur autem syllaba vocali distincte pronunciandâ, quam qui soni sive praecedere sive sequi possint, ut de syllabae arabicae ratione et ambitu constet, accuratius videndum est.

1. Vocalem syllabae non praecedit nisi *una* ubique con- 35
sonans, ut لِ *li*, وَ *wa*, ذُو *dû*; duas pluresve consonantes praevias, ut in *scando*, *gravis*, ferre omnino nequit Arabum pronunciatio sonora, neque sustentat formarum linguae ratio. Unde si vox barbara consonanti duplice incipiens Arabibus pronuncianda est vel in vernaculae ditionem abit, semper ea consonantibus duabus diremtis, vocali plerumque brevissima praemissa, pronunciatur, ut إِسْفَنْجٌ σπόγγος, إِسْقِيلٌ σκίλλα, أَفْلاطُونُ *Platon.*

Syllaba potest quidem a vocali ipsâ ordiri, praemisso 36
spiritu tantum, qui vocalem ex ore protrudat, lenissimo; is enim necessario praecedit scriptoque etiam, cum consonantis instar vocali praemissae sit, Semitis plerumque expressus est (§. 46). Frequenter id praecipue ab initio vocis accidit, ut أَبٌ *abun*, أَوْ *au*, اُقْتُلْ *uktul.* Sed mediâ in voce vocalis syllabam incipientis per se difficilis est pronunciatio, sive consonans praecedat sive vocalis; nam ad illam vocalis sequens naturâ suâ sese inclinare nititur, ut جَرَيْنَ *ja-raina* ex *jar-aina*; cum vocali autem praemissâ ad coalescendum proclivis est. Hinc vocalis ab initio syllabae mediae pronunciandae facultas limitibus circumscripta est angustis (v. infra); valetque in universum lex in arabicâ aeque ac sanscritâ linguâ constans, non esse syllabam in media voce vocali inchoandam. Quare

1) vocalis, si forte in mediâ voce a syllabae esset initio, 37
consonanti priori sese subjicit, ut مَقُولٌ *ma-kûlun* ex *mak-vûlun*, *mak-ûlun.*

2) vocalium duarum concursus evitatur; unde duae aut 38
coalescunt, aut una alterum elidit, aut semivocali intercedente dirimuntur; id quod quomodo diversum sit infra in singulis videndum est.

39 2. Vocalem, si consonans sequitur, non sequitur nisi *una* et simplex, ut بَلْ *bal*, قَاتَلْتَ *kâtal-ta.* Lege id nititur perpetuâ, ut arabicam linguam hic quoque ceteris semiticis molliorem et constantiorem videas. Qualis syllaba *composita* dicta vocalem semper correptam habeat necesse est; neque omnino vocalis longa locum habet nisi in syllabae (*simplicis*) fine. Quae lex eo usque valet constantissima, ut vocalis vel per se longa hoc in concursu corripienda sit, ut يَقُلْ ex يَقُولُ أَقَمْتَ ex أَقَامَ; ثَانِي cum nunatione transiens in ثَانٍ.

40 Neque omnino praeter pausam (v. infra) nisi unâ ex ratione legis hujus severitas potest mitigari. Syllaba enim mediâ in voce in eandem, qua sequens incipit, consonantem exiens, cum minùs gravis sit consonantium harum ejusdem soni concursus, vocalem patitur productam, ut جَارّ, دَابّ, يَقْتَلَانِّ, مَظَانّ [1]).

41 Syllaba vocali sive brevi sive longa finiens *simplex,* consonanti circumscripta; *composita* nominatur; consonanti eadem, qua sequens incipit, clausa ob ambitum et vim peculiarem (§. 40) distinctius *media* dici potest.

42 II. De *consonantibus* cum duo in universum notanda sint, alterum de vi earum veraque pronunciatione, alterum de scribendi eas ratione, illud hic prius explicare juvat, quippe re ipsa propius.

43 Literae ab initio omnes sono bene distinctae erant. Quae distinctio Arabibus non mansit solum bene servata,

---

1) nec tamen huic facultati idonea est nisi vocalis *a* proxima et fortissima. Sunt quidem qui id latius extendant, ut quidam in Korano legendum censuerunt تَأْمُرُونِّي (Not. et Extr. T. 8. p. 314. T. 9. p. 89); sed id consensu haud est probatum grammaticorum, neque in formis certum.

paucis tantum literis sonum suum asperiorem, ut fit temporis progressu, emollientibus; sed diligentior etiam subtiliorque iis subnasci coepit pronunciatio literis quibusdam ad voces sensus diversi distinguendas mollius asperiusve pronunciatis, aut pronunciatione peculiari accedente. Estque Arabum pronunciatio omnium, quae semiticae stirpis sunt, linguarum maxime subtilis, fortis, diligens et distincta, quanquam in vulgo negligentior duriorque et syriacae similior tum antiquitus fuit tum hodie praesertim facta est. Similem vocalium rationem v. §. 69 sqq.

Quarum ut ratio inter se mutua et pronunciatio diversa 44
observetur, classes tum in universum tum in singulis distinguendae sunt; qualis classium distinctio literarumque valoris et naturae observatio diligens per totam formarum doctrinam plurimae est frugis. Potestque in universum *duplex* institui literarum omnium distributio. Nam primum, quo organorum habitu et dispositione literae proferantur seque inter sint sive viciniores sive diversiores, spectari potest; qua in re ordo sic optime [1]) instituitur, ut ab extremo inde, unde consonantes procedant, gutture ad labia usque literae deinceps enumerentur. Sed ab altera parte literae vi qua efferuntur et valore diversae sunt, aliae vocalibus propiores, diffluentes, leniores et imbecilliores, aliae firmiores et quasi densiores; aliae spirantes, aliae sibilantes, aliae mutae, aliae sum spiritu vel sibilo admixto prolatae. Quanquam valor literarum ab organorum simul dispositione pendet. Utriusque ordinis e generibus variae nascuntur species. Quorum omnium deinceps describendorum conspectum haec exhibet tabula:

---

1) id jam miro grammaticorum arabicorum et sanscritorum consensu probatur.

	1. Spirantes.	2. Molles. semivocales	liquidae	nasal.	3. Sibilantes. sibilae	sib fortior	cum sibilo	4. Mutae.
1. Guttur.	غع، خح، ه، ا							
2. Uvales								ك ق
3. Palatinae		ي				ش	ج	(ض)
4. Lingual.			ر	ن				د ت ط
5. Gingiv.			ل				ذ ث ظ	
6. Dentales					زس (ض) ص			
7. Labiales.		و		م				ب ف

45 Septem harum, quae ab organorum dispositione constituuntur, classium tres priores literas sistunt ore infimo formatas; tres sequentes ore medio; ultima ex ore anteriori procedentes. Suntque classium discrimina et ordo bene jam grammaticis Arabum observata, quibus gutturales sunt حَلْقِيَّةٌ; uvales لَهَوِيَّةٌ; palatinae شَجَرِيَّةٌ [1]), cujus ditionis alii volunt esse جشض, alii جشي, utrumque ita conjungendum videtur, ut ي ante omnia huc trahatur, ش autem et ض medium inter utramque classem locum teneant (cf. §. 53); linguales دتطرزسشصض nominatae لِسَانِيَّةٌ, interque has literae د ت ط iis sunt نِطْعِيَّةٌ, ab extrema palati (lingua tacti) parte prodeuntes, دثظ لِثَوِيَّةٌ gingivales, lingua gingivam tangente; زسص أَسَلِيَّةٌ e *mucrone* linguae exeuntes v. حُرُوفُ ٱلصَّفِيرِ

1) vox haec satis dilucida esse potest ex verbis Kamusi.

literae sibilae, ز ر ن ذَوْلَقِيَّةٌ seu acutâ linguâ motae, labiales شَفَهِيَّةٌ [2]). [3]) Sed videndum jam de singulis.

1. Literae ا ه ح خ ع غ e gutture procedentes spiritum 46
tantum pro singulis varium edunt. Omnium lenissimus spiritus est ا, talis scilicet qui vocalem ab initio syllabae positam necessario praecedat, post vocalem quoque vocis intensione audiri queat, ut أَمَرَ *'amara*, يَسْأَلُ *jas-'alu*, رَأْسٌ *ra'sun*. Fortior est ه, latino et nostro *h*, Graecorum spiritui aspero respondens; intentior etiam ح Graecorum χ et nostro *ch* paullò mollius pronunciato respondens. A quibus ع ita differt, ut spiritum palato non extrudat, sed extrinsecus haustum intrudat magis palatum pungens, qui sonus nobis aegre imitando attingitur. Sed in his gutturalibus duabus Arabibus duplex invaluit pronunciatio, in aliis vocibus fortior, in aliis mollior. Quae duplex pro vocibus certis pronunciatio Syris, unde alphabetum arabicum derivatum, haud nota Arabibus serius puncto tantum fortiori sono significando inserviente expressa est §. 20. Omnino id hic tenendum, sonos hos duplices, quanquam in Arabum, quae nunc exculta est, linguâ eorum diversitas radicum tum levius tum plus a se diversarum copiam bene distinctam génuit, ab origine tamen linguae semiticae antiquiore peregrinos fuisse nec nisi Arabum deberi sermoni tum subtiliori tum uberiori et ditiori [3]).

---

1) Kam. tradit classes duas extremas comprehendi nomine حُرُوفُ الذَّلْقِ ab extremitate linguae et labiorum.

2) v Notices et Extr. T. 8. p. 352 sq. T. 9. p. 1-66. quae est dissertatio Arabis grammatici diligentissima. Quaedam discrimina et nomina parvi sunt momenti.

3) audiendae sunt de ا ح خ ع غ pronunciatione descriptiones et leges quas dant indigenae, ut Aryda in gr. p. 9 sqq. Literam غ per *g* simpliciter exprimere malui, quippe quam Arabes in vocibus peregrinis pro ipso hoc *g* e regula adhibeant; Persae tamen *g* mollius per ڭ notant.

Ex his quae litera maxime singularis est, ا triplicem habet usum: 1) ab initio ponitur syllabae (vocem inchoantis plerumque) vocali incipientis, spiritus Graecorum lenis instar, ut أَقْتُلُ, اُقْتُلْ; أَكَلَ, ubi syllaba simplex; 2) sonum radicalem explet, ut ex radicum formationis lege constante sonus hic consonantis instar alius vocalium variationem ceterasque vicissitudines e formis pendentes patiatur; atque haec est sola ratio, qua sonus vocali vacuus post vocalem pronunciari et geminari potest, ut سَأَلَ, سَأَّلَ, سَآلَ = قَتَلَ, قَتْلٌ, قَتَّلَ. 3) in fine vocis post vocalem longam û in spiritum exeuntem, ut قَتَلُوا; cf. §. 83.

47 Soni hi spiritum tantum e gutture protrudentes naturâ suâ vocalibus sunt proximi, nullaque inter has iis est cognatior quam *a* similiter ex intimo gutture prodiens (quodque cum hoc cohaeret, *e* nonnunquam). Qua ex sonorum horum naturâ peculiari in ceteris quidem dialectis semiticis multae oriuntur sonorum varietates et mutationes, at in Arabum linguâ purâ, fortiori diversoque omnino vocalium habitu indutâ nullae cernuntur, nisi quod in unâ formâ e more velut antiquo breve *u* vel *i* gutturalem aut sequens aut praecedens in ă mutatum est, neque id nisi in verbis certis quae hoc velut ex alia aetate servarunt, ut يَفْعَلُ ex يَفْعُلُ [1]).

48 Possuntque soni hi Semitis tantâ copiâ peculiares labente lingua perquam corrumpi et confundi, spiritu isto fortiore paullatim emollito, leniore eliso prorsus et pessumdato. Sed et hic pura emicat et mascula Arabum lingua, quae sonos hos constantius puriusque quam ceterae dialecti se-

1) Plus difficultatis gutturalium in fine syllabae pronunciatio habet, de qua cf. Notices et Extr. T. 9. p. 21. Nam post vocales dissimiles *u i* vocalis quidam sonus se intrudit, qui in vulgari linguâ vocalibus finalibus carente post longam praesertim vocalem auditur ut نُوح *nûeh*.

miticae servavit. Nam lenissimae tantum literae ا spiritus ab initio aut vocis (§. 133 sq.) aut syllabae mediae (§. 132) certis in vocibus iisque paucis pessundatus est, ut in syllabâ vocis mediâ, quae post mutam consonantem a spiritu hoc leni exorsa tum difficilem habet pronunciationem tum facile vocalem promovere potest, vocalis spiritu eliso ad illam consonantem properet (cf. §. 37), ut بَرِينَ pro بَرَأْيِنَ [1]). Praeterea spiritus hic facile vocalis a sono *a* diversae sono cedit §. 115.

Geminatio spiritus ا cum aegre et proferatur et audiatur, sonum ei substitutum paullo fortiorem, semivocalem scilicet و vel ىٔ, adamat et usu saepe postulat, ut لَأَّال quod fere لَوَّال pronunciant, Sacyi anth. p. 12. 14. سَيَّل pro سَأَّل. 49

Spiritus ا post ă sequente â sonum non habet fortiorem et distinctiorem, ut duas vocales suo sono consentaneas satis facile a se invicem discernat [2]). Quare ne ă cum posteriori â colliquescat solo spiritu hoc intercedente, is spiritus post ă [3]) et ante â raro manet (si ad radicem pertineat); semper fere ei و substituitur hic paulo fortius, ut قَوَاتِل pro قَآتِل, تَوَامُر [4]) pro تَآمُر (seu تَامُر ex scriptura §. 123); أَوَاخِر pro أَآخِر. 50

Proxime ad has gutturales accedunt ج ك ق; e quibus ق cum ط e lingualibus ei compari pronunciatione spirante et empha- 51

---

1) nam mollities quibusdam probata nimia, quâ pro *min 'abi* legeretur *mi-nabi*, auctoritatem haud obtinuit, v. Not. et Extr. T. 8. p. 323. T. 9. p. 38.

2) v. Not. et Extr. T. 8. p. 322 ubi in رَأَيْتُم etc. molle esse dicitur.

3) idem nonnunquam post â fit.

4) Hamza Vavo adscribi non videtur; v. §. 87.

ticâ efferenda est [1]). Lenius sonat ک, unde diverse pronunciantur قَلْبٌ *qalbun*, كَلْبٌ *kelbun*, et post ک ante â û brevissimum auditur *i*. Dialectis nonnullis ق in *g* obscurius [2]), ک in *g* clarius degeneravit. Literam autem ج ab origine *g* fuisse dubio caret, estque haec pronunciatio etiamnunc in tractibus quibusdam usitata [3]); sed hic sonus paullatim in leniorem palatinam emollitus est, e lege sonorum tum omnium uvalium tum praesertim hujus continuâ apud omnes fere populos linguâ labente observandâ [4]). Eaque pronunciatio apud plerosque invaluit ut eam nobis in legendo sequendam esse nullum sit dubium [5]). Pro *dsch* tamen quod Germanis sonum hunc exprimit, simplicius *g'* scribere malui.

---

1) Aryda p. 9: "literae emphaticae ق ظ ط ض ص sunt ejusdem naturae ac lenes ك ز ت د س, at multo majori cum emphasi pronunciandae, pleno videlicet ore, mucronem linguae, in duabus praecipue literis ض et ط, initio palati fortiter sistendo, atque intimam oris partem, guttur versus, dilatando." Imo vel in vocalis *a* et nasalis *n* in eadem voce praecedentis sonum hanc emphasin transire dicit, id quod cum *sanscrito* ṇ dentali potest conferri. — Cf. praecipue Ibn-Khaldun in Sacyi anthol. p. 171. 172. qui hac literâ Arabes veros distingui ait.

2) cf. Senkowsky supplement à l'histoire des Huns p. 79.

3) v. Habicht praef. ad epist. ar. p. VII. Fraehn ad Ibn-Foszlan p. 132 qui id vel ex ک oriri monstrat. In persicis etiam ex ه natum est, ut ديباج ex ديباه dibah, dibag.

4) sic latinorum *g* populis recentioribus in *dsch* emollitum est; sic Indis tum antiquioribus tum recentioribus in Sanscrito sermone et Palico cf. Essai sur le Pali p. 163.

5) nam quod alii objecerunt, ج non esse inter literas solares (§. 128), nihil valet, cum sonus sit palatinus, non lingualis et dentalis; sed solarium eam legem apud nonnullos sequi auctor est Aryda p. 8. Atque vel in Korano د ج similes habentur literae, ut legendo ج duplicanda sit §. 131. Latius autem serpente depravatione ک etiam mollius nonnullis *sch* hodie pronunciatur, ut apud veteres jam

2. Inter sibilantes س est sonus lenis et nobis vulgaris; 52
ص autem fortius cum spiritu et emphasi efferendum, quasi Germanorum *ſs*, *ß* pronunciares. Sic ex origine ut sibi respondent tenues س et ت, ita spirantes ص et ط (*ϑ*); estque haec literarum harum ratio per totam verborum structuram conspicua. ز vero sibilans est cum *d* ita mixta, uti in Graecorum ζ nostroque *z* molliori; interque mutas literas sola ei respondet د. Igitur tribus mutis lingualibus totidem pares et aequiparandae sunt sibilantes, spirans ص, tenuis et lenis س, mixta ز. Plenior autem et obscurior sibilans ش ad palatinas propius accedit.

Ex ص ç, in vocibus quibusdam, sono sibilo, ut fit haud 53
raro in dialectorum praecipue varietatibus, in sonum densum et mutum ipsi respondentem *t*-*d* converso, enata èst litera ‘*d*, quae quanquam d vulgari similis, spiritu tamen et emphasî a ص servatis probe est distincta. Quibus in vocibus mansit quidem ex vetustà et in vulgo servatà pronunciatione scribendique ratione litera ص, sed est ea paullatim puncto distincta; ut ارض (ܐܪܥܐ) = אֶרֶץ, ܐܘܟܐ [1]), رَضِيَ, ضَانٌ. Similiterque pronunciatione subtiliori ex ط in vocibus quibusdam enatum est ‘*t*, sono sibilo literae ط ita admixto, ut spiritus ejus et emphasis maneat, quae pronunciatio et ipsa paullatim puncto apposito distincta est, ut ظَفَرَ, حَفِظَ. Quae literae duae ض et ظ qnanquam ex origine satis diversae Arabibusque subtilius loquentibus haud dubie bene distinctae in vulgo tamen literae ض sibilum non, tollente nunc ita confunduntur, ut utrumque per *z* molle efferant; monstrantque jam cdd. qui-

---

Sacyi anthol. p. 64 et hodiernos, v. Carlyle in Transact. of the asiat. Societ. of Bombay Vol. 1. P. 3. p. 581. et ق per *tsch*, ut dicit Niebuhr Beschreibung von Arabien p. 83.

1) cf. gr. hebr. crit. p. 33.

dam aetatis recentioris perpetuam fere literarum commutationem [1]).

54 Utque ظ ex ط ortum sibilo accedente, sic ex ت et د orta sunt ث, ṭ et ḍ, quos sonos immixto sibilo linguâ fortiter ad medias duas dentium series allisâ Anglici *th* instar efferre jubent. De quarum literarum trium inter duas classes ancipitum et mixtarum origine si quaeris, haec tenenda videntur. Literarum ذ ث ظ pronunciatio primitiva sibilans fuit זשׂץ, Hebraeis adhuc servata. Quae quidem literae sibilantes duriores in densiores mutas cesserunt Syris, Arabumque vulgo cessisse exinde constat, quod mutae in linguâ hodiernâ scriptorumque vetustiorum vulgi loquelam sequentium leguntur. Subtiliori autem Arabum sermone ex vetustâ pronunciatione sibilans adhuc sonus inhaesit literis his adspersus. Unde quanquam fluctuans inter duplicem sonum lingua scribere tamen, cum figurae peculiares deessent, maluit mutam, cujus sonus literae mixtae inesset semperque in vulgo audiretur. Simulque sonus peculiaris significationes interdum distinguit.

55 Literae ص ض ط ظ, quia secundum haec cum spiritu quodam os apertum celeriter contrahente et claudente proferuntur nomine ٱلْمُطْبَقَةُ *clausae* distinguuntur ab omnibus ceteris ٱلْمُنْفَتِحَةُ *apertae* dictis [2]).

56 Litera nasalis ن Arabibus quanquam in fine vocum et ante gutturales sonum habet purum, ante literas tamen uvales (cum ج) linguales, dentales, gingivales et ف per nasum fortiter sonare dicitur, ante ب in sonum م transire, ante ن و م ي (nisi ي et و in mediâ sint voce) in sequentem sonum solvi manente sono quodam obscuro nasali, nisi quod in ea-

1) cf. Casiri bibl. Esc. T. 1. p. 17. Hamaker ad lib. de expugn. Memph. p. 28 et infra §. 59.

2) v. Not. et Extr. T. 9. p. 8. 42.

dem voce ante يو maneat, ante ر et vocis sequentis in sonum sequentis resolvi. Pinguntque hinc supra ن in Koranis diligentioribus colore rubro ن , خ (i. e. إِخْفَاءٌ *occultatio* soni primitivi per nasalem), م , غ (i. e غُنَّةٌ tonus nasalis) sequente Teschdid et لغ (i. e. غُنَّةٌ لا sine t. n.) sequente eodem, signa quinque horum pronunciationis generum [1]). Sed haec pronunciationis subtilioris varietas et diligentia, quanquam haud fundamento carens, in vita vulgari haud observata videtur neque est ejus nisi in Koranis et grammaticorum operibus memoria facta. Cf. مِمَّا §. 129.

3. Labiales inter ف quod Syris crassius plerumque *p* sonat, Arabibus ex sermonis qui ubique elucet subtilioris et festivioris ingenio semper *f* audit [2]). 57

Literarum وي haec est natura, ut sonum habeant inter vocalem *u* et *i* et consonantem germanicam rigidam firmamque factam *w* et *j* medium et quasi ancipitem, qui pro diverso situ et in vocalem *u* v. *i* facillime transeat et semivocalis sonum stabiliorem teneat. E qua sonorum horum fluctuantium natura quae sequantur, infra §. 98 sqq. explicabitur. 58

In *permutandis* his sonis Arabum lingua multo est ceteris semiticis parcior et cautior. Suntque hic plura sonos similes [3]) permutandi genera distinguenda: 1) sunt in ipsis radicibus soni literarum similes ita permutati, ut duae pluresve radices ortae sint sui juris, significationis plerumque discrimine quodam accedente, ut زَلِقَ et تَزَلَّجَ *lapsavit*, 59

---

1) v. Notices et Extr. T. 9. p. 35 - 40. 80 - 84. Proinde positio nunationis varia est, T. 8. p. 310.

2) hinc پ scribere coguntur Persae ad *p* exprimendum.

3) de quorum classibus v. fusius dictum in gr. hebr. p. 31 sqq. et min. §. 24 - 26.

خَسَفَ de *defectu lunae*, كَسَفَ de defectu *solis* (ut Sacyi corresp. des Samarit. p. 59); خَفِرَ *erubuit* pudore, cohaerens cum حمر *rubuit;* 2) in peregrinis praecipue adoptandis vocibusque etymologiae incertae permutatio literarum major proclivis est, linguâ originem ignorante, ut أَرْمَل *viduus* cum verbo رَمِلَ, أَرْمَل ex אַלְמָן; 3) in paucis soni vocis arabicae confusio permutationi ansam dedit, ut lingua inter duas pronunciationes anceps haereat, praecipue inter ص et lenius س, ut صِرَاط et سِرَاط *via*, مَصِير *aditus*, reditus Sur. 42, 15 ex سَارَ [1]). Saepius vero literae ظ ث ذ cum ط ت د permutantur, subtiliori pronunciatione et vulgari (§. 54) commixtis [2]), ut ض et ظ e soni in vulgo confusi more (§. 53). 4) Denique plurimae permutationes et quae maxime constant e dialectis pendent, ut notus ille literae *b* syllabam incipientis in *m* transitus magis dialectis certis privus est [3]). Multaque quae certis e formae legibus alternantur temere permutari dicuntur.

60 Jamque de forma literarum videndum est.

1. Primum cum antiquissima, quae nobis innotuit, Arabum scriptura literarum jam habeat juncturam fere continuam, a Syrorum quippe, quae eandem juncturam sequitur, scriptura derivata, Arabes hanc non salvam modo retinuerunt usque, sed festinante calamo usuque scripturae frequentissimo invitante ductus etiam literarum plurium ita diminuere et contrahere consuerunt, ut tandem e pluribus sive si-

1) v. Not. et Extr. T. 9. p. 45. 46. Hamaker ad expugn. Memph. p. 87. 88.

2) de ذ et د confusis v. Hariri in Sacyi anth. p. 37. 38.

3) v. Sacyi chr. I. p. 406. — De literis secundum Arabes grammaticos permutabilibus v. Baid'awi in Sacyi anth. p. 4.

millimus sive unus tantum idemque ductus superstes evaderet (cf. §. 20). Sic in scriptura vulgari ج et ح seu ג, ח, utut ab initio dissimillimae, in syriaca scriptura jam vicinae, coaluere in ح; ر (ز) et ا seu ר, ז in ر; ف et ف seu פ, ק in ف. Quaeque sic diversissimae pronunciationis literae coaluerant, eas scriptura mox sibi vidit signo quodam distinguendas esse. Unde alteri paullatim punctum adspersum; aut, ubi plures essent compares, omnes semper punctis sive numero sive situ diversis distingui coeperunt, aut duarum comparium utraque signis diversis notata. Sic orta in vulpari scriptura ب, ن, ت, ي; ج g′ ut ح ʻh sine puncto manserit, satis ita distinctum; ز z, ut ر sine puncto manserit; ڧ et ق, quanquam apud Africanos pro hoc ڧ mansit, ut pro illo ڢ scribatur.

Similiter ܣ et ܫ (quod ab initio fuit pro ܫ) postquam in س coaluissent, sonus asperior punctis notatus est ش; nominibusque sibilantium harum duarum satis diverso sibilae sono distinctis (ش *Schin*, س *Sin*) litera ܣ *Samek* una cum nomine prorsus interiit [1]). At fuisse eam ab origine literam peculiarem, ordine etiam a *Schin* diversam, certa docent antiqui ordinis vestigia §. 67. 61

Cum ـة fem. nomen sing. terminans, quanquam ex antiquo sermone, qui vere *ăh* (cf. ־ָה hebr.) pronunciavit, semper in fine vocum servatum, in lingua tamen usitata *at* sonaret quasi ـت scriptum esset: coeperunt paullatim scribae literae hujus quae vere auditur puncta illi adjungere ـة. Ea serius nata neque magna constantia servata notatio. 62

Accessere denique puncta litererum خ, غ, ث, ذ, ظ; ض pronunciationis diversae notandae causa §. 46. 53. 54.

Nonnulli vero, quo exactius etiam literas distinguerent, 63
eas quoque literas signis notare maluerunt quae vulgo signis †

1) An discrimen hebraicarum literarum שׂ et שׁ huc pertineat, cum literae שׂ apud Syros, quibus Arabes alphabetum acceptum referunt, nullum sit vestigium, dubitari potest.

distitutae satis viderentur perspicuae. Sic literis س ر د puncta, quae alias superne scribuntur, subscribere vel signum ˇ iis superscribere consuerunt. Literis autem ح et ع eaedem figurae minutiori forma subscribuntur; literae د quo a ر melius discernatur, د superscribitur. Quae scribendi ratio in codicibus exactissimis et plurimis a monachis christianis scriptis comparet [1]).

64 † Cumque in codicibus, quales plerique scribebantur, negligentioribus immanes lectionis errores ex literarum simillimarum formâ confusâ oriri quotidiana doceret experientia, vocum, in quibus error maxime esset proclivis, ut peregrinarum, nominum propriorum etc., literas singulas post vocem scriptam sedulo nominare et vel omnes vel errori maxime obnoxias enumerare consueverunt scriptores; sic literam puncto vacuam nominant مُهْمَلَةٌ, eo notatam مُعْجَمَةٌ; cumque literae ductum ٮ habentes plures exactius essent denotandae, ب vocant مُوَحَّدَةٌ *uno puncto notatam*, ت مُثَنَّاةٌ مِنْ فَوْقِهَا *duobus superne*, ي مُثَنَّاةٌ مِنْ تَحْتِهَا *duobus inferne*, ث مُثَلَّثَةٌ *tribus punctis notatam*; invenias et alia nomina facile dilucida. Similiter scribae ne تسع *novem* et سبع *septem* confundant monentur (Not. et Ext. T. 9. p. 93.)

65 Hac igitur ratione scriptura, quae fieri potest, levissima et festinantissima est facta, nostris *cursiva maxima* dicta. Habetque ea, ut aliae id genus, literas has depressas admodum parvasque, illas distinctionis gratia erectiores protensasque, omnes satis simplices uno ducto pingendas. Ortusque est pro varia junctura ductus literae trifarius hic: 1) Alligari possunt *sequenti* literae omnes praeter ا, د, ر, ز, و

---

1) v. Menil ad Antar. M. p. 30 praef.

Syris quoque semper ita sine junctura positas, quippe quae sequentibus junctae aut cum aliis facile confundantur, ut ـر، ـذ، aut ob ductum infra lineam depressum jungi commode nequeant. In fine tamen vocum inveniuntur in MSS. ـذ، ـر، ـز، ـو adjuncto He finali absque incommodo. 2) Ita igitur si praecedens alligari se sequenti patitur, linea ab illa producta utramque jungit, qua ipsa ductus literae nonnunquam mire contrahitur, velut ﺠ ex ﺟ، ﻴ ex ﻳ، ﺮ et deinde ﺮ ex ـر، ﻬ ex ـه، ﻬ vel ﮭ ex ﻫ. 3) Contra vero ubi literae, quae sequenti jungi possunt, in fine sunt vocum, ductus qui alioquin rectâ producendus esset, aut abrumpitur infra lineam descendens, ut ـم، et cum ductu obliquo, ut in ـل، ـس، ـش، ـص، ـغ، ـق، ـن، ـي، ـج، ـح، ـخ، aut protenditur plus, ut in ـب، ـت، ubi tamen saepe ductum leviuscule descendentem simili ratione animadvertas; in ـك ductus cum levi erectione abrumpitur, inserto simul plerumque, qui antiquitus huic literae finali inhaesit, ductu quodam [1]); in solo ـط nihil mutari potuit. ـه autem, quae litera apud Syros sequenti haud jungitur, non ductum habet post se mutandum manentemve, sed figuram paulo contractiorem abruptamque ـة، ة. Et mansere praeterea in finalibus antiquae, quae ab origine figuras omnes literarum paullatim coalescentes discrevit, scripturae vestigia quaedam aperta, velut ductus obliquus in ـي ex י derivatus ita discernit literam hanc a ـب، ـت، quibuscum alias confunditur, ut saepissime vel sine punctis diacriticis scribatur; ـن vero longius depressum quam ـب، ـت ex antiqua literae forma ן، ﻦ؛ porro ـق sinum habet in accurata scriptura decliviorem quam ـف، quippe ex ק derivatum. Possunt tamen 4) literae hae finales et solae scribi, aut quod praecedenti jungi nequeunt (ex n. [1])), aut quod prorsus solitariae ponuntur, (id quod in continua scriptura, qua nulla vox una litera constat

1) cf. ךְ hebr.

§. 125,) fieri nequit, nec nisi grammaticis et lexicographis inque numeri denotandi usum §. 30. inservit, velut ت, ب, م etc.

66 Neque ita junguntur solum literae annexae, sed et majori scribendi et compendio et levitate aut involvuntur, ut لا vel لا, quae figura simplex visa quibusdam vel ultimae literae loco alphabeto subnexa est, [1]) aut, si ductuum ratio invitat, superne annectuntur, ut لم, لجد, لجة.

67 Ut figura numerusque, ita *ordo* literarum ex origine idem erat qui Syris et Hebraeis. Suntque ordinis hujus primitivi vestigia servata tum in literarum numeris signandis adhibitarum (§. 30) vi et ratione, tum in antiquo literas omnes ordine suo dispositas vocibus memorialibus comprehendendi exemplo hoc:

أَبْجَدٌ هَوَّزٌ حُطِّي كَلَمُنْ سَعْفَصٌ قُرِشَتْ ثَخَذٌ ضَظَغٌ [2]).

Utrinque literas puncto ob subtiliorem pronunciationem distinctas in fine positas conspicimus. Sed ordinem hunc pervetustum postea inverterunt grammaticorum studia alios quaerentium qui potiores viderentur. Coeptum est literas aut figura similes aut pronunciatione vicinas copulare; quod studium quanquam antiquum ordinem satis pervertit, idque apud Orientales magis quam Africanos Hispanosque omnino veterem scripturam fidelius servantes, haud tamen radicitus evertit. Post secundam enim literam ب positae sunt ت, ث ob figuram similem; similiterque literae ج subjunctae ح, خ; dein literis د, ذ subjunctae ر, ز quae in cdd. praesertim ad

---

1) v. litem grammaticorum inutilem in Not. et Extr. T. 8. p. 328-330.

2) sex prioribus vocibus Arabes sex priores hebdomadis dies (ultimus, veneris s. παρασκευης, est عَرُوبَة *vesper* sabbati) vocitasse ferunt; sed id de ludi magistris tantum alphabetum memoriae infigentibus intelligendum esse, cum nomina haec in vita vulgari haud usitentur, recte jam Pocock. spec. hist. p. 208. vidit.

illas proxime accedunt; deinceps ordine suo procedunt literae apud Occidentales, ut omissae ه et و in fine cum litera simili (§. 58) ي ponantur, س vero τῷ ش, et ف ع τῷ ق ob figurae similitudinem praefigantur;. at apud Orientales ob soni similitudinem porro ordo sic mutatur, ut literae ز postponantur س, ش, has sequantur vicini soni ص, ض, ط, ظ et ك denique literae ق postponatur.

Nomina quoque literaram syriaca apud Arabes tum 68
significationum ignorantia tum usu frequentissimo varie decurtata: integra mansere *Elif*, *Sin*, *Schin*, *Ain*, *Kaf* (ex lege §. 73 pro Kof), quod *Cāf* كاف sequitur pro כָּף, *Mim* (ex lege §. 73 pro Mem), *Nun*, *He*, *Vav*; sed detruncata *Gim*, *Dāl*, *Zād*, *Lām*, et amplius etiam, manente solum sono consonanti cum vocali, *Ba*, *Ta*, *Ha*, *Ra*, *Za*, *Tha*, *Ja*, quas sequitur *Fa*. Sed quia nomina literarum vi suâ nominum usum sequi possunt, omnia haec, decurtata quoque, nominum formam ambitumque occuparunt.

III. Vocalium soni proximi et primitivi sunt *a*, *i*, *u*, man- 69
seruntque ii in Arabum sermone aeque ac in Sanscrito satis puri et integri. Diphthongi iis non sunt nisi duae proximae, quae Sanscritae quoque linguae eaedem sunt, *ai* et *au*, coalescente *a* cum *i* vel *u*; neque hae in sonos *o* et *ai* emollitae sunt.

Has inter vocales tres primitivas hoc summum observa- 70
tur discrimen, quod *i* et *u* tum ipsâ sonorum naturâ tum pronunciatione Arabum peculiari [1]) sibi sunt vicissim viciniores, ita ut *a* vocalis altior fortiorque utrique sit opposita. Cui accedit aliud, quod *i* et *u* eadem ratione ab *a* distinguit. Ea enim est vocalium *i* et *u* natura, ut invitante pronunciationis facilitate facillime in semivocales suas *j* et *v* (w),

---

1) videtur enim vocalis *ŭ* admodum in *ĭ* inclinasse; monstrat id evidentissime *rythmi finalis* ratio, ex qua poetis semper *ŭna* et *ĭna* sine discrimine copulare licet.

haeque contra in vocales suas *i* et *u* possint resolvi. At *a* non habet cui respondeat semivocalem. Quod praeter alia in scripturam quoque quantum valuerit ex §. 75-77. apparebit.

71 Vocalium autem trium *brevium* id est discrimen ut *a* vocalis sit omnium proxima et fortissima, cujus sonus omnino per totam linguam tum ab origine praevaluit tum in arabica, qualis nunc est, lingua dominatur. Quâ quidem ab alterâ parte *i* est subtilior pressiorque, unde ea brevissimae vocalis vim tenet praecipuam; ab alterâ *u*, *o* obscurior pleniorque, cujus in sonum *a* quibusdam in formis certa ex lege abiit.

72 Istae vero vocales, si omnes computamus, *octo* (tres breves, tres longae, duae diphthongi) variis vicibus mutationibusque ut omnibus in linguis ita in semiticâ sunt obnoxiae. Quarum quidem certae sunt leges summae, vario modo in quâvis linguâ cognoscendae. Sunt autem brevibus hae: 1) labente linguâ vocales primitivae fortioresque in molliores levioresque detritae abeunt; quod vario cernitur modo graduque, imprimis tamen perpetuoque magis ita, ut ă in ĕ transeat, paullatimque â etiam in ê; ĭ et ŭ in ĕ et ŏ; diphthongi autem in sonos longos simpliciores diffluant, *ai* in *ae*, *au* in ô [1]. 2) Sonus a altior dilucidiorque in obscuriorem o abit, quanquam id, cum sonus non tam deteratur degeneretque, quam varietur sono paulum molliori, e dialectorum varietate magis pendeat, ut si quae dialectus cum gente ipsa paulo sit asperior fortiorque, sonum â non retinere solum ubique sed etiam, ubi ceterae ex origine bene ô habent, huic â substituere queat.

---

1) Latius serpente depravatione quodvis *e*, tum breve tum longum, in *i* dilutius diffluere potest, ut *minaret* in viatorum nostrorum ore pro مَنَارَة. Lectores quidam Corani pro â in vocibus quibusdam *ia*, *ae*, *e* legi jubent, quod إِمَالَة vocatur, ut نَار *naer*, cf. Not. et Extr. T. 9. p. 18. 19. 55. 87. Id in particulis praesertim invaluit, a plurimis vituperatum, v. Hariri in Sacyi anth. p. ٥٧.

Quae si ad linguam arabicam transferantur, ceteris, 73
quae servatae sunt, linguis semiticis omnibus eam fortiorem antiquaeque simplicitatis et granditatis asperae tenaciorem deprehendas. Nam ab eo inde, quo indolem sibi formamque peculiarem sumsit, tempore vocales illae octo mira manserunt integritate et puritate neque in leviores detritae. Vocalis vero â adeo loco ô praevaluit, ut vel ubi in ceteris dialectis ô habetur sensui formae originique prorsus convenienter, ibi Arabes *á* saepissime substituant, velut قِتَال, نَار, قَاف ex קְטוֹל, נוֹר, קוֹף. ê vero et ô ubi ceterae habent non ex diphthongis §. 72, sed ex ĕ (ĭ) et ŏ (ŭ) productas, Arabes î et û pronunciant, velut جَدِير, سَادُوم ex גָּדֵר, סְדֹם (*σοδομ*), nisi ex ratione modo dictâ diversâ ô in â transit. Hinc Arabes in vocibus peregrinis *i* et *u* (v. *á*) pro *e* et *o* pronunciant. Pro *é*, *η* occurrit et ا scriptum, ut تِبِيارِيوس *Τιβηριος*. Atque vel in ipsà formarum et vocum arabicarum ditione sonus *ae*, *é* qui ex antiquiori linguae facie in vocum fine erat, in *a* transiit, ut عَلَى = עֲלֵי; لَدَى = ܟܕܠܐ; cf. §. 105. Ceteroquin diphthongi sibi constant, ut يَوْم, لَيْل = יוֹם, לֵיל.

Neque tamen id eo valet, ut hanc vocalium pronunciationem puram fortemque per totam linguae arabicae ditionem semperque per omnia secula servatam fuisse putemus. 74
Imo quas ceterae linguae arabica quoque passa est vices, at minus graviter et constanter. Per ingentem temporis, terrarum, hominum varietatem varie pronunciatae sunt vocales. Arabes recentiores tantum non omnes molliorem deterioremque sequentes pronunciandi rationem pro *a*, nisi consonans accedens asperior spiransque حخصضطظعغق et plerumque ر sonum fortiorem retinet, *e* pronunciant, in syllabà potissimum compositâ vocalem comprimente, et pro â saepe ê; pro ĭ, ŭ, ai, au — ĕ, ŏ, ae, ō. Sed id ne nunc quidem usu valet

constanti; nam nonnullis in terris fortiores vocales manserunt [1]). Plebem antiquitus quoque similem secutam esse pronunciationem lubenter concedi potest; at hanc vocalium mollitiem, fluctuationem, confusionem non ex origine adfuisse nec puriori linguae sed lapsanti et seriori deberi, nisi res ipsa doceret, exinde satis pateret, quod vocalium signorum et inventio et perfectio summa intra tria signa substitit; nam vel in exactissimis Korani codicibus non adsunt nisi tria, ad sonos *a i u* notandos [2]).

75 Talis cum sit vocalium arabicarum ratio, videndum jam, quomodo in scripturà denotentur. Et hic quidem ex §. 21 meminisse juvat, vocalium denotandarum necessitatem primitus minus esse sensam neque esse literas vocalibus tantum signandis inservientes inventas. Neque erant, quae ad hunc usum facile traduci possent, literae, nisi و et ي semivocales, quarum sonus natura sua inter semivocalem et vocalem fluctuat cf. §. 58. Haeque Hebraeis, ut constat, parcius et inconstantius [3]), Syris autem Arabibusque, scripturâ ipso temporis progressu usuque frequentiori dilucidiore et con-

---

1) Syri *a* et ĭ, ŭ in fine vocum semper retinere dicuntur.

2) hinc nescio annon vanus sit eorum clamor, qui *Fatha* v. c. semper per *e* pronunciandum esse volunt. Qui quidem, Turcarum Arabumque recentiorum pronunciationem, quam primitivam et omnino antiquam et veram esse nemo dixerit, solam sequentes vix de origine totiusque quaestionis vi cogitasse videntur. Mihi certe si tres, quas grammatici scripserunt, vocales *a i u* pronunciamus, nos pronunciationi purae et antiquae proxime accedere persuasum est; nolimque Fath'a ubique per *e* efferre nisi literae molliori appositum. Similis omnino de sanscritâ pronunciatione est quaestio et lis ex confusis temporibus haudque perspectis rei ipsius legibus orta.

3) cf. gr. hebr. cr. p. 82 sqq.

stantiore factâ, e lege jam perpetuâ [1]) vocalibus *longis* û et î denotandis scribuntur, ut ذو *dû*, قتيل *kătîlun*. De diphthongis v. §. 77.

Sed ad vocalem *â* scribendam ا tum difficilius poterat 76 traduci, quippe e genere prorsus diverso, haud semivocalis, quae in *a* transire queat, sed spiritus, ex eodem tamen gutturis inferioris loco procedens unde *a* venit; tum cunctantius seriusque est traductum [2]). Nam ab initio â parcissime esse litera ا expressum, testantur monumenta antiquitatis plurima [3]); et quanquam in cdd. vulgaribus hodieque litera haec vocalis â loco satis constanter scribitur, sunt tamen voces plures in quibus antiquâ e scriptione â nullâ signatur literâ. Sunt eae voces in quibus vocalem signare minus videbatur necessarium, quod cum aliis confundi non poterant, ut nomina propria نعمن *Nu'mânu*, اسمعيل *'Ismâ'il*, حرث *H'âritun*; nomen divinum اله *'ilâhun*, الله *'allâhu*, cognomenque dei notissimum الرحمن *errachmânu*, ex antiquitate Korani sacratâ servata; porro particulae هذا *hâdâ* ذلك *dâlika* et لكن *lâkinna*; nec non alia quaedam, ut ثلث, ثلثة talâtun *tres*. Quanquam in his quoque, praeter الله et هذا, ingruit jam vocalis per ا scribendae mos. — Similiter pron. suff. ه, هُ scribitur §. 75 not.

1) sed in suffixo ه *hû* (hi) tamen vocalis longa haud denotatur; est enim haec scriptio concisior aeque atque antiquior in aliis quoque particulis per se dilucidis usitata, §. 76.

2) apud Hebr. rarissime cf. gr. l. c.

3) ut codices Korani cufici pluresque Africani, numi antiqui, alia cf. Adler descript. codd. quor. Cuf. p. 25. 26. Journ. des Savans a. 1825. p. 464. Notices et Extr. T. 8. p. 330-332 et alibi. T. 9. p. 98. Fraehn in Erg. Blätt. der A. Jen. L. Z. 1824. p. 119. 120. n. lib. de metris carm. ar. p. 9. — Cf. quae de discrimine scriptionum serius monuit, origine haud perspectâ, Hariri in Sacyi anth. p. 66. 67.

77 Vocales *breves* nunquam sunt in scripturâ literis denotatae, quippe quae et tenuiores et ad sensum minus graves viderentur. Hinc neque *a* ex diphthongis *ai* et *au* denotari potest; reliqua tamen soni duplicis et longissimi pars *i* v. *u* semivocali perpetuo notatur ut يَوْم *jaumun*, لَيْل *lailun*.

78 Quae scribendi ratio antiquitate sancita et stabilita, semper integra serioribus mansit temporibus. Cumque vocales accuratius scripto notare placeret, ut tum breves perspicue tum longae distinctius constantiusque notatae apparerent, vocalium loco *puncta* adscribenda videbantur. Sic in antiquissimis hujus scripturae vestigiis, Koranos puta cuficos, *unum* punctum rubrum plerumque vel flavum diverso loco secundum oris vocalem proferentis dispositionem positum apparet, supra literam *a* denotans, ut est vocalis *a* alta sonoraque, infra eam *i*, post eam vel minus bene in *media* linea, *u* extremis labiis prolatum [1]). Quod tamen punctum, cum puncta serius consonantium pronunciationi accuratius distinguendae inservire coeperunt §. 60, paullatim aliis cessit signis nunc usitatis, lineae [2]) scilicet supra literam iterum positae ut *a*, infra eam, ut *i* signaret; *u* vero ipso parvi و signo superscripto denotatum. Quibus signis grammatici deinceps nomina imposuere e soni iis expressi naturâ derivata haec: ـَ ut قَتَلَ *katala* est فَتْحٌ v. فَتْحَةٌ *Fat-ha apertio* oris; ـِ ut قِتْلِ *kit-li* est كَسْرٌ v. كَسْرَةٌ *fractio*, de sono depresso subtilique, quasi fracto; ـُ ut قُتُلُ *kutulu* est ضَمٌّ v. ضَمَّةٌ *contractio* oris, de sono obscuro contracto ore

1) hoc signum invenisse dicitur Abu'laswad Addili, v. Notices et Extr. T. 8. p. 307. 310.

2) inclinatae plerumque, in cdd. autem mauritanis rectae ـَـِ. Ceterum eadem signa tria prius ad vocales *sonoras* et *plenas* distinguendas usitatae erant, diciturque linea ـَ primitus Elif parvum, inferior ـِ Jâ parvum fuisse Not. et Extr. T. 8. p. 312.

prolato. Eaedem tamen vocales in vocum fine e verborum juncturâ diversae brevius aliis nominibus insigniuntur in grammaticâ gravissimis: ـَ formam terminans dicitur نَصْبٌ *erectio* soni ob sonum erectum; ـِ vero خَفْضٌ *depressio* seu جَرٌّ *infimum*, quae nomina notionem suppeditant similem; ـُ denique رَفْعٌ *elevatio* soni, ob sonum priori *i* paulo altiorem.

Tria haec signa omnibus vocalibus signandis sufficiunt. 79
Literis و et ي praemissum *a* diphthongum notet necesse est, ut يَوْمٌ, لَيْلٌ; iisdem literis, si nonnisi ad û et î signandum scriptae sunt, praemissum vocalis signum distinctius sonum notat, ut قَتُولُ *katûlu*, قَتِيلُ *katîlu*. Literâ quidem sic ad vocalem simplicem longam notandam scriptâ signo vocalis careri poterat, multisque in cdd. ante ا nullum invenitur; at distinctionis summae constantiaeque gratia plerumque scribitur. Quodsi vocalis â litera ا non est notata §. 76, diligentioris scribae est *Fat'ha* insolito more perpendiculi instar pingere, ut هٰذا [1]). Cur autem tria omnino sic signa sufficiant nullis ad *e* et *o* signandum inventis, ex §. 69. 74. apparet.

Inventa autem signa haec ut cetera omnia ad Korani 80
potissimum lectionem rectam notandam stabiliendamque, unde inter antiqua scripturae monumenta non nisi in Koranis cuficis obvia sunt, serius etiam Korano fere propria mansere; nam praeter hunc pauci tantum libri, poetici praesertim intellectu difficiliores, et si quis liber majore diligentia scribendus videbatur, iis scripti reperiuntur. In scriptis vero

1) in edit. Kamusi Calc. Kor. edit. Petrop. et cdd. similiter ـٰ pingitur ad â, ا indicandum, ut قَتِيلٌ, قِتَالٌ, إِلَى.

vulgaribus, codicibus, epistolis, numis, monumentis frustra ea quaeras, facillimeque linguae hujus paulo peritior iis supersedet; ex nexu enim vocum lectori notarum omnis pendet vocalium lectio. Solent tamen auctores et scribae in locis difficilioribus haec ut cetera signa hic illic notare. In ipsis vero etiam Koranis cuficis vocibus perquam notis vocales non apponuntur, quae in aliis rarius in aliis frequentius omnino adhibentur.

81 Uberior et sonora quae per totam linguam regnat pronunciatio inter alia efficit ut in fine nominum post vocalem brevem sonus quidam nasalis audiatur tono simul sistendo aptus, *Nunatio* تَنْوِينٌ dicta. Qui cum cum ipsâ, unde pendet, vocali brevi e nexu tantum sermonis pendeat, in scripturâ cum ipsa vocali brevi haud exprimitur, nisi quod accusativi, casus scilicet in toto sermone gravissimi beneque distinguendi, terminatio *ăn* litera ا exprimitur. Unde plenior hic sonus in Koranis cuficis puncto isto §. 78 bis posito notatur; inque scripturâ vulgari eodem modo vocalis signo duplicato, ut قَتْلًا *katlan*; قَتْلٍ *katlin*; قَتْلٌ *katlun*, ut in cdd. potissimum mauritanis pingitur, aut contractius altero signo alteri imposito, id quod usu invaluit, قَتْلٌ.

82 Si contingat ut vox ipsâ vocali incipiat, scribendi lex quae invaluit summa hic ita sibi constat, ut ab initio consonantis instar, cui vocalis sive scripta sive scripto haud exprimenda (e legibus §. 75 sqq. certis) subjiciatur, ا ut spiritus lenis vocalem necessario praecedens (§. 46) scribatur, ut أَنْتَ, إِكْلَ, أَوْ, أُوِلِدَ, ubi ا cujusvis alius consonantis instar in scripturâ est [1]). Syllaba mediâ in voce a vocali incipiens idem sequitur, quanquam raro, cf. §. 116 [2]).

---

1) de و *u* tamen ab initio vocis v. §. 112.

2) hinc in nominibus peregrinis: تَاوُنَا Θεωνας, لَاوُن Λεων, أَنْدَرَاأَس

Syllaba vocali terminata ubi in vocum fine est, vocalis 83
in fine in spiritum quendam cum eo emissum exire videtur; isque tum maxime auditur ubi vocalis aut fortius intensa vocem finit aut in pausa plenior fit et diductior. Unde in fine vocis post vocalem sive scriptam sive literâ quadam haud expressam (id quod ex ceteris vocalium literis sive scribendarum sive omittendarum legibus moribusque pendet §. 75 sqq.) *spiritus* quidam seu consonans spirans scribi potest, idque triplici usu inter Arabes valet:

1) Post û vocalem plenam spirantemque in fine vocis ا scribitur, nec tamen nisi in terminatione frequentissima perpetuo 3 ps. pl. verb. قتلوا quasi scriberes *kataluh*, ut latine *proh! oh!* rarius in formâ sing. ut يغزوا, nuspiam in formâ status constructi ابو *pater*. At in illa quoque terminatione, quae hac scriptura peculiari fere distincta est, haud desunt cdd. qui ا omittunt. Nomina autem propria peregrina eandem legem sequi possunt, ut كرتيانوا (*Cardianus*) Makrizi Copt. hist. 72. مورا (*Moro*) Not. et Ext. T. 11. p. 7. 8.

2) Vocali brevi finiente syllabam vocis aut monosyllabae 84
aut in pausa positae, ad sonum vocalis sic necessario diductiorem spirantemque exprimendum ه scribitur lege perpetuâ, ut قه *ki*, يرضه, لمه (*cur?*) T'aâlibi c. 8. 56; cf. Not. et Extr. T. 8. p. 353, 4. Id tamen imprimis tantum fit, si vox ipsa decurtata est.

3) Denique ه post quamque vocalem longam scribere licet 85
voce solitarie in compellatione posita, quo modo maxima oritur vocis intentio atque diductio, ut يا غلاميه *o puer mi!*

Ἀνδρέας; sed si *i*, *u* in semivocalem transit idem usu non venit, ut ديونوسس Διονυσιος.

وا شباباه *heus adolescens!* Koseg. chr. p. 60, 7. Sac. anth. p. 164. Sed utroque modo haud rara etiam sunt ه omissi exempla [1]).

Omninoque vocalis longa vocem finiens constantissime literâ scriptâ denotatur, adeo ut â quoque semper literâ ا denotatur, ut هٰذا; at ذلك et ذالك.

86 *De Hamza.* Litera ا postquam vocalis â loco frequenter scribi haberique coepit, signum paullatim est ortum, quo ea sicubi non vocalis hujus sed consonantis spirantis (§. 46) sonique adeo satis diversi [2]) vi scripta esset, dilucidius notaretur. Inveniturque in Koranis jam cuficis multis literae huic consonantis virtute scriptae et pronunciandae linea perpendicularis [3]) colore viridi ita praeposita, ut ea simul vocalis tum positionem triplicem (§. 78) tum vim teneat. In scripturâ autem vulgari literae hac virtute praeditae, quo denotatio magis esset perspicua, signum ء appositum est. quod quidem ع minutum repraesentans literam ا hic gutturalis sono literae ع maxime vicinae vi efferendam esse innuit; quod eo facilius poterat statui, quo mollius serioribus ع sonabat, spiritus paene instar : levissimi. Sed hoc ex scripturae cuficae ratione mansit, ut signum loco pro vocalis positione diverso adscribatur. Ut أمر, مرأة, سأل, أكل, إقبال;

1) similiter هيه et هيا ab imperito pro هيء scriptum, quia vocalis hujus ultima facile diducitur, in Sacyi correspondance des Samaritains p. 132, 2. 133, 4. 116.

2) nam ad و et ي ut aonsonantes signandas nunquam signum est inventum, quod literae hae sonum inter semivocalem et vocalem ancipitem habent et in radicum formâ nunquam ut vocales et semivocales sibi sunt oppositae.

3) videtur ا minutum repraesentare.

رَأْسٌ (§. 91). Vocatur id *hamza* هَمْزَةٌ i. e. *punctio*, quod pronunciatio gutturalis acuta et subtilis guttur pungit [1]).

Hinc ex literâ unâ duplex fere orta est, nominibus quo- 87
que a grammaticis ita distincta, ut nomine *Alifi* (Elif) solam literam vocalem, *hamzae* autem consonantem et gutturalem insigniant. Numerantque multi vel *viginti novem* literas (§. 30), Elif scilicet et hamzà hoc discrimine pro duabus positis [2]). Unde hic illic vel simplex hamza sine Elif scribi consuevit, ut يَسْءَلُ (v. §. 114); atque semper id usitatum in fine post Elif jam scriptum (ex lege §. 122), ita ut vocalis positio hamzam pro Elif scriptam sequatur ut consonantem suam, ut اَلسَّمَاءُ, اَلسَّمَاءِ, اَلسَّمَاءَ.

Quodsi ex causis §. 115-21 indicandis Elif gutturale seu 88
hamza in sonos و et ى transiit, his hamza ita adscribitur, quasi Elif locum suum tueatur, ut بِئْرٌ, مُؤْمِنٌ, بَوَائِرُ, قَائِلٌ; atque hic semper supra literam scribitur. Omnino enim signum hoc praeter pronunciationem distinguendam etymologiae quoque sensuique vocis dicernendis facileque agnoscendis ita inservit, ut saepe haud adscriptis vocalibus hamza tamen scripto exprimatur, ut بئر.

Quà in scribendi ratione cum ductus ى hamzâ superpositâ non possit non literam *Jâ* signare, puncta hujus duo (§. 60) omitti et possunt et jubent grammatici, ut قَائِلٌ, بِئْرٌ.

De *Sukûn*; *G'ezma*. Vocalibus postquam literae aequa- 89
biliter constanterque denotari et discerni coeperunt, signum

1) nisi forte *punctum* interpreteris ex figurâ puncti flavi apud Africanos usitatâ. Sed id vel propterea improbandum, quod nomina talia ex Orientis scholis grammaticis prodierunt.

2) v. inter alia Not. et Extr. T. 9. p. 16-18.

additum est quod hanc illamve literam *vocali* vacuam esse innueret. Id vocalibus oppositum apud Africanos *zero* instar arabici pingitur literae superscriptum ـْ, ut est vocalis *nullius* s. necessario absentis signum; vulgatius signnm ـْ inde decurtatum. In Koranis cuficis nullum ejus vestigium, estque id e signis serioribus.

90 Cum vocalis, quippe quae ut loquelae anima aerem ex ore movet et protrudit, grammaticis arabicis حَرَكَةٌ *motio* dicatur, litera vocali (appictâ) sequente elata iis audit مُتَحَرِّكَةٌ *mota*, contraria quaevis سَاكِنَةٌ *quiescens*; unde signum illud literae vocali vacuae سُكُونٌ *quies* vocatur. Patetque ex syllabae ratione §. 34-41, signo huic in vocibus arabicis omnino non esse locum nisi in fine syllabae. In fine autem vocis, si litera radicalis ultima contra morem vocali brevi destituta est, جَزْمٌ *amputatio*, *apocope* adesse dicitur; nomenque tunc signi peculiarius est hoc ipsum *G'ezma*, vocalibus vocem terminantibus *raf-'un*, *khaf'dun*, *naçbun* §. 78 oppositum. Minus bene nomen hoc *g'ezma* universe pro *sukûn* Europaeis dicitur.

91 Litera sono a vocali praemissâ distincto haud audita, cum in scripturâ pronunciationis signis exactissime notatâ superflua sit, nec signo hoc notatur, ut الرَّبُّ *errabbu* §. 128; itaque et ا ى و vocalium loco scriptae signo hoc bene carent, similiterque ئ et و post *a* in formis أَتَى *'ata*, صَلَوٰةٌ *çalâtun* ex §. 104 judicanda [1]). At و et ي ubi diphthongi posteriorem efficiunt sonum ab *a* praemisso distinctum, semper signo hoc bene notantur, ut يَوْمٌ, لَيْلٌ, مَدِينَتَيْ, quodque eodem pertinet رَمَوْا ex §. 85. Nec minus Elifo hamzato et

1) sed in cdd. nonnullis et editione Kamusi Calcutt. haec quoque excepto ا signo quietis denotantur,

literis و ي ex eo ortis (§. 86-88), cum consonantis instar sit, Sukûn superscribatur necesse est.

Expositis ita et consonantium et vocalium singularum naturâ et scripturâ, ad literarum inter consonantes et vocales ancipitum و et ي remotiusque hinc distantis ا naturam et leges explicandas progrediendum est. Quae cum vocalium ipsarum ratione mutuâ haud intellectâ nequeant dilucidari, de his hic prius disserere oportet. 92

Vocalium concursum Arabum aeque ac sanscrita lingua fugit; estque ex hac lege omnino procedendum. Concurrentes autem duae aut *pares* sibi sunt, nempe a-a, i-i, u-u, aut *impares*. Pares duae breves, si sono medio haud dirimantur, in unam longam coalescunt. Longa autem vocalis etiam ibi ex duabus oritur, ubi prior alteram aut sibi assimilat aut pellit in ejusque locum succedit. — Imparium ratio et classes sunt diversae: 93

1. u-i vel i-u concurrentes cum in sonum duplicem conflari nequeant, nisi prior in semivocalem transit (§. 96), alterius sonus alteri assimilatus cedit prorsus et evanescit, juvante praesertim apud Arabes soni utriusque similitudine §. 70. Et proximum quidem hoc est, ut sonus prior posteriorem sibi assimilando pellat: u-i = û ; i-u = î; si vero posterior aut e formae vi potior validiorque, aut longa est post brevem, prior cedit posteriori. 94

2. vocali *a* cum *i* vel *u* concurrente, soni occurrunt et impares et sibi invicem oppositi; ut longe diversa sit eorum ratio:

1) antecedente *ă* e vocalium concursu diphthongus oriri potest *ai* v. *au* (§. 69). Eaque e more oritur tum praecipue constante, si vocalis posterior *longa* est. Sed vocalem brevem sequentem antecedens *a* potior fortiusque pronunciata pellere etiam et elidere potest, ipsa in sonum longum â protensa. 95

96 2) sequente autem *a* soni coalescere nulla ratione possunt; unde facillimo transitu prior vocalis *i* v. *u* in semivocalem transit, aut in simplicem semivocalem, ut si ab initio vocis sonus *i* v. *u* est; aut manente simul vocali sono ante semivocalem, id quod in mediâ voce facillimum. Potestque semivocalis media, si longa erat vocalis, manente graviori sono geminari, hoc quidem transitu: *î-a, î-ja, ijja* (ex §. 108).

Atque sic quidem alias quoque ante vocales *i* v. *u* in semivocalem transire potest. Exempla hic sunto: يَدَايَ *jadâja* ex *jadâîă*; هُوَ *huva* ex *hu-a* سَمَّانِيَ (nominavit me) poetice in suff. *nija* ex *nî*, nî-a, عَرَبِيٌّ *-ijjun* ex *î-un*.

97 3) Vocali *longâ* praecedente omnino vocales duae nunquam coalescunt, sono densiori et firmiori per se immoto. Cumque post longam vocalem *i* manere nequeat, ea in *j* ita transit, ut ob syllabae arabicae rationem §. 39 vocalem sibi postponat brevissimam, ut in يَدَايَ §. 96.

98 Hinc si ad و et ي progredimur, haec est orum natura, ut sonum inter vocalem et consonantem ancipitem habeant. Igitur, si Arabum sermo ut graecus vocalium plurium concursum pateretur, soni hi vocalium vi pronunciati essent; sed cum concursus is Arabibus haud toleretur, soni hi firmiores ex vocalibus orti sunt. Accessit praecipue radicum linguae formatio constans, quae tres poscit sonos radicales, omnes, si formationis jubet lex aequabilis, consonantium vi prodituras; ut saepe *i*, *u* in *j*, *w* transeant. Hinc consonantium quidem vim nacta sunt و et ي, sed eam vocali admodum vicinam neque ita rigidam et crassam ut nostra *j*, *w*. Unde 1) sonus hic ibi tantum consonantis vim tenet perpetuo, ubi vocalis ex ipsâ positione esse nequit; sed ubi sonus, si vocalis esset, cum vocali concurrente contrahi vel

ullâ ratione coire potest, vocalis instar valet. Infirmior et celerior pronunciatio latius etiam vocalis sonum invalescere sinit. 2) Facile sonus is, cum consonans non sit firmior densiorque syllabas fortiter dirimens, elidi se patitur, imprimis ubi vocales duae eum cingentes bene e naturâ suâ coalescere nituntur.

Sed in hac consonantium harum naturâ altera و soni 99
est debilioris paulo inque vocalem proclivioris quam ي. Unde inter alia saepius وّ, si consonantis firmae instar mediâ in voce geminanda esset, in ي abit. Atque omnino sonus ي est constantior, quique magis inimico resistat (§. 100 sqq.).

1. Jam primum si ي و in syllabae fine post vocalem oc- 100
currunt, nunquam consonantis vim servant, sed semper cum vocali vicinâ aut coalescunt aut ab eâ eliduntur:

1.	uw = uu	in	û	ij = ii	in	î	
2.	ui	—	û	iw	—	î	
	(uí	—	î				)
3.	aw = au	—	au	aj = ai	—	ai	
	(áw	—	â	áj	—	â)	

ut 1) يُورِثُ ex يُوْرِثُ quod ferri prorsus nequit; 2) يُوقِنُ ex يُيْقِنُ, ايدد ex اودد, مِيلَاد ex مِوْلَاد; in paucis tantum certisque formis sonus posterior praevalet, vocali praecedente minus gravi visâ, ut بِيض ex بُيْض; neque ejus praeter ي omnino fortius et distinctius exempla inveniuntur; 3) قَوْل, يَوْجَل, يَيْبَس, in quibus diphthongos *au* et *ai* sonuisse, quanquam Persae et Turcae saepius *aw* et *ew* pro *au* proferant [1]), satis est tum ex ipsa pronunciationis facilitate certum tum ex vulgi sonos *ó* et *ai* substituentis usu [2]). Rarius

1) ut Graeci recentiores diphthongos αὐ εὐ densius et crassius legunt *av*, *ev*.

2) v. Caussin de Perceval gr. p. 8.

a semivocalem sequentem elisit in longam protensa vocalem, ut يَاتَعِدُ ex يَوْتَعِدُ.

101 2. Si و v. ي ab initio syllabae positam vocalis antecedit brevis, sonus ejus semivocalis haud compareret nisi ubi vocales, quae sonum ambiunt duae sibi prorsus sunt inimicae, ut nec contrahi nec coalescere queant. Sed ratio hic duplex formarum bene distinguenda est:

102 1) si و v. ي ultimae radicalis locum tenent, vocalis quae ex formarum lege aequabili hanc sequitur brevis, cum extra radicem sit omninoque formae linguae antiquissimae (§. 3. 4) peregrina, infirmior habetur, quae facile alii vocali fortiori et potiori cedat, modo id ex vocalium ipsarum naturâ (§. 69 sqq.) fiat. Itaque prius, quasi haec vocalis non adesset, و et ي cum vocali brevi praecedente in concordiam coeunt ei quam §. 100 descripsimus simillimam, nisi quod hic perpetuo ي sonum suum post ŭ praevalere facit, et ex *áw* et *áj* semper â oritur, sonus simplex, qui hic ex antiquissimâ linguae facie [1]) diphthongi loco mansit. Post quam concordiam factam vocalis brevis, quae secutura esset, nisi prorsus inimica est priori seu vocali longae jam ortae, haud comparet, sono scilicet aut pari aut simili absorpta; si vero *a* venit post *i* v. *u*, vocales hae simul in sonum suum semivocalem se resolvant necesse est. Oriturque sic formarum conspectus hic:

1.	ŭw	ŭ — û	ĭj	ŭ — î	ŭwa ĭja
2.			ij	ŭ — î	
3.	áw	ŭ — â	áj	ŭ — â	
	áw	ĭ — â	áj	ĭ — à	
	áw	ă — â	áj	ă — â	

ut 1) يَغْزُوُ — يَغْزُو, رَامِيُ — رَامِي; غَازِيُ (ex غَازِوُ) — غَازِي; 2) رَامِيٌ — رَامِي, يَرْمِيُ (ex يَرْمِيُ) — يَرْمِي; 3) aw — aj in

1) cf. hebraea גָּלָה etc.

fine vocum ut alibi proxime quidem ex antiquâ linguâ in *ô*, *ae* migrat, utrumque vero ex §. 73 in purum â detritum est, ut غَزَا ex غَزَوَ, يَرَى ex يَرَيَ, Sed servatus est sonus ille primitivus ante consonantem radici intime junctam, ut tamen pro ô, ae diphthongi purae *au*, *ai* ex linguae indole sonent: غَزَوْتَ, عَلَيْكَ. Neque in fine diphthongi hae sonant nisi ex a-û, a-î e §. 107 ortae. — At integrae et illibatae maneant necesse est formae يَغْزُو, رَامِي, يَرْمِينَ, يَغْزُونَ, رَضِيَ.

Quodsi contigerit ut post vocalem sic e contractione ortam longam consonans syllabam claudens sequatur, ut vocalis haec corripiatur ex §. 39 necessario consequitur; id quod ex formarum indole saepe in nunatione §. 81 fieri potest. Sic ipsum ي post contractionem î notans in scripturâ evanescit ex lege perpetuâ §. 77, ut رَامِيُ — رَامِي, at رَامِيٌ — رَامٍ. 103

Quanquam *aw* et *aj* (sequente vocali brevi) ita in fine vocum in â transeunt, haecque vocalis longa ex lege receptâ §. 76. 85 per ا scribenda esset: tanta tamen est in scripturâ antiquitatis et etymologiae reverentia, ut non ubique statim ا pro eo scribatur. Nam quanquam â ex *aw* ortum e lege jam per ا scribitur, in vocibus tamen quae â ex *aj* ortum habent, scriptura per ي intemerata semper mansit, quo simul originis vocum harum diversae nota superest. Atque vel prioris generis voces quaedam ex antiquitate et origine و conservarunt haud legendum, nempe voces صَلَوةٌ, حَيَوةٌ, زَكَوةٌ in Korano praesertim constantius ita scriptae [1]). In quibus *Gezma* literis ي et و non adpingi supra jam §. 91 dictum est; alioquin *ai* et *au* legeres. 104

In aliis quoque multis cum sonus *ae*, *é*, qui per ي priscis exprimebatur, paullatim in simpliciorem et obtusiorem â abiisset, cf. §. 73 cum not., scriptura tamen originis et discriminis causâ ي servavit, ut لَيْلَي *lailá* (lé); عَلَي [1]). In his 105

1) haud scribendum esse و ante suff. et dualis term. monet Hariri, in Sacyi anth. p. 67.

sonum â perspicuum fuisse, praeter scripturae ا e legibus certis substituentis testimonia mox dicenda rythmus carminum finalis docet. Nec nisi in fine vocum, ubi pronunciatio haec nata est, ي ita scribi grammatici bene jubent, ut رماءٌ - رمي, قتلاهم - قتلي similiterque صلاتة scribendum praecipiunt. Nihilominus in Korano praesertim haud ita raro ي in mediâ etiam voce scriptum retinetur, ut رميه Sur. 40, 23. 34.

In fine quoque post ي non ي, sed ا scribitur, ut مَمايا formae فعالي; cujus rei causa ex antiquae scripturae ratione repetenda videtur. Quae cum pro duplice ي in fine unum ي scribere soleret (§. 122), maluit scribere يا, ut dilucidius non *î* vel *jî*, sed *já* legendum esse innueretur. In formis tamen aliquot et in nominibus propriis يحيى *Joannes* et رَبِّي idem non observatur.

106 2) Sed mediâ in radice cum vocalium duarum quibus و v. ي cingitur, brevium posterior potior sit et quae maneat sola digna, haec tonum in se trahit elisâque primum semivocali, tum vocali quoque praecedente (ex lege §. 37) sola manet in longum producta sonum, ut ex قيِم *kuíma* [2]) fit *kîma* قيِم; قوم - قام; اقتول - اقتال.

107 Si vocalis brevis loco *longa* post و v. ي venit, cum non possit non manere, vocalis longa semivocali tenui elisâ cum vocali priori coalescit, modo eae per se coire possint et semivocalis sono vocalis sequentis haud inimica sit. Nempe 1) u-û, i-î in û, î coalescit, ut يغزون ex يغزوون, سروا ex سرووا. 2) i-û transit in û, u-î in î, sonorum similium altero, longo nimirum, priorem brevem pellente, ut رضوا ex رضيوا, رأسو ex

1) hinc grammatici quidam putant â in fine vocum tenuius esse et brevius legendum *ae*, *e* (cf. Sacyi gr. T. I. p. 33. 34. 302), possisque cum hoc Hebraeorum formas ־ֶה conferre.

2) sunt qui hanc pronunciationem in Korano obviam haud improbent, v. §. 133.

رامِيُو, تَغْزِي ex تَغْزُوِي. 3) a-û, a-î semper in au, ai coalescunt, ut يَرْعَوْنَ ex يَرْعَيُونَ, تَرْعَيْ ex تَرْعَيِي, غَزَوْا ex غَزَوُوا; sed 4) â sequens post sonos i (j) u (w), quibuscum nunquam coire potest (§. 36), nullâ in formâ cum sono priori coalescit, nec vocali dispari praecedente, ut رَضِيَا, سَرُوا, رَامِيَاتٍ, قِيَامَةٌ, nec vocali *a*, ut رَمَيَا, غَزَوَا.

3. Vocalis autem praecedens *longa*, densior et firmior 108
quin tali ratione cum sonis sequentibus coalescat, semper immobilis suo se tenet loco. Et â quidem omnem cum sono sequenti ut semivocali respuit communionem, ut تَاوَلَ, نَايٌ; si tamen â in antepenultimâ est ante vocalem per و v. ي diremtam brevem, tanta est soni â hoc in situ vis et pronunciationis intentio, ut semivocalis elidatur (cf. §. 106. 116), spiritu solo inter duas vocales superstite, ut سَمَاءٌ pro سَمَاوٌ; quod absque vocali finali *samâ* in vulgo auditur; solitaria quaedam tardius sequuntur, ut نَايٌ et نَاءٌ. Si û v. î praecedit, tanta est sonorum cognatorum ad se invicem properandi coalescendique proclivitas, ut semper û v. î in sequentem semivocalem duplicatam transeat sono longo correpto; ut قُوُومٌ [1]) مَغْزُوُوٌ, سَرِيْيٌ in قُوِّمٌ, مَغْزُوٌّ, سَرِيٌّ; cumque ي tum omnino fortius sit tum duplici aptius pronunciationi (§. 103), diversis sonis *u* et *i* concurrentibus semper ي manet semivocalis duplicata vocalem suam sibi praemittens, ut رَضِيُوٌ, مَرْمُوِيٌ in رَضِيٌّ, مَرْمِيٌّ transit; nonnunquam in formâ vocalis *u* minus tenaci (cf. Libr. II.) vel pro integro ـُوٌّ reperîtur ـِيٌّ, ut عُصِيٌّ ex عَصًا. Diphthongo autem praecedente eadem prorsus oritur contractio idemque literae ي

1) quod in hac formâ improbat Hariri in Sac. anth. p. 70.

valor, ut غُلُيِيمٌ, سُمُوٌ transit in غُلَيِّمٌ, سُمِيٌّ; شَوِيٌ in شَيٌّ; إِبْوَامٌ in أَيَّامٌ 1). Nimia vero sonorum coacervatio denuo contrahitur, ut يُحَيّ Joannes parvus pro يُحَيِّيٌّ ex يُحَيِّيٌ.

109 4. Consonante praecedente و v. ي ipso situ consonantis vim fidelius servare debent. Nihilominus elidi se lubenter patitur consonans debilis, ut vocalis ejus ad consonantem priorem vocali vacuam properet eique se subjungat. Fitque id 1) in universum rarius, ut si in nominibus usus frequentissimi semivocalis elidatur, velut سُمْيٌ transiit in اِسْمٌ §. 133. 2) e lege autem constante mediâ in radice (§. 106) semivocalis eliditur. Et ante longam quidem vocalem sola haec elisio evenit, ut إِقْوَالٌ, مَقْوُولٌ transit in إِقَالٌ, مَقُولٌ, nisi quod ي sonum suum vocalem in ipsa elisione superstitem facit: مَسِيرٌ ex مَسْيُورٌ; sed brevi sequente, si ea *u* vel *i* fuerit, و v. ي vocalem suo sono consentaneam ita ingerunt, ut ea in longae locum succedat, ut يَقْوُلُ, يَسْيِرُ transit in يَقُولُ, يَسِيرُ; nisi semivocalem vocali cedere formarum ex §. 106 analogiâ praestat, ut يَسْتَقِيمُ ex يَسْتَقْوِمُ; *a* autem semper necesse est intemerata maneat, vocali post elisâm semivocalem productâ, ut يَخْوَفُ, يَقْوَمُ transit in يَخَافُ, يَقَامُ. Ergo neque hic soni hi inimici se patiuntur.

110 Si و v. ي formae vi dnplicanda venit, ut consonans maneat per se est necessarium quanquam hic ي ut fortius saepe pro و pronunciatum reperias, ut قَيُّومٌ, صَيِّمٌ, سَيِّآتٌ ex قَيْوُومٌ

1) hoc a nonnullis Korani doctoribus vel ad duas voces conjungendas translatum est, Not. et Extr. T. 9. p. 57.

etc. Atque vel alibi, ubi mediâ in voce و manere debet, id nonnunquam in ي transiit, ut in صِيانَة.

Quod si semivocalis vocali brevi praeviâ permaneat necesse est, soni *u* et *i*, quae est horum per totum regularum ambitum saepissime conspicua facta ratio, ita nituntur in concordiam ire, ut ob vocalem *i* praecedentem و in ي transeat, velut ثِيابَة, قِيامَة ex ثَواب, quanquam haud omnino sibi constat hic transitus ut خِوان; at vice versâ ي manet, ut يَبِيس. De mutatione in سَماء ex alio fonte fluente cf. §. 120. 111

5. Ab initio vocis, cum vocalis semper sequatur, و et ي sonum suum semivocalem constantissime servent necesse est, ut وَلَد, يُقاتِل. Sed in sermone vulgari vocalium ubertatem ignorante, si vocalis brevis post و et ي transilitur quae sola sonum fulcit semivocalem, vocales audiuntur [1]), ut وله *ulahu* (pro *va*-), يقول *ikul* et porro يفعل *if'al* pro *jaf'al*, يكتب *ictub*. 112

De literâ consonante ا. Hujus soni a و et ي diversissimi ea est natura, ut spiritus ejus mollissimus tum geminationi ferendae impar sit (§. 49), tum facile elidatur vel lenissime audiatur, sonisque cedat vocalium *u* et *i* inimicis, ipse vocali *a* soli respondens. Qua quidem ex debilitate multae oriuntur matationes [2]), quas scriptura Arabum 113

---

1) ea pronunciatio Syris prorsus invaluit. In sanscrito sermone ex *wă* et *jă*, vocalibus in sermonis celeritate transmissis, oritur *u* et *i*. Sed apud veteres jam pro وُ *wu* pronunciatum esse *u* (quod facillimum) monstrat Baidhawi in Sacyi anth. p. 17, 13-15.

2) quaedam, si solam formam spectas, optime notantur in tractatu arabico, Not. et Ext. T. 9. p. 67-75.

antiqua, pronunciationem solam sequens, ceteris quidem dialectis semiticis multo apertius expressit; grammaticorum autem diligentia serius notare et dilucidare sategit.

114 1. Primum spiritus facile elidi et evanescere potest; ut ab initio vocis formae vi primam radicalem brevissime pronunciandam esse postulante خُذْ pro *'a-chud*; porro post consonantem mutam, cui vocalis spiritu molli abolito sese subjiciat, ut مَلَكٌ *angelus* ex مَلْأَكٌ. Saepiusque id sermo antiquus, in fine praecipue vocis, factitasse videtur, ubi grammatici e sermone diligentiori ا pronunciandum, ideoque ء scribendum censuere, ut مَرْءٌ, جُزْءٌ, خِطْءٌ, خِطْءًا; mediâ in voce ante *a* breve, ut يَسَلُ et يَسَالُ, يَسَنْ Kos. chr. p. 110 [1]).

115 2. ئ vocali vacuum in fine syllabae totum cedit vocalis praecedentis inimicae *i* v. *u* jam producendae sono, ut scriptura pronunciationem *i* v. *u* sequens ei perpetuo ي v. و substituat, ut بِيرٌ, يُوكَلُ pro بِئْرٌ 2).

116 3. Vocali *a* praecedente si vocalis *u* v. *i* sequitur, semper haec ipsa per و v. ي scribitur. Nam omnino Arabes mediâ in voce و v. ي vocalium vi et ibi scribunt, ubi vocalis ad vocalem se inclinat [3]); et mediâ in voce post vocalem

---

1) haec aliquando *marun*, *jasalu* pronunciata videntur, ا vix audito; invenitur vel أَسْوٌ Sur. 41, 27.

2) certe plerumque nullo spiritus ا vestigio vocales longas sonuisse, ex rythmo finali شَيْئًا juxta *îna* Amrui b. K. M. v. 96. apparet. Subtilius quaedam ab Arabibus exposita v. in Not. et Ext. T. 9. p. 86 sq.

3) cf. قُئِمَ *kuima* §. 106; ab initio tantum vocis constantissime ا scribitur ut spiritus vocali praevius §. 46. 82.

spiritus vocali praevius tam molliter pronunciatus videtur, ut vocalis potius hic pronunciata scribenda videretur. Cui accedit, quod nonnullis semivocalis vocali consentanea inter utramque vocalem pronunciata videtur. Ita post *a* breve: بؤس, يؤود, صئب, رئيس; porro post a longum: تائل, ملائكة (*angeli* a ملاك); et longâ simul vocali sequente طاؤوس *pavo*, داؤود *David*, quae tamen etiam *tawûs*, *dawûd* sonuisse exinde patet quod saepius sine hamzâ scribuntur. In fine quidem vocum breve *u* vel *i* post â literâ haud est expressum (§. 108), neque in vulgo auditum; at voce auctâ jam و potius et ئ ad vocales illas exprimendas scribuntur, ut ex ماء, اباء: ماءة, ماءة v. ماوة, مائة; ابائي, اباؤكم Sur. 12, 39; ex قراء: قراؤن.

Syllabâ compositâ praecedente pro ا mediâ in voce similiter ob sonum vocalem *u* v. *i* potiorem ؤ v. ئ plerumque scribitur, ut اداؤ et ادؤر *domus*, مزؤود Ham. Fr. p. 38, مسؤل (§. 122), افئدة (*corda*). 117

Si vocalis spiritui ا inimica *u* v. *i* praecedit, ا ab initio syllabae semper sono prioris vocalis cedit. Pro emollito primum ؤ v. ئ scribitur, deinde semivocalis etiam consentanea sese intrudit [1]), ut post vocalem brevem: يوثر pro يأثر, سوال, دنو; هانيا, هاني. In unâ formâ سئل (§. 106) secundus, ut potior et fortior, manet sonus. Post vocalem lon- 118

---

1) nam de semivocali sese ingerente et scriptio universa et formae خطية etc. testantur. Grammatici tamen quidam ؤ v. ئ hamzatum hamzae instar legi jubent, ut دنو = دنؤ, pronunciationem scilicet vulgarem emendaturi, Not. et Extr. T. 8. p. 327 sq. T. 9. p. 18.

gam vel diphthongum semper videtur semivocalis sonuisse, ut خَطِيئَةٌ Ham. Fr. p. 43 vel خَطِئَةٌ ex §. 122; مُسِيءٌ, سُوءٌ, سَوءٌ, مَقْرُوءٌ; latiusque serpente sonorum mixtione semivocalis ex §. 109 cum vocali longâ praeviâ coalescere potest, ut خَطِيَّةٌ, مَقْرُوٌّ, id quod in nominibus quibusdam usitatissimis ut نَبِيٌّ (*propheta*) et in formis diminutivis ut شُوَيَّةٌ (*res parva*) usu valet constanti.

119 Nec nisi in vocis fine ا sequente *i* v. *u* [1]) ante *a* constare potest, ut تَفْتَأُ et تَفْتَؤُ Sur. 12, 85; nam hoc in situ penultima potior est (§. 106. 120), ut vel absorpta prorsus vocali ultimâ cum spiritu ا dici possit تَفْتَأْ. Si vero forte fortunâ talis vocalium concursus circa ا fit, praefixi scilicet cujusdam accessione, ا spiritum suum ut a vocis initio servat, ut وَأُمٌّ, لِأَبٍ; nec nisi in vocibus quibusdam usu fere perpetuo compositis inque unam conflatis notionem ا emollitum est: لِئَلَّا, *ne*, لَئِنْ *profecto si*, حِينَئِذٍ *tum temporis*.

120 ا interrogativum (הֲ, *an*) ab his praefixis ita diversum est, ut spiritus ejus intensius cum *a* brevissimo pronunciatus spiritum sequentem absorbeat ejusque vocalem sibi subjiciat. Hinc in cdd. antiquis cuficis vocales breves et *a* longum, quia post consonantem quamvis haud scribebantur (§. 76. 77), nec post ا hoc consonantis simul instar vocali tali praecedens scripto exprimuntur; nam ut e. g. *lĭ*, *lá* solo consonante ل scriptâ expressum, sic *ăi*, *ăá* solo ا, ut ائنتم pro أَأَنْتُمْ, ءالهة pro أَآلِهَةٌ Sur. 43, 57, اذا pro أَإِذَا 50, 4, اونبئكم pro أَؤُنَبِّئُكُمْ.

1) Erpenius *u* tantum posuit.

Nonnunquam tamen in Korano sonus *i* v. *u* sequens literâ و v. ي (§. 115) jam expressus est, quae scribendi ratio serius invalescit, ut إِيذًا, إِيَن (semper). أُونَبِّئُكُم Sur. 3, 15. ا pro duplici ا scriptum aut hamzà cum vocali *a* antepositâ aut Meddà (§. 121 sq.) nunc in Koranis dilucidius notatur, ut ءَأَرْبَابٌ v. آرْبَابٌ Sur. 12, 40. 41, 43. [1]).

Sed in hac soni ا mollitie doctores quidam Koranici eo 120 usque sunt progressi, ut ad vocum etiam duarum juncturam b † transferretur [2]). Nec dubitandum quin id tulerit subtilissima et diligentissima pronunciatio, a sermone tamen vulgari tali constantiâ alienum.

Si ex his rationibus ا aut excidit aut in و v. ي transiit, 121 grammatici tamen locum ejus, qui esse deberet, hamzâ scriptâ (§. 87) significarunt, inque diligentiori pronunciatione efferendam esse statuunt. Neque id omittitur nisi forte ipsum ا cum hamzà praecedat, ut أُوذِي pro أُأْذِي.

Literae ا و ي cum ad vocales simul â, û (au), î 122 (ai) scribendo exprimendas adhibitae sint (§. 77), si forte continuo bis scribendae sint, certis e legibus semel scriptae sufficere putantur, quâ in re scripturae antiquioris brevioris et vocales parcius scribentis memoria

1) Si ا haud expresso sono *u* v. *i* sequente aut his pro ا secundo positis scriptum est, in Koranis cuficis ا duabus vocalibus notatur. In nonnullis cdd. ambo ا sic scripta sunt, ut secundo, nisi rubro colore pictum est, litera س (i. e. مُسَهَّلَة *levis facta* v. facienda litera) cum minuto و v. ي superscribatur. Cf. Not. et Ext. T. 8. p. 320 T. 9. p. 85 et marginem editionis Korani Petropolitanae ad loca plura. De magnâ autem circa haec grammaticorum disceptatione et lite v. Baidhawi in Sacyi anth. p. 21.

2) v. Not. et Extr. T. 8. p. 321 et multo subtilius T. 9. p. 85 cujus summa haec: soni pares a-a, u-u, i-i contrahuntur; i-a, i-u transit in ija, iwa; u-a, u-i in uwa, uwi.

mansit et vestigium, a plurimis grammaticis serius sedulo observatum [1]). Ita 1) و v. ي, si bis esset scribendum tum ad sonum consonantem tum ad vocalem longam sive sequentem sive praecedentem exprimendam, ut رؤس, جاوهم, داود, رئيس, خطية pro رووس etc. §. 116-118; امين Sur. 62, 2 (ubi Hinkelm. اميين); in fine vocis vel post consonantem omittitur consonans, ut سيء (سيي plene Fr. Hamas. p. 54. pl. fem. سيات v. سييات Sur. 47, 3 Petrop.), بهيء Sac. anth. p. 104, 6, id quod hic eo facilius excusatur quod vocalis ultima in linguâ vulgari non auditur. At praeterquam unam literam pro duabus scribere haud licet. Duo و in fine vocis fidelius servantur, at saepe وراي i. q. ورائي. — 2) ا, sive sequatur proprie ا vocale, ut قران *kur-'ânun*, تنوا (*du.* pro تبوا) Not. et Extr. T. 9. p. 70, خطا; sive praecedat, ut تراءي, سماء, ابناء كم, اوليوكم, (i. e. اولياكم Sur. 41, 31, ut in fine vel ماء scribatur pro ماءا (Fr. Hamas. p. 54); atque et pro duplici Alif hamzato, si posterius mutum sit, unum scribitur hamzâ pro posteriori posito, ut أمن pro اامن.

123 Sed hic praecipue scripturae mos antiquitate sacer novo signo ـٓ ansam dedit *prolongationis* s. مدة v. مطة *Medda*, cujus est lectorem ut vocalem bene producat monere, si-

---

1) haud observatum in Freytagii Hamasâ, e cod. fide. Maxima scripturae parsimonia in Koranis cuficis cernitur, ubi serius omnes, quae deesse videbantur, literas inserere didicerunt, v. Not. et Ext. T. 8. p. 298. 323 - 325. Ibi vel مودة scriptum pro موودة Sur. 81, 8. Regulas quasdam stabilire studet Hariri in Sac. anth. p. 69. 70.

cubi necesse fuerit visum [1]). Estque signi hujus in scripturâ vulgari usus hic: 1) si ex lege §. 122 pro Alifo hamzato, cui Alif aliud eâdem in syllabâ postponendum esset, una tantum litera Alif scripta est; id quod fere ab initio tantum vocis usu venire posse formatio docet. Satisque hic habetur solum Medda sine Fatcha et Hamza scribere, cum pronunciatio per â haud esse queat dubia, ut آكِل, آكُل pro أأكِل, أأكُل. — 2) si Alif â signans ante sonum mollem, vel Alif s. spiritum mollem, vel literam mollem ئ, ؤ ex eo natam sive parem ponitur, ut vocalem praecedentem â bene segregendam et producendam esse notetur; imprimis in fine vocum, ut سَمَآءٌ §. 122; in mediis quoque, ut مَلَآئِكَةٌ, كَبَآئِر quanquam hic saepe haud scribitur. [2]). — 3) si vocalis longa (à, §. 40) ante consonantem geminatam est, ubi facile incautus vocalem corripiat vel justo brevius pronuntiet; ut مَآدٌّ.

In Koranis autem diligentius scriptis signum hoc, etsi in cuficis adhuc totum deest, ad plures alios usus traductum est. Nam ubique scriptum est ubi vocalem producendam esse sedulo monere necesse videretur; et si forte vocalis longa literâ vocali non erat expressa, haec ipsa cum Meddâ rubro colore addita est. Sic praeterea scribitur 1) ubicunque Alif ante vocalem literâ molli motam non erat scriptum, ut يَٰٓأَيُّهَا i. e. يَا أَيُّهَا §. 122; هَٰٓؤُلَآءِ; 2) si ex duabus literis mollibus e lege §. 122 una tantum scripta est, ut سُوٓءٌ, نَبِيٓيِنَ (i. e. نَبِيئِينَ); 3) si و v. ي post ا vocalium loco sunt, sed ex ء orta, (§. 115), ut in أُوتِيَ - أُوتِيٓ; 4) in quavis vocali longâ †

---

1) contrarium dicit القَصْر *brevitas.*

2) si à hic et alias Alifo non est expressum, Fatcha ad perpendiculum apponere e more est §. 79, ut هٰٓؤُلَآءِ; in cdd. quibusdam invenias tamen أٰكِل aliâ ratione scriptum pro آكِل.

literâ vel expressâ vel haud indicatâ, si sequens vox spiritu molli ا incipit, ut vocalis ante hanc sono satis producto et secreto pronuncietur (cf. contrarium §. 120 b); ut اَنَا اِلَيَّ; قَوْمِهِ اِنَّنِي, الَّذِي اُوحِيَ, عَلَى آثَارِ [1]).

124 IV. De juncto sonorum consonantium et vocalium ordine primum hoc venit notandum, aegre solitarie scribi vocem unâ tantum literâ contentam. Igitur copulae et praepositiones, si unâ literâ constant, semper voci sequenti praefiguntur, si duabus, solitarie scribuntur; imperativi قِ etc. (cf. L. II.) tamen ita praefigi nequeunt, quanquam saepius pro iis قِهْ (§. 84) scribitur.

Ceterum scribendi ordo a dextrâ sinistram versus procedens ex antiquae scripturae semiticae indole mansit. Ipsaque scribendi perspicuitas ut vocabulum in lineae fine absolutum sit suadet. Hinc, si nimium est lineae spatium, literarum ductus extendunt, si nimis angustum, contrahunt vel reliquam vocabuli partem inversam in latere vel supra lineam scribunt aut integrum vocabulum a lineae sequentis initio repetunt. Nonnunquam tamen vocabulum in duas lineas divisum deprehendas, imprimis in antiquioribus cdd. et cuficis.

125 Consonans in fine syllabae ad consonantem sequentem e syllabarum ratione altius et fortius auditam allisa cum hac congruere vel coalescere nititur, invitante vocis facilitate ipsâ. Ita 1) *t* aegre ante *s* pronunciatur, ut mollior potius sonus praeponatur, velut ex سَتَرَ et اِتْ : اِسْتَتَرَ; idem de sonis similibus ذ et ظ valet. — 2) Post ز sic praepositum radicis accedens initio ت in د, post ص v. ض in ط transit, ut sonus ita peculiaris et distinctus maneat in literarum, quae facienda est, concordiâ (§. 44. 52), ut اِزْدَادَ,

1) haec scriptura in Korano Petropolitano religiose servatur. De ceteris cf. Not. et Extr. T. 8. p. 314 sq. T. 9. p. 88-90.

اصْطَبِغْ, اضْطَرِبْ ex اِزْتَادَ etc. Similiter ت post ذ د in د, post ط ظ in ط transit. — 3) Potestque consonans prior vel in sequentis ut potioris et fortius auditae sonum transire; quae assimilatio, in linguis deterioribus frequentissima, in arabicâ rara est certisque legibus adscripta. Licet id enim 1) omnino concurrentibus ذد, ثت, ظط, ضط (ex n. 2) soni admodum similis, ut in contrahendo aut sibilans aut fortior litera maneat, ut اِذَّكَرَ et اِدَّكَرَ; 2) in eâdem verbi formâ (§. 186) literae sibilanti nonnunquam cedit muta, ut اِزَّلَقَ pro اِدْزَلَقَ, اِزْدَلَقَ [1]); 3) litera lenior raro cedit, ut ن extrâ radicem verbi aut nominis (§. 128), ل articuli §. 128, et ي, و §. 377; ن facilius cedit sequenti similis soni *m* v. *l*, ut اِمَّحَى pro اِنْمَحَى [2]).

De *Teschdid.* Litera ubi bis sic auditur, ut inter duas sit vocales, cum haud duae probe distinctae deinceps audiantur sed una paulo diductior tantum et fortior, in scripturâ antiquissimâ nunquam est nisi semel scripta. Quod quidem scribendi genus minus perfectum et dilucidum, cum totâ antiquae scripturae simplicitate §. 21 descriptâ optime 126

1) cf. Not. T. 9. p. 32. 42.

2) Pronunciationem minus exactam facile ل et ن praeter ea quae lege sancita sunt loca sequenti consonae inserere patet ex Not. T. 9. p. 34. 41. ن radicis Arabibus nunquam contrahitur, quae est linguae hebraeae et syrae debilitas. Possit quidem quis contrarium cum Sacyo ex نُجِّي suspicari Sur. 12, 110. 21, 88 cui نُنْجِي (*servamus*) substitui jubet grammaticorum pars (Not. T. 8 p. 325): sed ibi proprie نُجِّيَ in passivo legendum esse puto. Ed. Petrop. in margine lectionem diversam, sed neutiquam hanc de literâ Nun insertâ explicationem habet.

cohaerens serioribus quoque temporibus intactum permansit. Postea cum litera talis signo distinguenda videretur, absente eo a scripturâ, unde Arabes punctum vocale discere poterant, syriacâ, litera ـّ signi loco minutiori formâ apposita est, vocis شِدَّةٌ *fortitudo, robur* principium aeque ac compendium; litera enim talis vere *fortius* efferenda est et diductius, unde pronunciatio haec fortior *Taschdid* تَشْدِيدٌ audit nomine ad signum etiam nominandum traducto. Oppositum ei تَخْفِيفٌ *levem facere, legere.* Pingitur id in Koranis cuficis, rarius quidem neque in omnibus, aut supra literam aut infra eam aut ad mediam eam, ut simul vocalis positionem vimque innuat §. 78 (cf. idem de Hamza et Veçla §. 121. 135) [1]); scripturâ autem in vulgari dilucidius vocales ita adscribuntur, ut Teschdid semper supra literam ponatur, ut قَتَّلَ *kattala*, كُلُّهُ *culluhu*, كُلِّهِ *cullihi*; et مُتَّ, صُمَّ, اِتَّبَعَ, اِطَّلَمَ §. 125; apud Africanos brevius V vel Λ scriptum vocalis adhuc positionem sequitur. Saepiusque in cdd. signum hoc solum adscribitur, cum ex literae duplicis notatione vocalium formae pronunciatio facilis sit intellectu.

127 Praeter hanc literae per se ipsam ex formae vi duplicationem literae saepe ita duplicatae audiuntur, ut consonantis syllabam priorem claudentis sonus sequenti diversae assimilitatus sit, ex §. 125. Quae litera quanquam ex scripturae lege scribi potest utpote hic illic tantum ipsa pronunciationis proclivitate invitante haud audita, in vocalium tamen signorum scriptione ita otiatur, ut sequenti Teschdid adscribatur. Cujus quidem, quod grammatici nostri nominaverunt, Teschdid *euphonici*, *necessario* §. 126 oppositi, usus cum ipsâ hac pronunciatione molliori variis varie extenditur. Suntque ejus in universum causae duae:

---

1) cf. Not. et Extr. T. 8. p. 313.

1) litera *liquida* molliorque sonum suum in sequentem similis organi aut virtutis diffluere sinit, limitibus satis angustis hisce: 128

a) ل articuli ال *al*, ut naturâ suâ articulus celerius pronunciatur nomini semper intime adhaerens, sequenti assimilatur, nec tamen nisi literis lingualibus, gingiv. et *dentalibus* (§. 44), quippe quae similis simul sunt organi, ut النَّبِيُّ *annabijju*; الشَّمْسُ *aschschamsu*. Quas literas تثدذرزسشصضطظن Arabum grammatici شَمْسِيَّةٌ *solares* appellarunt, cum vox شَمْسٌ *sol* a literâ hujus generis incipiat; reliquas قَمَرِيَّةٌ *lunares*. Duorum ita concurrentium ل alterum in vocibus, quas cum articulo proferre usus fert fere continuus, الَّذِي, الَّتِي (pron. relat.) semper omittitur; trium autem ob ل praepositionem praefixam una e lege continuâ §. 132 omittitur, ut لِلَّيْلِ, *nocti*.

b) ن vocem terminans elegantior pronunciatio sequenti literae uni ex لومير, mollioribus et ipsis et liquidis, assimilari jubet, ut مِن لَّيْلٍ *millailin*, مِن رَّبِّهِ *mirrabbihi*; similiterque كِتَابٌ مُّبِينٌ *kitâbum mubinun*. Nec tamen scriptura haec nisi in Koranis librisque diligentius scriptis observatur; viceturque in lingua vulgari ن tantum praepositionum مِن et عَن cum voci minori مَا frequentius coaluisse, unde scriptúra مِمَّا, عَمَّا frequens orta est. 129

2) Litera muta aut muta cum sibilo sequenti mutae ejusdem classis (§. 44) ipsâ pronunciationis facilitate juvante assimilatur, id quod ex radicum linguae formatione non potest nisi ante verbi personas a ت incipientes locum habere, ut أَرَدُّ, أَخَذتُّ, لَبِثتُّ pro أَرَدْتُ etc. Videturque scriptura 130

propterea literam priorem quanquam haud auditam semper retinuisse, quod ea radicalis est potiorque; quodque in contrahendo ejus sonus peculiaris (§. 56) manet [1]).

131 Quae pronunciatio mollior quibusdam eo usque invaluit, † ut in Koranis diligentius scriptis quaevis consonans muta et liquida vocem terminans sequenti aut pari aut classe et organo simili assimilanda scribatur, velut قد جاء, إن لم, قل لله, قد ضل. Imo sequens hujus generis consonans quaevis (gutturalis etiam) sic duplicatur post consonantem vel parem vel similem *vocali brevi* terminatam, ut باربعة, نحن له, امر ربي, شهداء, quo magis literae ad colliquescendum pronae distineantur beneque secernantur; unde id non fit nisi ubi pausa nulla est media [2]). Sed hujus mollitiei nimiae fere lex continua a vulgari sermone aliena fuisse videtur nec nisi a grammaticis sedulis ad Korani lectionem elegantissimam denotandam et stabiliendam inventa, quanquam haud sine ansâ et causâ. De quibusdam Korani doctores discrepant. — Omnino vero Teschdid euphonici in Koranis cuficis nullum est vestigium.

132 Tanta est sonorum consonantium similium, ubi sibi invicem vicini fiunt, coalescendi proclivitas, ut vel vocali brevi mediâ coalescere queant, id quod in plebe vocales medias rapidius efferente natum fuisse credas. Et proxima quidem contractio censenda est ea, quae post consonantem fit vocali instructam, ut vocalis media evanescat prorsus; sed secuta est vel ibi contractio, ubi consonans vocali vacua praecedit: quod si fit, post contractionem consonans praecedens vocali necessario efferenda est. Rarissima omnis haec contractio et mendosa habita si altera litera extra radicem est, concursu

1) cf. Not. T. 9. p. 32. 42. 48. T. 8. p. 319.

2) cf. Not. et Extr. T. 8. p. 318. T. 9. p. 82.

literarum forte fortunâ et rarius eveniente, ut تَأْمَنَّا Sur. 12, 12 [1]) ex تَأْمَنُنَا; مُعَذِّرُونَ [2]) ex مُعْتَذِرُونَ Sur. 9, 92. Sed in magnâ quae secundam et tertiam radicalem eandem habent radicum copiâ ob concursum perpetuum adeo invaluit, ut e lege fiat, vocali elisâ ad consonantem vocali vacuam praecedentem ob formae perspicuitatem semper redeunte, ut مَدَّ ex مَدَدَ, يَمُدُّ ex يَمْدُدُ. Ab initio vocis, ubi contractioni nullus est locus, literarum earundem solâ vocali brevi interjectâ concursus sic evitari potest, ut ex duobus ت radici praepositis alterum transsiliatur, nullo formarum perspicuitatis dispendio, ut تَقَتَّلُ pro تَتَقَتَّلُ §. 233. — Etiam evitatur literarum trium, si media vocali caret, in scribendo concursus §. 128.

Vocalium concursum evitari §. 38 vidimus. Suntque 133
praeter ا radicale, qui spiritus e radicum formatione pendens consonantis instar stabilis est fortiusque vocales dirimit, hujus concursus exempla perpauca haec: 1) forma قُيِلَ *kuïla* nonnunquam effertur pro قِيلَ *kîla*, quod ex eo nascitur; v. §. 106 [3]). 2) post أ interrogativum vocalis spiritu haud prorsus diremta auditur, ut *aï*, *aü* maneat, §. 120. 3) post â longissimum, ante ĭ e formae virtute inserendum, quae est formatio arabicae linguae prorsus priva, ut قَائِلٌ *kâ-ilun* cf. §. 159. Vocalis ita *i* v. *u* in mediâ voce post vocalem audita et praecedenti vocis sono se inclinans, si

---

1) cf. Not. et Extr. T. 8. p. 318.

2) vocali aut proximâ praepositâ *i*, aut *u* ob praecedens *u* (§. 161), aut *a* eliso redeunte.

3) vocant id إِشْمَام seu lenem vocalis *u* impetum v. Not. et Extr. T. 8. p. 311. 12.

scripto exprimenda videtur [1]), per ىٔ v. ؤ exprimitur aeque ac si consonans praecedat; secus atque a vocis initio fieri potest, cf. §. 46. 82. 116.

134 De *Veçla.* A vocis initio spiritus quamvis vocalem praecedens literâ consonante ا exprimendus est, estque vocalis hoc spiritu intercedente a vocis prioris fine vel vocali finiente satis discreta. Sunt autem voces quaedam a vocali incipientes tenuissimâ, instabili et fugace, quae in vocum juncturâ prorsus evanescit aut loco suo movetur. Duplicis eae sunt generis: 1) voces, quae a consonante vocali vacuâ incipientes ob pronunciationis nisum §. 35 vocalem sibi praeponunt brevissimam et fugacissimam, eamque e lege *i* proximam, nisi causae accedant graviores; nempe imperativi radicis: اُفْعُلْ اُقْتُلْ *uktúl;* stirpes verbales اِفْعَلَّ, اِفْعَالَّ, اِنْفَعَلَ, اِفْتَعَلَ §. 161; et nomina quaedam in fine decurtata: اِبْنٌ *filius,* اِبْنَةٌ *filia,* اِسْمٌ *nomen,* اِسْتٌ *nates.* His accedunt duae a consonante sibilante et labiali incipientes, quae ob usum frequentissimum pronunciationisque facilitatem *ĭ* stirpi praeposuerunt: اِثْنَانِ *duo,* اِثْنَتَانِ *duae,* اِمْرَأَةٌ *femina* et apud poetas اِمْرُؤٌ *vir.* — 2) vocalis *a* ex articulo اَلْ *al* ob usum frequentissimum in orationis nexu eliditur, ut عَيْنُ ٱلْإِنْسَانِ *'ainu 'l-insani;* similiterque *a* vocis أَيْمُنٌ in jurandi formulis quibus nihil in vitâ vulgari et frequentius et corruptius, ut لَايْمُنُ ٱللّٰهِ v. لَيْمُنُ *per juramenta dei!* [2])

---

1) Nam post أ interrogativum, quia simul consonantis loco scriptum est, vocalis brevis omitti potest §. 120.

2) mirum quod in omnibus grammaticis sine omni explicatione legitur pl. أَيْمُنٌ huc pertinere. Quasi vero id in quovis nexu vocalis aphaeresin patiatur. Omnino de hac voce cf. Kamus T. II. p. 1817 unde quaedam excerpsit Cast.

Harum vocum omnium syllaba qua ordiuntur composita 135
vocalem tenuissimam et fugacissimam, utpote quae aut ob pronunciationis tantum proclivitatem adscita aut debilitata admodum et suppressa facta est, semper amittit, voci priori intime annexa et subjecta. Suntque hae ita voces a *consonante* syllabam compositam claudente incipientes; quae consonans vocali cuidam vocem priorem claudenti et acutius pronunciandae subjicienda est. Et proxime quidem hoc fit si vox praecedens vocali terminatur, quae est terminatio ex linguae indole usitatissima. Si contra, quod multo est rarius, consonante finitur, vocalis ad consonantem, qua sequens vox orditur (nam vocalis ab ejus initio in nexu sermonis nulla est), jungendam assumenda est; ut altera haec ratio priori ita par sit, ut semper vocali cuidam in fine vocis prioris sequentis vocis consonans subjiciatur. In paucis tantum vocalis *a* ex articulo *al* in vocum juncturâ mansit. Ita quanquam vocalis ab vocis initio haud auditur, in scripturâ tamen perspicuitatis gratiâ ا manet, quod quo ab Alifo ceu spiritu cum vocali manente (§. 134) distinguatur, signo notandum videbatur. In Koranis cuficis, si quod signum adest, Alifo tali linea colore ob hamzâ diverso (est enim rubra) et positione secundum vocalem in fine vocis prioris legendam diversâ (ex §. 78) ita praeposita est, ut vocalis ejus quae non audiatur, colore viridi notetur; inque cdd. Africanis similiter hamza post hanc lineam coloris est non flavi (ut pro vero hamzâ) sed viridis. In scripturâ autem vulgari Elif tale signo peculiari ٱ denotare satis habetur, id quod grammatici nomine أَلِفُ vel هَمْزَةُ ٱلْوَصْلِ *Elif* vel *Hamza unionis* ab *Elif* v. *Hamza* ٱلْقَطْعِ *separationis* distinxerunt [1]).

1) simplicius in africanis multis linea talis ad *Veçlam* solam signandam praefigitur pro vocalis intermediae pronunciatione positionis diversae; hamza vero puncto flavo ibi tantum notatur ubi vere ا spiritus vi legitur; v. Not. et Extr. T. 8. p. 322.

1. *Vocalis* vocem priorem finiens si *brevis* est, nulla est in syllabâ compositâ sic utramque vocem jungente difficultas, ut عينِ الانسانِ; si *longa*, in syllabâ jam posita compositâ corripiatur necesse est (§. 39), ut فِي ٱلنَّاسِ *fin-nâsi*; أبو ٱبنِي *abub-nin* (pater filii), quanquam cum vocalis longa aegre corripiatur, suffixa ـِي et نِي, quae et alias in *ija*, *nija* diduci possunt (§. 367), si articulus sequitur, cujus *a* ita velut redit, ـِيَ et نِيَ pronunciari possunt, ut اهدنِيَ الصراط vel اهدنِي. Sed *diphthongus* nec corripi nec omnino in brevem sonum dissolvi se patitur; unde integrâ suâ vi servatur sed in duplicem unde conflata est sonum resolvitur, cum vocali post *ă* positae ipsaque hac positione in semivocalem versae vocalis subjungatur, atque ita vox consonante finita videatur; de quo §. 137.

137 2. Si contra consonante terminatur vox praecedens, haec vocalem quaecunque proxima sit, jungendae sibi vocis sequentis consonanti assumit. Et si nullius prorsus vocalis primitivae vestigium adest vel (ut in imperativo) adesse ex formae vi potest, vocalis nova assumitur *i*, quippe quae proxima est et brevissima (§. 70), ut يشإِ الله Sur. 42, 24 اكتبِ الكتاب, هلِ ابنك; quo eodem pertinet أوِ ابنه ab أو *aut*. At si quae est vocalis cujusdam primitivae hic memoria et vestigium, lubenter quae ex origine adfuit redit; pertinentque huc 1) terminatio verb. vel nominum *au* ex *a-û* paullatim conflato (§. 107) post vocalem hanc *u* in semivocalem versam vocalem *u* ei respondentem assumit, ut رموُا الرجل *ramavur-*

---

1) Figura ٱ nisi ex primâ literâ vocis صِلَة *conjunctio* fluxisse putanda est, unionis formam repraesentat.

ragula مصطفوا اللّه; in terminatione formarum *ai* vario modo oriente vocalis *i* proxima postposita diphthongi simul sono ultimo bene respondet, ut مدينتي العرب, ubi simpliciter *ai* subest; ارضي الرجل ubi *ai* ex *a-î* subest. 2) pron. pers. هم et انتم omniaque ex eo derivata verborum personae et suffixa (§. 216. 367), quia ex origine هم *hŭmû*, انتم sonuerunt (§. 167), semper vocalem hanc redire faciunt, ut قتلهم الرجل; 3) part. مذ, منذ (מֵאָז *ex quo, seitdem*), quia ex من ذو contracta est, in fine *u* assumit; 4) part. مع, من, من in fine *a* assumunt, quod de praepositionibus مع (pro quo etiam مع in usu) et من, quae omnium instar accusativi nominum vim et formam et habuerunt ab origine et habere possunt (cf. L. II.), facile est intellectu. Nec tamen id *a* hic redit nisi ante articulum, ut et hic (§. 136) articulum sonus suus proprius *a* adhuc comitetur. Ceterum vocis praecedentis vim tenet etiam particula unius literae (§. 124) ut يا لنا س—ب.

Quodsi vox prior *nunatione* terminatur, Nun hoc consonantis instar suetae habetur, ut post id *i* pronunciandum sit, ut مدينة اختارت *madinatuni-'ch-tarat;* sunt tamen inter Arabes, qui ante debilem hunc sonum nasalem vocalem primitivam manere censeant [1]). Quaecunque autem audiatur vocalis, consonanti priori, ut alias, apponi ea nequit quippe haud scriptae; unde e sensu concludenda est. In Koranis tamen librisque diligentius scriptis infra lineam ن cum vocali unionis scribitur, ut مدينة. 138 †

ن

Si forte contingat, ut litera post Elif unionis formae vi non consonantis, sed vocalis longae (ex lege §. 115) vim

1) v. Not. et Extr. T. 8. p. 322.

habeat, integra manent cetera, nisi quod duarum concurrentium vocalium *prior*, cujus sonus hic omnino praevalet, sola auditur eaque longa, ut لقاءنا ايت *likáàná-ti* ex *likáaná iti*.

139 3. Adeoque his omnibus ex causis signum Veçlae ad Alif tali mutationi obnoxium significandum aque hamzato §. 186 distinguendum vocibus istis §. 134 adhaerere consuevit, ut ab *initio* quoque *libri* vel sententiae absolutae Alif hoc Veçlae signo scribatur, vocali ex vocis sensu haud ita difficulter divinandâ. Sunt tamen qui id improbantes Alif ab initio sententiae vocali suâ et hamzâ scribant; in Koranis africanis cum Veçlae linea simul vocalis quae pronuncianda sit colore viridi notatur. [1]). — Ceterum signum hoc omnino magnâ rarius scribitur constantiâ, cum quivis linguae paulo peritior probum legendi usum facile e nexu videat.

140 Alifi hujus in sermonis nexu haud auditi, sed perspicuitatis gratiâ magnâ tamen scripti constantiâ, omissi non sunt nisi pauca haec vestigia: 1) Alif inter duo *Lam* semper faciliorem ob scripturam omittitur, ut للرجل, للحق. 2) in formulâ tum antiquitate sacratâ tum frequentissimâ بسم الله الرحمن الرحيم [2]). 3) بن *filius* scribitur pro ابن in enarratione genealogicâ continuâ, si inter duo nomina propria est, quorum prius filium patris statim nominandi appellat, ut محمد بن عبد الله *Muhammed filius Abdallae*; quanquam id in multis cdd. lege haud observatur continuâ [3]).

1) v. Not. et Ext. l. c. et T. 9. p. 87.

2) v. Hariri in Sacyi anth. p. 65.

3) cf. inter alia Uylenbrok Irac. Pers. descr. adnot. p. 106. Mölleri catal. Goth. I. p. 73. Henzii fragm. arab. not. p. 1. 2. — De regulis grammaticorum Hariri l. c. p. 66.

4) Aliâ simul ex causâ §. 122 post Elif interrogativum, ut أَٱبْنُكَ *an filius tuus?* nisi quod ا articuli, quia omnino fortius est §. 135. 37, retinere licet, ut آلرَّجُلُ *an vir?*

Tot signis (§. 31-140) concurrentibus, haec omnium observatur lex scribendi, ut puncta consonantium diacritica §. 60, proxima ea ad rectum legendi modum inque cdd. constantius scripta, proxime ad literarum corpus accedant, elatius paulo Hamza et Teschdid et ipsa ad consonantes propius pertinentia, denique vocales cum G'ezma iis opposito. Si forte eadem syllaba vel vox diversam patitur pro formâ suâ aut commentatorum opinione pronunciationem, vocales vel aliae notae diversae simul notantur a scribis, voce معًا *simul* appositâ vel omissâ, ut مُعْجَرٌ §. 132 [1]). 141

V. *Tonus* quanquam emortuâ linguâ antiquâ ex vivâ voce doceri nequit, ex ipsâ tamen linguae indole aliquatenus cognosci potest. Nam lingua, qualis est arabica, sonora et concinna tonum simplicem et concinnum habet e syllabarum ratione sponte suâ fluentem. Primum, cum lingua Arabum habeat constantem syllabarum brevium et longarum decursum, hoc ipso vocis hic oritur rapiditas illic extensio et mora. Sunt autem longae syllabae aut vocali longâ terminatae aut consonante, de quibus prosodiam in fine operis hujus consule. Deinde cum consonantes vocem finientes vocali brevi pronunciari elegantia linguae sonorae jubeat (§. 162), tonus ab ultimâ syllabâ continuo recessit, ut hac in re lingua arabica ceteris semiticis prorsus sit dissimilis. Itaque penultima si longa est, accentum vocis tenet potissimum, ut in يَقُولُ, يَقُولُوا, يَقُولُونَ; وَهٰذَا, قَتَّلَ, يُسْرِيْ; si brevis, accentus antepenultimam ferit sive longam sive brevem, ut in قَتَلَ 142

1) v. Not. et Extr. T. 8. p. 302. 309. T. 9. p. 36. 85. 86. Sacyi chr. T. 3. p. 201. Willmet ad Ant. p. 207. cf. gr. hebr. crit. p. 489.

kátala. Vocalis tamen in vocis fine brevis ante *Veçlam* §. 134 sqq., quo alteram vocem sibi jungat, per se acutius et altius efferenda est. In imperativis radicis, si vocalem instabilem praepositam habent (§. 134), vocalem ultimam accentu notandam esse patet, ut اُكْتُبْ *uktúb.*

143 Vox ubi in sermonis fine s. in *pausa* est, pronunciationem paulo diversam subire potest [1]). Ut enim vox firmiter in ultimâ syllabâ consistat, vocales in fine breves unâ cum nunatione [2]) tacentur, ut الْحِسَابُ, يَوْمٌ, بَيْتٌ. Est haec sola fere ratio, quâ vocalis longa in syllabâ audiri possit compositâ; potestque ad vocalis productionem insolitam notandam *Medda* (§. 123) vocali superscribi. Si vero vocalis brevis non ex formae tantum terminatione arabicâ pendet sed ad ipsam pertinet radicem, ut in formis g'ezmatis (cf. L. II.) يَسِرْ, اُغْزُ, يَرْضَ, ea non taceri tantum non potest, sed simul quia vox in eâ moratur, producenda est pronunciationis nisu. Potestque hinc ه in fine scribi e lege §. 84, ut يَسِرْهْ, اُغْزُهْ, يَرْضَهْ, لِمَهْ, (*cur?*), quanquam ea scriptio haud ubique observatur [3]). Pausa dicitur grammaticis الْوَقْفُ.

144 VI. Punctum Arabibus unum est crassius ۞, quo Koranici versus, nec non carminis vel sermonis finem notant. Praeterea puncta minora ، v. ؛ scribuntur; rarius tamen

1) ut in linguâ hebraeâ (v. gr. cr. p. 136 sq. 665 sq.), sanscritâ, armenicâ aliisque linguis bene excultis. De pausâ arabicâ, quae ad Koranum bene legendum maximi est usus, doctores Koranici plura scripserunt opuscula, v. Not. et Extr. T. 8. p. 360. T. 9. p. 111; cf. p. 54. 59. 90. Sac. anth. p. 142. text. ar.

2) ex ـًا tamen accusativi *á* manere in pausâ, probare videtur locus in Sac. anth. p. 346 sq.

3) praeterea ء in pausâ magnas ciet difficultates et mutationes, in quibus describendis prolixi sunt grammatici, v. Not. T. 9. p. 54. 84.

nec consensu. Finem tamen enunciationis absolutae et transitum ad aliud argumentum spatio plerumque in lineâ vacuo vel literâ quadam usitato protensiori indicatur, ut وفيــــها. Estque cujusvis codicis indoles hac in re peculiaris ex ipso discenda, quo facto facile scribam enunciationum finem modo suo constanter notasse deprehendas. Singularum autem enunciationis seu versus partium distributio et notatio in Korano tantum et sollerter scribendo et exactissime legendo invenitur. Potest ea in cdd. et editione Petropolitanà conspici. Signa literis minutis constant colore rubro lineae superscriptis [1]): م ex لازم (وقف) notat pausam necessariam; ط ex مطلق absolutam, post quam sequentia verba absolute poni possunt; ج ex جايز permissam, cum et jungere et disjungere liceet; ز ex مجوز eam quae ferri possit, quanquam jungere praestat; ص ex مرخص licitam, non necessariam; ق ex قيل eam quam quidam velle dicuntur; لا *non*, pausam non posse locum habere. Frequentissima inter haec et maxime necessaria sunt ط, ج, لا. Sunt et alia signa similis indolis; lectoribusque Korani celeberrimis eorumque auctoritatibus indicandis inserviunt alphabeti literae [2]); sed haec ad Korani notitiam pertinent.

Compendia scribendi vulgata sunt quaedam omnibus in 145
libris, ut formulae ad nauseam usque frequentis صلعم i. e. صلى الله عليه وسلم *precetur deus pro eo et benedicat ei* post nomen Muhammedi reverentiae causâ addendum solumque etiam pro eo usurpatum; عم i. e. السلام عليه *super*

1) v. Not. T. 9. p. 90. 113-116.

2) Not. l. c. p. 95 sqq.

eo sit pax post nomen sancti cujusdam, رحه i. e. رَحِمَهُ اللّٰهُ *misereatur ejus deus* post nomen defuncti cui quis bene vult; رضه i. e. رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ *propitius ei sit deus.* Praeterea termini quidam in libris, in quibus frequentissime occurrunt, compendio facile divinando scribuntur, ut in lexicis et scholiis ج i. e. جَمْعٌ *pluralis;* م i. e. مَعْرُوفٌ *notum* vocabulum; ع i. e. مَوْضِعٌ *locus* in terrarum descriptione; د i. e. بَلَدٌ *urbs* etc.; in traditionum sacrarum vel historicarum etiam collectionibus ثنا i. e. حَدَّثَنَا *narravit nobis* i. q. انا i. e. أَخْبَرَنَا. Quid literae Suris quibusdam praepositae significent, ipsi Koranici doctores ambigunt [1]). Compendio tali literarum linea superscribitur, singulae literae nonnunquam paulum inversa, quam noli cum Meddà confundere.

146 Signa numerandi Arabibus duo sunt diversi prorsus fontis et indolis. Literae alphabeti, ut supra §. 30 monstratum, numero notando inserviunt, ubi literis ثخذضظغ facile sentis valorem hunc tum temporis esse tributum quo adhuc in fine alphabeti positae erant §. 67; apud Africanos valor numeri secundum ordinem literarum paulo diversum §. 67 discrepat. Et hunc quidem literarum usum Arabes haud dubie unâ cum alphabeto a magistris suis Syris traditum acceperant; scribunturque literae, lineâ plerumque superscriptâ, ordine et juncturâ suetâ, ut غضكط 1829. Sed deinde Persiae et Indiae victores ab Indis ordinem numeros scribendi artificiosum unâ cum signis indicis didicerunt Europaeisque deinceps tradiderunt. Ipsi Arabes eum رَقْمٌ هِنْدِيٌّ *scripturam indicam* nominant. Cujus ordinis computandi nobis satis noti signa haec:

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	٠	.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	.

1) v. Baidawi comm. in Sac. anth. p. 1 sqq. qui futilia profert e superstitione manantia.

Liber Secundus.
DE LINGUAE FORMIS EARUMQUE NOTIONE.

Voces linguae, quarum longiores pleraeque sunt pluri- 147
umque syllabarum, ex elementis brevioribus prodiisse non communis tantum omnium linguarum docet ratio, sed ipsa quoque vocum arabicarum consideratio. Nam vel excultae ad justam verborum nominumque mensuram linguae radices (§. 148) breviora ostendunt, unde prodiere, elementa; atque vocabula multa, quae pronominum et particularum vim tenent, ut مَا *quid*, etyma unius syllabae brevissima manserunt.

Sed quae voces ad verborum nominumque notionem et 148
flexionem variam tenendam excultae sunt, eae unâ ex linguae lege perpetuâ ad trium sonorum bene distinctorum (seu trium radicalium literarum) ambitum excreverunt. Hunc enim trium radicalium ambitum perpetuum formationis postulat aequae et concinnae lex quaedam summa. Nam cum praecipua formationis virtus et vis in vocalibus constet intra radicis limites ad notiones distinguendas aequâ lege variandis (§. 152), tres semper adsint necesse est radicis soni, intra quos vocales et satis multae atque perspicuae et eâdem continuo formâ variari possint. Adeoque haec trium radicum ratio dominatur, ut voces et nimis longae saepe contrahantur et nimis breves ac fluxae redditae novâ formatione augeantur.

Cum ita vocales notiones quae ex radice derivari pos- 149
sunt distinguendi causâ eodem intra omnes radices modo varientur, radices consonantibus potius tribus stabilibus constant, ut radicis vis et notio non e vocalium sed e solâ consonantium distinctione pendeat. Sed quanquam radices plurimae tres habent consonantes stabiles et distinctas, nonnullae tamen breviorem, quae antiquitus fuit, ambitum fidelius servarunt. Nam ex brevioribus unius syllabae radici-

bus quaedam ultimam literam geminarunt solum, ut مَدَّ, quaedam vocalem longam mediam habent û, î, â; aliae vocalem praemissam vel subjunctam. Sed omnes hae tamen postulante formationis lege ad trium sonorum consonantium ambitum assurgere possunt; illae consonante ultimâ bis pronunciatâ, hae vocali in consonantem consentaneam versa, nempe *u* v. *i* in semivocalem و v. ى, *a* in spiritum gutturalem أ. Quâ ratione quanquam radices hae unam sequuntur eandemque, quâ omnes reguntur, vocalium variandarum legem: haud tamen intra eas vocalium pronunciatio aeque stabilis et perspicua esse potest atque intra radices trium consonantium fortium: unde harum formatio firma, sana et normae instar habenda est; illarum debilis et minus perfecta. Praestatque de hac formatione debili in appendice agere.

150 Ex hac radicum formandarum lege maximus oritur radicum triliterarum numerus neque, ut in radicibus indo-germanicis, radicum literae ad unam syllabam conformentur et coeant necesse est. Imo radicis pronunciatio in omnibus formis in *duas* syllabas vergit, ut media radicalis, nisi muta sit, vocalem teneat et accentum potissimum. Sed quanquam ita multo quam in indo-germanicâ linguâ major oritur radicum numerus, haud tamen omnes quovis ordine literas in radice copulare licet [1]). Literarum quarundam concursus, cum per se ingratus et difficilis sit, sedulo evitatur: 1) duae priores radicales vix unquam eaedem sunt; tertia autem saepissime ex secundâ quae antiquitus ultima fuit (§. 149), geminatâ orta est, in omnibus paene formis ab hac haud di-

1) cf. gr. hebr. cr. p. 167. 168. min. §. 162 ubi pluribus hac de re dictum. Arabum grammatici literas *incompatibiles* dictas enumerant has: gutt. sine ا; فمب; تسضصطظث; غقكج; ظقكج; دذ; رل; صضظز; صضس; ضش; ص ظطض; كظط; غقظ; قكغ; كق; نل.

visa. 2) Similiter concursus literarum ejusdem classis (§. 44) vel sono simillimarum ab initio evitatur, ut gutturalium (أ ه tamen mollissimum toleratur, ut أَخَذَ; ه in عَهْدٌ *foedus*), literarum رغ ق ك ج, quod in ج haud dubie e sono primitivo mansisse (§. 51) censendum est; ع ق ك خ; nec non labialium م ف ب, etc. In fine radicum idem concursus evitatur, ut rarissima exempla sint contraria, ut عَتُدَ. 3) literae liquidae ر ن ل concursum evitant ubique [1]); facilius tamen ن ل invicem sese tolerant, ut عَلَنَ. 4) ط cum similibus ض ص ظ cum literae ق sono respondeant (§. 51), contrariam ك soni levioris respuunt; ipsa quoque ك et ق haud concurrunt: س quod saepius ante ق occurrit, in pronunciatione tamen vulgari in ص inclinat et transit, ut صَقْفٌ (*tectum*) pro سَقْفٌ [2]). 5) denique aegre *t* ante *s* reperitur e soni, quae et alibi elucet §. 125, asperitate; facilior vero et frequens est literae levioris د cum س concursus. Sed hae leges ad radicum et stirpium tantum arabicarum formationem valent; flexione quadam externâ vel praefixi accessione (§. 124) si literae tales concurrunt, aut si duarum vocum contractione, ut لَنْ ex أَنْ لَا, nullam eae vim habere possunt.

Vox certae pronunciationis e radice prodiens, sive ver- 151
bum sive nomen, *stirps* vocari potest; stirpibus autem solis lingua nunc utitur. Nam radix certâ quadam vocalium pronunciatione induta pro variis vocalibus species quaedam esse debet aut nominis aut verbi; utrumque eodem jure et loco a radice descendit, ut verbum tamen potius et propius sit judicandum, unde multae rursus nominum formae derivatae originem ducunt [3]). Stirpibus si quae extrinsecus accessere

---

1) cf. Not. et Ext. T. 9. p. 37.

2) id scholiastae saepe monent.

3) cf. gr. hebr. cr. p. 183. min. §. 175.

augmenta, ea intime cum iis cohaerent, ut ab iis divelli nequeant, nulliusque sint per se notionis. Similiter fere stirpium flexio ad genera et numeros, personas porro modosque verbi distinguendos arctissime stirpibus inhaeret, ut sine hac esse nequeant. Sed quae stirpibus sic conformatis quas deinceps *formas* dicere constitutum est, subjungi possunt pronomina suffixa, ea nec notione nec structurâ tam arcte stirpibus injuncta sunt. Unde simul *tres* esse in universum formationis classes patet: 1) *stirpium* ex radice; 2) ex his *formarum*, seu stirpium certâ quadam flexione et numeri, generis, personae, modi notatione prodeuntium; 3) *juncturae formarum* harum cum aliis vocibus.

152 Ad stirpes exque his formas derivandas sonorum quidem inserviunt extrinsecus accedentium tum praefixorum tum postpositorum bona pars. At multo major et potior formationis pars vocalium intra radicem et satis amplam et tres continuo sonos amplectentem mutatione aequâ et constante nititur. Est quidem haec omnino linguae semiticae virtus quaedam peculiaris, sed ea arabicae dialecto ceteris longe familiarior et excultior. Quae quâ omnino vocalium ubertate et volubilitatá maximâ gaudet (§. 5.), eâ ad formationem praecipue vocum et brevissimam atque acutissimam et maxime perspicuam felicissime utitur. Hinc non eas tantum, quas hebraea, id vero est antiqua linguae facies habet, vocalium intra radicem mutationes nitidissime excoluit et maximâ servavit constantiâ, sed novas continuo hac ratione formas condit brevitate et perspicuitate conspicuas. Deinde ad vocum quoque inter se juncturam e syntaxi pendentem exactius et magis perspicue notandam vocalium translata est in fine vocum varietas, ut ex nullâ re tantum linguae affulserit luminis et decoris quam ex hac vocalium mutatione acri, perspicuâ, constante. Quo magis necessarium est, leges quas ea sequitur summas et universas hic delineare, plurimae in singulis formis cognoscendis frugis futuras.

Vocalium ratio praeter ea quae omnino in iis valent dis- 153
crimina §. 69-73 hic praecipue e formarum vi notanda venit. Et vocalis quidem omnium proxima *a* est habenda, quod in formis omnium minime variatis et proximis comparet, ut قَتَلَ. Ceterae vocales significationibus variandis inserviunt. Simulque vocales intra tres radicales *breves* antiquissimae sunt et proximae, quae tamen in nominum formis derivatis saepius in longas productae sunt stabiliores. In ipsis autem vocibus duo vocalium genera distinguenda sunt, situ, ortu, significatione diversissima:

1. Quae intra radicem sunt vocales, a stirpis et formae 154
notione pendent; suntque eae in omnibus semiticis linguis, sed in arabicâ consummatissimae. Quae vocalium mutatio quid significet infra in singulis est videndum; hic explicandum, quomodo vocales variae intra radicem pronuntientur. Id enim pro radicum ambitu vocaliumque vi et origine certis nititur legibus.

1) radicalis secunda, primâ vocali instructâ, muta esse 155
potest, quae pronunciatio cum ultima semper in linguâ excultâ vocali terminetur (§. 162), sine ullâ est difficultate, ut قَتْلٌ; vocalis *u* ut obscurior et plenior diduci et geminari potest, قُتْلٌ, قُتُلٌ, raro *i* et *a*. Si secunda rad. vocalem habet aut brevem aut longam ex brevi, quae antiquitus fuit productam, prima solitaria vocalem tenet, quae proxima est, brevem *a*, ut قَتِلَ, قَتُولٌ, exceptis paucis formis, in quibus vocalis ob stirpis notionem mutata est. Similiterque literae radici praepositae proximam vocalem semper *ă* habent, quod in paucis stirpibus in *o*, *u* transiit, ut تُقُتِّلَ §. 219. Quae singula infra e causis suis explicanda sunt.

2) Si vero nova vocalis primitus longa inseritur, haec 156
adeo in totâ radice sola dominatur ut vocalis alterius radi-

calis ipsi subjecta rapidissime pronuncietur. Hinc si â insertum, in alterâ syllabâ vocalis omnium brevissima et tenuissima *i* (§. 71) comparet; si û, in priori syllabâ ŭ est, vocalis brevis huic û optime et proxime respondens [1]). Ita قَاتِلٌ, قِتَالٌ, قُتُولٌ. In his vocalibus â, û frequentissime sic insertis regula haec satis sibi constat; ante *î* autem rarius reperitur ă; قَتِيلٌ. Quodsi syllaba composita praecedat, eadem manet pronunciandi lex, ut اِسْتِقْبَالٌ; estque hic ĭ etiam ante î. Tantamque vim haec vocalium conformatio exercet, ut vel vocalis longa in sonum i ante â tale necessario pronunciandum transeat, ut قِيتَالٌ ex قَاتَلَ. Omninoque per totam late linguae ditionem haec vocalium â-i oppositio mutua viget, ut in du. *ânĭ* ex pl. *ûnă*.

157 Ceterum cum â tale insertum maximam exposcat vocis intentionem, difficultatis aliquid in vocali longâ aut ante literam geminatam productâ residet, ut illa saepe correpta, in hac geminatio sublata sit, aut formatio aliâ ratione evitetur; cf. §. 278. Atque ita omnino in linguâ arabicâ ut in sanscritâ lex quaedam *aequilibrii* valet, quâ syllaba formatione oriens longa vel intentior reliquam vocis partem vicissim contrahit; cf. §. 139. Quanquam cavetur, ne significatio detrimenti quid patiatur.

158 Quatuor literas si stirps complectitur, idem pronunciationis habitus elucet, velut *i* elatum post â, aî in مَقَاتِلُ, عُقَيْرِبٌ ex مَقْتَلٌ, عَقْرَبٌ.

---

1) cf. sanscrita: *tischthâ;* et *tutud*, desiderativa. Ceterum prius *u* ex û sequenti solo pendere, manifestissime inde elucet quod ŭ in î verso prius u in *i* transire potest, ut عُصِيٌّ et عِصِيٌّ

In hac vocalis longae, inprimis â, ad novas formas con- 159
dendas, insertione cum pronunciatio peculiaris oriatur, nulla omnino vocalium, quae prius aderant, ratio habetur. Vocalis autem longa, quanquam soni ejus in novâ hac formatione nulla haberi potest ratio, vi tamen suâ duobus sonis simplicibus seu vocali brevi et consonanti par est. Et diphthongus quidem seu semivocalis primitiva facile in sonos suos resolvitur, ut مَيْسُور : مَيَاسِير ; مَعِيشَة (ex مَعْيِشَة) : مَعَايِش ; simplex autem vocalis longa in vocales duas formae consentaneas transit, medio spiritu tantum vocali (§. 46); nam ut ex *kat*, *kit*, *kut* nascitur *katá* v. *kāti*, sic ex *ká*, *kí* v. *kú*, e mensurâ pari, *ka'á* v. *ká'i*; ut قَاتَلَ pro quo قُوتِلَ §. 50 ex قَتَلَ; et قَاتِل (= قَتِل) ex قَتَل ; similiterque عَجَائِز ex عَجُوز. Quae formatio omnino in arabismo demum exculto nata est e formae novae totam linguae ditionem penetrantis constantiâ summâ. At vocalis longa hoc â insertum aut praecedens aut sequens pronunciationem *i*, utpote quae in universum valeât lege continuâ (§. 156), sequi debet, ut vel â et û in î transeant.

3) Litera praefixa cum primâ radicali, nisi hanc vocalis 160
sequitur longa, semper in unam syllabam coaluit, cum primitus prima radicalis vocalem nullam teneat nec nisi solitarie posita vocali opus habeat; ut قَتَلَ : يَقْتُلُ ; اِسْتَقْتَلَ. Vocalis tunc proxima, ut ubique, *a* est. At praefixum sine ullo nexu necessario et interiori extrinsecus forte fortunâ (§. 124) praepositum nullam in primam radicalem vim habet, ut copula in وَقَتَلَ.

Sunt tamen quaedam, ubi prima stirpis litera rapidius 161
pronunciata vocali postpositâ careat, formae certae [1]), ne-

---

1) in linguâ vulgari quia prima litera sine vocali brevi pronunciatur, saepissime *e* praeponitur.

que id temere: 1) formae totam pronunciationis vim in syllabam ante ultimam radicalem coarctantes, ut prima radicalis ex opposito eo rapidius pronuncietur, ut اقتل; 2) nomina quaedam quorum ultima radicalis periit: ابن (§. 134); 3) literâ stirpibus verborum praemissâ, ut ab initio vocis pronunciatio omnino est rapidior, in augmentis potissimum extrinsecus accedentibus: انقتل; cf. §. 185. 4) in vocibus quibusdam, ubi pronunciatio vocalem rapidam praeposuit §. 134; 5) in imperativis radicis §. 223. In his omnibus rapidior conspicua est pronunciatio. Et urget quidem pronunciatio arabica (§. 35) consonanti ab initio vocis mutae vocalem praeponere, sed est haec rapidissima et maxime inconstans (§. 134 sqq.), nempe *i* in universum; *u* autem in stirpe *u* sibi respondens praemittit, ut simillimâ in formatione §. 156.

161 Omnino vocalis *u* sonus in syllabae vicinae vocali po-
b tiore carentis pronunciationem hanc vim habere potest, ut ea *u* reciprocet, ut in يمد pro *jamudd*. Idem nonnunquam de *i* valet, ut in formâ قتيل §. 248. Atque omnino haec est sonorum fortiorum vel potiorum vis, ut vicinorum pronunciationem sibi accommodent, ut vocalium §. 76; مرة ob *r* durius hodie pronunciunt *marra*, at كبيرة *k'bire*, de Perc. gr. vulg. p. 7. 10.

Forma sonum *u* ex contractione ullâ amittens eundem in aliam vocis partem, ubi minus gravis vocalis est, rejicere et hic servare potest, ut غزاة ex غزو §. 311; منذ v. مذ ex من ذو *ex quo*; تجاه §. 280.

162 2. In fine autem stirpium et formarum vocales, quas arabica lingua ex indole suâ nacta est breves, vel nunatione sonorà auctae, dein et longae terminationum quarundam ad juncturae vocum in enunciatione rationem, ad modos verbi, casus et juncturam nominum denotandam varian-

tur; nec desunt eae nisi sensu jubente, et in particulis plurimis tali ratione haud variandis. Quae distinctio acuta et subtilis omnino arabicae linguae excultae peculiaris est interque maximas ejus virtutes habenda.

Sed ultima radicalis si ante literam formalem intime junctam est, muta jure mansit qualis ab initio erat, ut قَتَلْتَ = קָטַלְתָּ.

Quae vocales post secundam radicalem ex antiquae (hebraeae) linguae tono productae sunt [1]), ex parte in arabismo manserunt, quanquam toni ratio in hoc magnas passa est mutationes (§. 142). Vocales ita in omni flexione immobiles manent; sed longa penultimae ante terminationem fem. corripi et coarctari potest, cum longa simul vocalis ibi e formae perspicuitate haud poscatur §. 322 etc.

Praeter has radices triliteras aliae ortae sunt plurium literarum, varià ex origine. 1) Primum quae linguae indoles radices brevissimas ad trium semper literarum ambitum efformavit et adauxit, eadem porro has radices triliteras novis augmentis ampliare potest. Haec est una radicum efformandarum propagatio continua, ex officinà linguae formatrice prodiens. Suntque arabicae linguae utpote seriori plures jam ejusmodi radices ortae quam hebraeae. Augmenta autem varia sunt eaque non minus unà ex lege interpretanda quam quae radicibus triliteris excolendis inservierunt. Praeter vocales longas insertas aut postpositas consonae plerumque debiliores, ut liquidae et sibilae, aut inseruntur aut postponuntur, rarius radicalis repetitur, ut ex شَمَعَ *divisus fuit:* اِشْمَعَطَّ et شَمْعَلَ *dispersit se copia*, significatione parum diversâ; ex بَلَدَ *firmus f., haesit:* اِبْلَنْدَى *firmo et obeso corpore f.* et اِبْلَنْدَجَّ *latus et longus f.* Quaedam radices 163

1) de quibus cf. gr. hebr. cr. p. 162 sqq. min. §. 85 sqq.

brevissimae ex antiquâ linguâ repetitae manserunt, quanquam a tali sono abhorret lingua cultior, cf. §. 191. 2) Deinde radix longior nonnunquam ex unâ longiore pluribusve vocibus ob frequentem usum contractis oritur, seu nomen seu verbum, ut بَسْمَلَ *dixit* بِسْمِ اللّٰهِ *in nomine dei*, formulam perpetuo repititam; عَشْرَنَ *viginti* (عِشْرُونَ) *arripere*, مَاجَرِيَاتٌ *historiae* apud scriptores sequiores ex مَا جَرَى *quod evenit* [1]). 3) Porro ex voce ditionis semiticae, cujus quae sit origo lingua ignorat, saepe nova longior prodit radix, ut تَوْأَمٌ *geminus* Taalibi c. 67. ex תְּאֹם; 4) denique ex vocabulis peregrinis frequenti usu in arabismum receptis, ut ex فَيْلَسُوفٌ *philosophus* oritur et verbum تَفَلْسَفَ *philosophatus est* et nomen arabicum فَلْسَفَةٌ *philosophia*. — Sic nascentes radices plurili-terae, quia multo sunt pauciores et rariores, formationis stirpium ex triliteris ortarum normam sequuntur. Nam triliterae totius linguae cardo velut et principium, quibus pauciores et minoris et majoris ambitus radices ad ipsarum formam externam se componunt. Et in verbi formatione, ut sunt verba omnino leviora, rariores et saepe contractae sunt radices pluriliterae, vocales breves; in nominis plures et longiores, inprimis in rerum physicarum, animalium, plantarum etc. nominibus raro ex origine suâ linguae notis. Sed et hae nimis longae formationis vi saepe breviores fiunt.

---

1) scholastae jam et grammatici Arabum hanc pluriliterarum originem quam latissime extenderunt, ubique fere duas radices triliteras quaerentes, ut Tebrizi ad Ham. p. 54 nomen شَمَيْذَرٌ cameli derivat ex شَمَذَ et شَذَرَ compositis; sed haud ita composita videntur nisi quae usu continuo copulata tandem brevius unam in vocem contrahebantur.

His praemissis ad formarum singularum expositionem 164
transeundum. Dividuntur autem omnes linguae voces e formae ratione in partes duas, in voces flexionis sive perfectae sive imperfectae. Perfectâ flexione utuntur omnia nomina et verba, quae partem linguae potissimam et derivationis atque flexionis capacissimam constituunt; imperfectâ voces reliquae, particulae dictae. Ad quas quanquam pronomina quoque primitiva pertinent, personalia tamen quae et formationis sunt prorsus peculiaris atque e linguae aetate antiquiori servatae [1]), et ad voces verbales formandas adhibitae, hic prius describere juvat.

Conspectus pron. personalium hic: 165

		sg.	*pl.*	*du.*
3 ps.	m.	هُوَ is	هُمْ ii	هُمَا
	f.	هِيَ ea	هُنَّ eae	
2 ps.	m.	أَنْتَ tu	أَنْتُمْ 3) vos	أَنْتُمَا
	f.	أَنْتِ 2)	أَنْتُنَّ	
1 ps.		أَنَا ego	نَحْنُ nos	

Ex his هُوَ et imprimis هِيَ vocali ultimâ tono elatâ pronunciata fuisse oportet; nam post praefixum وَ, فَ vocalis prior debilis prorsus evanescere potest: وَهْوَ, et in vulgo scribitur هيه v. p. 45 not.; ut poetae in rythmo finali saepe هُوَا, هِيَهْ pronunciant (Ham. p. 679 etc.); cf. §. 367. et *hué* in linguâ vulgari. أَنَا ex rarâ vocalium mixtione ortum ex אֲנִי, omninoque hoc pronomen in vulgi sermone plurimum deteritur; nam poetis licet ultimam syllabam corripere *ănă*,

1) atque ipsa eorum etyma ex antiquissimâ sunt linguâ, unde in linguâ semiticâ aeque ac indo-germanicâ similia. Nam *hu* cohaeret cum demonstrativo *hâ*, lat. *hic*, saxon. *hei*; in *anta* et *ana* praefixum *an* facile elucet (vel in Kamuso 2. p. 1721 agnitum), ut illius etymon sit $ta = tu$ sansc. τυ, συ; *ana* (*ani*) decurtatum censeo ex אָנֹכִי, ut *oki* conferendum sit cum ἐγω.

2) in linguâ vulg. اَنْتِي. 3) vulg. اَنْتُوا.

id quod in vulgus quoque licuisse patet, paullatimque hoc vel in أَنْ transiit v. Kamus 2. p. 1720.

166 Quae et quot generis numerique discrimina lingua servet ex his satis elucet. Antiqua jam semitica lingua in genere secundae etiam personae distinguendo diligens est; in primâ autem nunquam ejusmodi distinctio invaluit neque e rei naturâ exspectatur. Sed praeterea Arabibus dualis quoque, qui in antiquâ linguâ parcius usitatur, tam frequens factus est adeoque per totam linguae ditionem invaluit sanscritae instar et graecae linguae, ut ad verbum quoque et pronomen translatus sit, nec tamen nisi in tertiâ et secundâ personâ, simulque sine generis discrimine. Pronominum autem horum quae exculta sunt numeri generisque discrimina, eadem prorsus in personis verbi cum his arctissime cohaerentibus valent (§. 214).

167 Sed generis numerique (praeter dualem §. 168) formatio in his pronominibus prorsus singularis elucet ex aetate linguae antiquiori servata. Nam ut fem. sg. distinguatur, vocalis in *i* depressius transiit; in fem. pl. litera liquida finalis mutata est in obtusiorem. Plur. autem sono sg. هو *hu* (a) *um* postposuit, quae terminatio deinde in pron. sec. ps. translata est. Sed antiquior forma *hŭmû* et ex hoc *antumû*, quam adfuisse certa vestigia [1]) docent, poetis semper licita est, habetque in vulgari quoque sermone indicia sat gravia (§. 370).

168 Dualis autem, qui in verbo et pronomine hoc satis sero nec nisi cultae arabicae linguae proprius ortus est, â postponit ex unâ, quae adest (§. 334), dualis terminatione *âni* [2]) desumta. Ea in pronomine facillimâ formatione plurali adjecta est, et cum nullo sit generis discrimine, formae ejus proximae seu msc.

---

1) cf. chald. הִמּוֹן et impr. aeth. *autemu*, lib. de metris ar. p. 11. 12.

2) mansit solum â omisso sono nasali, quia in verbo et pronomine nulla est formae sive solitariae sive annexae oppositio qualis in nomine §. 335.

Caput Primum.

DE VERBI ET NOMINIS FORMA AC NOTIONE.

I. De verbi stirpibus et formis.

I. *De verbi stirpibus.* Hae grammaticis hoc ordine 169
enumeratae veniunt:

اِفْعَوَّلَ 13.	اِفْعَلَّ 9.	تَفَعَّلَ 5.	فَعَلَ [1]) 1.
اِفْعَنْلَلَ 14.	اِسْتَفْعَلَ 10.	تَفَاعَلَ 6.	فَعَّلَ 2.
اِفْعَنْلَى 15.	اِفْعَالَّ 11.	اِنْفَعَلَ 7.	فَاعَلَ 3.
	اِفْعَوْعَلَ 12.	اِفْتَعَلَ 8.	أَفْعَلَ 4.

Sed hic ordo, qui bene a stirpe simplice ad derivatas progreditur, in ceteris solum externum formarum ambitum et habitum sequitur. Quare quanquam ad lexica consulenda hunc ordinem memoriâ tenere utilissimum est nosquemet ipsi numeros hos ut vulgatissimos in sequentibus servare constituimus, in enarrandis tamen stirpium notione et nexu mutuo alium ordinem elegimus re ipsâ potiorem et necessarium.

1. E radice vocalibus brevibus verbo propriis animatâ 170
prodit stirps prima et proxima, ceteris derivationibus opposita. Nititur autem pronunciatio verbo propria vocali secundae radicalis, ut prima, si solitaria est, vocali proximâ *a* efferatur (§. 155). Et secunda quoque in proximâ verbi formâ hoc *a* habet, ut قَتَلَ *interfecit*; sed ut verbum intransitivum distinguatur, pro hoc *a* sese ingerit *i* v. *u*; quae quidem vocalium *a* et *u*, *i* oppositio totam pervasit stirpium copiam, ut *u* et *i* notionem intransitivi et passivi suppeditet, *u* autem passivum apertius et distinctius notet quam *i*. In proximâ hac formâ *u* secundae radicalis notionem magis sta-

1) hanc radicem (*agere*) grammatici typum voluere arabes exque iis hebraei. Unde illi aeque atque hi primam rad. per ف, sec. per ع, tert. per ل notant.

tus durantis et proprietatis inhaerentis seu physicae, *i* status celerius transeuntis et proprietatis forte fortunâ accedentis denotat, quanquam haec distinctio non ubique observatur, ut حَزِنَ *tristem esse*, فَرِحَ *gaudere* et alia affectuum verba; قَصُرَ *brevem esse*, قَرُبَ *propinquum esse*, حَسُنَ *pulcrum esse*, قَبُحَ *deformem esse*; vocales in eâdem radice saepe pro notionis translatione diversâ diversae sunt, ut رَفَعَ *elevare*, رَفِعَ *altum* (i. e. nobilem) esse, رَفُعَ *alto cantu uti*; قَصُرَ *brevem esse*, قَصِرَ *morbo quodam cervicis* (قَصَرٌ dicto) *laborare*; estque verbum intransitivum saepissime a nomine quodam statum indicante derivatum. Nonnunquam nullo discrimine vocales sunt, ut فَرُدَ *singulum* (divisum) *esse*.

171 Pronunciatio *a* ut proxima et prior haud raro quidem in verbis quoque intransitivis est et nonnunquam cum *u* et *i* alternatur, ut كَمُلَ *integrum esse*; nunquam autem vocalis intransitiva, quae est specialior et distinctior, pro ipsâ activâ pôsita credenda est. Contrarium quae probare videntur verba satis multa, ex aliis causis pendent. Nam 1) verba plura quae nobis intransitiva haud esse videntur, ex Semitarum sensu optimo jure intransitiva sunt, vt quae *laborem* et *operam* passivo statui cognatam innuunt, quo عَمِلَ *operari, laborare* pertinet; quae animi actionem vel *affectum*, qualia نَكِرَ *odisse*, رَحِمَ *misereri*, رَضِيَ *bene velle*, vel animi habitum et dispositionem, ut عَلِمَ *prudentem, scientem esse*, فَهِمَ *intelligentem esse*, حَسِبَ *cogitare* (at حَسَبَ *compu-*

tare), quanquam omnia haec verba relativa fieri possunt objecto adjuncto, ut عَلِمْتُهُ *scio id*, رَحِمْتُهُ *misertus sum ejus*. — 2) omnino verborum multorum significatio intransitiva in sensum quidem et constructionem activam converti potest, ut pronunciatio tamen intransitiva bene ex origine maneat, qualia لَقِيَ *occurrere*, *obvium habere aliquid*, *contingere*; قَبِلَ (ex قَبُلَ §. 229) *prope venire*, dein *prehendere*; شَهِدَ *testari*, proprie praesentem esse, fecisse; حَفِظَ *custodire*, pr. propensum, intentum esse [1]). — 3) verbum usu frequentissimo intransitivum rarissime et ex abusu quodam pronunciatione suâ haud mutatâ ut transitivum jungitur, ut لَبِسَ *indui* (vestitum esse) et *induere aliquem*.

2. Ab hac stirpe simplice ceterae et notione minus vagâ 172 (§. 190) et structurâ totàque fere formatione diversae sunt. Suntque derivatarum stirpium tres classes pro tribus formandi modis diversis:

1. *Stirpes intensivae*, geminatione literarum radicalium plerumque et antiquitus formatae. Geminatarum tria sunt genera:

1) قَتَّلَ st. II, geminatâ solâ secundâ radicali, quae est geminatio admodum levis et suavis. Frequentissima haec stirps primitus radicis intensionem notat, ut rem saepe vel cum vi factam, ut ضَرَّبَ *percussit fortiter*, v. *continuo*, v. *plures* [2]); e verbis autem intransitivis activa haec stirps raro hac notione derivatur. Deinde stirps evanescente verbi illo sensu primitivo intensivi vi actionis intentionem seu nisum

1) puto id cohaerere cum حفص, חפץ.

2) مرة بعد مرة *vice post vicem* dicit Tabrizi ad Ham. p. 57; scholiastae et lexicographi saepissime hanc stirpis notionem notant nomine مُبَالَغَة i. e. intensio.

solum ita denotat ut notioni stirpis simplicis simul vim transitivam v. causativi tribuat. Hinc verbi causativi notionem stirps induit, in quâ Hebraeis parcius usitata [1]) Arabibus adeo invaluit, ut sine omni fere discrimine a verbis et intransitivis et transitivis derivetur et cum stirpe origine causativâ IV (§. 177) fere confusa sit; ut نزّل et انزل *demisit* (utrumque Sur. 47, 21) a نزل *descendit*; de ceteris v. §. 177. Imprimis tamen stirps haec a nominibus derivatur, actionem re quadam occupatam vel rem perficientem notat, ut خبّز *panem* (خبز) *facere*, pinsere, جيّش *exercitum* (جيش) *facere*, colligere; مرّض *aegrotum* (مريض) *curare*, ei mederi, ut قذّي *lippo mederi* [2]).

173 2) اقتلّ st. IX, ultimâ radicali gravius ita geminatâ ut ante accentum huc inclinantem prima rapidius nullâ vocali sequenti pronuntietur (§. 161). Rarior haec stirps notionibus tantum intransitivis intensionem quandam dat; intensio autem hic non notat nisi continuationem qualitatis, seu proprietatem quandum rei inhaerentem, innatam, intime ei junctam; arctiusque etiam de coloribus praecipue rebus insitis vitiisque corpori inhaerentibus dicitur, ut احمرّ *rubuit*, اصفرّ *flavuit*, اسودّ *niger fuit*, ابيضّ *albuit*; اعوجّ *curvus f.*, اعورّ *luscus f.*, افجمّ *deformis f. ore*, احولّ *strabus f.* Reiske ad Taraf. p. 87, 5; rarissime notionis generalioris est, ut ازورّ *recessit* Sacyi chr. T. II. p. 159, v. 14. Sic cum stirps

1) cf. gr. hebr. cr. p. 195-200 min. §. 180. In linguâ Arabum vulgari hic usus st. II pro st. IV prorsus invaluit; v. Erpen. praef. ad Pentat. ar.

2) ex his duobus exemplis vim privativam stirpi tribuunt grammatici arabes, v. Sacyi anth. p. 24 et p. 62 not., quae ipsi stirpi inesse nequit; cf. gr. hebr. cr. p. 200. Imo conf. داوي st. III. *mederi* (aegrotum tractare) ex دوي *aegrotare*.

haec proprietatem rei tantum ut durantem et innatam significet, si eam cum vi sese manifestare innuendum est, vocalis ante literam geminatam *produci* potest, ut اصفارّ *flavissimus f.*; in ازوارّ i. q. ازورّ Kam. aliisque intensionis vis vix sentitur.

3) Secundae et tertiae repetitae rarissima sunt exempla, ut omnino formae ejusmodi e sensu rudiori natae paulatim evanescunt (§. 7); neque ejusmodi forma reperitur nisi syllabae geminatae asperitate per diphthongum in penultimâ pronunciandam mitigatâ [1]), st. XII. اخشوشن *asperrimus f.*, اعروري *nudus fecit* Ham. p. 42; احدودق *circumdedit se, cinxit* Kam; اخلولق *admodum planum et laevem esse* Kam. Sac. anth. p. 139 et in not. p. 339, 4. 16. In his similibusque cum accentus in syllabam secundae rad. graviter inclinetur, prima vocali caret, ut §. 173. 174

Potestque notionis intentio vocali quoque intra radicem productâ (§. 173) vel *au*, *avva* inserto formari, quae tamen rarissima est formatio, ut اعلوّط st. XIII. *implicare se* rei *importune*; كوثر *constipavit se* Monum. Schult. p. 24. Expugn. Memph. ed. Hamaker p. 145, 18. a كثر *multus f.*, quae forma rarior cum aliis quibusdam a grammaticis arabicis in ordinem illum §. 169 non est recepta, nullo certo consilio. 175

2. قاتل st. III. Quae vocali longâ insertâ formatur una tantum stirps est, eaque frequenti usu suo Arabibus peculiaris magnoque linguae decori et utilitati. Vocalis â post primam radic. inserta, ut est omnino hic sonus activo denotando idoneus (§. 170), actionem exprimit eo consilio in rem directam, ut eam afficiat vel, si inimica est, vincat et superet (possit nobis dici *Tendenz-verbum*). Duo igitur stirpi 176

1) cf. gr. hebr. cr. p. 479.

insunt: alterum, notio actionis cujusdam, unde stirps haec activa a verbo derivata semper accusativo simpliciter jungitur; alterum, notio consilii actione hac rem tangendi, in alium agendi. Cui formae quae in nostris linguis respondeat nullam novi; in arabicâ magna conspicua est brevitas ac perspicuitas. Latissimique est usus; nam derivatur a verbis activis, sive relativis, ut a قَتَلَهُ *interfecit* eum: قَاتَلَهُ ita egit in eum ut eum interficere vellet i. e. *oppugnavit eum* (bekämpfen), sive absolutis, ut a نَزَلَ *descendit* (ad urbem obsidendam) وَقَعَ *cecidit*, *irruit*; نَازَلَهَا *obsedit eam* (urbem), وَاقَعَهُ *adortus est eum*; et a verbis intransitivis, ut a حَصِرَ *angustus f.*, عَرَضَ *adversus f.*: حَاصَرَهُ *obsidione cinxit eum*, عَارَضَهُ *aggressus eum est ut adversarium*. Studium tantum nonnunquam et impetum stirpe hac significari e notione verborum singulorum patet, ut ex سَبَقَ *praecessit*: سَابَقَهُ *praecedere eum annisus est*; a جَرَى *cucurrit* جَارَاهُ *cursu eum superare studuit* Abulala ed. Vull. II, 6. 7. Eaque est hujus formationis vis, ut objectum, quod verbis sive intransitivis sive transitivis praepositionis interventu addendum est, sine eâ sibi subjungat, quo ipso magna oritur sermonis brevitas perspicua et grata, ut كَاتَبَهُ *scribendo eum petiit* ex كَتَبَ إِلَيْهِ *scripsit ad eum*; قَاوَلَهُ *verbis eum petiit*; رَاسَلَهُ *misit ad eum* ex أَرْسَلَ *misit*; سَايَرَهُ *itineris eum socium fecit* Koseg. chr. p. 142; جَالَسَهُ *consedit juxta eum*; صَاقَبَهُ *incidit in eum*; نَافَسَهُ *invidit ei* Sacyi chr. I. p. 123. Abulala II, 23 ex تَنَفَّسَ *anhelavit*; قَاسَاهُ *toleravit eum* ex قَسِيَ *durus f.*, جَادَلَهُ *disceptavit cum eo* ex جَدَلَ *firmus f.* Sur. 40, 5. Et potest quidem alterum subjungi objectum, ut

راجعه الحديث *iterum narravit ei historiam* Freyt. chr. p. 29, ult. Henz. fr. p. 28. ex رجع *rediit*; sed plerumque hoc per praepos. ب aliamve subjungitur; nonnunquam stirps haec e nomine derivata vel absolute ponitur, ut خاطر بالاموال *periculum* (خطر) *subiit cum opibus*, opes in periculum adduxit Koseg. chr. p. 95, penu.

3. Stirpes augmento radicis praeposito formatae plures sunt, eaeque in antiquo Semitarum sermone jam usitatae, Arabibus autem excultiores et constantiores factae. 177

1) اقتل st. IV. ا praepositum [1]) notionem facit *agentis*, *efficientis*, verbumque format factivum s. causativum, ut ita loquar. Hinc e stirpe intransitivâ verbum transitivum facit, ut احزن *contristavit* ex حزن *tristis f.*; e verbo transitivo autem derivatum actionem ponit ab alio effectam (trans. duplex), ut طرد *propulit* (suis manibus): اطرد *propellere jussit* [2]); quâ in notione st. II. quidem huic similis vel par facta est (§. 172), sed ita, ut in multis radicibus St. haec proprie factiva sola in usu manserit, ut اخرج *exire fecit*, أري *videre fecit*, aut st. II. ad sensum diversum exprimendum destinata sit; ut اعلم *certiorem fecit*; علّم *docuit*, ubi st. II. bene ex origine studium intentius notat; in multis

1) quaedam singularia pro ا fortius ه habent, ut هيمن ,هيمن *credidit et dixit Amen*: هراق *effudit* (rad. ريق). Quae quia originem obliviscuntur ه in omni flexione servant, ut pass. هريق, part. act. مهريق, يهريق Zohair M. v. 24. Sac. chr. 2. p. 147.

2) discrimen hoc sedulo notatum ab Haririo in Sac. anth. p. 60.

tamen utraque stirps jam sine discrimine usurpatur. Stirps simplex si relativa est seu objectum sibi subjicere potest, hae derivatae praeter hoc alterum ex vi factivâ s. causativâ sibi subjungere possunt, ut أَعْلَمْتُ الرَّجُلَ الأَمْرَ *feci virum scire rem.* Ceterum ipsa efficiendi notio in singulis maxime varia cogitari potest, velut كَذَّبَ, أَثَّمَ *mendacem, reum facere* aliquem, ut talis habeatur, seu talem *eum habere* et ut alii habeant efficere, ut oppositum صَدَّقَ *verum habere.* In multis, praecipue quae a nominibus derivantur, nostrae linguae notionem factivam haud exprimunt, diversum scilicet res cogitandi et describendi modum sequentes, ut أَوْرَقَ de arbore folia faciente i. e. maturante, proferente [1]), أَسْبَعَ de loco leones faciente i. e. proferente, nutriente, iis abundante; أَسَنَّ *dentes agere*, aetatem ferre, annosum esse; أَبْلَغَ perfectum facere i. e. *facunde loqui;* أَدْبَرَ retro facere i. e. retrogradi, ut contrarium أَقْبَلَ *procedere;* imprimis verba quae actionem temporis puncto quodam factam notant, ut أَصْبَحَ *mane facit, egit,* أَمْسَى *vespere egit,* vespere (rem quandam agens) fuit; لَيْلَةٌ مُظْلِمَةٌ *nox obscura* (pr. obscurum, tenebrans ferens) Koseg. chr. p. 60, 1. Unquam stirpem hanc intransitivum notare concedi nequit.

178 2) Stirpes *reflexivae* quae linguae sunt, ad *passiva* quoque denotanda transferri possunt. Nam omnino notiones hae sibi vicinae sunt, *activae* notioni oppositae; arctumque inter media et passiva nexum modumque quo passivum e medio prodeat, sanscrita lingua evidentissime monstrat. Et in semiticis quidem dialectis, quo incultiores sunt, inertiores

1) ut ipsum עָשָׂה de simili re; de multis v. bene disputantem Haririum in Sac. chr. III. p. 196 sq.

vocaliumque mutationis et ubertatis minus capaces, eo plus externâ hac reflexivi formatione ad passiva denotanda utuntur; at arabica, quae ingenti suâ vocalium ubertate et volubilitate passiva perfectissima formavit (§. 190), rarius reflexivis sensum passivum tribuit. Inter haec

a) اِنْفَعَلَ st. VII. frequentissime sensu passivo obvia est, ut 179
tamen saepe reflexivum etiam cogitari queat, ut اِنْشَقَّ *rumpi* (ſich ſpalten) aut ut actionem magis quam quis sibi inferri patitur cujusque ipse quodam modo particeps est, quam passivum merum notet, ut اِنْهَزَمَ *fugari se passus est*, fugit; اِنْقَادَ *duci se sivit, submisit se*, اِنْغَدَرَ *deceptus*, decipi se passus *est*. Nil minus licet quam a qualibet radice stirpem hanc sensu passivo promiscue deducere.

b) Sed quae *t* ab initio habent stirpes variae, rarissime 180
passivum notant, imo reflexivam notionem propriam fere sibi vindicant. Id signum usus latissimi et simplici stirpi et derivatis praeponitur:

1) اِفْتَعَلَ st. VIII. reflexivum simplex stirpis I; insertum *t* dialecti reliquae non habent nisi e necessitate quadam (§. 125) si prima rad. sibilans est; sed in arabicâ linguâ insertio a tali, ut videtur, initio profecta [1]) aequâ lege invaluit usuque valet constante. Ut اِعْتَرَضَ *opposuit se* a عَرَضَ *adversus f.*, اِسْتَتَرَ *occuluit se*, اِعْتَكَرَ *obscurare se, obscurum fieri*, et de pluribus personis dictum aque verbis activis derivatum, ut reciprocum fere nominari possit: اِقْتَتَلَ النَّاسُ *pugnarunt inter se homines* Henz. fr. p. 63. Sur. 49, 9; اِخْتَصَمَ *litigare inter se* Sur. 50, 26. Occasione datâ stirps animum

1) nam insertionem ejusmodi, cujus praeterea nullum omnino exemplum, primitus non fuisse certum puto.

se rei tradentem ab eâque ductum notat, ut ائتمر *obedivit* pr. imperari sibi sivit Taalibi c. 35; أستمع auditui se dedit, *auscultavit* Sur. 46, 29, 47, 17. Sed praecipue notatu dignum est, stirpem hanc saepissime graeci medii instar actionem signare quam agens sibi facit, suam in rem, vel suo in corpore, ut اختار, اجتبي *sibi eligere* Sur. 42, 13. اعتقل *ligare* captivos sibi, ut eos abducant Koseg. chr. p. 118, 11. 12. انتزع البردة منه *evulsit paludamentum ab eo*, ut sibi sumeret et retineret p. 111, 10. cf. p. 69, 13; افتتح القرية *aperuit* (expugnavit) *sibi urbem*; ازداد غما الي غمه *auxit*, (sibi addidit, concepit denuo) *aegritudinem* (*ad aegritudinem*) *suam* Henz. fr. p. 14; افترسه *dilaceravit eum* (sibi, ut comederet i. e. *devoravit*), اغتنمه *praedatus est eum* (suum in commodum, praedam suam faciens). Sic comparata stirps objectum simpliciter sibi subjungit; quod idem ex notionis cujusdam translatione et alibi licet, ut اعتقده *credidit id*, pr. applicuit se; اعتزله *reliquit eum*, pr. segregavit se Sur. 44, 21; ارتقبه (ut etiam ترقبه §. 181) *observavit eum*, pr. se extulit ad speculandum; *flumina* تخترق المدينة *dividunt se* atque ita dividunt *urbem* Ros. anal. III. p. 9, 15. In his aliisque mira elucet sermonis arabici et facilitas grata et perspicuitas concisa. Passiva notio rarissima, ut اخترق et انخرق *dividi*.

181 2) تقتل st. V. primitus reflexivum est st. II; intensivae igitur significationis, quae haud raro integra servata est, ut تخوف *timere sibi continuo* Ham. p. 60 [1]); dein intensivi

1) sic ipse Tebrizi explicat.

notio minus elucet ut nonnunquam pari quo st. VIII. (§. 180) jure et notione veniat, ut تَفَرَّقَ النَّاسُ *segregaverunt se homines;* ita tamen plerumque ab hoc reflexivo simplice diversum, ut notionem factivam quae st. II. inest, reflexivam faciat, ut كَنَّى nominare epitheto quodam, تَكَنَّى *se* ita *nominare;* sequuntur alia, ut تَنَصَّرَ *Christianum se fecit,* تَهَوَّدَ *Judaismum amplexus est;* quam notionem, ut factivam (cf. §. 178), nonnunquam intentionem tantum facientis innuere e re ipsâ sequitur, velut تَنَبَّأَ *prophetam se fecit,* se gessit, vel prae se tulit. Passivâ notione rarius ab eadem st. II. ut fonte suo derivatur, ut tamen magis conditio quae ex re factâ oritur quam passivum merum et distinctum significetur, ut ex عَلَّمَ *docuit:* عُلِّمَ pass. *doceri,* تَعَلَّمَ doctum fieri, *discere* [1]); ex بَيَّنَ *distinguere,* declarare: تَبَيَّنَ dilucidum, *declaratum esse.* Reflexivum hoc saepius de actione animi internâ dicitur, ut تَأَلَّمَ *condoluit* Kos. chr. p. 64, 3. تَأَوَّهَ *ingemuit,* تَنَسَّمَ et تَنَفَّسَ *anhelavit,* desideravit (cum accus. Freyt. chr. p. 30); et ut st. VIII. de actione quam quis sibi facit s. in rem suam, ut تَقَلَّدَ سَيْفَهُ *accinxit sibi gladium suum,* تَنَكَّبَ *in suos humeros tollere* Fr. chr. p. 29; أَتَّخَذَ *sumsit sibi,* suum in usum; تَبَنَّى *adoptavit filium* Schult. Mon. p. 36. تَأَلَّفَهُ *familiarem sibi eum fecit* Henz. fr. p. 60; تَبَدَّلَ *mutare sibi,* ut aliud quid eligatur Kos. chr. p. 56, 3. Nonnunquam stirps haec notionem simplicem intendere tantum videtur, sed ita ut studium, quo quis in rem quasi suam suaeque curae permissam agitur, intentius describat,

1) ita passivum hoc et reflexivum bene distinctum v. in Jac. anth. p. 32, 6.

ut تَطَلَّبَ et تَفَتَّشَ *studiose quaerere* Henz. fr. p. 73; تَتَبَّعَ *persequi*; تَهَدَّدَهُم *strenue comminatus est iis* Kos. chr. p. 120; 9 (cf. هَدَّدَ Henz. p. 83). Quibus ex omnibus apparet, quanta sit hujus reflexivi cum accusativo simplice jungendi facilitas, quae in aliis praeterea singulis multis usu venit, ut تَقَدَّمَ *praecedere* (se promovere) *aliquem*, تَقَبَّلَ *recipere* (pr. ante aliquem se conferre ut ex ejus manibus sumas) *aliquid* Sur. 46, 16; تَوَلَّى *manumittere* servum, pr. se patronum (وَلِيّ) facere alicui Sac. chr. I. p. 121; تَوَفَّى *tradere* deo vitam, de angelis mortis Sur. 47, 27 pr. integram sibi sumere et tradere; تَغَشَّاهُ نُورٌ *lux* (circumduxit se et) *texit eum* Kos. chr. p. 64.

182 3) تَقَاتَلَ st. VI. reflexivum st. III. (§. 176), *petere aliquid suam in rem* significat, admodum varie. Nam primum in plurali (vel duali, vel in sg. si de copiâ agitur) dicitur de iis qui sese invicem petunt, verbumque ita reciprocum format, ut ex قَاتَلَ voluit interficere, oppugnavit: تَقَاتَلُوا *oppugnarunt se invicem*; تَكَاتَبُوا *scripserunt unus ad alterum*, et manente solum sensu reciproci, etsi st. III. non est in usu, ut تَرَاءَوْا *respexerunt se invicem*, تَعَارَفُوا *cognorunt et amaverunt se invicem* Sur. 49, 13; تَوَاصَوْا *ex testamento sibi invicem reliquerunt* 51, 53; تَبَايَنُوا *distiterunt unus ab altero*; تَسَامَعَ ٱلنَّاسُ *audiverunt homines unus ab altero* Lemming spec. p. 20, 9. 33, 15; تَحَاكَمَ *disceptare* (judicium quaerere invicem). Affine est تَتَابَعَ *invicem, continuo* se sequi et excipere, ut saepe stirps haec actionem continuo se reciprocantem notat, ut جَمْعٌ مُتَزَايِدٌ *multitudo*

continuo se augens Kos. chr. p. 88. تمايل *continuo se inclinavit* p. 130. Deinde e verbis absolutis derivata de singulo quoque dicitur, ut modus quo se in alium gerat indicetur, ut جسر *audere:* تجاسر *audaciam monstravit*, animosus fuit erga alium, ad eum aggrediendum; quae quidem *se erga alium gerendi* notio nonnunquam ad simulationem redire ex ipsâ verborum quorundam significatione apparet, ut تمارض *aegrum se fecit* erga alium i. e. aegrum se simulavit, ut ab aliis haberetur; تضاعف *debilem se simulavit*; تعامي *coecum prae se tulit*; تماوت *mortuum se simulavit*. Rarius simpliciter de actione reciprocâ dicitur, ut تراجع *ad se rediit*, convaluit; aut nisum notat (ex st. III.) in suum commodum, ut تناهي *ad summum pervenire studuit*. Passivâ notione rarissime venit, imprimis ex st. III. activâ derivata, utque conditionem magis (ut st. V. §. 181) denotet quam passivum merum, ut تبارك *benedictus sit!* الله تعالي *deus qui altus sit!* تناول *sumsit*, *accepit* pr. donatus f., ex ناول donare (largum esse in aliquem).

3) استقتل st. X. reflexivi proprie est verbum factivum (§. 177) [1]) hacque ipsa vi nativâ satis frequenter obvium est, ut استخلص *potitus est*, pr. liberavit (خلص) sibi, استسلم *tradidit se* ex اسلم *tradidit:* استوحش *contristavit se* ex 183

1) verissimum hoc tandem mihi constitit, *it* ut alias reflexivum notare, *s* vero esse fortius quam *a* st. IV. Nam pro اقتل potuisse dici ستقتل notione haud diversa satis constat (v. gr. hebr. cr. p. 185), *s* autem in tali juncturâ melius et fortius sentitur quam أ. Ceterum notio haec *in aethiopicâ* linguâ clarius etiam emicat.

اوحش *contristavit;* استلقى *projecit se* in stratum ex القى *projecit;* dein latius usurpatur notione simili, quanquam a st. IV. haud derivata, ut استولى *potitus est* pr. dominum se fecit; استوزر *vizirum sibi fecit,* sumsit, استخلف *successorem sibi fecit,* elegit; استقاد *duci se* fecit, *sivit* Sac. chr. III. p. 63. Atque ut ceterae stirpes reflexivae actionem innuit quam quis sibi facit, ut استبرم *torquere sibi* filum, suum opus agere Kos. chr. p. 147; استمسك *firmiter tenuit suum,* quae ipsius sunt (cf. discrimen inter IV et X Henz. fr. p. 47); استرجع *rediit ad suum,* ad id unde egressus erat, ad initium Sac. chr. III. p. 195; استدل *argumentum sibi duxit;* استحيى *vitam conservavit* captivo, ut inde usus redundet Sur. 40, 26; يستكمل الحسن *plenam habet in se* pulchritudinem poet. i. q. pulcherrimus est Kos. chr. p. 144, 7. In multis notio primitiva obliterata videtur, facile ex origine agnoscenda; ut استقر *quievit* pr. in quietem se dedit, استقام *erectum se tenuit,* erectus stetit; استقبل *accepit* rem cf. تقبل §. 181 et oppositum استدبر *recepit se,* retro iit. Sed duae imprimis significationes singulares ex summâ illâ fluxere satis frequentes: 1) *facere sibi* = habere sibi i. q. *putare,* ut استحل *sibi licitum facere* i. e. licitum habere, استكره *difficile putare,* استوجب *necessarium putare,* استرخص *vile putare* Taalebi p. 38, 4; qui sensus stirpis e singulis, ut apta sunt, verbis elucet. 2) *sibi* facere, *parare* de eo qui cupit ut sibi aliquid contingat, ut استسقى *potum sibi petiit,* استطعم *cibum sibi petiit,* استغفر *veniam sibi petiit,* استأذن *petiit ut aures sibi praeberet,* quae ut

alia (§. 180. 181) simpliciter cum accus. construuntur. Quam notionem qui primam vel solam posuerunt grammatici, graviter falsi sunt.

Expositas has verbi stirpes omnes plus minusve a se invicem distare patet, ut quamvis una nonnunquam ad alteram proxime accedat eodemque sensu usurpetur, origine tamen et lege omnes probe distinguantur, et quasdam inter omnino nulla esse possit necessitudo. Monstratque discrimina examen verborum singulorum diligentius. Sed omnes pari jure sunt, ut quae stirpes unà in radice usitatae sint, quae omnino formatae, e solà singularum vocum notione pendeat. Unde omnes suo jure derivantur quoque, quà in re maxima est linguae volubilitas. Ita stirpes plures reflexivae arctius quidem stirpibus suis primitivis nexae sunt, at possunt et per se derivari; et stirps ipsa simplex, si cui verbo notio tantum simplex manet, ex derivatis oriri potest, ut ارتقب et ترقب quia tantum *observare* notant, origine §. 180 obliteratà in st. I. transire possunt رقب. Possuntque omnes, ne I quidem exceptâ, a nominibus derivari, quanquam verbales stirpes ex more nominalibus ortum dant. 184

Quae syllaba *ta* st. V. VI. praeposita est, eam ex origine satis apparet haud differre ab *'t*, *it* st. VIII. (cll. X). Notio non pendet nisi a sono *t*, qui quidem ab initio radicis vocali brevi aut postpositâ aut praepositâ pronunciari poterat (§. 155. 161); praeposita vocalis quâ syllaba composita nascitur, potior visa est ante syllabas tres simplices, in st. VIII, ut ex simili causâ *in* in st. VII; postposita ante syllabam compositam vel longam st. V. VI. Possunt tamen et hae stirpes vocalem praeponere, si una ex literis ذ ث ظ د ت ط et sibila, cujus in sonum *t* hoc resolvatur (§. 125. 132), a radicis initio est, velut VI. اثاقل Sur. 9, 39. 185

2, 67. Estque haec pronunciatio brevior in Korano frequens [1]).

186 Litera t st. VIII. sono radicalis primae ut literae potioris congrua sit necesse est. Itaque ex literarum singularum naturâ supra §. 125 cll. 52 sqq. expositâ, ت post ض ص ظ ط in ط abit, post ذ د et ز his respondens in د, ut اِطَّلَمَ, اِضْطَرَبَ, اِدَّكَرَ, اِزْدَلَقَ. Quo modo si eaedem literae concurrunt, semel eas scribendas esse ex §. 126 patet, ut اِطَّبَعَ, اِدَّرَكَ; similiterque prorsus اِتَّبَعَ ex تَبِعَ. Literaeque ث ت, ذ د, ظ ط, ض ط levissima tantum soni dissimilitudine diversae in eundem haud raro sonum coalescunt, ut aut prioris aut alterius literae sonus maneat, velut اِذْدَكَرَ transire potest in اِذَّكَرَ v. اِدَّكَرَ. Literae quoque sibilanti nonnunquam sonum suum cedit coalescens muta, ut اِزَّلَقَ, اِسَّمَعَ, اِشَّبَهَ. — In st. X. pro اِسْتَطَاعَ *potuit*, verbo frequentissimo, raro occurrit اِسْطَاعَ, ut *t* in ط sequens absorptum sit, nec tamen ob syllabae arabicae rationem porro audiatur, Sur. 18, 96. et poetice Abulf. Ann. II. p. 494. Sacyi comm. in Har. p. 539.

187 Parique modo syllaba *in* st. VII. ob intimum horum stirpium incrementorum nexum sonum nasalem sequenti م assimilare potest, quanquam id satis rarum, ut اِمَّحَى pro اِنْمَحَى [2]). *N* autem cum *n* primâ radicali (ut *t* st. VIII. cum *t* pr. rad.) scribendo semper coalescere, ut اِنَّمَسَ *ab-*

1) praesertim contractio haec prona est post literam formae praepositam, ut imperf. يَزَّكَّي pro يَتَزَكَّي Sur. 80, 3. 7. 23, 70. 30, 43. part. مُطَّوِعٌ *obsequens* Kos. chr. p. 112, 2.

2) cf. Not. et Extr. T. 9. p. 37. اِمَّلَسَ Kam. 2. p. 1269.

scondidit se, ex §. 126 patet. Utque in radicum formatione literae n-r-l concurrere nequeunt (§. 150), ita verba a ر v. ل incipientia st. VII. evitant, cum st. VIII. ei facile possit substitui §. 179. 180.

Omnes intra has stirpes vocalium vicissitudo magna est 188
et constantissima ad notionem verbi *passivi* exprimendam; nam intransitiva notio non nisi in stirpe I. distinguitur ut proximâ et significationis latissimae, cui oppositae ceterae aut per se jam intransitivae sunt notionis aut distinctius activae. Formantque stirpes omnes passivam pronunciationem unâ eademque ratione, modo passivo sensu dici queant. Nam praeter singula verba, quae passivo sensu e notione suâ dici nequeunt, st. IX. XI. quia intransitivum semper habent sensum, passivâ et notione et pronunciatione totae carent. Stirpes vero reflexivae rarius tantum passivae fieri possunt, si quae forte vox notionem adepta sit activi sensus, ut فاختلف *et dissensum est* Sur. 41, 45 a اختلف dissentire pr. diversum esse, توفي *mortuus* (deo traditus) *est* ex توفي morti tradere Sur. 47, 27; اعتمد *probatum est* ex اعتمد *niti re, probare* rem Henz. fr. p. 40. Ipse autem passivi usus in arabismo multo est quam in hebraismo vulgatior et tritior; nam neutrum passivorum saepissime ita adhibetur, ut personae agentis mentio evitetur, velut قيل *dicitur, dicunt*.

Vocalis autem per se proxima est *a*, quae quanquam in 189
omnibus stirpibus sibi constat, *activis* tamen potissimum denotandis inservit. Estque ea in omnibus quidem radicalibus قتل, تقاتل; sed ultimae radicalis *a* simul ex verbi modo pendet §. 220; primam insignit quidem *a*, neque tamen nisi ubi ea vocali praedita est §. 155; at *secundae* propria est et constans *a* hoc activi.

190 Ab hoc activo passivum duplici vocalis mutatione distinguitur. Nam isti *a* secundae radicalis continuo *i* substituitur; praecedit autem ubique in syllabâ antecedenti alterum passivi indicium *u*. Quae mutatio vel hanc habet vim, ut â st. III. VI. post primam radicalem in û transeat. Quodsi huic syllabae primam radicalem complectenti alia praecedit, *u* istud ut vocalis potissima in syllabâ radicis ipsâ positum ex §. 161 *b* hanc porro habet vim, ut in syllabam praeviam sonum suum propaget, ut تَقَاتَلَ transit in تُقُوتِلَ. Cf. exempla §. 234.

191 Stirpes verbi pluriliterae (cf. §. 163) oriuntur 1) ex augmento radicum, insertâ vel postpositâ literâ praesertim liquidâ vel sibilante *r*, *n*, *s*, ut praeter §. 168 allata جَمْهَرَ *collegit* cll. جَمَّ, جَمَعَ; دَحْرَجَ *volvit*; اِضْمَحَلَّ v. اِضْمَحَنَّ *disparuit* Taalibi c. 43. زَحْلَفَ *rejecit* Sac. anth. p. 126, 3; اِقْشَعَرَّ horruit, horripilavit cf. شَعْرٌ *capillus* Ham. p. 76. Motanabbi ed. Horst v. 11; اِثْبَجَرَّ *tremuit* (plura v. in Sac. anth. p. 38, 2, 3); اِسْبَطَرَّ *se extendit* Ham. p. 73 est سَبِطَ; اِبْذَعَرَّ *dispersus f.* Ham. p. 75 cll. بَذَرَ; تَزَحْوَلَ i. q. زَحَلَ *defatigatus* est; قَسْوَرَ *robustus f.* (قَسْوَرٌ fortis vir, Kos. chr. p. 76); porro inserto *n*: مُسْحَنْكِكٌ *obscurus* Kos. chr. p. 60 (haec dici quoque potest stirps XIV. §. 169; cf. عَرَنْجَجٌ nom. pr. Ham. p. 71); اِحْنَطَرَّ et اِحْنَفَرَّ *extendit se* levi discrimine; اِعْلَنْدَى *crassus f.* (st. XV.); *a* inserto: اِصْمَالَّ *durus f.* Ham. p. 383, اِطْمَأَنَّ (frequentius) *quietus f.* 2) ex radice brevissimâ repetitâ, ut quae naturae sonum repetitum imitantur, primitus jam sic composita, qualia بَخْبَخَ *dixit bah! euge!* بَأْبَأَ *papavit*, غَرْغَرَ *gargarizavit*

وسوس *susurravit*, et quae primitus significationem paulo intenderunt, sed quia rara facta sunt, a grammaticis ad quadrilitera referuntur (cf. §. 175): دمدم Sur. 91, 15 *irruit* a دمّ; زلزل *commovit*; تكاكا *congregare se* Sac. anth. p. 435, antep. 3) ex pluribus vocibus contracta, ut بسمل §. 163; et si quae ex nominibus longioribus vel peregrinis derivata sunt, ut مذهب *sectam* (مذهب) *secutus est* Abulf. Ann. IV. p. 256; منطق *accinxit* منطقة *cingulum*; برهن *demonstrationem* برهان *fecit*; تلمذ *fecit* تلميذ *discipulum*, docuit; طنفس *pravus f.* (pr. vestes طنفسة Kos. chr. p. 126 induit, dissimulavit); تمسكن *factus est* مسكين *pauper*; تسلطن *Sultanum se fecit*, *imperavit* Gen. 36, 32 Ar. Erp.; تفلسف *philosophari*; e quibus plura aetatis sunt recentioris.

Hae radices triliterarum normam, quantum licet, secuturae stirpes derivatas pauciores habent; *t* praepositum et hic reflexivum notat; radix si intransitivo venit sensu, saepissime ultimam geminatam vel *n* insertum habet, quae ipsa pronunciatio diductior conditionem et statum magis durantem exprimit (cf. §. 170); activa notio pronunciatione levissimâ, ut in قتل, insignitur; facitque ultimae geminatio vel *n* insertum pronunciationem ab initio rapidiorem ut prima radicalis *a* postpositum haud habeat §. 161. Ita differunt طمأن v. طامن *quietum reddere* Kos. chr. p. 108, 1 ab اطمأن *quietum esse*; invenitur tamen pronunciatio levior quoque sensu intransitivo, ut شمعل et اشمعلّ Ham. p. 384 *dissipari*. Ordo autem et numerus quadriliterarum a grammaticis et lexicographis stabilitus hic est: 193

1. فعلل 2. تفعلل 3. افعنلل 4. افعللّ.

pass. فُعلِل

II. De temporum et modorum personarumque ratione et formatione.

193 Tot hae et tam varie formatae verbi stirpes unam tantum habere possunt temporum et modorum personarumque formationem, ut Arabibus aeque ac ceteris populis ab origine *unam* tantum eandemque conjugationem fuisse videas.

194 Temporum modorumque, quae tum personarum indiciis stirpi aut suffixis aut praepositis, tum vocalium intra ipsas formas varietate distinguuntur (§. 214. 234), in semiticâ linguâ constat esse rationem et indolem a nostrâ linguâ indogermanicâ valde diversam. Quae cum primitus tria temporis quae cogitari possunt (praeteritum, futurum, praesens) modorumque discrimina et probe senserit et formâs distinxerit perspicuis, semitica lingua intra duas substitit formas temporis modique discrimen universum tantum exprimentes. Ad quas accessere quidem in linguâ excultiori et arabicâ potissimum dialecto variae tempora modosque accuratius distinguendi rationes, ut in toto sententiae nexu sensus eorum semper sit perspicuus et certus: at nunquam lingua eam quae linguam indo-germanicam nobilitat, perspicuitatem cum concinnitate conjunctam nacta est.

195 Duae hae formae ita differunt, ut altera rem *perfectam* eoque *certam*, altera *nondum perfectam* eoque *incertam* enunciet. Quae vis ad *temporis* diversi notationem hoc valet, ut forma prior tempus *perfectum* et absolutum, altera *imperfectum*, aut universe futurum aut coeptum tantum necdum absolutum sistat. Sed idem ad *modum* valet quo quid ponimus; quod enim haud perfectum, id incertum et conditioni subjectum est; quod perfectum id absolutum et certum. Unde formis his simul *indicativi* et *subjunctivi* inest notio neglectisque temporis intervallis diversis modi discrimine ponuntur. Quibus formis amplae admodum et vagae, quanquam se inter bene distinctae, significationis nostra lingua non habet quae respondeant. Quodsi eas *praeteritum* et

futurum nominares [1]), nomina haberes notioni haud satis apta et ab usu praesertim arabico multum aliena. Unde eas *perfectum* et *imperfectum* nominare praestat. Quarum notio universe hic brevibus explicetur necesse est, ceteris in syntaxi explicandis.

1. *Perfecti* forma ex nostrâ linguâ judicata exprimit 196
1) *praeteritum* quod absolutum simplicitur et perfectum enunciatur; idque aoristum semper, cum tempora haec simplicia per se definita seu relativa non sint; *definitum* aliis modis notatur §. 199.

2) *praesens aoristum*, si de actione agitur certâ quae 197
nescio quo puncto jam incepit seque manifestavit, ut nunc etiam perdurare possit, ut de re singulâ facto totâ manifestatâ quam manere posse ex ipsius naturâ apparet, e. g. قَالُوا *dixerunt* dicuntque اتَّفَقَ المُفَسِّرُونَ *consenserunt* (consentiuntque) *interpretes* Abulf. Ann. T. 2. p. 278; hinc in proverbiis et comparationibus frequenter, ut كَمْ تَرَكَ الأَوَّلُ لِلآخِرِ *quot relinquit prior alteri*, cf. alia Burda v. 116. 147. Sacy chrest. I. p. 332. v. 6. ٣١٥, 2-5. Antar. v. 25. Amru v. 19. 86; porro de re quae momento jam inter loquendum praeterito tota facta vel cogitata est, aut facta certaque esse cogitanda est, ut أَنْشَدْتُكَ اللّٰهَ *obsecro te per deum* hocque ipso te obsecratum volo Abulf. A. T. 2. p. 66. Sur. 44, 20. قُلْتُ *dico, contendo* in scholiastis et alibi; unde in pactis v. contractibus, qui rem futuram ut jam stabilitam describunt, hac formâ utuntur. Porro in verbis animi dispositionem notantibus perfectam et diu manifestatam, ut أَحَبَّ *ἀγαπῶ*

1) quae nomina haud apta esse judicavit jam ill. de Sacy; quanquam *aoristi* nomen ab eo formae secundae inditum haud magis aptum est. Nam nomen hoc neque bene oppositum sibi aliud habet, neque usui et notioni formae convenit.

Hos. 3, 1. Polygl. Abulf. A. T. I. p. 36. 58. شِئْتُ *volo* p. 30. اشْتَهَيْتُ *cupio*, عَرَفَ *novit*, عَلِمَ *scit* ex iis quae perspexit p. 214. Locm. f. 5; غَضِبْتُ iratus sum, succenseo Exc. H. p. 526. similiter عَاشَ *vitam servavit vivitque* Abulf. A. T. 2. p. 326.

128 3) *futurum* nostrum, si loquens rem futuram quasi jam factam et certissimam aut animo suo conspicit, aut alios jubet factae instar esse habendam, id quod in universum rarius fieri per se patet, ut Sur. 40, 75. 42, 12. 45, 33. 34. طُلِّقْتِ *dimissa es!* certo dimissa eris, ac si jam dimissa esses Tebrizi ad Ham. p. 72. Saepius autem hic usus venit duplici modo: 1) si cui bene maleve cupiunt, votum simpliciter ita enunciatur ut loquens se id factum certumque velle innuat, عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ بِهِ *Ali quem deus in gratiam recipiet!* uti factum volo; رَحِمَهُ اللّٰهُ *miserebitur ejus deus!* أَدَامَ اللّٰهُ مُلْكَهُ *perpetuabit deus regnum ejus!* لَعَنَهُ اللّٰهُ *maledicet ei deus!* تَبَارَكَ اللّٰهُ *benedictus deus!* Sur. 43, 84. et alia minus frequentia Abulf. A. T. I. p. 136. 138. 152. 162. Uylenbr. Irac. p. 26, 19. 36, 3. quanquam non opus est nomine divino adjecto, ut فَدَتْهُ نَفْسِي *redimet eum anima mea!* vitam meam pro eo deponam et depositam volo, Exc. H. p. 326. 566. Willmet obs. ad Antar. p. 119. 120. لَا عَدِمْتَ *nunquam carebis!* Taâlibi n. 25. Semperque talia ab initio sermonis inveniuntur [1]), ut de sensu nunquam dubites. 2) si in tempore futuro describendo unam rem ut jam factam ponunt vel inceptam describunt, id quod praecipue post إِذَا *quando*

---

1) vide contrarium in Lemmingi spec. p. 7, 22.

usu est receptissimum, ut سيأتي ايام اذا ارتفع العروس *ἔρχονται ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ* venient *dies cum* sponsus *sublatus fuerit* Marc. 2, 20. Sur. 77, 7 sqq. Amrui M. v. 81. Ubi quod nos *futuro exacto* exprimimus exactius et per se clarius, id Arabes per praeteritum dicunt in tempore, ut ex nexu patet, futuro cogitandum. Similiter post ما *quamdiu*, ut اني مقيم ما اقام عسيب *ego permanebo quamdiu Asib* (mons) *permanserit* vers. ap. Freyt. not. ad Caab p. 20. Borda v. 170 bis. Ham. p. 85. Cogitatur et hic res in tempore, quod innuit poeta, futuro perfecta.

Significatio temporis hujus tam late patens ut exactior fiat, 189
قد ei praeponi potest. Notat particula haec actionem eo ipso quo loquimur aut aliud fuisse dicimus, tempore perfectam et in statu, quo perfecta est, eodem durantem. Atque ita tempus aoristum in *definitum* vertit, ut perf. simplex praeterito Graecorum aoristo (nostro imperfecto), cum قد positum, praeterito *perfecto* Graecorum nostroque respondeat. Ita duplici in sermonis habitu locum habere potest: 1) in enunciatione singulà, si quis actionem eo ipso quo loquitur temporis puncto jam perfectam et in hoc statu manentem dicit; unde cum perfectum semper ratione temporis quo loquimur praesentis habitâ dicatur, *praesens perfectum* oritur. Ut si a) res utpote quae jam perfecta sit, tempori futuro opponitur: قد ذكرنا وزارة خالد ونذكر هاهنا وزارة الباقين *jam memoravimus veziratum Chalidi et hic memorabimus veziratum reliquorum* Sacy chr. I. p. ١٢, 9-11 ed. 1. قد تقدم ذكره *jam praecessit mentio ejus* ideoque in futurum haud necessaria. b) si res hoc ipso momento perfecta et durans simpliciter dicitur, ut قد كمل الزمان *πεπλήρωται ὁ καιρός* Marc. 1, 15; قد دنا الحصاد *παρέστηκεν ὁ θερισμός*

4, 29. قَدْ وَخَطَهُ الشَّيْبُ *tinxit eum canities* Abulf. A. II. 230. 94. 164. 200. قَدْ قِيلَ *dictum est* et dictum esse videmus nos Sur. 41, 42. أَرَي آثَارَ أَقْدَامٍ كَثِيرَةٍ قَدْ دَخَلُوا *video vestigia pedum multorum qui ingressi sunt* Locm. f. 6. قَدْ ذَبَحْتُ *mactavi* mactatumque nunc habeo 5. Qualem actionem res ipsa saepe fert ante breve tempus inchoatam nunc durare, ut قَدْ مَاتَ mortuus est in praesenti, *modo mortuus est* Marc. 5, 35. Abulf. A. II. 118. قَدْ قَرَأْتُ كِتَابَكَ (*modo*) *legi literas tuas* dicit qui vix lectionem absolvit p. 86; aut ipsa declaratione jam factae instar et perfectae habendam esse, ut قَدْ وَلَّيْتُ ابْنَكَ *praeficio filium tuum* hocque ipso praefectum esse volo Sacy Chr. p. ٣٧, 10. 11. قَدْ غُفِرَتْ لَكَ خَطَايَاكَ *remissa tibi sunt peccata tua* Marc. 2, 5. Abulf. A. I. 82. II. 164. c) si res quanquam jam perfecta et manifestata nunc tamen cum maxime durat, ut قَدْ أَرَادَ *voluit nuncque vult* Lemmingi spec. p. 13, pen. قَدْ عَلِمْتُ *novi* Amru M. 40. 94. Marc. 1, 24. Abulf. A. I. 130. 146. II. 356. 366; porro قَدْ حُكِيَ *narratum est* narraturque II. 176. 280. 304. قَدْ اخْتُلِفَ *dissensum est* et dissentiunt etiamnunc 80. 308. 310; قَدْ رَوَى *tradidit* (auctor) traditque, قَدْ قَالَ *dixit* (auctor, cujus scripta exstant) *dicitque*. Ubi quanquam simpliciter perf. nonnunquam ponitur (§. 197), at قد non redundare, sed notionem vagam exactius describere putandum est.

200 2) Si enunciatio hujusmodi rei factae narrationi intime annexa subjungitur, actio introducitur eo ipso, quo narratum quid accidit, temporis momento jam transacta et in hoc

permanens statu; habesque ita *perfectum* ejus quod jam narratum est, ratione habitâ *praeteritum*, cui nos formam peculiarem *plusquamperfecti* substituimus. Sic أَخْرَجَهُ وَقَدْ عَمِيَ *eduxit eum jamque occoecatus erat* Abulf. A. II. 48; بَكَّرُوا إِلَى ٱلْقَصْرِ وَقَدْ نُصِبَ سَرِيرٌ *mature venerunt ad arcem jamque positus erat thronus* Sacy Chr. p. ٧٥, 10; لَمَّا وَصَلَ وَنَظَرَهُ اذا قَدْ اسْتَعَدَّ ٱلْأَسَدُ حَطَبًا *cum adveniret eumque conspiceret, ecce jam apparaverat leo lignum* Locm. f. ٥. رَأَى ٱلسَّمٰوَاتِ قَدِ ٱنْشَقَّتْ وَٱلرُّوحَ قَدْ نَزَلَ عَلَيْهِ *εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν* Marc. 1, 10 unde Arabes in talibus momentum tantum quo res incepit (ut *descendendi*) praeteritum sistere posse apparet. Neque unquam perf. cum قَدْ notionem hanc exprimere potest, nisi ubi res praeterita modo narrata est, cui alia praeterita, sed illâ eveniente jam praeterita prorsus et perfecta, subjungitur intime annexa.

Omnino plusquamperfecti forma peculiaris linguae pri- 201
mitivae deerat, quae praeteritum simplex ita posuit, ut actionem ejus actione prius jam narratâ priorem esse ex solo nexu sententiarum seu actionum naturâ et comparatione pateret. Unde *aoristus* hic nostri plusquamperfecti loco non poterat nisi in enunciationibus subjunctis poni [1]). Cujus usus antiquissimi hoc servatur in linguâ arabicâ vestigium, ut in enunciationibus relativis simplex aoristus (ut Graecis quoque) ponatur, ut بَلَغَ ذٰلِكَ إِبْرَاهِيمَ وَٱلْمُطَّلِبَ ٱلَّذِي أَخَذَ ٱلْبَيْعَةَ لِإِبْرَاهِيمَ *perlatum hoc est ad Ibrahimum et al-Muthallib, qui juramentum exegerat Ibrahimo* Abulf. A. II. 118; عَرَضَ عَلَيْهِمْ مَا أَمَرَ بِهِ ٱلْمَأْمُونُ *proposuit iis quae Mamun jusserat* 158.

---

1) cf. gr. hebr. cr. p. 543 sqq.

دَنَّاهُمْ كَمَا دَانُوا *appendimus ipsis prout appenderant* Exc. H. p. 320; quo etiam pertinent enunciationes causales cum لِأَنَّ *quia* etc. In his omnibus rarissime additur قَدْ Abulf. A. II. 146. 210. 352. Post temporis similiter particulas, ut لَمَّا *cum*, بَعْدَ أَنْ *posteaquam* aoristus actionem sequenti praeviam satis jam denotat, ut انهزم لما قُتِلَ اهل بيته *fugit cum occisi erant familiares* p. 62. عادوا بعد ان قُتِلَ منهم *redierunt postquam occisi erant ex iis* (plures) p. 334.

202 Sed si plusquamperfectum liberius in enunciatione singulà aut nullà aut solà copulà وَ *et* intercedente aut ab initio sermonis per se est collocandum [1]), nota quaedam externa ad aoristum accedat necesse est. Et in enunciatione quidem arctissimo nexu priori subjunctà قَدْ sufficit §. 200; si vero plusquamperfectum aut ab initio sermonis collocandum est aut sine omni nexu arctiori iis ad quae sese referat, narratis postponitur, ambiguitas quae in قَدْ perfectum et praesens et praeteritum notante esse potest, porro sic tollitur, ut كَانَ *fuit* personae verbi respondens praemittatur. Sic temporis *perfecti praeteriti* seu plqpf. forma peculiaris oritur, in quâ illud قَدْ rarius omittitur. Ut كُنْتُ قَدْ رَبَّيْتُ جَارِيَةً وَعَلَّمْتُهَا ثُمَّ أَهْدَيْتُهَا إِلَى الفَضْلِ *Educaveram puellam et docueram. Tunc duxi eam ad al-Fa'dlum.* Sacy chr. p. ٢٥, 9. Occupatur animus in actione et tempore *ducendi* ut potissimo dicendo; hinc quae antecesserant ad hoc relata per plqpf. rapide exponuntur. Contra sermonis iis quae jam narrata sunt tempore priora

1) id quod Hebraei nequeunt; quibus plqpf. omnino nondum formam et notionem habet distinctam.

repetentis hoc est: مَاتَ ٱلرَّشِيدُ وَكَانَ خَرَجَ لِمُحَارَبَةِ رَافِعٍ وَكَانَ هٰذَا ٱلرَّافِعُ قَدْ خَلَعَ ٱلطَّاعَةَ *mortuus est ar-Raschid. Et exierat ad debellandum Rafeum. Exueratque hic obsequium* etc. Sacy chr. I. p. 11. Abulf. A. I. 134. Plura verba si eâdem, quae primo plusquamperfecto posita est, temporis lineâ vel serie sequuntur, كَانَ قَدْ semel ab initio posuisse sat est; nonnunquam in longiori serie قَدْ repetitur Abulf. A. II. 368, 13-16. Si vero post plqpf. actio hanc quoque, quae modo in plusqpf. enunciata est, in temporis lineâ praecedens nominanda venit, plusqpf. nota repetatur necesse est [1]). In enunciatione autem relativâ rarissime nota haec aoristo subjungi coepit, Abulf. A. II. 196 ult. Eichh. mon. p. 172, 12. Sacy chr. I. ٣٥, 4.

2. Secunda forma, *imperfectum*, actionem imperfectam 203
aut futuram omnino aut nondum prorsus absolutam et perfectam denotat. E quâ notione simul actionis, quae evenire debet, incertae et conditionibus subjectae denotatio promanat. Quare ea latissimi ambitus est et praeter temporis denotationem modo simul *subjunctivo* multisque ejus varietatibus notandis inservit. Unde ipsa ejus forma pro diversis notionibus variàque quam in enunciatione tenere potest vi et positione multis modis variata est. Ut nominis terminatio pro diversâ juncturâ variata est §. 330 sqq., ita hujus formae simillime. Suntque in universum variationes *quinque*, quae tamen ad *tres* potissimas sibique oppositas redeunt. Quarum duae priores formam aut per se stantem (quasi in casu recto) aut alii orationis membro subjectam (in casu obliquo) exhibent; unde illa forma vocali *ŭ* nominativi signo, haec *ă* casus obliqui signo notatur. Quod discrimen cum totâ ca-

---

1) Sed pro كَانَ قَدْ كَانَ *fuerat* ponitur simpliciter كَانَ Abulf. A. II. 312, 13. 14. 324, 4.

suum distinctione Arabum sermoni subtiliori proprium est (§. 333). Liceat nobis formam priorem, quam Erp. *futurum*, de Sacy indicativum aoristi nominavit, *raf'atam* (i. e. *u* nominativi terminatam §. 78) seu *rectam*, alteram (Erp. fut. antitheticum) *naçbatam* (i. e. *a* casus obliqui term.) seu *obliquam* v. *subjunctivum* nominare; similia nomina Arabum grammatici praeiverunt.

204 1. Modus *raf'atus* denotat 1) actionem nondum perfectam, *futuram* simpliciter. Sed futurum etiam in enunciatione rei narratae locum habere potest, si res temporis praeteriti puncto *facienda* et *futura* subjungitur, ut أَرْسَلَ رَسُولًا يَقُولُ *misit legatum, diceret, qui diceret*, ut diceret. Et sic haud futuram esse rem Arabes saepe simpliciter ponunt, ubi nos eam fieri haud *posse* exactius dicimus; quod enim haud fieri potest, nondum factum, ut اَلْجَاهِلُ عَدُوٌّ لِنَفْسِهِ وَكَيْفَ يَكُونُ صَدِيقًا لِغَيْرِهِ *Stultus inimicus est sibimet ipsi; et quomodo erit* (sit, esse possit) *amicus alii?* cf. Borda v. 33. 50. Estque ejus et alibi usus necessarius pro latinorum *conjunctivo praeteriti* in enunciationibus subjunctis, ut تَرَكُوهُ كَمَا يُرِيدُ *siverunt eum ut vellet* Wakid. Aeg. p. 30, ult. 95, 13. *ignoravit* كَيْفَ يَصْنَعُ *quomodo id faceret* Freyt. chr. p. 32.

205 Forma tamen haec cum praesenti tempori designando frequentius inserviat (§. 206), ad futurum simplex et absolutum dilucidius exprimendum vocula سَ praefigi solet, ut سَنَذْكُرُ *memorabimus*, سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ *scribetur eorum testimonium et interrogabuntur* Sur. 43, 18. Est hoc سَ decurtatum ex سَوْفَ (سَوْ, سَفْ) quod nonnunquam plene praefixum reperitur, ut Sur. 43, 42. 89 hebr. סוֹף *finis*, futurum, in futurum. Sic *temporis futuri* peculiaris oritur

forma, rara tamen nec nisi in singulo verbo usitata, ut si plura sequantur, primum tantum س praefixum habeat.

2) Deinde ex actionis haud perfectae notio promanat 206
inchoatae quidem, nec tamen perfectae, quae nunc cum maxime factitata ad finem et eventum properat. Hinc nostro *praesenti* etiam denotando forma inservit, adeoque hic ejus usus in Arabum linguâ invaluit, ut praesentis denotatio peculiaris fere formae huic facta sit, ut يُقَالُ *dicitur*, يُرْوَى *traditur*, يَسْرِي *proficiscitur*. Sed imprimis tamen de actione dicitur, quae neque jam perfecta est vel cogitanda est (§. 197), neque in statu facile transeunte versatur qui participio denotatur, sed quae nondum prorsus perfecta est aut quae continua est denuoque semper repetita se manifestat.

Hac autem notione forma haec *praesens praeteriti* quo- 207
que denotat, seu actionem in temporis puncto praeterito praesentem. Quod dupliciter potest cogitari. 1) Aut enim actio quaedam in statu suo durans cum aliâ intime conjungi eique in enunciatione secundariâ subnecti potest, ut رَأَيْتُهُ وَهُوَ يَمُوتُ vel رَأَيْتُهُ يَمُوتُ *vidi eum dum moriebatur* s. *v. e. morientem* دَخَلَ فِي دَارِ أَبِيهِ وَأُمُّهُ تَنْظُرُ إِلَيْهِ *intravit in domum patris sui et* (dum) *mater intuebatur ipsum* s. matre intuente Abulf. A. II. 222. 2) Aut status in temporis praeteriti spatio per se ponitur, ut actio tempore quodam praeterito aut continua semper *duransque*, aut quod ad idem fere redit, continuo *repetita* cogitanda sit. Unde haec dicendi forma praesertim in populorum hominumve moribus, qui fuerint, institutis et indole describendis frequens. Poetis praeterea licet rem singulam praeteritam, quasi praesens adesset, hac formâ describere, ut Exc. Ham. p. 368.

Praesens hoc praeteriti (seu quod vulgo nominant *im-* 208
perfectum) quo a praesente simplice §. 206 facilius distin-

guatur, Arabes [1]) verbum كَانَ (vel صَارَ) *fuit* praeponere possunt, quod alii etiam formae ad praeteritum distinguendum ratione simillimâ praepositum vidimus §. 202. Sed id ibi tantum praeponitur ubi maxime eo est opus. Nempe in enunciatione secundariâ intime narrationi rei praeteritae adjunctâ (§. 207, 1) nunquam ponitur; in aliis insertis brevioribus id saepius omitti quam poni solet, ut لأَنَّهُمْ يَقُولُونَ ὅτι ἔλεγον Marc. 3, 30; أَحْضَرَ نُدَمَاءَهُ ٱلَّذِينَ يَأْنَسُ بِهِمْ *advocavit sodales suos, quibuscum familiariter vivebat* Sacy ch. p. ٣٤, 12. v. or. أُمُّهُ تُدْعَى قَبِيحَةَ *mater ejus vocabatur Kabicha* Abulf. A. II. 224. 176. Eichh. mon. p. 170. 178. 194. eâdemque in juncturâ alias كَانَتْ تُدْعَى Sacy chr. p. ٥١, 8. Abulf. A. II. 110. 118. 244; alia multa obvia sunt, ut Not. et Extr. T. 8. p. 343, 10. Ab initio autem aut loco magis singulo si ponitur praesens praeteriti, aut si plura sunt describenda, e more est كَانَ praeponere, ut *aqua inundavit* بِحَيْثُ أَنَّهُمْ صَارُوا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى ٱلْوُصُولِ *ut pervenire non possent* (per totum illud tempus longum) Lemmingi spec. p. 36, 5; كَانَ يَرْكَبُ فِي كُلِّ يَوْمٍ عِدَّةَ مِرَارٍ *solebat equitare quovis die pluries* Sacy chr. p. ١٠٠, 10. quanquam haud prorsus desunt loci omissi كَانَ, ut Ibn Foçlan ap. Fraehn p. 12, 5. Lokman f. 35. Sur. 43, 7. 46 et apud poetas saepius. Quodsi plura verba sequuntur, semel ab initio sermonis كَانَ collocasse sufficit (cf. §. 202), ut integrae saepe paginae verbo كَانَ vix bis terve posito continuâ imperf. formâ simplici decurrant, ut كَانَ يَقُولُ لَهُ لِطَرْفِكَ ثُمَّ يَرْمِيهِ فَيُصِيبُ عَيْنَيْهِ *dicere solebat, in oculos tuos! tum jacere eum oculosque*

1) Hebraeis tale quid adhuc incognitum v. gr. hebr. p. 528. min. §. 473, 2.

ferire Sacy chr. ٣١, 6. 7. ٣, 3-9. Abulf. A. I. 192, 1-12. Et si forte contingat, ut simul plusquamperfecti loco praetetum tale cogitandum sit (§. 202), non duo praefiguntur كَانَ (quod ingratum esset), sed e sententiarum nexu plusquampf. notio cogitanda relinquitur, ut Abulf. A. II. 48. 254. 266. 190. I. 168. 180. 204.

2. Modus *naçbatus* seu obliquus non habet locum nisi 209
ita ut membro enunciationis certo *subjectus* sit ab eoque solo pendeat. Subjectus autem semper est particulae quae in universum latino *ut* respondet; ut sicut accusativus transitum et motum rei in rem exprimit, ita haec modi forma transitum actionis in rem agendam. Atque ita *subjunctivi* notionem prorsus habet forma haec, quae quà et quam varià ratione obvia sit, in syntaxi per singula est monstrandum.

3. Modus *g'ezmatus* (Erp. fut. apocopatum) forma est in 210
fine contracta et decurtata, ex duplici quae formam decurtatam postulet causà: 1) actio si tanquam e sensu loquentis necessario agenda pronunciatur, *jussivus* oritur. Cujus haec est summa lex, ut forma a fine rapidius et brevius enuncietur, prout ipse jubentis animus commotior, sermo rapidior est. Possisque hanc formam decurtatam bene cum *vocativo* nominum §. 349 comparare. In enunciatione tamen simplici jussivus nativo suo sensu non adhibetur nisi ad *tertiam* personam, cum secunda (§. 212) et prima (§. 213) alios sequantur modos ipsis peculiares factos. Semperque jam tertiae personae لِ praefigitur ut Gallis *que;* ut لِيَفْعَلْ *faciat!* Sed frequentissimus est ejus in enunciationibus conditionalibus usus omnibus personis communis. Subest enim hic, si quid ex hypothesi sumitur, revera jussivus quidam, quo quid esse seu cogitari et sumi jubetur, quamvis non sit, ut *loquatur! respondeam* i. e. fac eum loqui, tum respondebo; seu *si loquatur respondebo*. Sed de his infra enucleatius. 2) sem-

per post negativum لَمَّا vel quod multo frequentius, لَمْ ita ponitur, ut negatione absente perf. ejus loco ponendum sit, velut لَمْ يَفْعَلْ *non fecit*, cui oppositum فَعَلَ *fecit;* de quo usu miro et singulari paulo uberius disserendum. Est autem hic duplex spectandum, alterum cur imperfectum requiratur, alterum cur modus ejus g'ezmatus. Illud haud dubie ex ipsâ negationis hujus vi pendet. Est enim لَمَّا, unde لَمْ ob usum frequentissimum decurtatum est, negatio haud primitiva et simplex, sed ex لَامَا rapidius vocali longâ pronunciatâ orta videtur. Id latino *nondum* respondet, cum مَا notare queat *dum*. Itaque cum particula rem *nondum factam* denotet, tempus *imperfectum* ponitur huic notioni consentaneum, ut hebr. post טֶרֶם. Eaque notio *nondum* in لَمَّا praecipue haud rara est [1]). Sed deinde negatio haec simpliciter rem perfectam seu *factam esse negat*, ita ut praeteriti negatio facta sit, ceteris negationibus et simplicibus et compositis opposita; et in narrationibus quoque occurrat, nobis simplici *non* verbo praeterito juncto exprimendum. Sic negatio haec particula facta est huic verbi formae peculiaris semperque adhaerens, quae praeterea haud apparet, neque unquam sine imperf. proxime, nullâ aliâ voce mediâ, sequente dici potest. Quare ob nexum hunc praepositi لَمْ vique certâ pronunciandi necessarium et perpetuum forma

---

1) ut وَلَمَّا *et nondum* i. e. priusquam Sac. anth. p. 457, 13. Ham. p. 384. In Korano لَمَّا saepius, ut Sur. 3, 14. 2. 49, 14 ubi ei لَمْ omnino par est. Serius juncturae quales لَمْ يَكُنْ فَعَلَ إِذْ *non fecerat hoc quum* — i. e. priusquam hoc fecerat (Kos. chr. p. 114, 4), ubi semper vides لَمْ proximum tantum verbum sibi subjungere.

verbi in fine *brevius* pronunciatur, ut saepius ob augmentum ab initio accedens intime junctum graviusque ob vim suam pronunciandum finis vocis contrahitur [1]).

Ex jussivo majori etiam loquelae rapiditate ortus est 211
imperativus, ab initio scilicet vocis personae notâ abjectâ. Qui quidem non formatus est nisi in *secundâ* personâ, quam huic modo proximam esse multae demonstrant linguae. At ne sic quidem nisi ab initio sermonis, maximâ loquelae intensione, quae lex eo usque valet, ut post solam negationem non possit illa initii formae apocope locum habere, adeoque jussivus maneat, ut اصبر ولا تمش مرحا *patiens esto neve incedas cum fastu* Sur. 31, 17. 18. Amru M. v. 1. Neque in *passivis*, utpote rarioribus formis, unquam formatus est Imperativus ex jussivo, quanquam in stirpibus reflexivis, si passivorum loco sunt, formationi nil obstat.

Jussivo et imperativo hinc derivato sonus *anna* vel *an* 212
suffigi potest, qui majorem vim et pondus sermoni addit, ut addito jurejurando والله اضربن *per deum verbera quaeso!* لا تضربن *ne verbera quaeso!* porro optantis est, ليتك ترجعن *utinam redires!* In primâ personâ jussivus solitarius semper hac cum terminatione obvius est, ut لافعلن *profecto faciam!* لنقتلنه *profecto interficiemus eum!* habetque ita, nisi negatio praecedat, semper particulam asseverantis ل praepositam. Deinde ut jussivus in enunciatione conditionali obvius est (§. 210), ita forma haec paulo incitatior et vehementior, praecipue in Korano, ut لئن سألتهم ليقولن *sane si interrogaveris eos, profecto dicent* Sur. 43, 86; et in

1) cf. de articulo praeposito §. 336; similiter וַיֹּאמֶר ex יֹאמַר v. gr. hebr. cr. p. 289.

enunciatione priori, ut إمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ — أَوْ نُرِيَنَّكَ *sive auferamus te — sive videre te faciamus* 39. 40. Porro si quis rem futuram non auguratur tantum, sed vehementius necessario futuram dicit et quasi jubet, ut لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ *sane poenitentes erunt!* ut volo (*sie sollen* —) Sur. 23, 42. 48, 27. Sac. anth. p. 126, 11. Potestque modus hic in interrogationibus poni, si de voluntate agitur, ut هَلْ تَذْهَبَنَّ *numquid abibis?* أَلَا تَنْزِلَنَّ *nonne descendes?* [1]) nec non insertus enunciationi potiori poetice, ut عَاهَدْتُهُ لَيُوَافِقَنَّ *pactus sum cum eo, eum concordem fore* Sac. anth. not. p. 193, ubi forma tamen vere voluntatem indicat ejus qui pactus est. Modus hic optime *emphaticus* perhiberi potest, ut Arabibus نُونُ ٱلتَّأْكِيدِ *Nun affirmationis.*

213 Ceterum ex his omnibus Arabes patet temporibus *compositis* saepius jam uti, ut lingua eorum verbi auxiliaris usu ingruente multum a vetere s. hebraicâ recedat. Idem vero, qui temporis progressu oritur, verbi substantivi كَانَ ad notiones temporum et modorum certius distinguendas addendi usus porro sic invaluit, ut 1) كَانَ imperf. ut *futuro* praeponatur, quo res futura ut praeterita jam cogitetur, ut Latinorum imperfecti et plusquamperfecti conjunctivo respondeat, e. c. كُنْتُ أَشْتَهِي *cuperem* Kos. ch. p. 118, 8; cf. Sac. anth. p. 65, 15. 123, 10. 157, 12. 14. Ham. p. 89. 2) يَكُونُ

1) poetice latius: لَيْتَ شِعْرِي مَا يَقُولَنْ *utinam scirem quid dicet* Ham. p. 53; cf. ibi Tebrizi. Poetae formâ hac sonorâ e scholiastarum fide (v. schol. in Sac. anth. not. p. 469) ubi non necesse est pro simplice raf-ʿata utuntur. Sed originem formae in *voluntate* notandà esse, video nunc Zamakscharium quoque statuere, v. Sac. anth. p. 116. Cognatum fortasse est hebr. נָא.

perfecto praeponitur, quo res praeterita ut incerta sistatur et aliunde pendens, *conjunctivo perfecti* latino respondens, ut أَنْكَرَ أَنْ يَكُونَ قَدِمَ *negat quod venerit* p. 164, 2. Motenabbi Horst p. 19, 2 infr. et saepius post أَنْ *quod.* Sed ejusmodi locutiones apud antiquiores haud ita frequentes sunt.

Personarum in his temporibus et modis distinctio eadem 214
quae in pronominibus personalibus §. 165. Suntque ipsae earum notae ab his pronominibus personalibus derivatae, aut postpositae ad perf., aut quantum ejus fieri potuit praepositae ad imperf. distinguendum, utroque autem modo stirpibus tam intime annexae ut partim satis decurtatae et a pronominibus separatis diversae factae sint.

In hac personarum modorumque varietate proxima cen- 215
senda est tertia ps. sg. msc.; stirpes enim tum nominum tum verborum per se actionem remve solam ponunt, externam et a loquente diversam, ut حَكِيمٌ *sapiens* (nomen) حَكَمَ *sapiens* (est). Quare ipsa stirps ad hanc personam perf. utpote proximi signandam sola mansit sine personae notâ suffixâ; ceterisque omnibus formis personarum notis diversis distinctis haec nullà suffixâ satis erat perspicua [1]).

1. *Personarum perf.* notae cum stirpibus a fine coalue- 216
runt. 1) tertiae ps. sg. msc. sine notâ: قَتَلَ; fem. *ăt* ex *ăh* antiquiore [2]) literâ finali fortiori factâ ortum; quae pronunciatio *at* quia perpetua erat et constans, ut semper *t* literâ suâ scriberetur effecit (contra ـَة §. 285). Pl. msc. *u* ـُوا (§. 83) ex *hum* decurtatum; f. *nă* ex *hunnă* §. 165. 2) secunda ps. sono *t* insignita est, quem qui sequuntur pro ge-

---

1) similiter in sanscritâ linguâ 1 ps. sg. fut. I. sine personae notâ mansit.

2) de cujus cum ي nexu v. gr. hebr. p. 265.

neris numerique diversitate soni diversi cum pron. pers. prorsus conspirant: sg. m. تَ, f. تِ [1]); pl. m. تُمْ, f. تُنَّ. 3) pri. ps. sg. تُ, quod quâ ratione cum pron. cohaereat haud apparet. Sed *t* esse e multis secundae ps. formis huc traductum et *i* quod ex pron. *ani* restaret, in *ŭ* transiisse (quo sine transitu haec ps. a 2 sg. f. haud foret distincta) dialectorum probat comparatio instituta [2]). Pl. *ná* نَا ex *nách-nŭ.* 4) *duali* distinguendo et hic inservit â, quod in 3 ps. formis sglis subjicitur, in 2 ps. autem, cum sg. *tă* vocali eadem claudat, pluralis formae dilucidiori ut in ipso pron. sep.

217 2. *Personarum imperf.* notae ex oppositionis vi praefiguntur quidem stirpibus; sed cum ex lege formationis ab initio stirpium non possit bene nisi *una* litera simplex adjici, si forte haec litera, quae per se praecipuum sonum habet, generis numerique distinctioni haud sufficiat, horum notae in fine annectuntur. 1) tertiae ps. nota est يَ *ja* seu ex origine, cum vocalis sequens a formâ pendeat, *i*, idque ex *u* pronominis *hu* ortum videtur. Sed quanquam in pl. idem *i, ja* servatum, in sg. fem. tamen éi *t* substitutum est, ex terminatione *at* personae perf. ejusdem repetitum. Cumque ita literae duae diversae *genus* tantum sg. distinguant, cetera *numeri* et *generis* denotatio eadem quae his ps. in perf. propria est, in fine adjecta est; pro *û* tamen m. hic plenior forma *ûnă* servata est, ûn ex *hum* orto (ut in nomine §. 300). Quales quidem formae longiores in imperf. servantur ob formae decurtatae §. 212 discrimen et oppositionem [3]). Sic oriuntur formae: m. يَقْتُلُ pl. يَقْتُلُونَ; f. تَقْتُلُ pl. يَقْتُلْنَ. 2) sec. ps. in

1) in scriptura vulgari تِي, haud dubie ex vocali ipsâ productâ v. Hamaker ad Wak. Aeg. p. 98. 137. De تُمُو pro تُمْ v. §. 165.

2) cf. gr. hebr. p. 267.

3) in sermone autem vulgari discriminis hujus incurio pro *ûnă*, *înă* simplicius adsunt *û*, *î*.

universum notatur *t* praeposito, eaque forma sufficit ad *m. sg.* signandum; cetera generis numerique denotatio in fine accedit. Quae quidem in pl. eadem est quae 3 ps. pl.; f. autem sg. *ĭnă* adsciscit, ad î ex pron. *anti* ortum *na* accedente ex formarum *ûnă* similitudine. Igitur تَقْتُلُ, f. تَقْتُلِينَ, pl. m. تَقْتُلُونَ f. تَقْتُلْنَ. 3) pr. ps. singulari notandae inservit *'a* ex pron. *ana*; pl. *n* ex *náchnu*, ut numero diversis praefixis distincto terminatione quadam haud sit opus. 4) dualis terminatio hic quoque non simplex est â, sed plenior *ânĭ* terminationibus *ûnă*, *ĭnă* respondens; eaque formis singularibus subjecta satis hunc numerum distinguit.

Omnibus collatis personarum notas in utrâque formâ ita 218 esse distinctas patet, ut sola 3 sg. f. imperf. a 2 sg. m. (et dualis personae hinc derivatae) sono haud differat; videturque fem. 3 sg., cum primitus una forma يَقْتُلُ in sg. sola adesset, paullo serius ita esse distincta, ut *t* ex *at* ejusdem personae perf. derivatum sibi praeligeret. Agnoscendum hinc, paullatim formam linguae ortam esse; nam primitus personas has duas diversissimas non ejusdem fuisse soni certum esse puto.

Radix cum ex origine radicalem ultimam sine vocali 219 habeat (§. 162), ex suffixis quae vocali ordiuntur sine difficultate annectuntur, ut قَتَلَتْ, يَقْتُلُونَ; quaeque a consonante, ultimam radicalem ex eadem priscâ radicum formâ vocali carentem servarunt (de quâ formae lege cf. §. 162), ut قَتَلْتُ, يَقْتُلْنَ. Praefixa autem tam intime cum stirpibus coaluere, ut radicalis prima, si solitaria est neque cum literâ sequenti in syllabâ compositâ cohaerens, (id quod per se non nisi in st. I. evenit) semper cum praefixi vocali in unam syllabam redacta sit, ut يَقْتُلُ. Ob quem nexum arctissimum si stirps a vocali orditur solâ pronunciationis arabicae causâ adscitâ et brevissimâ (§. 161), semper vocalis haec post prae

fixi vocalem neque locum tenet neque cur compareat causam habet, ut يُقْتَتَلُ ex اِقْتَتَلَ. Vocalis autem *a'* stirpis IV. primitiva et firmior et ipsa post vocalem praefixi intime juncti semper *eliditur*, ut يُقْتِلُ ex يُأَقْتِلُ.

220 Radicalis ultima formam finiens ex lege perpetuâ §. 162 vocalem nacta est brevem, quae in perf. quidem proxima est *a*, ut قَتَلَ, اِقْتَتَلَ, in imperf. autem pro ratione §. 203 sqq. dictâ ita variat, ut modus rectus (s. raf-'atus) sono *ŭ* insignitus sit, velut يَقْتُلُ, نَقْتُلُ.

221 Modus contra obliquus (s. naçbatus) hujus *u* loco semper habet *a*, ut يَقْتُلَ, نَقْتُلَ; cumque personae imperf. et proximae et multae ipsâ radicali ultimâ terminentur, hoc *a* primum et potissimum formae hujus insigne censendum est. Personae autem vocali longâ unà cum sono nasali radici suffixâ terminatae sonum hunc nasalem amittunt, ut vocalis manens longa personas satis tamen distinguat. Qualis forma contractior voci in sermonis nexu semper alii subjunctae et ab aliâ pendenti bene convenit [1]). Personis denique duabus syllabâ *nă* terminatis, quâ se distinguere possint, nulla est ratio.

222 Modus decurtatus s. g'ezmatus pronunciationem quae ipsi peculiaris est rapidiorem duabus notare potest rationibus: 1) personae radicali ultimâ terminatae vocalem, quae ex lege summâ §. 162 ultimam radicalem comitatur, brevem amittunt, ut يَقْتُلْ, e quâ ipsâ formatione modus hic *g'ezmatus* dicitur. 2) personae syllabis ûna, îna, âni terminatae sonum nasalem amittunt ut in modo naçbato §. 221. At personae duae solâ syllabâ *na* terminatae, cum syllaba haec

1) nam forma per se stans plenior est et gravior naturâ suâ, unde in linguâ sanscritâ discrimen inter nominativum *rádschánas* et accusativum *rádschnas* fluit.

sola sit personae pl. nota, neque formae يَقْتُلُونَ finis ullo modo possit brevius pronunciari (§. 39), non habent quo modum distinguant.

223 Ab hujus modi g'ezmati personâ secundâ imperativus sic formatur, ut a vocis initio personae nota *t* cum vocali suâ avellatur. Quae formatio nullâ premitur difficultate si praefixum sine ullo nexu arctiori in syll. simplici est, ut in st. II. III: قَتِّلْ, قَاتِلْ ex تُقَتِّلْ, تُقَاتِلْ pl. قَتِّلُوا ex تُقَتِّلُوا. Vocalis post praefixi vocalem aut non necessaria aut elisa (§. 219) jam redit, ut VII. اِنْقَتِلْ, IV. أَقْتِلْ. In St. autem I. quae ex praefixo omisso difficultas pronunciationis haud levis oritur, ea ex lege §. 161 ita tollitur, ut consonanti a vocis initio vocalis brevissima praemittatur. Quae proxima quidem est *i*, semper manens ubi in secundâ rad. *i* vel *a* est, ut اِضْرِبْ, اِضْرِبْ, اِفْعَلْ; ubi vero *u*, haec est ejus natura (§. 156. 162), ut *u* sibi praemittat, ut اُقْتُلْ. Vocalis potior et quae tono insignita formaeque vi gravior sit, sola vocalis est mediae radicalis, ut ea totam vocem regat: *uktúl*, *idríb*.

224 Modi emphatici terminatio *anna* personis jussivi et imperativi suffigitur. Igitur in personis ultimâ radicali terminatis nulla est difficultas; sed 1) vocali û v. î terminatis suffixa integra manere nequit; vocalium enim concursus hic ita tollitur, ut post û v. î longissimum et necessarium *a* inimicum elidatur [1]), vocalis autem manens tum ob §. 39 necessario corripiatur, ut يَقْتُلُنَّ, تَقْتُلِنَّ. 2) at vocalis *a* cum terminatione du. â lege in unum â diffluit, post quod ex §. 40 geminatio consonantis sequentis audiri potest; sequens tamen א post â ex §. 156 in *i* abiit: يَقْتُلَانِّ. Similiter pror-

1) cf. hebr. קְטָלוּם ex *k'tatû-am*.

sus *anna* cum terminatione *nă* f. pl. coalescit longo â orto: يَقْتُلْنَانِّ.

225 Brevior juxta hanc forma usitata est, quae *an* simplex pro *anna* effert, poetis praecipue ob prosodiam trita et in Korano [1]) frequens; difficilior tamen et poetis tantum usitata ante pronomina suffixa. Ea ex personis ante نّ vocalem brevem habentibus facillime formatur; sed ex ceteris haud derivatur, cum vocalis quae tum ortura esset correptio remotior sit et vel dualem simul cum sg. confunderet.

226 Arabum grammatici formam priorem ثَقِيلَةٌ *gravem*, breviorem خَفِيفَةٌ *levem* nominant; significatione vero utraque forma nihil omnino differt. Singulas utriusque personas v. §. 234.

227 Sed non his tantum personarum notis (quali tert. sg. m. perf. caret) tempora duo invicem distinguuntur; sed pronunciatio etiam intra ipsas stirpes diversa distinctioni subtiliori succurrit. Nam ab eâ, quam stirpibus et activis et passivis et intransitivis supra §. 169 sq. 189 sq. esse diximus, pronunciatione primitivâ imperf. quo se distinguat varie recessit, novam formaeque suae aptam adsciscens pronunciationem.

228 1. In *activis* imperf. post praefixum intime cum stirpe junctum *a* tenet vocalem et proximam et hic passivo *u* in eodem situ (§. 231) oppositam, ut يَقْتُلُ, يَسْتَقْبِلُ. In st. tamen II. III. IV. hoc *a* in *u* (ex §. 72) transiit, id quod in IV. haud dubie ita evenit, ne IV. cum I. confunderetur, أ characterico eliso (§. 219); quae ratio inde maximam

---

1) ubi nonnunquam ـًا scriptum est pro ـَنْ, ex confusione cum terminatione accusativi sg. §. 337, ut لَنَسْفَعًا Sur. 96, 15.

habet veri speciem quod in Imperativo أُكْتُبْ causâ hac cessante illud *u* vocali primitivae non est substitutum. In II. et III. id usu invaluisse videtur, ne formae تُقَتِّلُ, تُقَاسِي cum V. et VI. confunderentur, quibus ab initio sunt simillimae. Harum autem normam sequuntur quadriliterarum stirpes similiter adornatae, ut اصمأل *imperf.* يُصمئلّ Ham. p. 383.

Sed propria et praecipua vocalis variandae, ut semper, 229
sedes et hic post secundam radicalem mediâ in radice est. Ubi vocali *a* substituunt *i* stirpes praeter I. omnes unâ lege, nisi quod IX. XI, utpote rariores et passivi ignarae, et V. VI. ad has proxime accedentes vocalis mutationem ignorant. In st. I. autem ob pronunciationem intransitivam accedentem alia est lex. Nam haec *i* intransitivum in *a* transire jubet, *a* activum in *u*, *u* autem intransitivum manere, ut كَتَبَ - يَكْتُبُ; عَلِمَ - يَعْلَمُ, حَسِبَ - يَحْسِبُ; حَسُنَ - يَحْسُنُ, de quarum vocalium ratione ea monenda redeunt quae supra §. 170 sq. de vocalibus perf. explicuimus. Scilicet quanquam vocalium discrimen universum sibi constat, haud tamen mirandum, quod nonnunquam et *u* et *a* invenitur, aut vocalis intransitiva in alterutrâ tantum formâ usitata facta est, ut قَبِلَ - يَقْبَلُ *prope esse* [1]).

Sed illud in hac imperf. st. I. formatione Arabibus pecu- 230
liare memoratuque est dignissimum, quod has inter vocales etiam *i* locum habet, eâdem scilicet vocali, quae ceteras st. distinguit, in I. st. ingruente. Idque satis frequens nullo activae et intransitivae notionis discrimine, ut يَصْبِرُ *patien-*

---

1) bene hoc ostendit in exemplo رَكَنَ (رَكِنَ) يَرْكَنُ (يَرْكُنُ) *nisi* Tebrizi ad Ham. p. 60.

tem esse, يَحْمِلُ *portare*, يَكْشِفُ *aperire*, يَحْبِسُ *continere*, يَضْرِبُ *ferire*, يَنْزِلُ *descendere* a صَبَرَ, حَمَلَ, كَشَفَ, حَبَسَ, ضَرَبَ, نَزَلَ, ubi plerumque tamen perf. *a* tenere animadvertas; nonnunquam adhuc *u* juxta *i* in usu est, ut يَجْلُبُ *trahere* a جَلَبَ. Praetereaque forma haec vestigia servat vocalis *a* ob gutturalem sive secundam sive tertiam radicalem vocali *u* substitutae §. 47, ut يَسْأَلُ *rogare*, يَقْهَرُ *vincere*, يَعُدّ *numerare*, يَفْعَلُ *facere*, يَرَاي *videre*, يَقْطَعُ *secare* a verbis activae in perf. pronunciationis; ad quae gutturalia nonnunquam et ر accedit. Quanquam plura jam verba vocalem mutari haud sinunt (§. 47), praesertim si quae gutturalis e fortioribus est, ut يَأْخُذُ, يَبْلُغُ, يَرْجِعُ, يَبْرُؤُ; invenias et utrumque simul, ut يَشْعُرُ. Quas varias ob causas temporis hujus formatio admodum est anceps eque singulo usu plerumque discenda; etsi enim et hic leges sint certae, hae tamen varii usus sunt. Suntque in universum sex usus genera: 1) a-u; 2) a-i; 3) a-a; 4) i-a; 5) u-u; 6) i-i raro.

231 2. *Passiva* duarum iterum vocalium mutatione distinguuntur hic constantissimâ. Ab initio enim *u* pronunciatur, quam post vocalem in syllabâ constanti et firmâ [1]) positam syllabae ad mediam radicalem usque sequentes aut una aut duae non *u* habent perfecti, sed *a* proximum ut in perf. activorum. Secunda autem radicalis vocali *i* perfecti substituit *a*. Quâ duplice mutatione omnes omnino syllabae distinctae sunt.

232 Totâque hac vocalium mutatione constanti omnes omnino verbi formae tam diligenter sunt distinctae, ut sola imperf.

---

1) secus atque *u* in primis syllabis اُقْتُتِلَ §. 161.

st. IV. forma pass. يُقْتَلُ cum eadem st. I. ob elisionem §. 219 descriptam confusa sit, eque solo sensu dignoscenda.

Quodsi duplex ت a formae initio concurrit (in personis 233
imperf. st. V. VI. act. a ت incipientibus), alterum ex linguae indole §. 132 omitti potest, ut تَكَتَّبُ, تَكَاتَبُ pro تَتَكَتَّبُ, تَتَكَاتَبُ, ut Sur. 45, 23. 50, 45. Quae formae tamen ob diversam initii vocalem nunquam cum imperf. st. II. III. confundi possunt, nec bene vocalium discrimine perfecto cum perf. st. V. VI, nisi forte aut forma naçbata adsit تَكَتَّبَ, quae tamen e nexu sermonis facile intelligitur (Fr. Ham. p. 71), aut ultima radicalis و v. ي vocalem suam brevem amiserit §. 102.

Jamque perspicuam factam, si a st. IX. XI. ad normam 234
verborum مَدَّ, مَادَّ (v. infra) flectendis recesseris, totam verbi flexionem sanam (regularem) sequens conspectus exhibebit, in quo tamen st. I. tantum personae omnes conspiciuntur, cum in ceteris personarum flexio eadem sit; et ex passivo modus tantum raf-'atus.

St. I. act.

Imperfecti.				Perf.	
f. emphatica.	f. g'ezmata.	f. naçbata.	f. raf-'ata.		
يَكْتُبَنَّ	يَكْتُبْ	يَكْتُبَ	يَكْتُبُ	كَتَبَ	sg. 3 m.
تَكْتُبَنَّ	تَكْتُبْ	تَكْتُبَ	تَكْتُبُ	كَتَبَتْ 1)	— f.
تَكْتُبَنَّ	تَكْتُبْ	تَكْتُبَ	تَكْتُبُ	كَتَبْتَ	2 m.
تَكْتُبِنَّ	تَكْتُبِي	تَكْتُبِي	تَكْتُبِينَ	كَتَبْتِ	— f.
أَكْتُبَنَّ	أَكْتُبْ	أَكْتُبَ	أَكْتُبُ	كَتَبْتُ	1.

1) ex ثَبَتَ : ثَبَتَّ, ثَبَتِّ, ثَبَتُّ etc. per omnem pers. sec. Ex عَبَدَ, رَبَطَ, لَبِثَ : عَبَدتَّ, رَبَطتَّ, لَبِثتَّ etc.

St. I. act.

Imperfecti. f. emphatica.	f. g'ezmata.	f. naçbata.	f. raf-'ata.	Perf.		
يَكْتُبَانِّ	يَكْتُبَا	يَكْتُبَا	يَكْتُبَانِ	كَتَبَا	du.	3 m.
تَكْتُبَانِّ	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبَتَا		— f.
تَكْتُبَانِّ	تَكْتُبَا	تَكْتُبَا	تَكْتُبَانِ	كَتَبْتُمَا		2.
يَكْتُبُنَّ	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُوا	يَكْتُبُونَ	كَتَبُوا	pl.	3 m.
يَكْتُبْنَانِّ	—	—	يَكْتُبْنَ	كَتَبْنَ 1)		— f.
تَكْتُبُنَّ	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُوا	تَكْتُبُونَ	كَتَبْتُمْ		2 m.
تَكْتُبْنَانِّ	—	—	تَكْتُبْنَ	كَتَبْتُنَّ		— f.
نَكْتُبَنَّ	نَكْتُبْ	نَكْتُبَ	نَكْتُبُ	كَتَبْنَا 1)		1.

St. I. pass.

seu	Imperat.					
يَكْتُبَنْ	اُكْتُبْ اُكْتُبَنْ	sg. m.	يُكْتَبُ	كُتِبَ	sg.	3 m.
تَكْتُبَنْ	اُكْتُبِي	— f.	تُكْتَبُ	كُتِبَتْ		— f.
تَكْتُبَنْ	اُكْتُبَا	du.	تُكْتَبُ	كُتِبْتَ		2 m.
تَكْتُبِنْ	اُكْتُبُوا	pl. m.	تُكْتَبِينَ	كُتِبْتِ		— f.
أَكْتُبَنْ	اُكْتُبْنَ	— f.	أُكْتَبُ	كُتِبْتُ		1.
	emphat.		يُكْتَبَانِ	كُتِبَا	du.	3 m.
	اُكْتُبَنَّ	sg. m.	تُكْتَبَانِ	كُتِبَتَا		— f.

1) ex أَمَنَ : أَمِنَّ, أَمِنَّا.

seu	Imperat. seu	St. I. pass.			
تكتبن	اكتبن	تكتبان	كتبتما		2.
	etc. ut in mod. emphat.	يكتبون	كتبوا	pl.	3 m.
تكتبن		يكتبن	كتبن		— f.
		تكتبون	كتبتم		2 m.
		تكتبن	كتبتن		— f.
نكتبن		نكتب	كتبنا		1.

Stirpes reliquae.

pass. imperf.	pass. perf.	act. imper.	act. imperf.	act. perf.	
يقبل	قبل	قبل	يقبل	قبل	2.
يقابل	قوبل	قابل	يقابل	قابل	3.
يقبل	اقبل	اقبل	اقبل	اقبل	4.
يتقبل	تقبل	تقبل	يتقبل	تقبل	5.
يتقابل	تقوبل	تقابل	يتقابل	تقابل	6.
ينقبل	انقبل	انقبل	ينقبل	انقبل	7. [1]
يقتبل	اقتبل	اقتبل	يقتبل	اقتبل	8.
		اقبلل	يقبل	اقبل	9.

1) hanc normam sequuntur st. XII. XIII. et ceterae rariores; nec non quadrilitera III; ut quadr. IV. normam st. IX.

Stirpes reliquae.

pass. imperf.	pass. perf.	act. imper.	act. imperf.	act. perf.	
يُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلَ	اِسْتَقْبِلْ	يَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلَ	10.
		اِقْبَالِلْ	يَقْبَالُّ	اِقْبَالَّ	11.
يُقَمْطَرُ	قُمْطِرَ	قَمْطِرْ	يُقَمْطِرُ	قَمْطَرَ	quadr. 1.
يُتَقَمْطَرُ	تُقُمْطِرَ	تَقَمْطَرْ	يَتَقَمْطَرُ	تَقَمْطَرَ	2.

II. De nominis stirpibus et formis.

235 Nominum stirpes maxime sunt variae et numerosae, quas nulla hucusque grammatica omnes enarraverit, nedum disposuerit bene et explicuerit. Sed possunt tamen maximam partem bene dignosci et ad origines suas notionesque peculiares reduci, imprimis ubi dialectos semiticas omnes prudenter comparaveris.

236 Sunt autem nomina ea etiam quibus augmentum externum nullum accessit, a verbis tum terminatione vocali satis distincta (§. 332 sq.), tum voçalibus intra radicem alternantibus, quae si simplicissima excipias (§. 239 sq.), longiores simul sunt et firmiores; verbum enim in universum transeuntem actionem vel qualitatem, nomen manentem notat; multaeque nominum formae a verbi stirpibus sunt deductae (§. 272 sq.). Formae vis quae sit stirpibus his, optime et certissime ex nominibus perspicitur quorum etyma exstant bene cognoscenda. Quae vero singula et a radicibus suis divulsa sunt nomina, ut animalium, plantarum, membrorum, hominum (nom. prop.), eorum formae etymo obliterato saepius non bene possunt perspici, quanquam haud eas temerarias esse facile patet. — Sunt autem externâ formâ quatuor omnino stirpium genera: 1) in ipsâ radice simplice vocales nomina

signantes maxime possunt esse variae sicut in verbi formis §. 169 sq.; potestque 2) formarum etiam geminatarum hic oriri intra ipsam radicem varietas magna. 3) deinde augmenta radicis et initio et fini accedere possunt externa, unde nomina *derivata* oriuntur varia; quibus derivatis denique 4) accedit *diminutivi* forma quae ex omnibus nasci potest nominibus, vocalium mutationi superstructa. 5) aliae formae nominibus destinantur ad verbi stirpes proxime pertinentibus ex iisque prodeuntibus (*nominibus verbalibus*).

In significatione autem nominum duo tantum sibi oppo- 237
sita: nomen aut rem ipsam, seu visam seu cogitatam, exprimit, aut personam (vel rem) cui illa inhaereat (nomen reale; personale). Nomina propria ex alterutro sunt deducta. Nomen rei (substantivum) simplicissimum primum (§. 239); oriuntur deinceps formae abstracto propriae, aut vocalium pronunciatione ex *passivo* sumtâ (ut *dimissio* ex *dimissus*), aut fem. terminatione (nam foem. abstractorum est §. 296); potest et utrumque conjungi. Personae nomen (adjectivum) primum simplicissimum, dein passivi et activi discriminis; postremo adjectiva comparativa et relativa. Formae quo antiquiores et breviores, eo latioris significationis, quanquam linguae ab initio statim nomen rei a nomine personae distinguere annisa est.

I. *Stirpes simplices*, solâ vocalium intra radicem varie- 238
tate certâ ortae et distinctae, stirpis verborum primae variationibus (§. 169) similibus multo sunt plures et distinctiores. Has inter

1. forma primam radicalem vocali efferens solam (قَتْلٌ, 239
قِتْلٌ, قُتْلٌ) simplicissima est et brevissima, quae radici *nominis* tantum formam et notionem a verbo قَتَلَ diversam indit. Hinc significationis est latissimae; sed ob formas sequentes

adjectivo nomini proprias (§. 244) rarissime adjectivi loco est, ut صَعْبٌ *difficilis*, عَدْلٌ *justus*, بَلْغٌ *scopum tangens* Haret. M. v. 44; plerumque actionem seu qualitatem integram substantivi loco eloquitur, ut قَتْلٌ *caedes*, عِلْمٌ *scientia* (das Wissen), قُدْسٌ *sanctitas*, quibus respondet verbalis pronunciatio قَتَلَ, عَلِمَ (قَدُسَ obliteratum). Vocales *u* et *i* cum notionis sint intransitivae vel passivae, significationem saepe eâdem in radice mutant, ut مَلْكٌ *rex*, مُلْكٌ *regnum*; بَأْسٌ *audacia*, بُؤْسٌ *infortunium* (vis quam quis patitur). Frequentissima autem forma est proxima per *a*.

240 Hae formae substantivorum vi indutae paullo diductius ita pronunciari possunt, ut secundam rad. *a* comitetur: قَتَلٌ, قِتَلٌ, قُتَلٌ. Quas inter قِتَلٌ paullo constantior notioni intransitivi physicae, ut قِصَرٌ *brevitas*, طُولٌ (طِيَلٌ §. 111 Koseg. ch. 140, 12) *longitudo*, صِغَرٌ *parvitas*, غِلَظٌ *crassitudo* a verbis intransitivis; قَتَلٌ notioni ejus generis morali, ut حَزَنٌ *moeror*, فَرَحٌ *gaudium*, عَجَبٌ *res mirabilis*; similiter عَمَلٌ *labor*, verb. حَزِنَ, فَرِحَ, عَمِلَ. Saepius forma et brevior et diductior in usu est sensu aut eodem aut paullo diverso, ut مِثْلٌ et مَثَلٌ *similitudo*, quorum illud magis adverbii loco valet; Ham. p. 85 خُلُقٌ = خُلْقٌ; ضِلْعٌ et ضِلَعٌ *costa*, مُطُرٌ et مُطَرٌ *mos* (Cast.) عُنْقٌ et عُنُقٌ *collum*; قُدْسٌ et قُدُسٌ *sanctitas*; similiter إِبْلٌ et إِبِلٌ *camelus*; إِطْلٌ et إِطِلٌ latus. Poetis praecipue ita vocalem diducere licet. Forma قِتَلٌ rarior est, ut لَعْبٌ et لَعِبٌ *lusus*, مَلْكٌ = مَلِكٌ *rex*;

كَذْبٌ et كَذِبٌ *mendacium;* cf. عَجْز = عَجُز Ham. p. 79. Illudque maxime est notandum, posse vocalem hujusmodi secundae radicali postpositam invitante loco suo produci [1]), ut كَمَال *plenitudo,* pro quo rarius كَمَل; سَلَام *salus;* مَلِيك *rex.*

Potest autem secundae radicali ex origine ipsâ vocalis longa subjici ad id ipsum inserviens ut notionem *nominis abstracti* teneat. Eaque ex origine ultimâ vocalis *ú* est e vocali passivâ deducta, sicut Latinis *divisio* a *divisum esse* derivatur, omninoque abstracti denotatio e notione substratâ passivâ recte oritur. Sed cum hoc û potest etiam î alternare (§. 70); cumque û in ô facile transeat, huic autem Arabum dialectus â substituat (§. 73), saepissime â eodem abstracti sensu insertum est [2]). Quae vocalis longissima quo potentius in totâ vocis formâ praevalet, eo brevior est praecedens ut sonus ejus a soni sequentis vi pendere consueverit. Hinc *ă* quae proxima est vocalis, sonô î tantum semper praecedit, ut رَحِيل *migratio,* نَعِيب *crocitatio,* نَكِير *negatio* Sur. 42, 46. quae rarior est forma; ante û semper fere ŭ sonat (ex lege §. 156), ut نُزُول *descensus,* وُجُود *existentia;* ante â rarius a, e lege ɪ auditur, ut نِفَار *fuga;* nonnunquam ante â etiam ŭ reperitur ob formam potissimum breviorem per u, ut سُعَال = سُعْل *tussis* (et ob و ult. rad. دُعَآء *invocatio*); invenias quoque notionem formae huic auctiori inditam intensivam quandam, ut عُجَاب *res perquam miranda* Kam. 241

Omnes hae formae substantivum vel abstractum notantes (praeter rariores قَتَل, قُتْل) foemini terminationem sibi 242

1) derivandum id ex linguâ vetustâ hebraeae simili, §. 3. gr. hebr. cr. p. 151 sq.

2) cf. gr. hebr. p. 235. min. §. 205.

subjungere possunt, quanquam usus id non promiscue permittit per omnes radices, sed ita ut plerumque significatio peculiaris distinguatur. Possuntque formae hae abstractae et ipsae jam a formis concreti longioribus derivatae esse, ut خلافة *khalifatus* a خليفة §. 284; امرة (Freyt. chr. p. 31, 2) vel امارة (Henz. fr. p. 43) *principatus* a امير *princeps*; عداوة *inimicitia* ex عدو; اصالة, صدارة *proprietas τοῦ esse radicem, principium* Sac. anth. p. 114; 125. ex اصل, صدر; cf. وزارة, كتابة, قيادة, حجابة, Sac. chr. I. p. 121. — Ad fem. pertinent etiam formae قتلى, قتلى et rarior قتلى, ut نجوى *colloquium* Sur. 43, 79. كذبى *mendacium*.

243 Ex hac abstracti per û notatione nova forma longior prodiit sonum ŭ radicali primae simul praemittens, semperque fere cum fem. termin. conjuncta; اكذوبة *mendacium*, اضحوكة *satyra* Vit. Amrui b. Kelt. p. 4, 15 Koseg. احدوثة *fama*, celebritas Ham. p. 93. Koseg. ch. p. 91, 10; اغنية *cantilena*, املية *dictatum*, ادعوة et ادعية *quaestio*, اغلوطة, اعلومة; ارجوزة *poema jambicum* et sine f. term. اسلوب *via*; احبوش *turba mixta*. Quae forma nova rarior est, ut grammatici eam omiserint [1]).

---

1) possit tibi in mentem venire, ا esse e st. IV. derivatam formamque e st. IV. verbali manasse. Cui favere videntur املية, اشلوب (et اعطية Sac. chr. p. 22 (15 ed. 2), ubi sic scribendum videtur). Sed plures formae st. IV. sibi respondentem haud habent; contrariumque probare videtur املوك Gig. i. q. ملوك *reges*. Utut sit, duplex *u* semper ex abstracti notione repetendum. Quanquam Cast.

2. Ad qualitatem rei inhaerentem describendam (adjectivum formandum) vocalis contra potior et dominans radicali secundae ea subjicitur quae notionem activam, passivam, intransitivam teneat. Sic adjectivum ut notione ita formâ verbo est proximum, ut خَرِبَ *desertus fuit*, خَرِبٌ *desertus*. Haec tamen vocalis adjectivum a substantivo distinguens ex lege §. 236 produci amat, quo ipso adjectivum formam sibi magis propriam induit. Ex quâ vocalis vel ob sensum varietate vel productione magna propullulat formarum copia: 1) حَسَنٌ *pulcher* verb. حَسُنَ; frequentior et adjectivis peculiarior forma فَعِلٌ, cui verb. intrans. respondere solent, ut خَشِنٌ *asper*, وَعِرٌ *salebrosus*; غَضِبٌ *irascens*, حَزِنٌ *tristis*, فَرِحٌ *gaudens*, *laetus*, et a subst. مَطَرٌ *pluvia* similiter derivatum مَطِرٌ *pluviosus*. 2) saepius autem i hoc productum est, ut خَرِبٌ et خَرِيبٌ *desertus*, خَضِرٌ *et* خَضِيرٌ *virens*; عَقِيمٌ *sterilis*; عَجِيبٌ *mirus*, رَحِيمٌ *misericors* verb. رَحِمَ, شَهِيدٌ *testis* verb. شَهِدَ. Substantiva abstracta his fere respondent فُعْلٌ, فَعَلٌ, ut عَلِيمٌ *sciens*, *gnarus*, حَكِيمٌ *sapiens* s. حِكْمَةٌ *sapientia*, قَصِيرٌ *brevis*, طَوِيلٌ *longus*, صَغِيرٌ *parvus*, غَلِيظٌ *crassus*; porro سَلِيمٌ *salvus*, كَمِيلٌ *integer* s. سَلَامٌ. Vocalis *u* semper producta est. Quae quanquam ex origine passivam potissimum dat notionem, ab intransitivâ tamen nec 244

lex. ab initio saepe ة habet; quod improbavit jam Hariri in Sacyi anthol. p. 49. 50. et Motarezzi ib. p. 450. افنون لغة في الفنّ *ufnun est dialectus* pro *funn*.

aliena est, ut contra ĭ nonnunquam cum ŭ alternat. Eratque ea ab initio *participio passivo* idonea (קָטוּל); sed cum in Arabum dialecto semper jam participii nota peculiaris accedat (§. 273), simplex forma adjectivis aut participiis substantivi loco usitatis propria mansit, ut قَتِيل *occisus*, *mortuus*; عَبُوس *austerus* بَؤُس et قَنُوط *desperans* Sur. 41, 49; رَؤُوف *misericors*. Imprimis autem forma haec intransitiva animi habitum et inclinationem denotat, quâ quis *laborat* ducique se patitur; (cf. §. 171) unde ea vel a verbis activis derivata *substantiva* formare potest, ut شَكُور *gratiosus* Sur. 42, 32. كَذُوب *mendax*, أَكُول *edax* (Eſſer) غَفُور ad condonandum proclivis, e more et affectu condonans, condonator, كَفُور Sur. 42, 47 *abnegator*, هَمُوس *dilacerator* Kos. chr. 70, 1. عَقُور *vulnerator*, *mordax* (ut canis) Henz. fr. 98 قَؤُول, فَعُول *qui dicit*, *facit* Hamas. p. 53; cf. Zuzeni ad Amrialk. M. v. 14. Sacyi chr. T. 3. p. 185 not., rarius î invenitur, ut شَفِيع *intercessor*; نَذِير *hortator*, نَصِير *opitulator*; سَمِيع *auditor*. Atque ita sane evenire potest, ut eadem forma diversum sensum pro diverso nexu innuat, ut بَدِيع *novus*, *mirabilis*, et *novator*, *conditor mundi*. 3) â post secundam radicalem aut ex *a* productum aut ex ô ortum paullo frequentior est a brevi, ut جَبَان *timidus*, كَهَام *obtusus*; nonnunquam *u* praecedit ex notione stirpis intransitivâ, ut شُجَاع *audax* verb. شَجُعَ; طُوَال = طَوِيل *longus* rarius Ham. p. 92, 2 infr.

245 Notio *agentis* ut forma peculiari exprimatur, â post primam radicalem pronunciatur totam vocem ita continens, ut post id ĭ brevissimum ex §. 73 audiatur, ut كَاتِب *scri-*

bens, et *scriba*; قَائِمٌ *stans*. Sed diversum غَافِرٌ *condonans* nunc, semel, a substantivo غَفُورٌ *condonator*. Quae forma deinde *participii* verbi simplicis vim induit, ut ab omni verbo praeter passivum (§. 273) deduci queat, quanquam rarius forma haec nova nascitur si adjectivum §. 244 e stirpe intransitivâ formatum est, ut كَامِلٌ *integer*, *plenus* juxta كَمِيلٌ. Estque nonnunquam a nominibus derivata vox integrâ sua *agentis* v. habentis notione, ut لَابِنٌ *lac habens*, تَامِرٌ *dactylos habens* a لَبَنٌ, تَمْرٌ.

Quae forma in substantivi vim transiens seu notionem actionis continuae impetratura nonnunquam post secundam radicalem û inserit ex similibus substantivorum formis §. 244 deductum, ut رَاكُوبٌ et رَاكِبٌ *equitans*, نَاطُورٌ *tutor*, *custos* et quod saepius obvium est جَاسُوسٌ et notione paullo diversâ حَاسُوسٌ *explorator*. Rarius *i* hujus formae, si vox substantivi vim tenet, diducitur in a, â, ut طَابِقٌ, طَابَقٌ, طَابَاقٌ *testa*; peregrina vero Arabibus sunt عَالَمٌ ex עוֹלָם rabbinico; يَاسَمٌ *jasminum*. 246

Expositis ita quae in radice simplici variare possunt formis omnibus discrimen inter *nomen rei* et *adjectivum* linguam bene tenuisse patet; et si forte eadem forma diverso e fonte ad nomen et adjectivum pertinere potest, ut قَتْلٌ, قَتَّالٌ, in singulis radicibus adjectivum semper diversam sequitur pronunciationem, ut confusioni haud sit locus. 247

248 II. Mediae radicalis *geminatae* formae vocalem potissimam ante ultimam rad. tenentes *adjectivis* similiter formatis §. 244 proximae intensionem quandam adjectivi notioni suggerunt. Quarum quidem [1]) proxima et frequentissima forma *a* post geminatam habens intensionem satis fortem exprimit [1]), estque omnibus quidem radicibus communis, ut جَبَّانٌ *valde timidus*, جَبَّارٌ *praepotens*, *gigas*, عَلَّامٌ *valde gnarus*, ita ut formae a radicibus intransitivis deductae *u* v. *i* post rad. primam habere et *a* postremum breve sinere possint, ut صُفَّاحٌ *valde latus*, زُمَّالٌ *valde ignavus* (pro quo etiam زُمَّلٌ), حُوَّلٌ Exc. H. p. 388; شَغَّبٌ *invasor, tumultuator*, cf. عِرِّيضٌ qui se opponit Ham. p. 58, 12; sed prae ceteris *activae* est notionis, atque ita semper duplex a, et posterius quidem productum tenet. Notat ita rem continuo ex more agentem operâ intensâ, ut كَذَّابٌ *semper mendax*; تَوَّابٌ *poenitentiae amans*; أَكَّالٌ semper edens, *heluo*, حَمَّالٌ *bajulus*, نَجَّارٌ *faber lignarius* a حَمَلَ *portare*, نَجَرَ *asciare*; vide multa recens formata Sur. 68, 10-12. 50, 24. Sacyi anth. p. ۴۷; unde vitae negotium perpetuum denotans saepe a nomine derivata est forma, ut مَلَّاحٌ *nauta* a مِلْحٌ sal, mare; حَدَّادٌ *faber* a حَدِيدٌ *ferrum*; خَبَّازٌ *pistor* a خُبْزٌ panis. — Raro i productum adest, quo facto vocalem simul

---

1) v. Hariri in Sacyi anth. p. ۴۸. qui hunc ordinem facit: قَاتِلٌ *interficiens semel*, قَتَّالٌ *pluries*, قَتُولٌ *cum vi*, مِقْتَالٌ *ex more*, مِقْتَلٌ qui instrumenti instar est ad interficiendum.

priorem brevem sui soni facit, ut فَخِّيرٌ *gloriabundus*, ut û in paucissimis quae obvia sunt pronunciationis hujus exemplis: قُدُّوسٌ *sanctissimus*, سُبُّوحٌ *laudatissimus*, quanquam hic ante û ꙅ manere potest [1]).

Quae ultimam geminatam habent voces sunt rarae et 249
singulae, quarum radices saepe obliteratae sunt, ut رِفَلٌّ *longo syrmate incedens* Exc. H. p. 426; خِضَمٌّ v. خِضَمٌّ *liberalis*, عُتُلٌّ *ferox* Sur. 68, 13. سِجِلٌّ *syngrapha* (vereor tamen ne exotica sit vox, quanquam in Kor. jam lecta), صِنْدِيدٌ vir *fortis* et grandis Koseg. chr. p. 81. Ubi praeterea notes سُودَدٌ v. سُؤْدُدٌ *principatus* Kos. chr. p. 152 abstractum a سَيِّدٌ formatum [2]).

Quae duas radicales geminant, vel rariores sunt et a 250
tersissimis quibusque scriptoribus ut sermonis puerilis et inexcultae vestigia evitatae. Sic Kam. notat كَذَبْذَبٌ v. كُذُبْذُبٌ *mendacia varia*; Cast. عُلْعُلَّةٌ.

Formae geminatae, imprimis longiores, quo rariores in 251
Arabum linguâ factae sunt, eo frequentior Arabibusque fere tota peculiaris est forma *adjectivi intensiva* externo incremento distincta. Oritur ea ꙅ radici ita praeposito, ut secunda radicalis eodem ꙅ pronuncietur. Usui autem inservit duplici: 1) adjectivis qualitatem corpori inhaerentem et per-

---

1) an unquam superflua sit geminatio dubito; قُدَّامٌ, قُدَّامٌ *anterior* est tamen fortasse huc referendum; cf. gr. hebr. p. 241. Ceterum ex lege §. 157 geminatio ante longam vocalem cessat etiam nonnunquam, ut دُوَّاجٌ et دُوَاجٌ.

2) cf. hebr. גִּבֵּן adj. גִּבְּנֹן subst. כְּאַמְרוּף. Abst. per fem. ut جِبِلَّةٌ creatura Anth. p. 179, 14.

petuam significantibus, ut *colorem*, أَحْمَرُ *ruber*, أَسْوَدُ *niger*, أَبْيَضُ *albus*, أَصْفَرُ *flavus*, vel corporis habitum perpetuum, defectum plerumque, ut أَعْوَجُ *curvus*, أَعْوَرُ *luscus*, أَعْمَى *coecus*, أَقْلَفُ *incircumcisus*. Quibus omnibus fere verba respondent geminata (§. 173) [1]).

252 Sed deinde formae hujus usus latius patuit. Nam omnino ex *adjectivo* simplici (§. 244) quovis hac formâ adjectivum qualitatem cum suetâ comparatam *majorem* denotans deduci potest, ut formam intensivam hac ex vi recte *adj. comparativum* dicas; ut حَسَنٌ *pulcher*, أَحْسَنُ *pulchrior*, شَدِيدٌ *fortis*, أَشَدُّ *fortior*, أَصْغَرُ *minor*, أَكْبَرُ *major*, أَطْوَلُ *longior* etc. potest tamen praeter suetas formas adjectivas §. 244 comparativus ex aliis etiam formari, ut أَبْقَى *perennior* ex بَاقٍ *perennis*; neque vero e nomine. Quae autem formae hujus adjectiva qualitatem inhaerentem denotant (§. 251), comparativi sensum dilucidum ita exprimant oportet ut substantivo qualitatem indicanti comparativus solam intensionem denotans praemittatur, ut أَشَدُّ حُمْرَةً *fortior rubedine*, magis ruber [2]). Ceterum comparativus أَخْيَرُ *melior* et أَشَرُّ *pejor* rarius legitur; sufficere visum est خَيْرٌ *bonum*, *melius*, شَرٌّ *malum*, *pejus*, ut خَيْرٌ وَأَبْقَى *melior et perennior* Sur. 42, 35, id quod ex antiquâ linguae semiticae comparativum ignorantis simplicitate derivandum est [3]). *Superlativus* autem, qui neque Arabibus formam peculiarem induit, compara-

1) atque in ceteris dialectis ipsa adjectiva geminata, v. gr. hebr. p. 239 sq.

2) cf. Hariri in Sacyi anth. p. ٣٤٠.

3) ob frequentem horum usum id factum autumat Hariri in Sacyi anth. p. ٣٩, male, nisi illud accedat.

tivo hoc ita exprimitur, ut ex comparatione cum omnibus rebus similibus institutâ sensus ejus eluceat; de quo cf. synt.

III. Sed praeter hanc formam plures aliae incremento externo radici adjuncto oriuntur: 253

1. مَ praefixum rem quandam ponit, cui quid attribuitur, derivatum scilicet, ut videtur, ex مَا *quid, aliquid.* Nec nisi de *rebus* dicitur; ad *personas* in nominibus tantum verbalibus transfertur §. 274. Res autem cui quid attribuitur maxime potest esse varia; ut *id, in* quo quid esse dicitur (*locus*), vel id, *quo* quid est (*instrumentum*), vel omnino id quod fit et agitur. Quam variam notionem subtilior lingua et vocalium mutationibus certis et aliis modis distinguere studuit. Formantur autem hujus generis nomina ex radice simplice seu verbi seu nominis nec nisi rarius stirpium verbalium augmenta conservantur.

1) Ad spatium, in quo quid sit vel fiat, sive *loci* sive *tem-* 254
poris significandum pronuntiatio manet proxima, quae primam syllabam per *a* effert; secunda eadem *a* habet, nisi quod post syllabam firmam et oppositi causa (§. 255) *i* hic tum in omnibus adest radicibus quarum imperf. st. I. similiter formatum *i* habet (§. 230), tum in aliis ingruit, quarum imperf. st. I. *u* habet [1]). Hinc oriuntur formae مَقْتَلٌ *locus* (tempus) *pugnae*, fem. مَقْتَلَةٌ, مَقْتِلٌ, ut مَقْبَرَةٌ sepeliendi locus, coemeterium, مَسْجِدٌ *adorandi locus*, templum, مَكْتَبٌ *scribendi locus*, schola, ubi scribere discitur; مَحْيَا وَمَمَاتٌ tempus vitae et mortis Sur. 45, 21. Si rem alicubi copiosissimam esse exprimendum est, semper feminini formâ utendum, quippe quae abstracti est

1) enumerant has: مَجْزِرٌ, مَسْقِطٌ, مَنْبِتٌ, مَرْفِقٌ, مَغْرِبٌ, مَشْرِقٌ, مَسْجِدٌ, مَسْكِنٌ, مَفْرِقٌ, مَطْلِعٌ, مَنْسِكٌ et مَنْخِرٌ s. مِنْخِرٌ.

quo e lege perpetuâ collectiva formantur (§. 297), ut مَأْسَدَةٌ *locus leonum frequens*, مَقْثَأَةٌ *cucumerarium* ex أَسَدٌ leo, قِثَّآءٌ cucumis; مَشْيَخَةٌ *senatus* (senum locus). Raro in fem. invenias etiam ـُ syllabae secundae datum, ut مَقْبُرَةٌ, مَقْشُوَةٌ, مَأْدُبَةٌ et مَأْدَبَةٌ Koseg. ch. p. 133 quod *u* similiter ex abstracto fluxit.

255 2) مِ contra *instrumenti* et *vasis* perpetuo *a* in secundâ habet syllabâ, cui ex lege §. 156 ـْ praecedit; adeoque illud *a* in totâ formâ praevalet, ut saepius producatur, nec nisi ante fem. terminationem intra brevem sonum semper coerceatur; ut مَثْقَبٌ *locus qui perforatur*, مِثْقَبٌ *instrumentum quo quid perforatur*; مِحْلَبٌ v. مِحْلَابٌ *mulctrum* a حَلَبٌ *lac*; مِفْتَاحٌ *clavis* a فَتَحَ *aperire*, مِيزَانٌ *lanx* a وَزَنَ *pendere*, مِنْطَقٌ v. مِنْطَقَةٌ *zona* a نِطَاقٌ *pannus*. Sed pro ـَ radicalis secundae invenias etiam ـُ ex vocalium harum transitu §. 72 notato, ut مُحْلُبٌ, quod vocalem priorem simul sibi subjicere annititur ex lege §. 160, ut مِدَقٌّ et مُدُقٌّ *instrumentum fruges contundendi*, مُنْخُلٌ et مُنْخَلٌ *cribrum*, مُدْهُنٌ *vas unguentarium* a دُهْنٌ unguentum; significatione simul differunt مِكْحَلٌ *instrumentum collyrii* (كُحْلٌ) *illinendi* et مُكْحُلَةٌ *vas collyrii*.

256 3) Multo rarius stirps haec de re solâ licitur quae fit vel est, ut مَشُورَةٌ id quod consulitur, *consilium*; مَنْطِقٌ id quod eloquenter effertur, *sermo*; habetque ita pronunciationem proximam: مَقْتَلٌ f. مَقْتَلَةٌ; مَقْتِلٌ f. مَقْتِلَةٌ; cf.

§. 254. Et forma part. pass. nonnunquam ex §. 237 conditionem notat ex actione natam, ut مَعْرُوفٌ *notus, celeber*, tum *celebrem esse*, pec. *liberalitas* quae famam conciliat.

257 † Quodsi rarâ formatione (§. 253) in nomine loci stirps verbalis aucta integra manet, participii passivi forma huc applicatur, ut *loci*, quo res peragatur, notio ex solo nexu appareat; ut مُصَلًّى *ubi oratur, oratorium* Koseg. chr. p. 119. مُتَقَلَّبٌ locus ubi quis versatur, occupatur Sur. 47, 40. مُلْتَقًى *occursus, congregationis locus* Gol.

258 2. Terminatio ـَانٌ (de ـَانٌ v. §. 339) adjectivis quidem designandis inservit, et عُرْيَانٌ *nudus*, غَضْبَانٌ *iracundus*, نَدْمَانٌ *poenitens*, et a nomine per م §. 256 derivatum مَكْذُبَانٌ *mendax* Kam. sed tam paucis ut alia terminatio adjectiva orta sit §. 259. Aliis in radicibus eadem substantiva notat abstracta, ut غُفْرَانٌ *condonatio*, طَوَفَانٌ *conversio*, كِتْمَانٌ *occultatio* Henz. fr. p. 29. sed neque hic usus frequentior est, totaque haec terminatio in ceteris dialectis, aramaeâ potissimum, satis frequens in Arabismo paulo rarior est. Abstracti forma etiam est paulo diductior ـَلَانٌ.

259 3. Terminatio ـِيٌّ [1]) adjectiva facit a nominibus derivata, quae bene *relativa* dixeris. Ultimâ hac formatione

1) hebr. ־ִי; neque geminatio orta nisi ex pronunciationis nisu; nam î-un cum pronunciari nequeat, i in semivocalem simul suam se resolvit; cf. §. 96. Hinc non mirum, quod poetis et î simpliciter dicitur ut يَمَانِي *jemanensis* Amru M. v. 75 (sic enim ibi legendum est) Sacyi anth. p. ٥٩. not. p. 140 المَدَنِي Not. et Extr. T. 8. p. 344 (ubi sic legendum; videtur vel ibi مَدَنِي cum nuna-

ab omnibus omnino nominibus adjectiva ita derivantur, ut forma eorum integra maneat. Hinc ea latissimi est usus, quanquam labente tempore usus multo frequentior fit. Ut مِصْرِيٌّ *Aegyptius* a مِصْرُ Aegyptus, شَمْسِيٌّ *solaris* a شَمْسٌ etc. Potest vel ab adjectivo formari, si hoc substantivi loco fuerit usurpatum, quod saepe fit in nominibus propriis; atque ita serius ingens titulorum principis cujusdam numerus, si e nexu singuli tituli substantivo praemisso sunt subjiciendi, in adjectiva hujusmodi transit [1]). Atque vel forma pluralis vel collectivi, si ea ad sensum necessaria vel sensu certo perpetua est, in his adjectivis derivandis integra manet, ut أَنْصَارِيٌّ *ad Ançar* (prophetae adjutores) *pertinens*, مُلُوكِيٌّ *ad reges* (regionum plurium) *pertinens* Sac. chr. II. p. 126, 11. سَاعَاتِيٌّ *horologus* a سَاعَاتٌ *horae*.

260 Quanquam vero nominum formae in genus integrae manent, mutationes tamen quaedam ex ipsius terminationis naturâ oriuntur. Nam primum terminatio est fortis, sonora, ad quam pronunciationis festinat fluxus. Unde vox syllabam priorem saepe rapidius paulo eloqui nititur. Sed in ipsam hanc syllabam proxime praeviam ita dominari studet sonus î finalis et potissimus, ut sibi ă praemittat pro ĭ et î sono suo oppositum (cf. §. 156), quo vox ante sonum potissimum paulo suspensa teneatur. Unde eadem vocalis mutatio cessat si syllaba composita vel vocalis longa praecedit vocem detinens sequentem syllabam rapide transituram. Hinc mutationes hae: 1) ĭ secundae radicalis, si prima rad. sola est cum vocali brevi, in ă transit, ut مَلَكِيٌّ *regius* ex مَلِكٌ;

---

tione pro مَلَكِيٌّ positum; certe id ex his omnibus haud absonum) p. 353, 6.

1) v. exemplum in Reinaud mon. mus. T. 2. p. 360.

quodsi prima rad. ɤ habet, posterius ɤ utpote ab hoc pendens (§. 240) manere potest, quanquam et mutari, ut اُبُلِّيّ et اِبِلِّيّ; 2) si iisdem conditionibus î praecedit, et ipsum in ă transit, quanquam haud perpetuo; quo tritior et frequentior est forma, eo saepius vocalis fit transitus, ut مَسِيحِيّ et مَسَحِيّ *christianus*; مَدَنِيّ *Medinensis* (cf. §. 261) [1]).

Similiter ex *ai* manet ă, ut قُرَيْشِيّ et قُرَشِيّ *Koraisc̆hensis*. Semper tamen vocalis longa manet, si tertia et secunda rad. eadem est litera, ne literae in unam coeant (§. 132), ut حَدِيدِيّ *ferreus*; et si sec. rad. و est, quod ante longam voc. facilius consonantis vicem tenet (§. 102), ut طَوِيلِيّ. 3) voc. ɤ secundae rad. ي geminatae ob sonos *ai* qui hic omnino facile coeunt vocis acceleratione accedente (§. 268) prorsus evanescit, ut سَيْدِيّ a سَيِّد. De aliis mutationibus cognatis v. gr. hebr. p. 250.

Deinde terminationis hujus vocalis cum vocali vocem 261
claudente concursus tolerari nequit. Unde aut consonans semivocalis interponitur aut terminatio haec gravis vocalem priorem omnino pellit (§. 93). Atque pellitur vocalis praecedens semper 1) si vox ipsô adjectivi sono ـِيّ i. e. î ex origine finitur, unde ex شَافِعِيّ *Schafiaeus* deductum formâ haud mutatâ شَافِعِيّ *Schafiaei assecla*; 2) ـَة fem., quod ex origine *ah* est (§. 285), ut مَكِّيّ *Meccensis* a مَكَّة; اِفْرِيقِيّ *Africanus* a اِفْرِيقِيَّة; مَدَنِيّ *Medinensis* a مَدِينَة.

Voces peregrinae ante terminationem hanc alias quoque 262
patiuntur decurtandi rationes, ut طَبَرِيّ *homo ex Tabarestan*;

---

1) singulare sed ex eadem indole, حَارِيّ *Hirensis* Tebr. Ham. p. 76.

نَصِيبِيٌّ *Nesibensis* a نَصِيبِينَ; quae eo sunt faciliores quod obscuritati haud nocent [1]).

263 Nomen proprium si duabus vocibus constat per stat. constr. (§. 330 sqq.) annexis, adjectivum cum ex duabus formari haud sit idoneum, 1) ex alterutro, priori potissimum [2]) formatur, omisso scilicet nomine minus gravi, ut semper أَبُو *pater* et اِبْن *filius* praecedentes omittuntur, ut بَكْرِيٌّ ex أَبُو بَكْرٍ *Abubecr*; et nomen posterius ٱللّٰه vel ٱلدِّين in frequentissimis nominibus, ut سَيْفِيٌّ, فَخْرِيٌّ *ad Seifeddin*, *Fackreddin pertinens*. Est et duplex nonnunquam adjectivum usitatum, ut عَبْدِيٌّ et شَمْسِيٌّ ex عَبْد شَمْس. 2) utraque nomina in unum quadriliterum coalescunt, duabus plerumque literis ex utraque junctis, ut ex eodem nomine عَبْشَمِيٌّ *Abdschemsensis* Sacyi anth. p. ٥٥ (عَبْشَمْسِيٌّ Abulf. Ann. T. 2. p. 16) تَلْحَمِيٌّ *Bethlehemita* Habicht ep. ar. p. 53. Si nomen proprium ex duabus vocibus integram enunciationem verbalem efficientibus constat (ut fit si cognomen casu fortuito oritur), ex alterutro adjectivum descendit, ut ex تَأَبَّطَ شَرًّا fit تَأَبَّطِيٌّ. Denique si nom. pr. ex duabus aut peregrinis aut Arabibus non amplius intellectis constat, adjectivum aut ex utroque in unam vocem contracto et nonnunquam decurtato formatur, aut ex utrisque simul terminatione duplice [3]) aut ex alterutro tantum, ut ex بَعْلَبَكّ *Baalbek* بَعْلَبَكِّيٌّ, بَعْلِيٌّ بَكِّيٌّ, بَعْلِيٌّ, بَكِّيٌّ;

1) رَازِيٌّ ex رَيّ *Ragae* forma est e persicâ derivatione proba.

2) id diserte praecipit Hariri in anth. p. ٥٤. ٥٥.

3) hoc improbat Hariri l. c.

تَالِيّ ex تَالِيقَلَا nom. urbis, Abulf. Mesop. p. XVII. In quibus omnibus ut brevitas perspicuitati juncta sit curatur.

Adjectiva haec sic quoque derivari possunt, ut termina- 264 tioni ـِيّ suffixum derivativum *ân* §. 262 praecedat. Sed haec formatio aramaea magis quam arabica in iis maxime cernitur vocibus quae a Syris ad Arabes perlatae sunt, frequentiusque non nisi in scriptis christianis et philosophicis obvia est; ut عِبْرَانِيّ *hebraeus* Sac. anth. p. 125, 8; رُوحَانِيّ *spiritualis*, نَفْسَانِيّ *animalis* juxta بَدَنِيّ *ad corpus pertinens* p. 12, 8.

Foeminini terminatione accedente *abstracta* (§. 290) 265 formantur. Possuntque ita a quavis voce abstracta derivari, ut كَيْفِيَّةٌ *qualitas* ex كَيْفَ *quomodo*, مَاهِيَّةٌ *substantia* ex مَا *quid*, id quod res est, valet; intercedente *ân* §. 264 تَكَبُّرَانِيَّةٌ *gloriatio*. Cui abstracti formationi ex origine par est terminatio ـِيتٌ, ـُوتٌ, sed aramaea tantum et hebraea [1]) scriptisque fere christianis et theologicis praeter vocabula pauca vulgatiora peculiaris; ut مَلَكُوتٌ *regnum*, نَاسُوتٌ *humanitas*, لَاهُوتٌ *divinitas*; كِبْرِيتٌ *sulphur*, quo eodem pertinet عَرَبِيتٌ *Arabismus* ex diaclecto Himjarensium syriacae propiori pro عَرَبِيَّةٌ Pococke spec. p. 157. Qualia nonnunquam magis apposite ad arabismum in suetam fem. terminationem transeunt, ut مَلَكُوَّةٌ; حَانُوتٌ ex ܚܢܘܬܐ *diversorium* et حَانَاةٌ.

1) v. gr. hebr. cr. p. 349 sqq. min. §. 290.

266 IV. Denique omni ex nomine forma *diminutiva* nova exoriri potest. Estque haec Arabibus non tantum frequentissima et tritissima, sed peculiaris etiam et priva, solâ vocalium intra stirpem mutatione constanti formata, ut Arabismus vocalium ubertate et mutatione facillimâ est omnino insignis. Diminutiva sensum etiam *teneri* exprimunt et blandientis; unde vel ad verba admirationis (v. infra) et pronomina transferuntur. Vocalium autem mutatio in hac formâ novâ est et constantissima et gravissima, per totam se extendens stirpem, ut vocalium brevium stirpi propriarum nulla maneant vestigia. Nam in stirpibus quatuor literarum quae ante ultimam in tres dividi possunt syllabas, triplex est vocalium mutatio insignis; ŭ - ai - ĭ, ut أُزَيْرِقٌ *subcaeruleus* ex أَزْرَقُ; عُقَيْرِبٌ ex عَقْرَبٌ *scorpio;* in stirpibus trium duplex ŭ - ai, ut عُبَيْدٌ *servulus* ex عَبْدٌ, quanquam hae nonnunquam in tres syllabas (sine ultimâ) diducuntur quo insignior sit diminutivi forma [1]). Minori autem literarum spatio diminutivi forma dilucide formari nequit; unde si forte stirps defectum unius radicalis passa est, semper in formatione hac novâ integra restituitur radix. Rursus autem nec major esse potest vox quam trium ante casuum generisve terminationem (cf. et §. 269) syllabarum, in quibus vocales istae ordine succedant.

267 Vocalium mutatio et ordo adeo est necessaria et constantissima, ut vocalis longa â v. û, si in tertiam cadit syl-

---

1) ita رُوَيْجِلٌ ex رَجُلٌ *vir;* أُغَيْلِمَةٌ ex غِلْمَةٌ coll. ex غُلَامٌ *juvenis;* et in fine *i* addito: أُنَيْسِيَانٌ ex إِنْسَانٌ *homo*, لُيَيْلِيَةٌ ex لَيْلَةٌ *nox* (in quâ voce forma haec insuper causam habet remotiorem cf. §. 318). Contra مُغَيْرِبَانٌ non videtur oriri contra analogiam ex مَغْرِبٌ *occidens*, sed ex du. مَغْرِبَانِ cll. مَشْرِقَانِ Sur. 15, 59. Saadi rosar. ed. Gent. p. 144. unde explicandus locus Ps. 65, 9. Etiam in prioribus formas *râg'ulun*, *aglimatum* ut vicinas latere puto, et *i* in *unaisijân* ex vocali *ân* simul ortum esse.

labam, in î transeat, ut مُفَيْتِيح ex مِفْتَاح *clavis;* nonnunquam ea simul corripitur post *ai* vocalem potissimam et constantissimam, ut عُصَيْفِر ex عُصْفُور *passer.*

268 Ex vocali stirpis triliterae incremento nullo auctae longâ in hac formatione novâ et trium insuper syllabarum cupidâ secundum legem §. 159 semper sonus quidam consonans servatur vocali suo loco ponendae aptus. Ita ex فَارِس *eques* fit فُوَيْرِس, ex غُلَام — غُلَيِّم pro غُلَيْيِم, غُلَيِّم, ut ad similem formam diminutivi redeant ظَلِيم — ظُلَيِّم *struthio parvus,* جُلُوس — جُلَيِّس *sessio parva* pro جُلَيْوِس §. 108. Ex أَسْوَد eadem ex lege fit أُسَيِّد *nigellus.* Quodsi post *ai* vocalem secundam concurrant simplices duae ي vocalibus suis pronunciandae, ut يُحَيْيِي ex يَحْيَى *Joannes,* in tantâ sonorum mollium similiumque copiâ *ai-ji* in *aî* (cf. §. 108) ita coalescit, ut denuo contractio oriatur: يُحَيّ ex يُحَيْيِي; similiter أُحَيّ ex أَحْوَى *fuscus.*

269 Terminationes vocis casu accedentes cum extra diminutivi et actionem et ditionem positae sint, e lege integrae post † diminutivi formationem servantur. Ita 1) terminationes nominum ـَان §. 262 et ـِيّ manent, ut زُعَيْفِرَان ex زَعْفَرَان *crocus;* عُبَيْقِرِيّ ex عَبْقَرِيّ *excellens;* quanquam in nominibus formae قَتْلَان nonnullis frequentibus terminatio ad stirpem necessario pertinere visa vocalis mutationem pronam subiit, ut شُيَيْطِين ex شَيْطَان *Satanas,* سُلَيْطِين ex سُلْطَان *Sulthanus.*

2) Terminatio f. sg. quaevis (§. 285) semper manet, simulque cum ة vocalis *a* praevia ad solam f. terminationem pertinens; ut قُلَيْعَةٌ ex قَلْعَةٌ *arx;* حُبَيْلَي ex حُبْلَي *gravida;* imo in novâ hac formatione nomina quae sine foem. term. foem. sunt sensus et constructionis (§. 292 sqq.), semper foem. term. adsciscunt, ut شُمَيْسَةٌ ex شَمْسٌ *sol;* quae et alia quaedam *res* notantia et feminino proxima sequuntur, ut شُوَيَّةٌ ex شَيْءٌ *res*, رُحَيَّةٌ ex رَحًى *mola* [1]). 3) term. plur. integra manet, ut نُوَيْصِرُونَ ex نَاصِرُونَ *adjuvantes;* e formis tamen collectivi (§. 303 sqq.) raro dimin. prodit [2]) ex sg. potius formandum, ut مُسَيْجِدَاتٌ ex مَسْجِدٌ *templum* coll. i. e. pl. مَسَاجِدُ §. 316. Nempe collectivi et diminutivi notiones quodammodo sibi oppositae sunt. E formis tamen coll. minoris (§. 325) nonnunquam dim. prodit, ut غُلَيْمَةٌ ex غِلْمَةٌ a غُلَامٌ, cujus suetum coll. est غِلْمَانٌ.

270 Sed ultra tres syllabas ante terminationem cum diminutivi formatio vocalis assurgere nequeat (§. 266), stirps quae ultra quatuor habet literas, in formâ dim. ad quatuor solas reducatur necesse est. Igitur excidunt ab initio literae quae radici extrinsecus accesserunt, ut in مُنَيْصِرٌ mansit مُنْصِرٌ ex مُسْتَنْصِرٌ, in دُحَيْرِجٌ دَحْرَجٌ ex مُتَدَحْرِجٌ; مُخَيْرٌ ex مُخْتَارٌ *electus* [3]); si vero stirps plurilitera literas formales praefixas non habet, a fine decurtatur, ut عُنَيْدِلٌ ex عَنْدَلِيبٌ *philo-*

1) an hoc non fit nisi in nominibus tert. rad. ي ?

2) tradunt ex coll. أَفْعَالٌ, أَفْعُلٌ, أَفْعِلَةٌ, فِعْلَةٌ.

3) cf. Hariri in Sac. anth. p. ٩٤٩.

mela. In quibus omnibus ut potiores maneant literae perspicuitas postulat. Cf. §. 320.

Nominis proprii ex vocibus duabus compositi diminuti- 271
vum satis notatur prioris formatione diminutivâ, ut بعيل بك ex بعل بك *Baalbec.* — Nonnunquam ex stirpibus radicis triliterae longioribus omnia excidunt augmenta, ut diminutiva ex solâ radice formentur, ut حميد ex nom. propriis حامد, احمد, حماد, محمود; quales formas dim. grammatici apocopatas vocant, علي الترخيم *aphaeresi* (leniore pronunciatione) formatas, ut Tebrizi ad Ham. p. 54. 56. 76.

V. *Nomina verbalia,* quae arctius cum verbo cohae- 272
rent ex iisque formantur, *participia* potissimum sunt et *infinitivi.* Quae formae quanquam temporis non habent discrimina omnino in semiticâ linguâ minus distincta (§. 194), arctissime tamen et notione et formâ cum verbi stirpibus cohaerent. Nam iis utendum est si verbi notio ex orationis nexu nominis formam induere debet, aut personam denotantis cui actio attribuitur seu *participii,* aut simplicem actionem eloquentis seu *infinitivi.* Hinc verbi et significationem et stirpem totamque formationem presse sequuntur, vere verbalia nomina dicenda [1]).

---

1) ut Erpenium ejusque asseclas improbo qui part. et inf. a nomine avulsa ad verbum retulerunt, ita nec possum facere cum ill. de Sacy qui omnem cum verbo nexum negavit, participia prorsus cum adjectivis, infinitivos cum reliquis substantivis confundens. Sed ipsi scriptores distinguunt inter alia مقتول ut part. a قتول; cf. et §. 278. Quanquam Latinorum sane part. et inf. non ejusdem plane est ditionis et usus. Arabes part. bene vocant *nomen agentis,* inf. *nomen actionis.*

273 1. *Participii* formatio duplicis est generis:

1) in st. I. participio activo exprimendo inservit forma قَاتِلٌ §. 245, in intransitivâ etiam notione usitata, ut قَائِمٌ *stans*, نَائِمٌ *dormiens*, nisi forte adjectivi intransitivi forma quaedam §. 244 manserit, ut حَزِنٌ *tristis*, *tristitiâ laborans*. Part. passivum autem formam قَتُولٌ, quae adjectivi tantum vi permansit §. 244, semper مَ praeponit e ceterarum omnium stirpium similitudine §. 274, quo ipso part. denotatio est distinctior, ut مَقْتُولٌ. Vocalem id praefixam tenet proximam *a*.

274 2) Ceterarum autem stirpium omnium participia unâ ex lege formantur. Omnibus مُ praeponitur externum quid (§. 253) et hic quidem *personam* designans cui quid attribuitur, idque a ceteris multis quibus مَ praefixum inservit usibus ita diversum ut vocali ŭ pronuncietur. Activi igitur et passivi discrimen solâ secundae radicalis vocali diversâ insigniri potest. Nempe ut imperf. post sec. rad. *i* habet in activis, *a* in passivis, eodem modo part., externâ vocis initii formatione imperfecto par; nisi quod part. cum prima syllaba vocali non differat, in V etiam et VI. st. activum vocali *i* distinguere cogitur. Sed in IX. XI, quia omnino activi et passivi discriminis ignarae sunt §. 229, manet *a* ut مُسْوَدٌّ *nigricans* Sur. 43, 17. Cetera formationi singularia ex imperf. formatione supra descriptâ repetenda sunt. Unde participiorum omnium conspectus prodit hic:

st.	act.	pass.
1 st.	كاتب	مكتوب
2	مكتب	مكتب
3	مكاتب	مكاتب
4	مكتب	مكتب
5	متكتب	متكتب
6	متكاتب	متكاتب
7	منكتب	منكتب
8	مكتتب	مكتتب
9 st.	مكتب	
10	مستكتب	مستكتب
11	مكتاب	
12	مكتوتب	مكتوتب

Quadril.

	act.	pass.
1	مكتبب	مكتبب
2	متكتبب	متكتبب

etc.

2. *Infinitivi* solam actionem eloquuntur. Neque tamen 275
Arabibus is est infinitivus, qualis linguae sanscritae et latinae [1]), nempe actionem notans ab orationis membro quodam dependentem; sed *nominis abstracti* vim et notionem integram ubique potest obtinere. Estque ejus usus in universum duplex: 1) actio sisti potest per se, aut quia subjectum fit enunciationis, aut quia a nomine pendet nomen pro verbo sibi annecti postulante, aut quia enunciationis est objectum. Semper ita infinitivum *articulus* potest comitari. — 2) actio sola adjungitur ad aliam uberius describendam; ubi casum actionis ipsius *obliquum* semper habes, articulo absente, ut قاتل قتالا شديدا, *pugnavit pugnam* (pugnare, oppugnationem) *vehementem*. Utroque modo nomini est proximus. Adeoque infinitivus Arabum nominis sequitur et formam et notio-

1) infin. hebraeus his propius accedit. Hinc inf. hebr. certiorem sequitur formam.

nem, ut infinitivus *passivus* nunquam sit formatus. Ut in nomine abstracto quovis nullum est sive agentis sive patientis discrimen, sic neque in infinitivo Arabum; id ex e solo nexu patet orationis [1]). Hinc neque forma infinitivo est nova prorsus et peculiaris; sed inter multas abstracti formandi rationes omnès fere infinitivi notioni inserviunt. Sed in singulis tamen radicibus lingua formam peculiarem infinitivo destinare studuit a reliquis nominibus res significantibus diversam.

276 1. In stirpe simplice, quae ubique latissimi est usus, hic quoque magna est formarum infinitivo inservientium copia et varietas. Nam possunt huc omnes pertinere quas supra ex origine et ordine explicuimus abstractorum formae; ordo tamen et numerus a grammaticis Arabum constitutus et apud nos nunc vulgatus hic est formarum triginta triumi:

فُعُول 28.	فِعْلَي 19.	فَعْلَة 10.	فَعْل 1.
فُعُولَة 29.	فَعْلَان 20.	فُعْلَة 11.	فُعْل 2.
مَفْعَل 30.	فُعْلَان 21.	فِعْلَة 12.	فِعْل 3.
مَفْعَلَة 31.	فِعْلَان 22.	فَعَلَة 13.	فَعَل 4.
مَفْعِل 32.	فَعَلَان 23.	فَعَالَة 14.	فُعَل 5.
مَفْعِلَة 33.	فَعُول 24.	فُعَالَة 15.	فِعَل 6.
	فَعِيل 25.	فِعَالَة 16.	فَعَال 7.
	فَعِل 26.	فَعْلَي 17.	فُعَال 8.
	فَعِلَة 27.	فُعْلَي 18.	فِعَال 9.

1) ita et in sanscritâ linguâ inf. passivus non formatus est.

Has inter plures saepe in eâdem radice infinitivi loco 277
funguntur; saepe significationis etiam discrimini tenendo diversae inserviunt, ut رَفْع ex رَفَعَ *elevare*, رِفْعَة ex رَفُعَ *sublimi esse loco* (conditione, honore), رَفَاعَة ex رَفُعَ *altâ esse voce*, *modulatione*. Neque potest in universum discrimen poni inter formas nisi hoc: 1) forma omnium proxima قَتْل actionibus potissimum transitivis mansit; 2) قَتَل praesertim ex intrans. قَتِلَ [1]; قُتُول ex intrans. قَتَلَ; ut جُلُوس *sessio*, *sedere*; نُزُول *descensus*, *descendere* ex جَلَسَ, نَزَلَ. 3) fem. قُتُولَة et قَتَالَة ex intrans. قَتُلَ, ut سُهُولَة et سَهَالَة ex سَهُلَ *facilem esse*. Solentque lexica actionis nomina statim post radicem laudare.

2. Sed in stirpibus derivatis omnibus ut prorsus similis 278
ita una tantum ex origine et simplex est abstracti formandi ratio, neque in iis infinitivus a ceteris abstractis adeo potest esse distinctus. Formatio in omnibus ex origine constans sueta illa est abstractorum §. 241 descripta. Vocalis igitur post secundam radicalem comparet 1) omnium frequentissime â, quod ǐ sibi praemittere adamat. Estque formatio haec constans et sola usitata in st. VII. et sequentibus omnibus; frequentissima quoque [2]) in IV; ubi semper vocalem â praecedit ĭ. Eaque est formae vis vocalium mutationi certae superstructa, ut in st. III, si hanc formam sequitur, â in î transeat: قِيتَال ex قَاتَل. Sed facit hic ipsa pronunciatio difficultatem. Nam ante â aegre vocalis longa manet; aegre etiam consonans geminata praecedit; derivationis vi paullatim

1) cf. hebr. שְׁכַב, נְפֹל et supra §. 229.

2) rariores formas قَتَال, قَتَالَة nunquam legi et suspicor ex II. esse huc traductas.

decrescente illam vocalis longissima et in formâ dominans corripere, hanc simplicem reddere nititur. Hinc 2) in III. قِيتَال semper fere transiit in قِتَال. Quae tamen forma cum ipsum stirpis characterem perdiderit cum simplici forma §. 241 facile confundenda, lingua ad formationem *externam* confugiens abstracti seu infinitivi st. III. notionem formâ part. passivi cum terminatione femininâ (cf. §. 256 sq.) مُقَاتَلَة repraesentavit. Quae forma adeo jam ingruit, ut altera illa parcius obvia sit, imprimis ubi in substantivi usum abiit atque ita derivatio verbalis minus fideliter servatur (§. 272), ut قِتَال *pugna*, خِلَاف *dissensus*, عِنَاق *amplexus* Kos. chr. p. 65. جِوَار *vicinia* Henz. fr. p. 99. إِخَآء *fraternitas;* sed poet. totâ infinitivi vi: طِعَانًا خِيَالًا Ham. p. 76. 3) similiter stirpis II. forma propria erat قَتَّال, قِتَّال, et geminatione sublatâ قَتَال et قِتَال, cujus pauca exstant vestigia, ut عَلَّام, عَلَام et عِلَام *docere* Kam. أَدَآء *persolvere* ex أَدَّى, أَذَّان et أَذَان *indictio precum* Taalibi n. 46. p. 44; sed cum ad formam distinctiorem externam lingua transiret, rarius (ut in III.) poetis formatum reperitur مُقَتَّل (v. Exc. H. p. 408)[1]), sueta potius forma facta est تَقْتِيل, ex IV. ob sensus similitudinem huc traducta [2]); rarior f. تَقْتِلَة, ut terminatio longior vocalem sec. rad. coerceat (cf. §. 162), ut تَبْصِرَة *doctrina*

---

1) similiter ex IV: مُصَابَكُمْ رَجُلًا *quod affligitis virum* poet. Sac. chr. I. p. 406.

2) cf. gr. hebr. p. 560 min. §. 227.

Sur. 50, 7; et substantivi magis notione induta forma تِذْكَارٌ *memoria*, تِكْرَارٌ *iteratio*. Nonnunquam t hoc omnino abstractum notat e stirpe simplice, ut تَطْوَافٌ *circuitus* Sac. chr. I. p. 132. 4) simplicius in formis longioribus V. VI. vocali â, quae tantas turbas movit, *ă*, *ŏ* substitutum est e transitu ex *ă* haud insolito §. 72. 255. — De *nominibus unitatis* ex inf. formatis v. §. 295.

Ex his omnibus hic nascitur nominum actionis stirpium derivatarum conspectus: 279

11. اِقْتِيلَالٌ	6. تَقَاتُلٌ	2. تَقْتِيلٌ
12. اِقْتِيلَالٌ	7. اِنْقِتَالٌ	3. مُقَاتَلَةٌ
13. اِقْتِوَالٌ	8. اِقْتِتَالٌ	قِتَالٌ
	9. اِقْتِلَالٌ	4. إِقْتَالٌ
	10. اِسْتِقْتَالٌ	5. تَقَتُّلٌ

Quadriliterarum autem stirpium:

4. اِدْحِرَّاجٌ	3. اِدْحِنْرَاجٌ	2. تَدَحْرُجٌ	1. دِحْرَاجٌ
			دَحْرَجَةٌ

Quae praeterea ex stirpibus derivatis oriuntur nomina sunt perpauca: 1) quaedam abstracta ex VIII. oriuntur, litera ت ex hac servatâ ab initio positâ, ut تِلْقَاءٌ *occursus* ex الْتَقَى; imprimis haec formatio facilis si prima rad. absorpta est (v. infra), ut تُقًى v. تُقَاةٌ v. تَقْوَى [1]) *timor* ex اِتَّقَى *timere*, 280

1) cum terminatione fem. §. 285 et ultimâ rad. ي in و mutatâ.

تُهَمَةٌ *suspicio* Sac. anth. p. 140 ex اِتَّهَمَ. تُجَاهٌ praep. *e regione* ex اَتَّجَهَ. 2) تِكِذَّابٌ *mendax* ex st. V. Kam. Sed hae tam rarae sunt formationes, ut in censum vix veniant. Ubi potius e stirpe derivatâ substantivum oritur, e lege simplicem sequitur radicem obliteratâ derivationis vi; ut صَلَاةٌ *preces* ex صَلَّى; طَاعَةٌ *obedientia* ex أَطَاعَ; quorum nomina tamen actionis verbi stirpem presse sequuntur.

281 Pauca substantiva ex imperf. oriuntur, ut يَنْبُوعٌ *fons* ex يَنْبُعُ quod *promanat, scaturit.*

282 Pauca originis prorsus incertae et obliteratae e pronunciatione faciliori vocalem praepositam habent, ubi de formâ non est sedulo anquirendum, ut اِبْهَامٌ *pollex* בֹּהֶן; أُصْبُعٌ *digitus.*

283 VI. *Plurilitera nomina* (cf. §. 169) satis multa sunt, nomina praecipue animalium maximam partem aut ex aetate linguae priori servata aut ex peregrinis desumta. Oriuntur ea praesertim 1) ex diphthongo vel longâ vocali paullatim se ingerente in nominibus ab etymo sese avellentibus, ut غَيْلَمٌ *puella libidinosa* a غَلِمَ; ذَوْلَقٌ *mucro linguae* juxta ذَلْقٌ, ذُلُقٌ; بَيْذَارِيٌّ *dissipator opum* Taalibi c. 34 a بَذَّرَ *dissipare*; 2) ex radice novâ consonâ simul auctâ, ut جَلَنْدِيٌّ *iners* Taalibi c. 55; حَيْزَبُونٌ *vetula* Sac. chr. 3. p. 64, 1; صُعْلُوكٌ *pauper*; صَمَيْدَعٌ *fortis, dux*; غَضَنْفَرٌ *robustus, leo*; عَنْدَلِيبٌ *luscinia*; طِرْمَاحٌ *illustris*, نَهْشَلِيٌّ *senex* Taalibi c. 59. 61. 3) radice brevi repetitâ, ut غَوْغَاءُ *turba* hominum, insectorum Henz.

fr. p. 47; 4) ex pluribus vocibus contracta vel peregrina, ut ضِفْدَعٌ *rana* cf. צְפַרְדֵּעַ ex צפר רדע clamosa paludis; أُسْقُفٌ *episcopus*. Quae stirpes aliaeque a stirpibus pluriliteris derivatae (ut جُمْهُورٌ *turba collecta*) ubi *û* in fine habent abstractum notans, ex §. 156 in priori syllabâ compositâ et ipsum *u* habent; ubi î, ipsum ا praeludens huic praemittere annituntur [1]).

Formae abstractis propriae haud raro quidem ratione Arabibus privâ ad personas designandas transferuntur, sed ita ut vim et notionem formae haud violari videas: 1) forma instrumenti §. 255 saepe de personis dicitur actionem semper et e more facientibus, ut actionis velut instrumenta dici queant, ut مِحْرَبٌ et مِحْرَابٌ [2]) *bellicosus vir*, quasi per quem semper bella geruntur, مِطْلَاقٌ *dimissor* uxorum, qui frequentis est divortii Abulf. Ann. I. p. 350; مِقْدَامٌ = كَثِيرُ الْإِقْدَامِ Tebr. ad Ham. p. 56. مِسْكَمْلٌ, مِغْلَاطٌ. Est hic etiam forma per î in fine, ut مِنْطِيقٌ *eloquentissimus* quasi eloquentiae instrumentum. 2) ipsa adjectiva nonnunquam fem. terminationem assumunt, ut abstracto is innuatur in quo tota haec virtus vel alia proprietas consummatissima sit, ut ejus exemplum haberi queat, ut دَاهِيَةُ الْعَرَبِ *astutissimus Arabum* Henz. fr. p. 66. رَاوِيَةٌ *narrator* Kos. ch. p. 124. imprimis ex adjectivis per se actionem intentam vel auctam notantibus, 284

1) sic praecipit Hariri in Sac. anth. p. 50.

2) ponunt tamen Arabum grammatici ut Tebrizi Exc. H. p. 379. et Hariri in Sacyi anth. p. ٢٤٨. inter *ă* et *â* discrimen hoc, ut â intensius etiam *morem* perpetuum notet (v. supra p. 146 not.); id quod haud omnino verum esse videtur.

ut شَكُورَةٌ *valde gratus*, كَذُوبَةٌ *mendax*, بُولَةٌ i. q. كَثِيرُ البَوْلِ Tebr. ad Ham. p. 77. عَلَّامَةٌ *doctissimus omnium*. 3) etiam huc pertinent formae quales تِعْلَمَةٌ v. تِعْلَامَةٌ *valde doctus* Kam. تِعْجَابَةٌ *permirus vir*, quasi eum prodigium dicas Kam. 4) ex aliis metaphoris, ut خَلِيفَةٌ *successio, dignitas successoris, successor*; et سُلْطَانٌ potestas, imperator.

II. De genere et numero nominum.

285 1. Masculino sg., quia forma est omnium proxima (ut in verbo §. 215), terminatio nulla est. Foeminini autem sg. terminatio triplex est, ex eàdem tamen prognata origine ultimâ. 1) ـَةٌ, in quâ ة praevium ad ipsam terminationem pertinet. Fuitque antiqua haud dubie pronunciatio *ah* cll. ָה; nec poetae tantum ita in rythmo fin. pronunciare possunt, sed sonus similis *ah*, *éh* etiamnunc servatus est in linguâ vulgari, ut مَكَّةُ *Mekkah*, مَدِينَةُ *Medinéh*. Sed in sermone cultiori ob vocalium finalium sonum accedentem *h* inter vocales duas in fortius *t* transiit, ut ante pron. suff. usu constanti receptum est §. 368. Mansit tamen antiqua scriptura integra, quanquam in Korano nonnunquam vere ت scriptum est, ut Sur. 35, 3. 43, 31. edit. Petropol. (Marr. male); imprimis postquam ة tale punctis literae ت distinguere coeptum est §. 62. Si tamen forte eveniat, ut vocalis ab *a* diversa vel consonans praecedat, semper est ت scribendum [1]) (neque pro eo in sermone vulgari *ah*, *eh* dictum est), ut بِنْتٌ *filia*, أُخْتٌ *soror* (contra ٱبْنَةٌ) et in peregrinis مَلَكُوتٌ §. 255, etsi

1) v. litem de eo agitatam, Notices et Extr. T. 8. p. 305.

inviolata est scriptura â praecedente tam in peregrinis quam domesticis, ut تَوْرَاةٌ ex תּוֹרָה *lex mosaica;* قَنَاةٌ *juvenca.* Neque posse nisi in vocis fine ة scribi, ut si litera una pluresve in fine accedant, ت scribendum sit, ex §. 62. 368 intelligitur. Rariores sunt terminationes duae sequentes: 2) ـَى â e lege scribendi §. 102, ut نَجْوَى *colloquium;* كُبْرَى *minor* f. 3) ـَاءُ, حَمْرَاءُ *rubra.* Videtur igitur omnium harum terminationum origo in *ah, â* f. latere, quod in parum diversas paullatim se exseruit pronunciationes, prout aut antiquus sonus fidelius mansit et ob casuum distinctionem adamatam in *atun* transiit, aut sonus rudior et obtusior *â* (*ae*, cf. §. 102) obtinuit, mutationis ideoque casuum expers; aut huic vocali productae nova vocalis ob casuum flexionem (§. 330 sqq.) subjuncta est. Usu tamen nunc discrimen inter tres terminationes invaluit, quo forma simul et genera nominum exactius distinguuntur. Estque id in universum hoc:

Frequentissima term. est ـَةٌ tum in adjectivis foem. 286
derivandis, ut كَبِيرٌ *magnus,* كَبِيرَةٌ *magna,* tum alias. ـَى in abstractis haud ita rara est; ut nonnunquam et ة et ـَى in eâdem voce esse possit, vel discrimine paulo diverso, ut رُؤْيَةٌ *visio,* رُؤْيَا *visio* i. e. somnus, حُمَّةٌ et حُمَّى *aestus* Tebr. Ham. p. 92.; rarior ـَاءُ, ut كِبْرِيَاءُ (ubi notes *i* praemissum) *magnitudo* Sur. 45, 37. formisque nonnullis مَفْعُولٌ suffixa est ad plurium congregationem abstracto significandam (cf. §. 254 nomina loci), ut مَشْيُوخَاءُ v. مَشْوَخَاءُ *turba senum plena,* مَكْبُورَاءُ *turba frequens, frequentes.* Sed ambae terminationes foeminino ex adjectivis formando parcius nec nisi in certis adjectivorum generibus inserviunt. Sunt haec pauca ea, in quibus msc. (quae

est stirps ipsa §. 285), non nunationem habet ut cetera adjectiva omnia, sed solâ brevi vocali terminatur (cf. §. 338 sq.). Hinc foem. quoque non suetam habet terminationem cui nunatio perpetua est, sed terminationem vocalem. Simulque in foemininis his novâ ratione formandis ad simplicem radicem formatio ita redit, ut pro diversis adjectivornm classibus pronunciatio variet, quae est formandi ratio Arabibus prorsus peculiaris (§. 303 sqq.). Sic

287 1) ex adjectivis formae قتلان prodit fem. قتلى, ut سكرى *ebria* ex سكران, غضبى *iracunda* ex غضبان; quanquam cum nunatio nondum perpetuo excidat, fem. suetà etiam terminatione formari potest, ut سكرانة.

288 2) ex adjectivis intensivis formae اقتل, si comparationem denotant qui est usus eorum frequentissimus (§. 252), prodit f. قتلى, ut كبرى *major* ex اكبر; صغرى *minor* ex اصغر. Suntque eodem referenda اول *primus* (pro اأول §. 359) f. اولى, et اخر, اخر *posterior, alter* f. اخرى, quae e notione comparationis formata esse monstrant praeter rei naturam *primus*, πρῶτος, *prior*; et *alter*, andere, sansc. *anjatara*, omnia comparationis gradibus formata. Sequitur haec احد *unus* f. احدى, quanquam paulo diversae et notionis et formae.

289 3) Ex eâdem tamen formâ, ubi qualitatem inhaerentem denotat, nascitur f. قتلاء, ut حمراء *rubra* ex احمر, عشواء *lusciosa* ex اعشى. Atque ita, ut fit in formationibus serioribus, diversa primitivi notio in derivatione diversâ simul formâ facta est dilucida et distincta. — Ceterum pares his adjectivi foem. formae abstractum notantes haud facile eâdem in radice usitatae sunt.

Ad neutrum formâ distinguendum neque antiqua lingua 290
semitica neque arabica surrexit. Igitur cum masc. tantum et fem. sibi sint opposita, msc. autem proximum semper genus sit nec terminatione distinctum, videndum est quousque foeminini vel sensus et constructio vel forma quoque extendantur. Est autem foeminini sensus et usus in universum duplex. Alter naturâ ipsâ datus in rebus vivis; alter ex foeminini conspicui ideâ derivatus, ut si rebus haud viventibus aut cogitatis tantum ex ideâ hac foem. tribuitur genus. Metaphoricus usus latissime patens antiquissimo linguae tempore ortus est ex sensus quem res externae et cogitatae omnes in animis excitabant, vividissimo. Et quanquam serius usu tantum et more metaphoricum genus conservatur, primitus tamen non casu, sed necessitate quadam et sensu verissimo discrimen foem. factum esse consensus jam gentium universe conspicuus probat. Varius autem et multiplex est sensus qui ad foem. ex ideâ ponendum duxit: 1) res haud vivens cum matre aut foeminâ confertur. Ita *terra* mater visa est hominum filiorum, ut urbs incolarum; atque hinc Arabibus non *terrae* tantum et *urbis* cujusque nomina foem. sunt, sed ex cognatâ notione *populorum* etiam et *tribuum*, utpote quae terram simul seu regionem denotare possunt. 2) dein foemininum debilius denotans ad vim haud visam et occulto agentem translata est; similiter porro ad res dominio hominis subjectas, ut corporis membra, instrumenta varia, domicilia, utensilia; denique ad rem ex copiâ quâdam singulam ut particulam debiliorem designandam. Quaedam et ob metaphoricum usum in diversum fem. genus transeunt. 3) sed imprimis foem. terminatio inservit *neutro* nostro notando, et dehinc *abstracto*, rebus singulis vivis opposito [1]).

1. Res singula si e sensu ad foem. genus refertur, haud 291
necesse est ut terminatio etia foem. accedat. Imo voces

1) fusius haec exposita v. in gr. hebr.

ejusmodi constantissime sine terminatione servari possunt, cum foem. genus ex ipsa significatione pateat linguâ veterem formam retinente. In novâ tamen diminutivi formatione foem. terminatio accedit §. 269. Ita

292 1) Substantiva ipsâ notione suâ foem. indicantia sine terminatione sunt, ut أُمّ *mater*, عَجُوز *anus*. Quodsi ab eâdem radice et msc. et foem. ad vivum quid describendum formatur, foem. terminatione distinguitur, ut فَتًى *juvenis*, فَتَاةٌ *juvenca*. Sed sunt nomina quaedam praesertim animalium, in quibus generis discrimen non formâ, sed solâ constructione tenetur, ut زَوْج *conjux*, فَرَس *equus* et *equa*, لَيْث *leo* et *leaena* (nom. communia); alia animalium, quorum genus minus etiam distinguere suetum est, nec in constructione genus distinguunt, ut أَرْنَب *lepus*, بَطّ *anser*, أَفْعًى *vipera*, ثَعْلَب *vulpes*, ضَبُع *hyaena*, عَقْرَب *scorpio*, عَنْكَبُوت *aranea*, quae semper cum foem. construi grammatici jubent, quanquam quaedam et cum msc. obvia sint in Lokmann fab. cf. praec. 10. 11. (nom. epicoena). In his genus, si quando est definiendum, additis adjectivis ذَكَر *masculus* et أُنْثَى *femininus* distinguendum est. In aliis sing. cum fem. terminatione ita invaluit, ut generis discrimen haud sit observatum, unde dicendum est حَمَامَةٌ ذَكَر v. شَاةٌ *columba* v. *ovis mascula* [1]).

293 2) Deinde nomina quaedam ex antiquitate sensu et constructione foeminina, terminatione haud distincta mansere, quae secundum classes §. 290 descriptas hic enumerare juvat: 1) أَرْض *terra*; et nomina terrarum et urbium singularum, ut مِصْر *Aegyptus*; *tribuum* quoque et populorum, si

1) v. Zamakhschari in Sac. anth. p. 125.

terra loquentis menti obversatur; at montium, fluviorum et marium nomina msc. sunt 2) ريح *ventus*, ال *vapor*, روح *spiritus* cum omnibus *ventorum* nominibus, ut صبا *eurus*, نفس *anima*, نار *ignis* una cum nominibus *ignem infernum* seu Gehennam significantibus: جحيم, سقر, لظي et ipsum exòticum جهنم ex גֵּיהִנֹּם. Affine forsan شمس *sol* semper fem. 3) membra corporis: اذن *auris*, است *anus*, اصبع *digitus*, ثدي *mamma*, ذراع *bracchium*, رجل *pes*, ساق *tibia*, سن *dens*, عضد *bracchium superius*, عقب *talus*, عين *oculus* (et *fons*, unde etiam ينبوع *fons* fem.), فخذ *femur*, قدم *pes*, كبد *hepas*, كتف, v. كتف *scapula*, كرش *venter*, ورك *femur*, كف *manus*, يد *manus*, quod sequitur شمال *sinistra*, يمين *dextra*. 4) instrumenta: درع *thorax*, دلو *situla*, فاس *securis*, فهر *pistillus mortarii*, قوس *arcus*, كاس *poculum*, موسي *novacula*, نعل *calceus*, عصا *baculus* quo eodem pertinet حرب *bellum*, quod ex origine *ensem* significabat; peregrina منجنون *μάγγανον* et منجنيق *machina*. 5) nomina pauca domicilii et loci: بير et قليب *puteus*, دار *domus*, فلك *navis*; فردوس ex origine fem. est ut ἡ *παράδεισος*; 6) rerum ad vitae usum pertinentium: خمر *vinum*, شعير *hordea*, فول *faba*, ملح *sal*, ذود *armentum*. — Accedit ضرب *ictus* si valet *vicis*, *una*, *duae* (ut רֶגֶל) et عروض apud metricos.

Inter haec nomina quae ex ideâ fem. genus sequuntur, 294
haud mirum est quod quaedam nondum continuo e genere proximo huc traducta sunt. Ita quae in ancipite haerent haec

sunt potissimum; 1) سَمَا *coelum;* 2) إِبْهَامٌ *pollex* (Koseg. chr. p. 111, 14), مِعًى *viscera,* عَجُزٌ *posticum,* رَحًى *mola* (fem. Henz. fr. p. 83 not. fem. tantum dicit Kam.) رَحِمٌ *uter,* عُنُقٌ *collum,* قَفًا *occiput,* لِسَانٌ *lingua,* جَنَاحٌ *ala* [1]). 3) سِكِّينٌ *culter,* سِلَاحٌ *arma,* قِدْرٌ *lebes,* سُلَّمٌ *scala,* صَاعٌ *calix,* إِزَارٌ *tegumentum.* 4) سَبِيلٌ et طَرِيقٌ *via,* سُوقٌ *forum,* عَسَلٌ *mel,* ذَهَبٌ *aurum,* مِسْكٌ *moschus;* quibus accedunt حَالٌ *status,* سِلْمٌ *pax* (v. Kam.), ضُحًى *mane,* et سُلْطَانٌ si non Imperatorem (§. 284) sed potentiam denotat [2]); denique nomina *literarum* et *particularum* apud grammaticos. Contra سَرَاوِيلُ *braccae,* quod proprie collectivum eoque ipso fem. est, ut vestimentum singulum nonnunquam msc. esse dicit Kam.

295 2. Foemininum cum debilius denotet, terminatio foem. saepe *uni* ex copiâ multorum indistinctâ designando inservit, seu particulae ex collectivo; quod grammatici *nomen unitatis* dixere. Et inest huic dicendi generi mira quaedam tum concise et exactissime tum brevissime loquendi facultas in aliâ linguâ vix aut imitanda aut percipienda [3]). Dupliciter id se exserit: 1) multa nomina ex origine suâ genus totum exprimunt, ut animalium rerumque aliarum quae vulgo universe appellari solent; e quibus unum singulum seu parti-

---

1) in linguâ vulgari major nominum ambigui generis numerus fuisse videtur, ut in hebraicâ (v. gr. p. 305 sqq.); quare Hariri in Sacyi anth. p. ٣٥ usum nominis بَطْنٌ *venter* fem. improbat, quanquam Hebraeis etiam בטן fem. Communia eadem fem. terminatione distinguit, ut زَوْجَةٌ *conjux* f.

2) causam miram foem. profert Kam.

3) cf. *G. de Humboldt* über den Dualis. Berol. 1828.

cula per fem. terminationem exprimitur. Ut بيض *album* i. e. *ova*, omnino neque unum neque singula plura; unde بيضة *ovum unum* pl. بيضات ova plura singula; بقر *boum genus*, unde بقرة *vacca*; ذهب *aurum*, ذهبة *auri particula*, سمك *piscis* omnino, سمكة *piscis unus* pl. سمكات *pisces plures*; سرو *cypressus*, سروة *cypressus una*; خشب *lignum*, خشبة l. singulum Sacyi anth. p. 176, penut. لحم *caro* اللحمة *haec carnis particula*; هامة *caput singulum*, حاجة *res singula* [1]). 2) e nomine actionis simile fem. derivatur, ut actionem *unam* tantum vel *semel* cogitandum esse innuatur, velut الموتة الاولى *mors* (mori) *prior* Sur. 44, 54; *conversum hoc est* انقلابة اخرى *conversionem alteram* i. e. denuo Sac. chr. I. p. 134, 4. 5. aliud anth. p. 131, 2 infr. (اسم المرة); aut ut eam ad certam quandam *speciem* seu ideam singularis restringendam esse significetur, ut *praeclarus* كتبة *quantum ad scribendum*; استخراجة *quantum ad educationem* (اسم النوع). Forma haec nova in st. I. semper ex radice ipsâ et plenâ prodit, ut sensu priori كَتْبَة, posteriori كِتْبَة, pronuncietur, quanquam discrimen hoc leve non ubique poetis servatur; in ceteris st. sine tali discrimine fem. terminatio infinitivis §. 279 subjungitur [2]).

---

1) sing. hujus generis, quae collectiva e sensu sunt, genus msc. et (quod collectivo aptum) fem. sequi posse testatur Hariri in Sac. anth. p. ١٣٩. laudatque نخل *palmae* m. Sur. 54, 20. f. 69, 7.

2) si inf. ipse terminationem fem. habet, واحدة *unum* addendum esse dicunt.

296 3. *Neutrum* si in pronominibus aut adjectivis exprimendum est, praeter msc. genus proximum fem. quoque usurpatur, in adject. maxime eorumque pluralibus, ut fem. huic notioni distinctius esse videas, ut صَالِحٌ *bonum*, pl. صَالِحَاتٌ *bona*, وَاحِدَةٌ *unum*. Hinc foem. terminatio cum *abstractis* etiam distinguendis praesertim inserviat, tum iis abstracti formis adjungi potest, quae abstractum vocalium mutatione insigniunt, tum necessaria est, ubi abstractum ex adjectivo aliâve voce sine vocalium mutatione formatur, ubi tamen fem. abstr. terminationem derivativam يّ plerumque sibi adjungit §. 265.

297 Sed fluxit hinc alius fem. usus late admodum regnans. Nam abstracti est inter alia, notionem ex singulis omnibus unam summam formare vel singula omnia in collectivum redigere. Atque hinc foem. *collectivo* inservit. E quâ fem. notione magna illa collectivi formarum copia manavit, quae e sensu omnes ad fem. genus referendae sunt (§. 302 sqq.). De terminatione ـِيَّةٌ collectiva formante v. infra §. 323.

298 In integrâ enunciatione praedicatum, sive adjectivum sive verbum, ad nomen ex his omnibus seu sensu seu terminatione etiam femininum relatum, semper fem. formam sequatur necesse est; idem e lege est, si adjectivum substantivo subjungitur aut per se ponitur sine substantivo facile intelligendo. Sunt tamen hic singularia quaedam notanda quae a lege aberrare videntur: 1) adjectiva quae e sensu suo non possunt nisi ad feminas spectare, sine term. manent, ut حَامِلٌ *gravida*, حَائِضٌ, طَالِقٌ (v. Schol. ad Motanabbii carm. ed. Horst v. 17), نَاتِقٌ *multipara* Ham. p. 79 ثَكُولٌ *mater pueris orba*; عَجُوزٌ عَقِيمٌ *anus sterilis* Sur. 51, 29; عَجُلْزَةٌ جُحُومٌ,

camela valida *celer* Ham. p. 90, quanquam fem. terminatio nonnunquam poetis jam affixa est. 2) deinde adjectiva quaedam, si substantivo personae subjunguntur, immutata manent, nec nisi ubi sola ponuntur substantivi loco, femininum terminatione necessario distinguunt. Sunt vero haec ea, in quibus simul duplex significatio sese distinguit: a) formae قَتُول sensu, ut supra §. 244 expositum est, activo, ut نَوُوم *somnolentus* m. et f.; et contra b) formae قَتِيل sensu passivo. Est hoc linguae antiquissimae vestigium. Alia quaedam ipsa substantivi magis vim nacta sine omni fem. terminatione sunt; ut أَيِّم *viduus* et *vidua* (cf. Kam.), عَانِس *plus quam maturus* (homo, vir v. fem.) 3) Denique si forte substantivum metaphorice ad personae qualitatem describendam traducitur §. 284, generis terminationis nulla ratio habetur; e formâ tamen مِقْتَل saepe ad adj. tralatâ fem. derivatur [1]).

II. Inter numeros *dualis* arabicae ut graecae et sanscritae linguae frequentissimus est, ad omnes omnino res transferendus; quanquam in sermone vulgari ut in hebraeâ dialecto parcius adhibitus. Terminatio ei una tantum est ـَانِ (cf. §. 334), quae generis discriminis ignara nomini singulari ita adjungitur, ut et genus et terminatio ejus, si forte adest, feminina integra serventur, ut رَجُلَانِ msc. *viri duo*, يَدَانِ f. *manus*, مَدِينَتَانِ f. *urbes duae* ex رَجُل, يَد, مَدِينَة. Ex 299

1) مِسْكِين f. مِسْكِينَة *pauper* ex origine adject. esse puto, cum pro eo مَسْكِين quoque pronuncietur. Quanquam etymologia in Arabum linguà interiit.

fem. terminatione *du* §. 285, ut قتلاة prodit du. قتلاوان, و inter duas *a* posito juxta §. 50; f. ـي ut ذكري format ذكريان sono *ai*, *ae* primitivo redeunte §. 102. 107.

300 *Plurali* autem terminationes sunt duae pro genere diversae, msc. ـون, f. ـات, quae proinde ipsi stirpi semper adjunguntur, ut ex مومن *credens* (f. مومنة credens femina) pl. m. مومنون, f. مومنات [1]). Quae quidem terminationes singularis formam haud mutant, nisi quod substantiva formae simplicissimae قتل vocalem longae et gravi terminationi praeludentem secundae radicali dare possunt. Qui pronunciationis habitus ex antiquâ fluxit linguae semiticae lege [2]), sed in eâ quae nunc est Arabum linguâ aliter adornatâ vestigia tantum servat satis pauca neque vim suam retinuit primitivam. Vocalis proxima quidem est est *a*, quae *a* praecedente semper ante fem. terminationem longam manet, ut قصعات ex قصعة; sed in vocibus quae vocales *u* v. *i* post primam radicalem habent, quanquam illud *a* adhuc invenitur, ut ظلمات, سدرات e ظلمة, سدرة, potest tamen in vocalem priori ut potiori consentaneam transire, ut ظلمات, سدرات, aut prorsus excidere: ظلمات, سدرات. Ante terminationem alteram rariorem omnino vocalis talis non adest nisi in voce ارضون v. ارضون *terrae*. Ad adj. pauca hujus formae §. 239 idem non pertinet.

301 Substantiva quae sine fem. terminatione sensum et constructionem fem. aut semper aut hic illic tuentur (§. 291 sqq.),

---

1) de origine terminationum harum dictum est in gr. hebr.

2) quae apud Hebraeos integra viget, v. gr. p. 334 sqq. Simile quid v. supra §. 258. 260.

possunt quidem term. ـــُونَ ut proximam in pl. tueri, ut أَرَضُونَ *terrae*, sed plerumque in novâ hac formatione fem. terminationem adoptant, ut أَرَضَاتٌ juxta أَرَضُونَ; semper أُمَّاتٌ *matres*; et حَالَاتٌ *status*, سَمَاوَاتٌ *coeli*, quae sequuntur alia nomina locum indicantia quanquam in sg. nunquam fem., ut مَقَامٌ *locus* pl. مَقَامَاتٌ Kos. ch. 61. مَزَارٌ *locus qui aditur sanctus* pl. مَزَارَاتٌ Ros. anal. ar. P. 3. locis plurimis; semper autem term. fem. in plurali adoptant nomina actionis stirpium derivatarum (§. 279), quippe quae per se notionis sunt abstractae et in sensum fem. facillime transeunt, ut تَقَلُّبٌ *revolutio* pl. تَقَلُّبَاتٌ; تَعْرِيفٌ *definitio* pl. تَعْرِيفَاتٌ, quanquam sg. haud femininae est constructionis; porro nomina *mensium*, ut رَمَضَانَاتٌ ex رَمَضَانُ, et *literarum* ut وَاوَاتٌ ex وَاوٌ. Sunt et nomina quaedam peregrina *munera* significantia, quae in pl. fem. terminationem sequuntur (cf. §. 284, 4), ut turcicum أَغَا *Aga* pl. أَغَاوَاتٌ [1]). Omnia tamen haec nomina haud habitâ terminationis pl. fem. ratione masculinum in constructione comitari potest, ut ثَلَاثَةُ مَقَامَاتٍ *tria loca*.

Sed hae pluralis terminationes, masculina praesertim, rarioris sunt usus. Nam invaluit apud Arabes concisior *collectivorum* seu *pluralium* quos grammatici dixere, *fractorum* (insanorum) formatio solâ vocalium intra stirpem mutatione constans. Quae per totam linguam mira et singularis conspicitur vocalium ubertas et volubilitas formarumque hinc recens nascentium copia concinna et distincta: ea in hoc collectivorum e nominum stirpibus recens formandorum varietate ingente et perspicuâ tum maxime elucet. Quam quidem collectivorum 302

1) de causâ و interpositi v. §. 50.

multitudinem grammatici e solâ externâ formâ et disposuerunt et descripserunt, multa re ipsâ vicina et unâ ex origine derivata temere divellentes, de omnium origine et vi nihil certi praecipientes. Nec tamen temere prorsus ipsae hac formae natae sunt multaque quae longius distare videntur vel dispersa et diversa facta sunt, suâ ex origine et nexu considerata dilucidius nitent.

303 Est autem collectivi formatio princeps et maxime insignis acutaque haec, ut stirpi â longissimum inseratur, quâ ipsâ vocis intensione nominisque diductione *copiae* extensae notio auribus veluti praebetur; potestque simul et ă ab initio praeludere, vel denique solum praefigi. Estque haec vocalis â post secundam stirpis literam insertio tum in stirpibus triliteris frequentissima, tum in plurium consonantium stirpibus sola usitata, ut nullam omnino formam latius regnare videas [1]). Sed in trium consonantium stirpibus, quae et potissimam linguae partem efficiunt et variationem vocalium ac formarum maximam et facillimam habent, juxta hanc plures succreverunt collectivi formationes. Nam primum vocali isti longae â aliae substitui coeperunt; usuque in his invaluit quoque simplicis *a* stirpi praemissi formatio levior aliaeque collectivi per *a* formandi rationes leviores. Deinde cum plures nominum triliterarum stirpes vocali aut praepositâ aut longâ insertâ distinctae sint, sic eae collectivorum formam induerunt facilem et concisam, ut pronunciatione vocalium leviori sed distinctâ et acutâ ad solas radicales revocentur. Ipsaque radicum debilium natura plures enasci facit formas diversas cuique eorum generi aptas.

304 Omnes porro collectivorum formae *abstracti* notionem tenent, ut omnino abstracti et collectivi notiones sunt conterminae (§. 323). Itaque *feminini* omnes sunt sensus et con-

---

1) idem ex aethiopicâ linguâ collatâ patet, in quâ collectivi formatio simplicior mansit.

structionis. Sed in universum voces collectivae feminini, ad quod per se jam sensu suo pertinent, generis terminationem rarius habent; in nonnullis tamen formis eo frequentior facta est et ad ipsius stirpis ambitum et vim necessaria. Unde nova oritur collectivorum copia. Atque et ceterae collectivorum formae plurimae externum habitum sic comparatum habent, ut abstractis simillimae videantur; quaedam ex abstractorum genere ipso deductae sunt.

Denique tot quae nasci possunt collectivorum formis lin- 305
gua simul ita usa est, ut significationum discrimina distinguantur, multaque nomina quae in sing. ejusdem sunt formae, collectivorum formam pro diversà notione varient. Imprimis e stirpibus longioribus peculiares prodierunt collectivi formae, ut e collectivo stirpis formam et significationis speciem exacte intelligas. Multae tamen latius ita usurpantur, ut ad nomina quaedam similis sensus transferri possint. Adeoque collectiva formatio princeps longam vocalem inserens praevalet, ut et nonnullae ex stirpibus longioribus, quibus peculiares sunt coll. formae, ad illam se contulerint. Quà quidem in libertate multa ex usu pendent, quaeque vocis cujusdam collectivi forma usitata sit, ex vivâ simul discendum est linguâ annotatumque in lexicis reperitur; nec tamen omnia confusa et in licentiam versa dici possunt. Nam quae sit collectivae cujusdam formae origo et vis potissima, bene erui potest; limitesque summos neque usus transgreditur.

I. *Collectiva trilitera.* Horum copia insignis radicibus 306
tantum et stirpibus triliteris apta est, ut aut ex simplice stirpe prodeant, ut ex فَعْلٌ, similiter ex فِعْلٌ etc., aut ex stirpe unâ vocali longâ auctâ, ut ex فَعَالٌ, فَاعِلٌ, aut ex adjectivo intensivo vocalem *a* praepositam tenente (§. 251 sq.); hae enim quae accesserunt vocales in collectivi formatione rejici possunt. Consonantes vel duae vocales longae rejici

nequeunt; nisi quod terminatio ـَانٌ, quae omnino radici sine vi insigni adhaeret et in aliis quoque formis perit (§. 287), formationi collectivi triliteri haud obstat. Feminini autem terminatio, cum collectivum per se feminini sit generis (§. 304), semper omittitur. Omnes hae, quae radicem triliteram vocalibus tantum et terminatione nasali *ân* efferunt, stirpes collectivi formationem ex simplice radicalium trium complexu instituunt. Singulae autem, quae magno numero inde pullulant formae ad classes bene revocari possunt has:

307 1. Collectiva, quae vocalem longam, â praesertim, radicali secundae intrudunt, et frequentissima sunt et latissime dominantur. Primam quidem et praecipuam derivationem ex stirpibus simplicibus habent nullâ vocali secundam radicalem comitante; sed vicinae his stirpes sec. rad. vocali brevi efferentes saepe idem coll. sequuntur; ceterae autem remotius ab eo distant, nec nisi passim ita ad illud accedunt ut certae tantum voces frequentissimam hanc collectivi formam sequantur.

1) فِعَالٌ frequentissima forma ex stirpibus simplicibus omnibus فَعْلٌ prodit, ut كَعْبٌ *talus* كِعَابٌ ; قَدْحٌ *sagitta* قِدَاحٌ ; رُمْحٌ *lancea* رِمَاحٌ et femininis فَعْلَةٌ, ut قَصْعَةٌ *scutella* قِصَاعٌ, نُقْطَةٌ *punctum* نِقَاطٌ, nec desunt prorsus exempla fem. فِعْلَةٌ, ut لِقْحَةٌ *camela gravida* لِقَاحٌ Kam. (suetior coll. forma فُعْلٌ §. 309). Nec non ad stirpes paulo diductiores فَعَلٌ, فَعَلَةٌ transferri potest, ut جَبَلٌ *mons* جِبَالٌ, رُطَبٌ *dactylus* رِطَابٌ, ثَمَرَةٌ *fructus* ثِمَارٌ; et similia pauca, ut رَجُلٌ *vir*

نِمْرٌ, جِهَادٌ *toeus durus* جَهْدٌ = جُهْدٌ, سِبَاعٌ *leo* سَبُعٌ, رِجَالٌ
قِنِّينَةٌ, حِدَأٌ *milvus* حِدَأَةٌ, نِمَارٌ *pardus* نِمْرٌ pro quo et
lagena, ubi geminationis vis obscurior facta est, قِنَانٌ.
Sequuntur haec *adjectiva* similis formae, ut صَعْبٌ *difficilis*
صِعَابٌ, حَسَنَةٌ *pulcra* حِسَانٌ; حَذِرٌ *timens* حِذَارٌ. Adjectiva
autem فَعْلٌ formarum adjectivi فَعِيلٌ paulo diductiorum agmen
ducunt, ut كَبِيرٌ *magnus* كِبَارٌ, شَرِيفٌ f. شَرِيفَةٌ *nobilis*
شِرَافٌ, لَئِيمٌ *ignobilis* لِئَامٌ; rarius autem coll. hoc ex formâ
فَعِيلٌ passivi sensum exprimente derivatur (v. Tebrizi ad Ham.
p. 94, 3. 4). Haecce adjectiva denique alia quaedam formae diversae, sensus ejusdem sequuntur, ut جَوَادٌ *bonus*
جِيَادٌ; عَطْشَانُ f. عَطْشَى *sitiens* عِطَاشٌ et multa hujus generis adjectiva, ut خُمْصَانُ, نَدْمَانُ, غَرْثَانُ, similique modo سِرْحَانٌ
lupus سِرَاحٌ; أَحْمَقُ *fatuus* = حَمِقٌ: حِمَاقٌ, et fem. hujus adjectivi quatenus non elativum facit, أُنْثَى *foemininum* إِنَاثٌ, حُبْلَى
gravida حِبَالٌ; denique quaedam adjectiva formae فَاعِلٌ, ut
قَائِمٌ *stans* قِيَامٌ, نَائِمٌ *dormiens* نِيَامٌ, praecipue quae substantiva facta sunt frequenti usu: رَاعٍ *pastor* رِعَاءٌ, تَاجِرٌ *mercator* تِجَارٌ, حَائِطٌ *paries* حِيَاطٌ. Quae praeterea in lexicis afferuntur, alias derivationes habent propiores, velut بَطْحَةٌ

locus planus بِطَاحٌ, quod eodem jure ex بَطْحَةٌ derivare licet. — Ceterum pro *i* brevi, quod inserto â ex lege §. 156 praecedit, rarissime ceterae vocales breves inveniuntur, ut شُبَالٌ ex شِبْلٌ; رُعَاءٌ *pastores*, رُخَالٌ ex رِخْلٌ *agna*. Rara quoque feminini est terminatio, ut حِجَارَةٌ ex حَجَرٌ *lapis*, نِهَابَةٌ ex نَاهِبٌ *praedo* Koseg. chr. p. 123, صِحَابَةٌ ex صَاحِبٌ *socius*; جِمَالَةٌ ex جَمَلٌ *camelus*.

2) فُعُولٌ *û* inserto praevio *u* ex §. 156, forma satis frequens, ab iisdem substantivorum formis simplicibus فَعْلٌ, فَعَلٌ, ut بَحْرٌ *mare* بُحُورٌ, جِيدٌ *collum* جُيُودٌ, جُنْدٌ *turma* جُنُودٌ, أَسَدٌ *leo* أُسُودٌ, كَبِدٌ *hepas* كُبُودٌ, similiter ضِلَعٌ *costa* ضُلُوعٌ, أُطْمٌ *castellum* أُطُومٌ; quanquam in singulis nominibus raro haec forma juxta priorem aequo usu recepta est, velut نِمَارٌ et نُمُورٌ, شِبَالٌ et شُبُولٌ. Rarissime autem ab adjectivis, ut خَبِيثٌ *turpis* خُبُوثٌ, هَاجِدٌ *noctu precans* هُجُودٌ Kam. nec nisi a part. فَاعِلٌ paullo frequentius, ut شَاهِدٌ *testis* شُهُودٌ, رَاكِبٌ *eques* رُكُوبٌ, وَافِدٌ *legatus* وُفُودٌ, بَاكٍ *plorans* بُكِيٌّ. Satisque raro a substantivis cum term. fem., vel vocalem post sec. rad. longam tenentibus, ut خَرْبَةٌ *pera* خُرُوبٌ, عَنَاقٌ *capella* عُنُوقٌ, هِرَاوَةٌ *fustis* هُرِيٌّ. Feminini terminatio et huic formae nonnunquam suffixa reperitur, ut أُسُودَةٌ, بُعُولَةٌ *mariti*

a بعل, خوولة *avunculi* a خال, ذكورة *masculi* a ذكر, حجورة *lapides.*

3) فعيل *t* inserto, forma rarior, ab iisdem stirpibus derivata, ut عبيد et عباد *servi* a عبد; ضرس *dens* ضروس et ضريس, عجب *res mira* عجيب, بقرة *bos* بقير, جار *asinus* جير et جور, حاج *ad festum proficiscens* حجيج, غاز *invasor* غزي Kam.

2. Vocalis, quae in formâ potiore inserta est, â in aliis formis in ä lenius correpta est, idque duplici ratione: 309

1) فعلة, terminatione fem. perpetuo accedente, quae et alias vocalem praeviam coercere potest (§. 162). Forma a substantivis stirpium simplicium فعل derivatur, ut formae فعال proxima sit, quanquam usus rarioris. Sed ut omnes quibus term. fem. perpetua et necessaria est formae non derivantur nisi a stirpibus hac terminatione carentibus, ita haec e lege a fem. haud descendit; ut زوج *conjux* زوجة, شيخ *senex* شيخة, فيل *elephas* فيلة, قرد *simia* قردة, هر *felis mas* هررة, مهد *stratum* مهدة, جب *urceus* جببة; similiter كتف *scapula* كتفة, رجل *vir* رجال et رجلة, نار *ignis* نيرة, جار *vicinus* جيرة; هدمة camela *libidinosa* هدمة. Ab adjectivis paucis derivata formae فعلة (§. 313, 1) potius vicina et cognata sunt, ut ركبة, هدرة, مرطة a راكب *eques*, هادر *vilis*, أمرط *glaber.*

2) a stirpibus fem., quae mediam radicalem vocali vacuam tenent, simplicibus collectivum e formatione constante ita formari potest, ut post mediam radicalem hoc ă inseratur, quae est collectivi formandi vis his stirpibus f. brevibus peculiaris (quanquam haud unica) satisque frequens. Ita a) فعل a فعلة, ut نسخة exemplar libri نسخ, امة gens أمم, قوة robur قوي; et ab adject. f. فعلي §. 288, ut كبري major كبر, nonnunquam a subst. quoque فعلي, ut رجعي reditus رجع, رويا visio روي. Quodsi forma nonnunquam a stirpe a vel i post primam radicalem tenente derivata est, vocalium quae in his formis simplicibus datur varietati (§. 239) id tribuendum, nec raro in sing. duplex servata est pronunciatio, ut كسي vestimenta a كسوة, قري pagi لحي maxillae حلي ornatus a قرية, لحية, حلية; nec dubitandum quin sing. forma similis perierit aut saltem cogitari potuerit si forte msc. tantum in sing. servatum est, ut وكر (وكرة) nidus وكر, vel sing. longioris est formae, ut بوان paxillus بون et بون; sed de سرر pro سرر a سرير v. §. 311. — b) فعل ex فعلة, ut قربة uter قرب, لقحة gravida لقح, حبلة ars حبل, سكة moneta سكك, عدة numerus عدد, رشوة sudor رشي; et ex nonnullis substantivis فعلي, ut ذكري memoria ذكر. In paucis eadem reperitur vocalium ambiguitas, ut قوي et قوي a قوة, بدر a بدرة culeus; raro sing.

productioris est formae, ut مَعِدَةٌ *stomachus* (مِعْدَةٌ) مِعْدٌ; in quibusdam ă ex â simul obvio et ex origine probo dilutum videtur et correptum, ut رِيحٌ et رِيَاحٌ *venti* a رِيحٌ, قِصَعٌ *scutellae* a قَصْعَةٌ. — c) rara autem forma est فِعَلٌ ex stirpe proximâ فَعْلَةٌ, ut حَلْقَةٌ *annulus* حِلَقٌ, خَيْمَةٌ *tentorium* خِيَمٌ; de formâ hac aliter nascente v. §. 313.

3. Deinde formae ortae sunt quatuor *a* hoc praeposito 310
insignes. Prodeunt hae diductiores formae e stirpibus et ipsis longioribus, vocalem, longam praesertim, post radicalem secundam pronunciantibus; ad reliquas stirpes sive breviores sive vocalem longam post primam rad. tenentes rarius neque e lege transferuntur. Quas inter

1) أَفْعَالٌ, â isto principe post secundam radicalem simul servato, forma est frequentissima et a plurimis derivata stirpibus. Praecipuam ea originem debet nominibus vocalem brevem post sec. rad. tenentibus, ut مَطَرٌ *pluvia* أَمْطَارٌ, أَثَرٌ v. أِثْرٌ *vestigium* آثَارٌ, نَمِرٌ *pardus* أَنْمَارٌ, عَضُدٌ *bracchium* أَعْضَادٌ, إِبِلٌ *camelus* آبَالٌ, أُذُنٌ *auris* آذَانٌ; et adjectivis, ut خَلَقٌ *vetus* أَخْلَاقٌ, وَجِلٌ *timidus* أَوْجَالٌ, يَقُظٌ *vigil* أَيْقَاظٌ; nec non femininis, ut حَدَقَةٌ *hortus septus* أَحْدَاقٌ et حِدَاقٌ. Deinde et ad adjectiva plura فَعِيلٌ intransitiva (cum فَعِلٌ cognata) transfertur, ut شَرِيفٌ *nobilis* أَشْرَافٌ, يَتِيمٌ *orbus* أَيْتَامٌ, et simile his عَدُوٌّ *hostis* أَعْدَاءٌ, مَيِّتٌ *mortuus* et مَيِّتَةٌ

f. أَمْوَاتٌ, nec non جَبَانٌ = جَبِينٌ *pusillanimis* أَجْبَانٌ et adjectiva quaedam فَاعِلٌ his notione suâ simillima (cf. Tebr. Ham. p. 48, 1), ut كَامٍ pro quo et كَمِيٌّ *armatus* أَكْمَاءٌ, طَاهِرٌ *purus* أَطْهَارٌ, شَاهِدٌ pro quo et شَهِيدٌ *testis* أَشْهَادٌ. A stirpibus autem simplicissimis فَعْلٌ rarius prodit, ut فَرْخٌ *pullus* أَفْرَاخٌ, frequentius paulo a فُعْلٌ ut adjectivis حُرٌّ *liber* أَحْرَارٌ, حِبٌّ *amicus* أَحْبَابٌ, ab omnibus tamen frequenter si e radicalibus quaedam litera debilis fuerit, cum formae ejusmodi derivatio firmior apta sit, ut وَقْتٌ *tempus* أَوْقَاتٌ, سَيْفٌ *ensis* أَسْيَافٌ, بَابٌ *porta* أَبْوَابٌ, نِضْوٌ *macer* et نِضْوَةٌ f. أَنْضَاءٌ, ٱبْنٌ *filius* أَبْنَاءٌ, ٱسْمٌ *nomen* أَسْمَاءٌ; حَيٌّ *vivus* أَحْيَاءٌ. Et in ceteris derivationibus haec saepe valet ratio.

2) أَفْعُلٌ forma priori paulo contractior ita potissimum ab hac distincta est, ut a substantivis tantum derivetur. Quorum plurima sunt quae vocali longâ secundam radicalem pronunciant, praecipue quae e sensu feminini sunt generis, ut ذِرَاعٌ *bracchium* أَذْرُعٌ, شِمَالٌ *sinistra* أَشْمُلٌ, يَمِينٌ *dextra, juramentum* أَيْمُنٌ, عُقَابٌ *aquila* أَعْقُبٌ, alia quoque, ut رَسُولٌ *legatus* أَرْسُلٌ, نَهَارٌ *fluvius* أَنْهُرٌ, صَبِيٌّ *puer* أَصْبٍ; similiter جَائِزٌ si in substantivum abit *trabem* notans, أَجْوُزٌ; rarissime a fem. سَحَابَةٌ (سَحَابٌ) *nubes* أَسْحُبٌ, et formâ فَعْلَانٌ, ut رَمَضَانٌ nom. mensis أَرْمُضٌ. Sed haud raro a stirpibus bre-

vioribus quoque descendit, praecipue quae e sensu fem. sunt generis, ut رِجْل *pes* أَرْجُل, يَد *manus* أَيْدٍ, عَيْن *oculus* أَعْيُن, دَار *domus* أَدْوُر, دَلْو *situla* أَدْلٍ, عَصًا *baculus* أَعْصٍ, ضِلْع *costa* أَضْلُع, كَبِد *hepas* أَكْبُد; et alia, ut وَجْه *facies* أَوْجُه, ذِئْب *lupus* أَذْؤُب, قُفْل *pessulus* أَقْفُل, جَبَل *mons* أَجْبُل, نِعْمَة *benevolentia* أَنْعُم, أَكَمَة *collis* آكُم. Huic simillima est forma

3) أَفْعِلَة, quae saepe eâdem in voce usitata est, ut جَنِين *foetus* أَجِنّ et أَجِنَّة, دَار *domus* أَدْوِرَة; nec tamen ea adeo substantivis feminini sensus peculiaris facta est. Imprimis a substantivis فَعَال derivatur, ut طَعَام *cibus* أَطْعِمَة, جَنَاح *ala* أَجْنِحَة, إِلٰه *deus* آلِهَة, quorum similitudinem pauca substantiva فَاعِل sequuntur, ut بَاطِن *viscus* (pr. internum) أَبْطِنَة *viscera*; nec raro a substantivis û v. î post secundam radicalem tenentibus, ut عَمُود *columna* أَعْمِدَة; porro a mensium nominibus, ut أَرْمِضَة, أَخْوِنَة a رَمَضَان, خُوَّان; raro autem a stirpibus brevioribus, ut فَرْخ *pullus* أَفْرُخ et أَفْرِخَة, خَال *avunculus* أَخْوَال et أَخْوِلَة. Sed tum in his tum in ceteris, in quibus propriam sedem habet, frequentior forma est a radicibus geminatis et ultimae infirmae; stirpibus enim flexione contrahendis longior apta est forma, ut إِمَام *antistes* أَئِمَّة, قَبَاء *tunicae genus* أَقْبِيَة, وَادٍ *vallis* أَوْدِيَة, قَفًا *occiput*

نَاحِيَةٌ, اَحْسِيَةٌ, *haustus* حَسْوَةٌ, اَخِزَّةٌ *sericus* pannus خَزٌّ, اَقْفِيَةٌ *tractus* اَحْيِيَةٌ, ita quidem ut vel ad adjectiva nonnunquam transferatur, ut عَزِيزٌ *firmus* اَعِزَّةٌ, عَاقٌّ *immoriger* اَعِقَّةٌ Ham. p. 93. Tebr. Sed ad haec distinguenda forma orta est peculiaris

4) اَفْعِلَاءُ, quae terminationem fem. produxit (§. 285), usu fere perpetuo ab adjectivis harum radicum formae فَعِيلٌ prodiens ubi de ratione praeditis agitur, ut لَبِيبٌ *cordatus* اَلِبَّاءُ, شَقِيقٌ *frater uterinus* اَشِقَّاءُ, غَنِيٌّ *dives* اَغْنِيَاءُ de *terris* quoque dictum Rosenm. anal. 3. p. 10, 20, et ob radicum et pronunciationis similitudinem بَرِيٌّ *mundus* اَبْرِيَاءُ, نَبِيٌّ *propheta* اَنْبِيَاءُ; raro a reliquis radicibus descendit, ut كَرِيمٌ *nobilis* اَكْرِمَاءُ, قَرِيبٌ *propinquus* اَقْرِبَاءُ, بَيِّعٌ *venditor* اَبْيِعَاءُ, rarius etiam a substantivis formae hujus, ut رَبِيعٌ nom. mensis اَرْبِعَةٌ et اَرْبِعَاءُ, طَرِيقٌ *via* اَطْرُقٌ, اَطْرِقَةٌ, اَطْرِقَاءُ; ad alia forma non progressa est, si forte excipias نَمٌّ *delator* pro quo et نَمِيمٌ cogitari potest, اَنِمَّاءُ, et ثَغَامٌ nom. herbae اَثْغِمَاءُ; nec nisi ab adjectivis *msc.* derivatio institui potest, cum formae collectivae cum hac terminatione fem. omnino his sint propriae; اَصْدِقَاءُ de feminis dici potest, quia صَدِيقٌ *fidus* commune est.

4. Ex stirpibus longioribus formae collectivae porro sic prodeunt, ut rejectis quae accesserunt vocalibus radix in pronunciationem breviorem quidem, sed vi suà et ratione insignem redigatur. Manaveruntque exinde formationes duae: 311

1) فُعْل vocali obscuriore, vel فُعُل vocali hac diductâ et repetitâ, ut prius tamen *u* tonum retineat. Descendit ea inprimis a nominibus quae *a* praepositum habent aut â post secundam radicalem insertum, ut his forma sit, quam nondum vidimus, peculiaris; deinde ab aliis ad haec accedentibus. Duae autem illae formae ut ex origine cognatae facileque una in alteram transeuntes, ita usu praecipuo pro stirpium classibus distinctae factae sunt. Nam 1) فُعْلٌ adjectivis data est, iis praesertim quae *a* praepositum tenent (§. 251), nullo generis discrimine, ut أَحْمَرُ f. حَمْرَاءُ *ruber* حُمْرٌ; similiter صُمٌّ عُمْيٌ *surdi coeci* Sur. 43, 38. حُورٌ عِينٌ *nitentes, amplis oculis* (feminae) 44, 53. Parcius ad alia transfertur adjectiva similis notionis ut forma أَفْعَلُ iis substitui possit, ut لَدْنٌ *lenis* لُدْنٌ, خَوَارٌ *debilis* خُورٌ, لَذِيذٌ *amoenus* لُذٌّ, عَمِيمَةٌ et عَمَّاءُ *procera* puella عُمٌّ, بَازِلٌ et بَزِلٌ *novennis* camelus بُزْلٌ, et alia de camelis dicta; raro ad adjectiva in substantivorum vim versa, ut غَائِطٌ *depressus* tractus غُوطٌ, بَيْدَاءُ *deserta* (terra) بِيدٌ, غَرَّاءُ *albo capite* avis غُرٌّ. — 2) فُعُلٌ et ipsum quidem ab adjectivis فَعِيلٌ, فَعِيلَةٌ et فَعُولٌ manat, ut صَبُورٌ *patiens* صُبُرٌ, sed praecipue tantum si in *substantivi* vim transeunt, ut نَذِيرٌ *monitor* نُذُرٌ, رَسُولٌ *legatus* رُسُلٌ;

et similia جَوَاد *liberalis* جُود, صَنَاع *dextra* mulier صُنُع, تَاجِر *mercator* تُجُر. Usu enim potissimo substantivis inservit, et plurimis quidem formae فِعَال, ut كِتَاب *liber* كُتُب, حِمَار *asinus* حُمُر, multis et aliam vocalem longam hoc loco eloquentibus, ut سَرِير *solium* سُرُر, صَحِيفَة *folium* libri صُحُف, عَمُود *columna* عُمُد, عَلُوفَة *pabulum* عُلُف. Sequuntur haec alia substantiva vocalis hoc in situ brevis, ut أَسَد *leo* أُسُد, نَمِر *pardus* نُمُر, ضَبُع *hyaena* ضُبُع; pauca stirpium simplicium, ut رَهْن *pignus* رُهُن, سَقْف *tectum* سُقُف; نَاقَة *camela* نُوق, بُسْرَة *dactylus viridis* بُسُر; rarissime sonus *a* substitutus est, ut عُمَد = عُمُد. — 3) Sed forma فُعُل haud raro in فُعْل contrahitur, ut رُسْل *legati* var. lect. Sur. 43, 79 ed. Petrop., ذُبّ *muscae* a ذُبَاب, poetis praecipue metri ratione invitante, ut سُبْل pro سُبُل *viae* Not. et Extr. T. 8. p. 343 (sic enim ibi legendum est). Contraque brevior forma facilius etiam diduci se sinit, ut حُمُر *rubri, rubrae*, خُشُن a خَشِن *asper*, حُمْق a أَحْمَق *stultus*. In radicibus autem geminatis, quo facilius syllabarum duarum contractio evitetur, *u* posterius saepe in *a* transiit, ut سُرَر *solia*, حُدُد a حَدِيد *acutus*; similiter a بُوَان *palus* tentorii بُوُن et بُون; quam formam cave confundas cum فُعَل §. 309.

2) فَعَلَة vocalibus clarioribus a stirpe فَاعِل ortum ducit 312
estque collectivum huic peculiare, quanquam et priores multae ab hac non alienae sunt. Sed haec forma deinceps in plures sese pandit ramos:

a) msc. hoc simplex فَعَل, ut خَادِم *servus* خَدَم Kos. chr. p. 119, تَابِع *assecla* تَبَع; similiter شَرَف *nobiles* a شَرِيف, خَوَل *ministri* ex خَالٍ = خَائِل Taalibi n. 33; raro vocalis media perit, ut صَحْب *socii*, رَكْب *equites*, تَجْر *mercatores* ex صَاحِب etc. Sed multo frequentius est fem. فَعَلَة, ut قَاتِل *interfector* قَتَلَة Hamz. fr. p. 49; خَازِن *custos* خَزَنَة, كَامِل *integer* كَمَلَة. Raro forma ad alia transfertur adjectiva vel substantiva, quae similis sunt notionis, nonnunquam et juxta stirpem illam potiorem usitantur, ut ad stirpem فَعِيل quae saepe in intransitivis stirpi فَاعِل contermina est (cf. Tebr. Ham. p. 48, 1), ut خَبِيث *spurcus* خَبَثَة, سَيِّد *dominus* سَادَة (pro quo et سَادَات Kos. chr. p. 85), خَيِّر *bonus* خَارَة, عَيِّل *egenus* عَالَة, et ad alia, ut رَاز *faber* رَازَة, مَال et f. مَالَة *dives* مَالَة, بَرّ *innocens* بَرَرَة, حِبّ *amicus* حِبَبَة, شُجَاع *audax* شَجَعَة, أَجْوَق *longicollis* جَوَقَة, أَكَّار *agricola* أَكَرَة. In quibusdam vocalis ă ab initio cum ŭ alternat, ut صُلْب *lumbus* صَلَبَة, de quâ formâ v. §. 309, 1. Nonnunquam et

ă locum ejus tenere potest, ut هَادِرٌ *vilis* هُدَرَةٌ; idque e lege fit, si tertia radicalis infirma est quae sonum ŭ et alibi ab initio radicis collocare amat, ut غَازٍ *oppugnator* غُزَاةٌ; سَرِيٌّ (= سَارٍ) *princeps* سُرَاةٌ, رَدِيٌّ *vilis* رُدَاةٌ; عَدُوٌّ = عَادٍ *hostis* عُدَاةٌ [1]). Sed hoc sibi formae hae omnino peculiare habent, quod de hominibus seu ratione praeditis dicuntur; ad nomina res vel animalia signantia rarissime transferuntur, ut نَاعِقٌ *corvus* (crocitans) نَعَقَةٌ. Quâ vi ut adjectivum de *viris* tantum intelligendum esse distinctius notetur, terminatio fem. fortior substitui potest (cf. §. 310, 4) in formâ فُعَلَاءُ, ut شَاعِرٌ *poeta* شُعَرَاءُ; eaque frequentius etiam ad stirpem فَعِيلٌ et alia quaedam adjectiva extenditur, ut فَقِيرٌ *pauper*, أَمِيرٌ *Princeps* أُمَرَاءُ, بَيِّعٌ *venditor* بُيَعَاءُ, بَيِّنٌ *perspicuus* (rhetor) بُيَنَاءُ, نَقِيٌّ *innocens* نُقَبَاءُ, جَوَادٌ *liberalis* جُودَةٌ et جُودَاءُ, سَمْحٌ *liberalis* سُمَحَاءُ; sequitur haec stirps فَعِيلٌ passivo sensu usitata, si nomen in substantivum abit, ut أَسِيرٌ *captivus* أُسَرَاءُ, رَسُولٌ *legatus* رُسَلَاءُ; et خَلِيفَةٌ *chalifa* خُلَفَاءُ.

---

1) كُوَخَةٌ a كُوخٌ *tugurium* ob و dictum pro كِوَخَةٌ §. 309, 1.

b) فُعَّلٌ, cum leni mediae geminatione, forma denique est stirpibus فَاعِلٌ omnibus tam priva, ut vix alia forma adeo sit singularis, ut خَائِفٌ *timens* خُوَّفٌ, بَاهِلَةٌ camela *libera* بُهَّلٌ; ad *viros* distinguendos vocalis mediae produci potest, ut زَارِعٌ *agricola* زُرَّاعٌ, غَازٍ *oppugnator* غُزًّى et غُزَّآءٌ; حَاكِمٌ *judex* حُكَّمٌ et حُكَّامٌ. Neque ad alias transilitur stirpes nisi si forte ejusdem sint usus vel sensus, ut كَهْلٌ quia est *adultus* كُهَّلٌ, هَطِلٌ = هَاطِلٌ *continua* pluvia هُطَّلٌ, خَرِيدٌ = خَارِدٌ *modestus* cum f. خَرِيدَةٌ : خُرَّدٌ, لَقُوحٌ = لَاقِحٌ *gravida* camela لُقَّحٌ. Est et ubi haec pronunciatio ex فُعْلٌ producta et corrupta videtur, ut غِلَافٌ *theca* غُلُفٌ et غُلَّفٌ.

5. Sunt denique formae quaedam singulae, abstracti 313
notionem pronunciatione suâ ferentes:

1) فُعْلَانٌ et فِعْلَانٌ (rarissime فَعَلَانٌ, ut إِمْوَانٌ *ancillae*) satis frequentes et nonnunquam pari usu. Sic tamen potissimum differunt, ut 1) فُعْلَانٌ ab adjectivis formis أَفْعَلُ, فَاعِلٌ, فَعِيلٌ, فَعَالٌ eorumque fem. satis multis derivetur, praecipue si substantivorum loco sunt, ut أَحْمَرُ *ruber* حُمْرَانٌ, أَبْيَضُ *albus* بِيضَانٌ, أَعْمَى *coecus* عُمْيَانٌ, جَلِيلٌ *amicus* جُلَّانٌ, فَارِسٌ *eques* فُرْسَانٌ, شَابٌّ *adolescens* شُبَّانٌ, وَاحِدٌ *unicus* وُحْدَانٌ, جَائِزٌ *trabs* جُوزَانٌ, شُجَاعٌ *audax* شُجْعَانٌ. Deinde a substan-

tivis فَعِيلٌ, فِعَالٌ, ut رَغِيفٌ *libum* رُغْفَانٌ, ذِرَاعٌ *bracchium* ذُرْعَانٌ, زُقَاقٌ *fretum* زُقَّانٌ; a multis porro فَعَلٌ paucisque simplicibus, ut أَسَدٌ *leo* أُسْدَانٌ, بَلَدٌ *regio* بُلْدَانٌ, ذَكَرٌ *mas* ذُكْرَانٌ, خُرْءٌ *merda* خُرْآنٌ. — 2) فِعْلَانٌ et diductius فِعِلَّانٌ (semel عِبِدَّانٌ *servi* a عَبْدٌ) nonnunquam cum altero alternat, ut صَبِيٌّ *puer* صِبْيَانٌ, ظَلِيمٌ *struthio* ظِلْمَانٌ, أَعْوَرُ *luscus* عُورَانٌ et عِيرَانٌ; sed praecipue a substantivis فُعَالٌ, فُعَلٌ frequenter oritur, ut ذُبَابٌ *musca* ذِبَّانٌ, غَزَالٌ *gazala* غِزْلَانٌ, صُرَدٌ nom. avis صِرْدَانٌ, خَرَبٌ id. خِرْبَانٌ, أَخٌ *frater* إِخْوَانٌ, فَتًى *juvenis* فِتْيَانٌ; parcius a ceteris simplicioribus, ut حِدَأَةٌ *bipennis* حِدْآنٌ, قُذَّةٌ *ala* قِذَّانٌ; et vel وَرَشَانٌ *palumbus* وِرْشَانٌ. Frequentius autem forma haec in fine fortior et longior a substantivis mediae infirmae promanat, ut حُوتٌ *piscis* حِيتَانٌ, عُودٌ *lyra* عِيدَانٌ, تَاجٌ *corona* تِيجَانٌ, جَارٌ *vicinus* جِيرَانٌ, صَوْرٌ *palma minor* صِيرَانٌ, رَوْضَةٌ *hortus* رِيضَانٌ, حَائِطٌ *paries* حِيطَانٌ. — Proxima huic forma

2) فِعْلَةٌ a substantivis variis descendens, ut غِزْلَةٌ *gazalae*, إِخْوَةٌ *fratres*, صِبْيَةٌ *pueri*; غُلَامٌ *juvenis* غِلْمَةٌ, ثَوْرٌ *taurus* ثِيَرَةٌ; raro ab adjectivis, ut بَيِّنٌ *perspicuus* بِيْنَةٌ. Affinis sed rarissima est forma فِعْلَى vel فِعْلَاءُ, ut حَجَلَةٌ *perdix*

حِجْلَي , ظَرِبَانٌ nom. animalis ظِرْبَي v. ظِرْبَاءُ. Nonnunquam ă et ă pro ĭ auditur, ut أُخْوَةٌ *fratres*, سِهَمَةٌ *sagitta* a سَهْمٌ, شِجَعَةٌ *audaces* a شُجَاعٌ; similiter قَصْبَاءُ *arundines* a قَصَبَةٌ; et عِبِدَّي *servi* a عَبْدٌ.

3) فَعْلَي forma singularis ex adjectivis tantum prodiens rem plerumque infaustam et tristem notantibus, et msc. et fem., ut هَرِمٌ *decrepitus* et هَرِمَةٌ f. هَرْمَي, قَتِيلٌ *occisus* قَتْلَي, جَرِيحٌ *vulneratus* جَرْحَي, حَرِيقٌ *ustus* حَرْقَي, مَيِّتٌ *mortuus* مَوْتَي ; هَالِكٌ *periens* هَلْكَي, رَائِبٌ *somnolentus* رَوْبَي, عَائِلٌ *egenus* عَيْلَي ; أَحْمَقُ = حَمِقٌ *stultus* حَمْقَي, غَضْبَانُ *iratus* غَضْبَي; similiter كَيِّسٌ *astutus* كَيْسَي, جَلْدٌ *strenuus* جَلْدَي.

4) Sunt et formae paucae م praefixo §. 256 insignes, ut مَرْجَلٌ *viri* a رَجُلٌ, مَعْبَدَةٌ *servitium*, servi a عَبْدٌ, مَسْيَفَةٌ *enses* a سَيْفٌ; praesertim pronunciatione مَفْعُولَاءُ (raro مَفْعَلَاءُ) collectivo distinguendo natà, ut مَعْبُودَاءُ *servi*, مَشْيَخَاءُ v. مَشْيُوخَاءُ *senes*, مَعْلُوجَاءُ *proselyti* a عِلْجٌ, مَحْمُورَاءُ *asini* a حِمَارٌ.

Singularia quaedam et minus exculta sunt أُمْلُوكٌ (cf. §. 243) a مَالِكٌ *dominus*; أَبْقُورٌ, بَاقُورٌ, بَاقُورَةٌ, بَيْقُورٌ a بَقَرَةٌ

bos. Est et ubi vocales transpositae cernantur, ut قِرَدَة et قِرْدَة, quod ex §. 309, 1 probum est; quo fortasse referendum جامِل *cameli* pro جِمال.

314 II. *Collectivum quadriliterum* unius tantum formationis constantis est ita comparatae, ut *â* istud longissimum (§. 303) secundae syllabae locum teneat, praeludat *ă* breve, sequatur sonus *i* priori â oppositus ex §. 156. Adeoque sonus hic depressior *i* post clarum *â* necessarius est, ut vocales hoc in situ diversae longae â, û (vel diphthongus in peregrinis vocibus) in î transeant. Pertinet autem haec formatio ad tria stirpium genera:

315 1. ad nomina e radice suâ quadrilitera, ut ضِفْدَع *rana* ضَفادِع; feminina terminatio e lege summâ §. 304. 306 perit, ut قَنْطَرَة *pons* قَناطِر, خُنْفُسَة *scarabaeus* خَنافِس, سِلْسِلَة *catena* سَلاسِل. Similiter جَوْهَر *gemma* جَواهِر; صَيْقَل *politor* صَياقِل.

316 2. In nominibus radicum triliterarum unâ literâ consonante auctis, ad quae omnia formatio haec transferri potest, discrimen faciendum est; nam quaedam augmento radicis abjecto ad collectiva trilitera redire possunt (v. jam §. 303 sqq.).

1) Quae consonantem praeter أ praefixam habent, non possunt nisi hanc formationem sequi; ut quae variae stirpes م praefixo formatae sunt, e. g. مَنْزِل *mansio* مَنازِل, مِسْكِين *miser* مَساكِين, مِفْتاح *clavis* مَفاتِيح, participia مَلْعُون *exsecratus* مَلاعِين, مُكْرَم *honoratus* مَكارِم, مُرْضِع *nutrix*

مَرَاضِعُ. Porro تَرْكِيبٌ *adornatio* تَرَاكِيبُ, يَنْبُوعٌ *fons* يَنَابِيعُ. Similiter quae ultimam radicalem iterarunt, ut قُرْدُدٌ *pars prominentior* قَرَادِدُ. — 2) Quae mediam geminarunt, possunt quidem, si geminationis vis minus perspicua manet, ut in substantivis quibusdam ex adjectivis ortis, ad simplices collectivorum triliterorum formas reduci, cujus generis supra obvia erant exempla quaedam singula: sed in universum omnia literas quatuor integras servant, ut سِكِّينٌ *culter* سَكَاكِينُ, خُرَّقٌ nom. avis خَرَارِقُ, خُفَّاشٌ *vespertilio* خَفَافِيشُ, تُبَّعٌ *rex* تَبَابِعَةٌ, جَبَّارٌ *heros* جَبَابِرَةٌ. Quorum formam nomina nonnulla peregrina vel incertae derivationis sequuntur, quorum post primam literam vocalis longa est; talis enim forma geminatione sublatâ in linguâ semiticâ oriri potest [1]) aut orta saltem in his cogitari; fluctuat tamen in quibusdam formatio, ut دِينَارٌ *denarius* دَنَانِيرُ, دِيبَاجٌ *sericum* (v. supra p. 30. n. 3) دَبَابِيجُ et دَيَابِيجُ, دِيوَانٌ *codex* دَوَاوِينُ et دَيَاوِينُ, عَالَمٌ (§. 246) عَلَالِمُ et عَوَالِمُ. — 3) Nominum syllabâ *ân* in fine auctorum, cum facile sonum in fine nasalem amittant (§. 287. 318), maxima pars in collectiva trilitera cogitur, ut supra in singulis descriptum est; e substantivis tamen nonnullis manente syllabâ finali collectivum quadriliterum prodiit: سُلْطَانٌ *imperator* سَلَاطِينُ, قُرْبَانٌ *sacrificium* قَرَابِينُ, رَيْحَانٌ *flos odorans* رَيَاحِينُ. —

1) sequiori tamen linguae, syriacae potissimum, id magis proprium v. gr. hebr. p. 66. min. §. 67.

4) Nominum أ praeposito formatorum varia est ratio. Nam adjectiva intensiva (§. 251 sq.), cum frequentissimam hujus generis formam efficiant, amissâ vocali praepositâ in collectiva trilitera abeunt (§. 308 sqq.), nec nisi raro ubi substantivorum vim induunt, integra servata coll. quadriliterum formant, ut أَكَابِرُ *magnates* a أَكْبَرُ. Quae autem abstracta rariora ex §. 243 formae sunt أُفْعُولٌ, أُفْعُولَةٌ, ea e lege أ servant, ut coll. quadriliterum prodeat: أُسْلُوبٌ *via* أَسَالِيبُ, أُغْنِيَّةٌ *cantilena* أَغَانِيُّ vel أَغَانٍ. Quaeque singula substantiva أ sine vi praepositum habent (§. 282), semper id in collectivi formatione haud amittunt, ut أُصْبُعٌ *digitus* أَصَابِعُ, إِكْلِيلٌ *corona* أَكَالِيلُ.

317 3. Cum vocalis longa ex syllabae et toni ratione ejusdem prorsus sit mensurae et ponderis ac consonans syllabam finiens, velut قَاتِلٌ = قَتْتِلٌ, قَتِيلٌ = قَتْتَلٌ, collectivum ex trilitero unam duasve vocales longas tenente ita formari potest quadriliterum, ut quamvis sonus vocalis primitivae ob ipsam collectivi vocales suas poscentis formationem pereat, ipsa tamen vocalis literae seu soni ex quatuor unius momentum locumque ac vim expleat. Hoc solum oritur has inter et reliquas collectivi quadriliteri formas discrimen, quod in his consonantis (verae, firmae) unius sono deficiente vocales duae, quarum una est â secundae syllabae, necessario collidunt; nec tamen eae coalescunt ob à praecedens vel sequens. Et si *duas* quidem vocales longas stirps complectitur, haud potest utrâque missâ ad collectivum triliterum formandum contrahi; unde ex priori duae syllabae a'à et pro eo ex §. 50 avà oriuntur, dum in syllabâ sequente quavis î pronunciatur, ut

جَاسُوس (§. 246) جَوَاسِيس, نَاعُور *hydromola* نَوَاعِير Ros. an. III. p. 23, 20. خَاتَام vel ex §. 156 sono *i* ante â sese intrudente خِيتَام *annulus* خَوَاتِيم, ضِيرَاب *percussio mutua* ضَوَارِيب. Quanquam vox peregrina طَاوُوس *pavo* in triliterum cogi potest أَطْوَاس juxta طَوَاوِيس, ut diminutivum cujus formatio omnino est similis, ex eo semper prodiit طُوَيْس. Stirpes autem multo et frequentiores et magis variae quae *unam* includunt vocalem longam, missâ hac in collectiva triliteral leviora abeunt supra descripta. Sed haud paucae quadriliterum quoque collectivum subeunt. Sunt haec, quibus longius coll. adaptatum est, in universum nomina in pronunciatione sueto longiora, vel saltem longioribus his similia et proxima, ut semper collectivi longioris causam quandam remotam cernas: 1) فَعَائِل, quod ex omnibus quae vocalem longam post secundam radicalem habent semper prodeat necesse est, a substantivis harum stirpium *femininae* terminationis aut adjectivis ejusmodi in substantiva versis prodit, ut حَمُولَة *jumentum* حَمَائِل, عَجِيبَة *mirum*, miraculum عَجَائِب, كَبِيرَة grave *delictum* كَبَائِر ذُؤَابَة *antiae* ذَوَائِب, سَحَابَة *nubes* سَحَائِب. Deinde hoc collectivo et alia feminina distinguuntur quae in sg. sine fem. notâ suffixâ sunt, ut omnino in derivationibus femininum, quod ex antiquo sermone in stirpibus sine notâ mansit, externo quoque habitu secernitur; ita عَرُوس *sponsa* عَرَائِس (contra عَرُوس *sponsus* عُرُس), عَجُوز *anus* عَجَائِز, شِمَال *sinistra* شَمَائِل; sequuntur alia pauca ab-

stracta, quae fem. notam aut hic illic suffigunt aut suffigere possint, ut جَزُورٌ *mactata* (pars) جُزُرٌ et جَزَائِرُ, رِكَابٌ, *stapes* رُكُبٌ et رَكَائِبُ, ضَمِيرٌ cogitatio, *pronomen* (persona cogitata) ضَمَائِرُ, رَهِينٌ v. رَهِينَةٌ *pignus* رَهَائِنُ. Pauca quae notas fem. rariores §. 285 habent, idem sequuntur, ut قَرِيثَاءُ *palmae* genus قَرَائِثُ. — 2) Similiter فَوَاعِلُ ex feminino فَاعِلَةٌ praecipue si substantivi loco est, ut قَائِمَةٌ *pes anterior* (pr. stans) قَوَائِمُ, جَارِيَةٌ *puella* جَوَارٍ, عَاقِدَةٌ *ligans* femina عَوَاقِدُ; et نَافِقَاءُ et قَاصِعَاءُ *rima* نَوَافِقُ, قَوَاصِعُ; quam normam multa sequuntur e sensu tantum feminina, ut لَاقِحٌ camela *gravida* لَوَاقِحُ, حَامِلٌ mulier *gravida* حَوَامِلُ, نَاعِقٌ *cornix* نَوَاعِقُ et alia animalium nomina, ٱلْمَوَازِنُ *tribus Mâzen* (omnes sic dictae, f. ex §. 293) Sac. chr. I. p. 406. Pauca huc accedunt msc. in substantiva versa, ut فَارِسٌ *eques* فُرْسَانٌ et فَوَارِسُ. Si vero, quod in paucissimis fit, duae tales syllabae a vocali ab initio brevi ordiuntur, hanc sono productiori vulgo sonare potuisse cogitandum est: دُخَانٌ (pro quo et دُخَّانٌ) *fumus* دَوَاخِنُ, نُفَسَاءُ *puerpera* نَوَافِسُ, بَقَرَةٌ *bos* بَوَاقِرُ. — 3) Substantiva فَاعِلٌ §. 246 ob vocalem secundae radicalis in sonum longum vergentem semper collecti-

vum quadriliterum formant, ut طَابَعٌ *annulus* طَوَابِعُ, طَابَقٌ *testa* طَوَابِقُ, قَالَبٌ *forma* قَوَالِبُ et قَوَالِيبُ.

Terminatio fem clausa ـَةٌ quae vocalem habet *brevem*, 318
in coll. semper rejicitur; sed aperta seu mere vocalis ـَي *á* ut ـَآءُ *áu* in collectivo formando ita servari potest, ut post tres radicales posita quartae literae instar sit atque ita collectivo quadrilitero formando vocalis longa â in î transeat. Unde ex فُعْلَي et فُعْلَاءُ semper prodit فَعَالِي, vel potius nunatione accedente فَعَالٍ, de quo v. uberius dicta §. 339. Usitata est haec formatio ex substantivis et adjectivis haud comparativi sensus, quippe quibus alia est collectivi forma propria (§. 309, 2), ut ذِفْرَي *cranii pars fragrans* ذَفَارٍ, عَذْرَاءُ *virgo* عَذَارٍ, حُبْلَي *gravida* حَبَالٍ, صَحْرَاءُ *sicca* terra صَحَارٍ. Idem evenit si terminationi clausae ـَةٌ alia vocalis praecedit radici suffixa, ut ـِيَةٌ, ـُوَةٌ quae sunt abstracti formationes = ـِيَّةٌ §. 265, e. g. حِذْرِيَةٌ *crista* حَذَارٍ, تَرْقُوَةٌ (a رَقِيَ) *clavicula pectoris* تَرَاقٍ, similiter سِعْلَاتٌ = سِعْلَاءُ *lamia* سَعَالٍ; nec non vocalis radicalis, ut أُغْنِيَّةٌ *cantilena* أَغَانٍ. Sequuntur adjectiva multa in ـَانُ exeuntia, quae amissâ scilicet literâ debili *n*, quae alias quoque saepe in flexione perit (§. 287. 316), nominibus his in vocalem exeuntibus simillima evadunt, ut كَسْلَانُ *piger* كَسَالَي,

كَسَالٍ ; سَكْرَانُ *ebrius* سَكَارٍ, نَدْمَانُ *poenitens* نَدَامٍ [1]). Quam quidem adjectivi collectivi flexionem alia pauca sequuntur ob notionis similitudinem, ut أَحْمَقُ *fatuus* حَمَاقٍ, حَذِرٌ *timidus* حَذَارٍ, يَتِيمٌ *orphanus* يَتَامِي, أَيِّمٌ *viduus* أَيَامِي. Pauca denique huc inclinant nomina in *an* exeuntia, ut إِنْسَانٌ *homo* أَنَاسِي (de fine v. §. 339). Quodsi flexio haec a nomine simplice derivata videtur, hoc antiquitus terminationem fem. *â* habuisse aut saltem huc proclive fuisse facile tibi persuadeas, ut لَيْلٌ *nox* لَيَالٍ [2]) ex antiquo *lailâ* לַיְלָה, ܠܺܠܝܳܐ, pro quo ex Arabismo exculto لَيْلَةٌ, أَرْضٌ *terra* fem. [3]) أَرَاضٍ, أَهْلٌ *familia* (cujus pluralis f. أَهَلَاتٌ similis) أَهَالٍ. Sunt quoque nunc in ـَةٌ exeuntia substantiva pauca, quae ex antiquâ fem. terminatione vocali â collectivum formare haud desierunt: أَلْيَةٌ *cauda* أَلَايَا quasi ex أَلْبِي, كُبَّةٌ *ovum* (quod ex origine كُبَيْكَةٌ esse autumat Kam.) كَبَاكٍ, ut diminutivum كُبَيْكَةٌ et كُبَيْكِيَةٌ.

1) in his prima syllabâ pro *a* ceteras vocales breves nonnunquam tenet سُكَارِي ; similiter دِسْفَانٌ *internuncius* دَسَافِينُ vel دُسَافٍ. Sunt enim hae formae collectivis triliteris similiores.

2) raro لَيَايِلُ transpositis syllabis duabus finalibus.

3) cf. אַרְצָה gr. hebr. p. 523. min. §. 255.

Sed eadem haec nomina in ـَى femininum exeuntia, 319
quorum exemplum reliqua sequuntur, cum notione suâ collectivum semper sit fem., possunt et ipsum femininum ـَى sono tertiae syllabae haud in î mutato integrum servare, ut collectivi flexio ad priores tantum duas syllabas propius extendatur, velut عَذَارَي عذراءُ, سَكَارَي سَكْرَانُ, حَبَالَي حُبْلَي. Forma haec aequo jure atque altera usurpatur, hoc solo discrimine accedente, ut quae nomina in sing. in nunationem exeunt, collectivum in î, cetera et nomina propria [1]) articuli (eoque nunationis, v. §. 336) vicissitudinum expertia coll. in â exiens adament; nam terminatio â cum feminini sit, nunationem haud admittit (§. 338), altera eam sine difficultate recipit. Sed ex aliâ causâ haec collectivi quadriliteri terminatio â ad diversas quoque stirpes traducta est. Si enim in femin. ـَةٌ post â secundae syllabae duo soni debiles secuturi essent, ut مَنَايِيُ quod ex مَنِيَّةٌ = فَعِيلَةٌ proxime oritur, in مَنَايِيُ, dein in مَنَاءٍ transiturum esset, ne nimius sit sonorum mollium confluxus, fortius â femininum literae consonanti ي restitutae suffigitur, ut مَنَايَا oriatur [2]).

---

1) ut نَصَارَي *Christiani*. quod saltem collectivi instar ex hac flexione Arabibus habetur, e sing. نَصْرَانِيٌّ quanquam ex ναζαραιοι ortum est.

2) Lex quâ ا in fine pro ـَى post ي scribendum est, (§. 105) facilius intelligitur si reputamus hanc scripturam in his tantum formis usurpari, quo facilius non *manâjî*, quod ex analogiâ exspectatur, sed *manajà* legendum esse innuatur. Nam praeter formas fem. sing. ut دُنْيَا *mundana vita* simillimas duplex Ja scribi potest, non in nominibus tantum propriis, sed in aliis quoque vocibus, ut اِسْتَحْيَي st. X. a حَيَّ.

Similiter خَطِيئَةٌ *peccatum* خَطَايَا, زَاوِيَةٌ *angulus* زَوَايَا, نُقَاوَةٌ vel نُقَايَةٌ pars *selecta* نَقَايَا eâdem prorsus ex lege; cumque collectivi flexio ita ad duas tantum priores syllabas proxime pertineat, tertia radic. و in quibusdam restitui potest, ut هِرَاوَةٌ *fustis* هَرَاوِيّ, فَلُوّ vel فُلُوَّةٌ *equuleus* فَلَاوِيّ.

320 Substantiva quae post tres leves radicales ـِيّ, ـِيَّةٌ (§. 259) habent *res* (vel animalia) significantia, similiter collectivum quadriliterum flectunt. Nam in quartâ syllabâ manet simplex î, ut بُخْتِيّ *camelus persicus* بَخَاتِيّ et dein nunatione accedente بَخَاتٍ, سُرِّيَّةٌ *pellex* سَرَارٍ Freyt. chr. p. 32, ذُرِّيَّةٌ *posteritas* ذَرَارٍ, nisi quod nonnulla ut كُرْسِيّ *solium* ultimam syllabam non mutant, quippe quae ad radicem pertineat, كَرَاسِيّ (cf. أُغْنِيَّةٌ §. 316 et §. 339). Sed potest et hic terminatio feminina ـَى substitui, ut مَهْرِيّ *cameli* species مَهَارَى, بَرِّيَّةٌ *deserta* terra بَرَارَى; بَخَاتَى Kos. chr. p. 117.

321 Stirps quinque vel plures complectens consonantes, si collectivum formandum est, semper ad quatuor redigatur necesse est; nam plus quatuor syllabis amplecti haud potest nova haec et acuta formatio. Hinc idem coll. quadriliterum ad omnes longiores voces ita transfertur, ut ex radice quinqueliterâ e lege ultima, saepe penultima, raro antipenultima praecipue si mollior est, excidat, ut جَحْمَرِشٌ mulier *procera* جَحَامِرُ, عَنْكَبُوتٌ *aranea* عَنَاكِبُ; خَزْرَنَقٌ id. خَزَارِنُ vel

خزارِق , فرزدق nom. propr. فرازِد v. فرازِق ; عضنفر *leo* عضافِر ;
ex nominibus autem verbalibus una vel duae consonantes quae simplici radici accesserunt avellantur, manente, si licet, م ut notâ participii, ut منطلق *dimissus* مطالق , مستخرج *exactor* مخارِج , استخراج *exactio* تخارِج v. تخارِج , مدحرج *locus volvendi* دحارِج , محرم nom. mensis محارِم . In substantivis fluctuat quoque formatio ultimum inter sonum, si terminatione vocali §. 318 continetur, et penultimum vel antepenultimum sonum mollem aut vocalem longam, ut inter duplicem formationem optio detur, velut بلهنية *socordia* بلاهِن vel بلاه , قلنسوة *pileus* قلانِس vel قلاس , حبنطي *tumens* حبانِط v. حباط , عفرني *leo vehemens* عفارِن v. عفار , قهوباة (= قهوبة) *telum* trisulcum قهاوِب vel قهائب et قهاب , حباري nom. avis حبائر et حبار . Similiter nomina quae in mediâ stirpe duas vocales vicinas habent, ut جرائض *crassus* جرائض , اسطوانة *columna* اساطِين . Si quatuor inter radicales vocalis primae vel secundae longa syllaba est, ea tollatur necesse est, ut ex علابط *obesus* prodeat علابِط , عيسجور *audax* camela عساجِر .

Si coll. quadriliterum ita ex stirpe plurium literarum oritur, unius duarumve jactura ita quodammodo compensari potest ut in tertiâ syllabâ i contra legem producatur, ut 322

قَلَانِيس *pilei*, مَحَارِيم menses *Muharram*; nonnunquam etiam distinctionis causâ a part. IV. praecipue fem., ut مُطْفِل *liberos habens* fem. مَطَافِيل. Alioquin hoc *i*, ut supra descriptum est, sic tantum producitur ut stirps ipsa in syllabâ, quae collectivi tertia fit, vocali longâ pronuncietur. Quodsi contra haec collectivum ad stirpem quadriliteram haud quadrat, causa in vocali stirpis ancipite et variâ quaerenda est, sicut مِخْلَب *unguis* format مَخَالِب, دِرْهَم *drachma* دَرَاهِم et دَرَاهِيم, quia in formis hujus generis *a* habitu suo in sonum longum inclinat (§. 255), similiterque قَوَالِيب ex قَالَب §. 317; et contra جَلَامِد *saxa* Sacyi corresp. des Samar. p. 65 a pro quo et جَلْمَد. In paucis vocalis ob praecedens â gravissimum et in totâ voce praevalens corripi potest, ut عُصْفُور *passer* عَصَافِر, دُخَان (§. 317) دَوَاخِين et دَوَاخِن. Semperque ea corripienda est ante terminationem fem. suffixam (v. §. 162). Rarius haec collectivo quadrilitero adhaeret nec nisi ita ut hominum seu animantium ratione praeditorum copia et societas quaedam describatur, ut صَيْقَل *politor* صَيَاقِلَة, مَلَك *angelus* مَلَائِك et مَلَائِكَة, إِبْلِيس *diabolus* أَبَالِيس et أَبَالِسَة, تِلْمِيذ *discipulus* تَلَامِذَة, itaque e more ab adjectivis relativis gentem vel sectam significantibus, ut بَغْدَادِيّ *Bagdadita* بَغَادِدَة, حَنْبَلِيّ *Hambalita* حَنَابِلَة;

porro imprimis a nominibus peregrinis, ut gentium, populorum, sectarum, dignitatum, ut فِرْعَوْن *Pharao* فَرَاعِنَة, قَيْصَر *Caesar* قَيَاصِرَة, بَرْمَكِيّ *Barmakida* بَرَامِكَة, صَقْلَبِيّ *Slavus* صَقَالِبَة, يَعْقُوبِيّ *Jacobita* يَعَاقِبَة, مَرْزُبَان *princeps* persicus (Markwächter) مَرَازِبَة, فَيْلَسُوف *philosophus* فَلَاسِفَة, بِطْرِيق patricius بَطَارِقَة, بَطْرِيك *patriarcha* بَطَارِكَة, أُسْقُوف *episcopus* أَسَاقِفَة [1]).

Multa tamen ex nominibus hujus generis quae ex adjectivis relativis oriuntur, terminationem fem. ـَة, quae per se jam collectivi notionem suppeditare potest §. 297, ita sibi adjungunt ut sine omni maneant flexione, quae est formatio levissima, ut حَرَامِيّ *latro* حَرَامِيَّة Kos. chr. p. 74, السَّامِرِيَّة *Samaritani*, حَشِيشِيَّة *Assassini* Ros. anal. III. p. 15, 3, أُمَوِيَّة *Omaijadae*, صُوفِيَّة *Çufii*, mystici, شِيعِيَّة *Schiitae*, الكُوفِيُّون vel الكُوفِيَّة grammatici *Cufenses*. 323

Si quae collectivi forma reperitur ad singularem ex omnibus his expositis haud quadrans, ea ex aliâ quadam stirpe similis notionis derivata putanda est; id quod rarissi- 324

---

1) in كِسْرَى *Cosroes* أَكَاسِرَة notes *a* praepositum, quod in triliteris frequens (§. 310), in Aethiopismo omnino frequentissimum, in quadrilitero rarum est.

mum est, ut حسن *pulchritudo* محاسن a محسن inusitato; حاجة *necessitas* حوائج 1) ex حاجة. In امراة *foemina*, نسوة, نسوان et نساء *foeminae* radices duae diversae ita junctae sunt, ut illi collectivum, huic sing. perierit. Neque ex lege collectivi forma eadem est ac stirpis. In quadrilitero id raro ferunt ipsi flectendi limites, ut مجاسي vel مجاساء *agmen camelorum* in coll. ad eandem formam redit. Ex trilitero vero tot pullulant collectivi formae ut casu tantum et rarissime quaedam stirps in collectivo ad eandem formam redeat, ut هجان *nobilis* camelus هجان.

325 Inter multa coll. trilitera grammatici Arabum quatuor افعل, افعال, افعلة, فعلة nomine جموع القلة *plurales paucitatis* distinxerunt, quae non adhibenda sint nisi de tribus ad decem usque, aliis grammaticis porro formas فعل, فعل, فعلة his adjungentibus; ceterae iis sunt جموع الكثرة *plurales multitudinis*. Nec tamen id omnino verum est habendum; nam saepissime et illae formae numerum denario majorem notant. Ubi plures ex unâ stirpe usitantur coll. formae, nonnunquam id discriminis valet, ut formae illae pronunciationis levioris numerum minorem describant, ut دار *domus*, ادور coll. pauc., دور Taal. n. 31 et ديار coll. mult. Porro ex collectivis *a* praeposito formatis saepe novum coll. quadrilite-

---

1) improbatum Haririo in Sac. anth. p. ٢٤٠.

rum prodit, numerum majorem notans, poetis tamen vel metri solius gratiâ licitum, ut فَعْل *opus* أَفْعَال, أَفَاعِيل *opera multa, varia* Henz. fr. p. 77; قَوْل *verbum* أَقْوَال, أَقَاوِيل *verba multa,* sermocinatio; عَدُوّ *hostis* أَعْدَاء, أَعَادٍ Exc. Ham. p. 330; سِوَار *armilla* أَسْوِرَة, أَسَاوِر poetice; إِنَاء *vas* آنِيَة, أَوَانٍ. Ex quibusdam haud usitatur nisi collectivi forma derivata, ut حَدِيث *narratio* (أَحْدَاث) أَحَادِيث.

Potestque omnibus collectivis denuo pluralis terminatio 326
suffigi, eaque ut ex §. 304 intelligitur, necessario feminina, variis ex causis. Potest enim collectivum aliquod, quanquam per se plures res notat, res tamen *uni* tantum aptas designare, quae si ad plures pertinere dicendae sunt, pluralis terminatio accedit, ut سَرَاوِيل *braccae* unius hominis, سَرَاوِيلَات *braccae* plurium; فُتُوح ex usu de *expugnationibus* unius terrae dicitur, ut فُتُوح مِصْر *expugnatio Aegypti*, unde فُتُوحَات generalius est *expugnationes* Not. et Extr. T. XI. p. 42. Porro ex collectivo certo sensu usitato pluralis vel dualis ita derivari potest, ut notio oriatur derivata et translata, ut بُيُوت *domus* بُيُوتَات *familiae* Sac. chr. 1. p. 122; رَسَائِل *epistolae* apostolicae, رَسَائِلَات *epistolaria*; أُصُولَانِ *fundamenta duo summa* (theologia et jus) ex termino philosophico أُصُول radices, *fundamenta* doctrinae. Denique in paucis pluralis terminatio ob notionis similitudinem cum formâ

collectivâ coaluit, ut ذَنْبٌ *peccatum* ذُنُوبٌ et ذُنُوبَاتٌ; طَرِيقٌ *via* طُرُقَاتٌ; جَزُورٌ *mactatum* جُزُرٌ et جُزُرَاتٌ.

327 Ubi pluralis terminatio juxta collectivum quodcumque e lege formatum usitatur, ea grammaticis Arabum haud prorsus frustra paucitatem innuere sumitur; nam, si omnino discrimen faciendum est, collectivi est omnia uno complecti, pluralis singula plura notare, ut حَاجَةٌ *res una* حَاجَاتٌ *res plures*, pauciores, حَاجٌ (ex §. 295) *res omnino*. In pronominibus et adjectivis fem. sing. collectivi vices explet, nec non in verbo, ad cujus constructionem eadem regula traducitur, ut أَرْبَعٌ خَلَوْنَ *quatuor* (noctes) *transiere* et contra إِحْدَى عَشْرَةَ خَلَتْ *undecim* (noctes) *transiere*. Cf. Hariri in Sac. anth. p. ٤٤٠. ٤٢٠. ٤٧٠.

328 Tantum ambitum usumque frequentissimum cum collectivorum formae breviores et concisiores nactae sint, pluralis terminatio §. 300 rara facta est. Neque invenitur nisi in formis certis, iis maxime e quibus coll. forma brevis haud facile derivari possit. Potiora haec veniunt notanda: 1) ex stirpium verbi derivatarum nominibus, participiis et infinitivis, coll. ob ipsam formationis difficultatem (§. 321) rarissime derivatur; frequentius ex inf. brevioribus et frequentioribus, ut تَرْكِيبٌ - تَرَاكِيبُ, et si quae in substantiva abierunt; 2) ob similem formationis difficultatem ex nom. diminutivis, ut vocalium distinguentium sonus maneat, coll. haud formatur, nisi forte unum alterumve in nomen fere proprium transierit, ut كُمَيْتٌ *equus spadiceus*. 3) porro nomina mediam rad. geminantia rarius coll. formant, adjectiva potissimum, ut صَيَّادُونَ *venatores*, مَلَّاحُونَ

nautae; طَيِّبَاتٌ *bona*, بَيِّنَاتٌ *manifesta*; خَصْمٌ : خَصْمُونَ [1]). 4) omnino cum coll. sine generis discrimine ideam det abstractam, participia et adjectiva si de ratione praeditis adhibentur, quo actionis singulorum notio et generis discrimen magis eluceat, plerumque pl. terminationem habent, ut أُخَرُونَ *alii*, أَجْمَعُونَ *omnes* Sur. 43, 54. 58; خَصِمُونَ *litigantes* 57; adject. formae فَعْلٌ rarae §. 239, ut مَالُونَ *divites*; nec non عُرْيَانُونَ *nudi*, قَائِلُونَ *dicentes*. Eadem tamen si in substantivorum vim transeunt, ut كَاتِبٌ *scriba*, collectiva potius formant, ut supra vidimus; unde nonnunquam formatio est anceps, ut أَقْرَبُونَ Kos. chr. p. 104 et أَقَارِبُ *propinqui* ex أَقْرَبُ *proximus*. 5) porro ab adject. relativis §. 259 saepe pl. derivatur, ut بَغْدَادِيُّونَ *Bagdadenses*; cf. §. 322 sq.; 6) denique nomina et ea quae collectiva bene formant, pl. terminationem nonnunquam servarunt. Sed hic notatu dignum, pl. fem. terminationem in singulis substantivis, praecipue nominibus unitatis (§. 295), multo esse frequentiorem quam msc., adeo ut paucissima tantum ex priscâ linguâ hanc servarint: أَرَضُونَ *terrae*, أَهْلُونَ *populi* (Tebr. Ham. p. 65, 2) عَبْدُونَ *servi*, quibus coll. etiam substitui possunt, عَالَمُونَ *mundi* et *aeternitates* ex ipso עוֹלָמִים; ذَوُونَ *domini* ex ذُو.

---

1) ex مَيِّتٌ *mortuus* tamen etc. derivantur coll. أَمْوَاتٌ, مَوْتَى, quia est e formâ فَيْعِلٌ.

329 Nomen proprium si in pl. dicendum est, id quod raro fit, pl. terminationem habet, ut مُحَمَّدُونَ *viri Muhammad dicti*. Ex duobus si constat nominibus statu const. (§. 335) junctis, prius tantum, ut per se ex constructione patet, numerum distinguit, ratione ceterum omnibus nominibus suetâ, ut ابْنُ آوَي *hylax*. (pr. filius clamoris) du. ابْنَا آوَي, pl. quia fem. e sensu est nomen epicoenum بَنَاتُ آوَي ; ذُو الْحِجَّةِ ut nomen mensis *femininum*, pl. ذَوَاتُ الْحِجَّةِ [1]). In quibusdam tamen nominibus ex alterutro tantum nomine coll. formatum est; de quo lexica consulantur.

330 III. De nominum juncturâ et declinatione.

Priscam constat Semitarum linguam casuum nominis, quales indo-germanicae ingenium fert, prorsus esse ignaram. Hinc nomini pro diversâ in enunciatione integrâ notione et vi diversus locus tributus certis e legibus. Nam nomen in vocum juncturâ a nullo pendens (in casu recto, nominativo) semper ab initio positum; nomen huic oppositum (in casu obliquo) ei semper postpositum voci a quo logice penderet. Posterius hoc duplex. Nam nomen a nomine pendens (in genitivo) intime nomini priori ita subditum est, ut prius ad posterius tanquam complementum suum statim et necessario sine mediâ quadam voce secuturum properans brevius pronuncietur; unde prius nomen ante *genitivum* quem nos di-

---

1) nom. pr. ex integrà propositione compositum, quia per se pro numero non potest variari, sine flexione manet, subjuncto كِلَاهُمْ *ambo ii* ad du., et كُلُّهُمْ *omnes ii* ad pl. signandum. Traduut grammatici posse quoque in ذُو i. e. articulo graeco sequenti genitivo praeposito numeri variationem indicari, ut G'auhari in Sacyi anth. not. p. 153.

cimus in *statu constructo* poni dicitur. Et nomen verbo vel toti enunciationi subditum (in *accusativo*), quanquam liberius per se stans, e lege tamen ante verbum vel enunciationem poni nequit. Ceterae autem nominis relationes quae ex hac positione nominativum, genitivum, accusativum suo modo distinguente haud possent perspicue exprimi, ut relatio quae nobis *dativus* casus dicitur, *praepositionibus* erant indicandae [1]).

Haec prisca linguae semiticae et nativa facies indolem 331
suam totam in arabicâ dialecto tam parum mutavit, ut integra servata sit totiusque enunciationum structurae fundamentum. Nam nominum positio primum eadem mansit: nominativus ubi plura sunt nomina praemittendus, accusativus postponendus est, genitivus nunquam per se, ut ab initio enunciationis, sed semper nomini tantum vel quod ad idem redit praepositioni sine ullâ voce mediâ postponi potest. Quâ in re ingens quantum arabica lingua ab indo-germanicâ distat, quippe quae casus primitivos et multos habeat, qui quovis enunciationis loco dilucide possunt collocari. Deinde eâdem causâ praepositionem vis et usus ob casuum defectum latissime patens in arabicâ dialecto mansit fideliter; neque est Arabibus dativus aliusve casus similis ortus.

Sed quanquam fundamentum haud est in dialecto cultis- 332
simâ et uberrimâ labefactum: at multo tamen distinctiora omnia in eâ sunt facta. Nam vocalium nomina terminantium varietatem, quae oriri potest, satis magnam ad diversas, quibus nomen in enunciatione poni potest, rationes et notiones probe distinguendas traduxit lingua cultissima, ut omnino vocalium finalium varietas formarum notioni e juncturâ pendenti notandae inservit (§. 162). Atque sic *casus* orti sunt, si ita hanc pro nominis juncturâ diversam pronunciationem

---

1) cf. gr. hebr.

vocare lubet, a nostrae linguae casibus alienissimi. In formis nominum multis non sunt ita nisi *duo* casus distincti: *nominativus* et *casus obliquus*; hic vero in formis et frequentioribus et varietati aptioribus distinctius rursus in *accusativum* et *genitivum* (eà quà §. 330 diximus genitivi positione necessarià) sese diremit; ultra tres autem casus tales distinguendos lingua secundum indolem suam §. 330 progredi haud poterat. Possisque casuum duorum declinationem apte *simpliciorem*, alteram *perfectiorem* dicere.

333 Perfectior declinatio in *singulari* locum suum invenit, tum sueto singulari, tum fem. sg. ـَـةٌ, tum collectivi formis similibus, cum collectivum per se sg. esse e §. 304 constet. Hae enim formae linguae frequentissimae sunt et maximam partem consonante forti terminatae. In his igitur nominativus vocali *u* distinctus est; *a*, qui in paucis, quae duos tantum casus discernunt formis, casus obliqui sonus est (§. 338), in perfectâ declinatione *accusativo* ita mansit, ut in genitivo pro eo *i* compareat. Atque ita duplex declinatio sing. ita habet: plurimae formae trium casuum sunt: *u* nom., *i* gen., *a* acc.; pauciores duorum: *u* nom., *a* cas. obl.

334 In *pl.* autem et *du.* semper simplicior declinatio casuum duorum regnat, pro terminationum indole variâ varie efformata: 1) fem. pl. ـَاتٌ consonantem finalem firmam habet vocalium varietati maxime idoneam; igitur post *t* in nom. *u* est, prorsus ut in sg. §. 333, at in casu obliquo nunquam *a*, sed *i*, antecedenti scilicet â ex §. 156 bene oppositum. 2) sed in terminatione msc. pl. et du. cum ن finale ut litera post vocalem longam admodum debilis et fluxa varietati illi notandae haud aptum sit, vocalis potius prior longa variata est. Scilicet in pl. nominativus hic quoque sono *u* distinctus est, ـُونَ, casus obliquus sono *i* ـِينَ; in du. ـَانِ

nominativum notat et ـِينَ casum obliquum (de *i* in ultimâ v. §. 156)[1]).

Sed huic pro casibus diversis vocalium variationi acces- 335
sit distinctio terminationis nominum *plenioris* et *contractioris.* Pro juncturâ enim variâ nomen aut plenius et sonorius aut brevius et contractius in fine pronunciari potest; idque duabus ex causis diversis neque idem prorsus efficientibus:

1) nomen in statu constructo (ante genitivum) ob celerem ad complementum necessarium transitum rapidius pronuncietur necesse est §. 330. Quae rapidior pronunciatio in ceteris quidem linguis semiticis magnas movet et difficultates et mutationes; in Arabismo ob vocalium constantiam et ubertatem uni legi constantissimae et facillimae obtemperat. Nam in terminationibus pl. msc. et du. ن debile post vocalem longam ita in stat. constr. excidit, ut reliqua vox integra maneat. In reliquis, quae vocalis casuum mutationem post ultimam literam habent, haec vocalis si vox per se stat, plenius et sonorius cum sono nasali posiposito seu *nunatione* (§. 81) effertur; qui ipse deest in statu constructo; ut nom. *ŭn*, in st. c. *ŭ*. Quae levissima et constantissima mutatio reliquam vocem intactam sinit.

2) *articulus* اَلْ nomini cui praeponitur tam arcte in- 336
haeret ut toni partem in se trahat et ob augmentum initio accedens finis vocis vicissim brevius et levius sonet; accedit quod nomen articulo junctum per se non adeo solitarie ponitur quam eo vacuum. Hinc eodem quo in st. const., modo

1) dialectos et linguam Arabum vulgarem comparanti patet, in his omnibus nominativi pronunciationem esse novam et sedulo distinctam. Nam in pl. msc. *in* (*im*) est terminatio hebr. aram. et arabismi vulgaris; in du. similiter *ain*. In sg. vocalis proxima esset *ă* §. 71.

nunatio post articulum semper deest [1]), ut nunatio tantum nomen prorsus solitarie positum distinguat, ut الرَّجُلُ ὁ ἀνὴρ et رَجُلٌ ἀνήρ. At eo usque non valet articuli vis ut نَ e terminatione du. et pl. msc., ut in stat. constr. fit, auferat; id enim ad ipsam terminationem ex origine pertinet neque nunationis instar sonori tantum et plenioris exitus causâ adjectum.

337 Nunationem literâ quâdam in scripturâ haud exprimi supra jam §. 81 dictum est. Sed accusativi tamen terminatio *an* in scripturâ jam antiquissimâ vocali ا in fine scriptâ distincta est, quanquam sola vocalis brevis *a* sine nunationis sono longiori non poterat per ا scribi (§. 77) [2]). Et accusativus potissimum ita quod dilucidius scriptus est, factum haud dubie inde quod cum nominativus semper praepositus, genitivus ex nominum juncturâ intimâ perspicuus sit, accusativus multo est difficilius sine scripturae ope dignoscendus, saepeque adverbiali usu adhibitus casus est gravissimus et qui distinguatur dignissimus [3]). Etsi in term. sg. f. ـَةً nunquam ا scriptum est, scilicet ne ita pro ة mediâ in voce scribendum esset ـتـ ex lege §. 62.

---

1) satis memorabile nobis prorsus similem esse nominis cum articulo juncti rationem: Blinder, der Blinde.

2) In solo nomine proprio عَمْرٌو *'Amrun*, quo a عُمَرُ *Omaru* distingueretur, scriptura vetus vocalium signorum ignara sonum pleniorem *un* similiter per و dilucidius expressit. In genitivo scriptura haec integra servatur عَمْرٍو *'Amrin*; in accus. عَمْرًا sueta scriptio per ا (sine و) sufficit quâ a عُمَرَ distinguatur.

3) hinc arabismus vulgaris ceteros casus ignorans accusativum tamen adverbialem et pronunciatione et scripturâ servavit.

Sed singularis quoque, cui e regulâ perfectior trium casuum declinatio propria est, in formis nominibusque certis duos tantum casus distinguit, nom. per *u*, casum obl. per *a* §. 333. Quae simplicior in sg. declinatio iis propria mansit nominibus quae *nunationem* non habent; non habent autem quia aut justo longior in vocis fine visa est aut inutilis et superflua. Ea praeter term. fem. ىٓ— omnino casuum ignaram §. 285 varias quidem complectitur formas et nominum genera; sed non omne hic regnat arbitrium; imo causae apparent universae quibus nunatio (nam ad hanc hic omnia redeunt) in iis omittenda videretur: [1]) 338

1) nunatio omittitur ob vocalem *a* fortiorem praeviam, quae tonum detinet; fitque id 1) continuo in collectivis quadriliteris, formae قَتَالِلُ in quâ â illud secundae syllabae regnat, ut supra §. 315-17 in singulis omnibus semper observatur. — Si tamen contingat ut ob ى ultimam radicalem duae syllabae extremae brevius in unam coalescant (§. 102), vocalis ita oriens *i* nunationem potest recipere, ut أَغَانٍ, جَوَارٍ et alia supra §. 318 enarrata. Inveniturque frequenter haec formatio in appellativis nominibus, quae articulum frequentius patiuntur. Potest tamen et novo modo î sic servari, ut ante terminationem casus accedentem in semivocalem simul condensetur (§. 96), ut عَذَارِيُّ *virgines* Kam. quam formam poetae novarunt. At si in fine ىٓ— pronunciatur, quia feminini simul terminationis instar habetur, nunatio locum habere nequit. — 2) similiter post â terminationis fem. اءُ §. 285, cujus exempla plurima supra obvia fuere. — 3) in adjectivis formae أَقْتَلُ omnibus §. 251 sq., quippe in quâ *a* 339

1) Arabum grammatici quantum in his hallucinentur et inaniter desudent, v. in Sacyi anth. p. 96. et not. p. 235-8.

praepositum gravissimum et notione et tono; si tamen adjectivum ejusmodi obliteratâ formae memoriâ in substantivum totum abit, velut nomen animalis, in suetam declinationem transire potest, ut أَجْدَلُ et أَجْدَلٌ *accipiter;* أَخْيَلُ et أَخْيَلٌ *picus;* أَرْمَلٌ *viduus* f. أَرْمَلَةٌ neque ex origine [1]) neque ex hac fem. formâ huc pertinet. — 4) in adject. formae فَعْلَانُ; nam in his quoque â fortius est ante terminationem, ita ut omnino hanc paullatim deteri et evanescere videas §. 287. 316. 18; quare adjectiva nunationis expertia simul in fem. et coll. formando terminationem abjiciunt. In quibusdam cum suetis fem. et pl. formis mansit in m. sg. quoque nunatio, ut عُرْيَانٌ f. عُرْيَانَةٌ, pl. عُرْيَانُونَ. Quaedam fluctuantur, ut نَدْمَانٌ f. نَدْمَى.

340 2) Nominum propriorum magna pars nunationis expers est. Nam cum nomina propria pleraque articulo careant [2]) quaeque eum tenent semper fere servent, neque ex more sueto in stat. constr. ea jungendi sit occasio: discrimen quod in ceteris nominibus nunationem oriri fecit et sustentat, in his cessat. Igitur nunatio in his oppositi sui expers paullatim perit. Possuntque genera hic nominum propriorum distingui: 1) in انُ exeuntia semper nunationis expertia sunt, id quod amice cum eo conspirat quod §. 339 notatum est. — 2) nom. pr. feminina externa omnia, arabica quoque praeter ea

---

1) nam corruptum est ex אֶלְמָן; rad. אלם.

2) v. syntaxin. Inde vel in nominibus exteris syllaba *al* ab initio omitti potest, quasi ea articulus sit arabicus, ut الإِسْكَنْدَرُ *Alexander* et إِسْكَنْدَرُ.

quorum secunda rad. vocali vacua est, ergo in formâ arabicâ brevissimâ, haec enim nunationem et ferre et amittere possunt, ut مِصْرُ *Aegyptus*, سَقَرُ *Tartarus*, at هِنْدُ, هِنْدٌ *Hind* femina; porro fem. omnia in ةُ— exeuntia, ut مَكَّةُ, virorum etiam, ut طَلْحَةُ; et fem. appellativa plurilitera, si in nominum propr. vim transeunt, ut عَقْرَبُ ex عَقْرَبٌ *scorpio.* — 3) nom. virorum pr. peregrina omnia, nisi quod de nom. formae قُتْلٌ idem valet quod de fem. hujus formae; nam nunationem aut ferunt aut abjiciunt, ut إِبْرٰهِيمُ *Abraham*, دَاوُدُ *David*; نُوحٌ *Noah* لُوطٌ, *Loth.* — 4) nomina pr. quae verbi formae cujusdam externam faciem referunt, ut in fine quoque vocali solâ adoptatâ verbo assimilentur, ut شَمَّرُ, ضُرِبُ, quae demto *u* finali perfectis similia, أَحْمَدُ, يَزِيدُ quae imperfectis. — 5) denique nomina virorum formae عُمَرُ *Omar* et feminarum formae قَطَامِ. — Praeterea autem cetera etiam nomina propria, quae nunationem tuentur, si ابْنٌ *filius* (§. 134) sequitur, ob faciliorem cum hoc juncturam eam omittunt, ut مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ ٱللّٰهِ ex مُحَمَّدٌ (Not. T. 9. p. 82).

Nomen proprium ex integrâ enunciatione compositum, 341
ut تَأَبَّطَ شَرًّا, per se declinationem subire nequit. Nomina duo sensus incerti si nomen proprium constituunt, posterius solum declinationem, eamque ut ex §. 340 patet simplicem, ita recipit, ut prius in accusativo, id vero est nominis ad-

verbialis seu declinatione expertis casu praecedat, ut بَعْلَ بَكَّ *Baalbec*; cas. obl. بَعْلَ بَكَّ; حَضْرَمَوْتُ, cas. obl. حَضْرَمَوْتَ *Had'ramaut*. Potest tamen et utrumque status constructi ratione jungi, ut prius proinde (§. 344) tres casus recipiat, posterius jam necessario in genitivo sit, eoque declinatus, qui et in priori est, perfecti, ut بَعْلُ بَكٍّ, gen. بَعْلِ بَكٍّ, acc. بَعْلَ بَكٍّ. Ex quâ ratione in مَعْدِي كَرِبَ *Ma'dikarib* posterius nomen nunationis est expers eoque ipso genitivum in *a* format; nam et prius casus non admittit. Licet tamen ex priori ratione nominativum مَعْدِي كَرِبُ efferre. Quae autem nomina pr. in وَيْهِ exeunt satis multa, ob terminationem peregrinam et singularem [1]) declinatum omnino non admittunt; nam *i* in fine non nisi pronunciationis arabicae causâ adjectum est; ut سِيبَوَيْهِ nom. grammatici celebris, عَبْدَوَيْهِ, عَمْرَوَيْهِ, بُوَيْهِ, quanquam poetae declinatum perfectum novare possunt (§. 346). Raro et serius haec ita in arabicam terminationem transierunt, ut femininis similia facta sonent سِيبُويَةُ, عَبْدُويَةُ, quae duos casus recipiunt.

342 Denique nomina quaedam solitarii *adverbii* instar in enunciatione posita, quia semper sine articulo et nunquam in st. constr. obvia sunt, nunationem simili ex ratione ac nomina propria haud admittunt, ut 1) adverbia spatii, ut بَعْدُ *post*,

---

1) persica videtur et ex origine relativa arabici ـيّ instar, quanquam dein et ad arabica nomina traducta; cf. Sac. anth. p. 50. 152.

postea; 2) in numerativis distributivis (§. 362), ut أُحَادُ v. مَوْحَدُ *unus unus, singuli.*

Diminutivum ex his omnibus singularibus duorum casuum factum et ipsum duorum casuum manet. Tamen diminutiva formae فُعَالُ numeralibus distributivis propriae cum contractionem subeant, trium sunt casuum, ut أُحَيِّدٌ ex أُحَادُ. 343

Eadem tamen haec nomina, quae in sg. duorum casuum esse vidimus, si in stat. constr. collocantur aut si articulum praepositum habent, id quod in primae tantum classis §. 339 nominibus e more continuo fieri posse patet, semper in formatione et positione novâ nominum trium casuum similitudinem ita sequuntur, ut acc. vocali *a*, gen. voc. *i* distinguant; ut بِالْأَحْمَرِ *per rubrum*, بِعُمَرِكُمْ *per Omarum vestrum.* Ita hac quidem occasione una tantum omnium singularium (exceptis fem. ىَ— §. 285) fit declinatio perfectior; nempe jam cessat, quae nomina solitaria diremit, nunationis ratio. Atque omnino duorum in sg. casuum declinationem lingua haud valde amat. 344

Possuntque vel nomina propria nunationem eoque ipso perfectiorem declinationem adoptare, si contra morem indefinita ponuntur, ut رُبَّ إِبْرٰهِيمٍ رَأَيْتُهُ *saepe Ibrahimum quendam vidi* [1]); quanquam ea per se excipiuntur nomina propria, quae si appellativa essent, ex legibus §. 339 nunatio- 345

1) hic est sensus verborum Motarrazii in Sacyi anth. p. 96, 15: *si quem vocas Lug'am* (frenum) vel *Firind* (ensis), nomen declinatur (perfecte), quia nomina peregrina indeterminata exinde non habent quod declinationem impediat.

nem respuerent. Similiter differunt أَمْسِ quae est vox sueta *heri* et أَمْسٌ indefinitius: *die quodam recens praeterlapso*; quanquam *i* vocis hujus proprie *ad stirpem* ipsam pertinet.

346 Denique adeo vicina sunt omnia duorum casuum nomina declinationi perfectae, ut poetae semper hanc debiliorem declinationem in fortiorem mutare possint et perfectiorem. Idque frequentissime fieri quaevis poetarum pagina docet. Contra perfectiorem declinationem in debilem mutare haud iis ita licet.

347 Grammatici Arabum nominativum appellant رَفْعٌ *elevatio* soni i. e. *o*, *u*; genitivum خَفْضٌ *depressio* seu جَرٌّ *infimum* soni i. e. *i*; accusativum نَصْبٌ *erectio* i. e. *a*; cf. nomina similia §. 78. Patet nomina esse a declinatione singularis fortiori ut frequentissimâ desumta.

Jamque omnium conspectum exhibere tempestivum fuerit:

Status absolutus.						
c. obl.		nom.	acc.	gen.	nom.	
أَسْوَدَ		أَسْوَدُ [2])	عَالِمًا	عَالِمٍ	عَالِمٌ [1])	sg.
سَوْدَاءَ		سَوْدَاءُ	عَالِمَةً	عَالِمَةٍ	عَالِمَةٌ	— fem.
Status constructus [3]).						
acc.	gen.	nom.				
أَسْوَدَ	أَسْوَدِ	أَسْوَدُ	عَالِمَ	عَالِمِ	عَالِمُ	
Cum articulo.						
الْأَسْوَدَ	الْأَسْوَدِ	الْأَسْوَدُ	الْعَالِمَ	الْعَالِمِ	الْعَالِمُ	

1) *sapiens*. 2) *niger*. 3) statum hunc statim sequatur genitivus necesse est, ut عَالِمُ الْأَرْضِ *sapiens terrae*.

Status absolutus.

c. obl.	nom.		c. obl.	nom.	
عَالَمَيْنِ	عَالَمَانِ	du. m.	عَالَمِينَ	عَالَمُونَ	pl. msc.
عَالَمَتَيْنِ	عَالَمَتَانِ	— f.			

Status constructus.

عَالَمَيْ	عَالَمَا	عَالَمِي	عَالَمُوا
عَالَمَتَيْ	عَالَمَتَا		

Cum articulo ut in stat. absol.

---

	c. obl.	nom.	
Status absol.	عَالَمَاتٍ	عَالَمَاتٌ	pl. f.
—— constr.	عَالَمَاتِ	عَالَمَاتُ	
Cum articulo	اَلْعَالَمَاتِ	اَلْعَالَمَاتُ	

Praeter has nominis cum perfectâ enunciatione juncturas 348
varias nomen solitarie quoque in enunciatione pronunciari potest, ut vocando, condolendo, interrogando. De quibus dicendi formulis seu *interjectionibus* leges quaedam in linguâ invaluere omnia subtilissime distinguente et exacte describente. Nam et interjectiones plures atque pro dictionis vi diversae ortae sunt, quibus ad vocativum signandum Hebraei prorsus carent, et ipsa nomina pro interjectionum varietate varie pronunciata.

1. Appellare aliquem v. vocare licet duobus modis. No- 349
men licet simpliciter effari, praesentem scilicet vel quasi praesentem rectâ viâ alloquendo; aut oblique ad aliquem sermonem dirigere, eum innuendo et nutu appellando. Illâ ratione *nominativus*; hac *accusativus* vocativo inservit, qui

casus duo Arabibus aeque atque aliis populis hunc in finem inserviunt. Quos quidem primum ita diversos esse posse patet, ut accusativo eum appellemus quem nutu significare placet, ut admirando, detestando fit. Sed deinde hoc quoque discrimen interest, quod accusativo tranquillior et sedatior inest appellandi vis quam nominativo rectâ viâ vocanti. Et ab hoc quidem potissimum discrimine proficiscens Arabum sermo nominativo non utitur nisi in sermone breviori, ubi *unum* tantum nomen idque singulum appellandum est, ut يا زُبَيْرُ *o Zobair!* Henz. fr. p. 50. يا نَبِيُّونَ *o prophetae!* يا أَيُّهَا ٱلنَّاسُ *o vos homines!* يا سَمَاءُ *o coelum!* Si vero nomen in longiore est juncturâ, ut si substantivum sequitur in genitivo vel cum praepositione vel in accusativo alioque nexu interiore, semper accusativo utendum, ut يا بَنِي عَمِّنَا *o filii avunculi nostri!* يا عَبْدَ ٱللّٰهِ *o Abd-allah!* رَبَّنَا *domine noster!* (v. de causâ §. 366) يا خَيْرًا مِنْهُمْ *o qui melior est quam illi!* يا طَالِعًا ٱلْجَبَلَ *o qui ascendis montem!* Si nomen in appositione vel adject. sequitur quae est junctura media, prius in nominativo pronunciatum appositio aut in nominativo aut in accusativo sequi potest, ut يا مُحَمَّدُ ٱلنَّبِيُّ v. ٱلنَّبِيَّ — *o Muhammad propheta!* Quanquam et accusativus per se potest poni in singulo nomine, ut يا رَجُلًا *o virum!* Ceterum interjectio يا plerumque vocativum signat, ut post hanc articulus absit, cum appellare non possis nisi eum qui per se vocanti certus constat. Quod si articulum adjungere placet, ut in ٱلنَّاسُ *homines adstantes,* أَيُّهَا ex هَا demonst. (*quicunque*

hic sit,) vel despectius هٰذَا *hic* interponitur, ut يَا أَيُّهَا النَّاسُ *o quicunque hic estis homines!* يَا هٰذَا الرَّجُلُ *o hic homo!* o tu quem hic video. Potest tamen etiam يَا ubique omitti, ut بَنِي عَمِّنَا Ham. p. 54. Taalibi c. 24. رَبَّنَا Sur. 40, 8. 9. 12. cf. 41, 29. 44, 18. nisi ubi nomen appellativum ut نَبِيٌّ *propheta* singulum et sine articulo pronunciatum obscurum foret.

Hoc autem nominativo sic in compellatione rapidâ po- 350
sito proprium est, ut quam brevissime pronuncietur. Hinc nunatio semper reticetur, quo ipso vocativi fere forma peculiaris ita exsistit ut in linguâ indicâ, graecâ, latinâ litera *s* nominativi reticetur; porro vocalis î suffixi (§. 367) corripitur, ut يَا قَوْمِ *o popule mi!* رَبِّ *domine mi!* [1]) et quaedam voces, nomina praecipue propria, ob usum frequentissimum integram syllabam in fine abjiciunt, ut يَا صَاحِ pro يَا صَاحِبِي *o amice mi!* يَا مَنْصُ *o Mançûr!* يَا مَرْوُ *o Marvân!* يَا سُعَا *o Suâd!* pro مَنْصُورُ etc.

---

1) Similiter نْ nonnunquam pro نِي in *imperativo*, qui omnino vocativo respondet, ut أَتَّبِعُونْ Sur. 40, 39. 43, 59. 51, 56. Sed praeter hanc causam haud licet î in fine in ĭ mutare, nisi quod Koranus saepius in fine versus ob rythmum finalem vocalem corripit ut 40, 6. 16. 33. 43, 26. 50, 13. 45 عِقَابِ *poena mea*; التَّنَادِ *clamare* pro التَّنَادِي.

351 Sed ab alterâ parte nomen in fine sermonis prorsus solitarie positum et intentius prolatum vocali in fine fortius productâ et spiritu diductâ efferri potest, ut يا غلاميهْ pro غلامِ *o puer mi!* unde in fine *âh* pronunciatur, ut يا غلاما v. غلاماهْ pro غلامُ; cf. §. 85.

352 2. Lamentatio quâ quis lugetur interjectione وا exprimitur, casibus iisdem sequentibus qui post يا §. 349 locum habent. Nomen aut haud mutatum manet, aut sono *âh* in fine augetur, qui si longior est vocum junctura, ultimae voci accedit, ut وا شبابَاهْ (v. شَبابا) *eheu! juvenis!* Kos. chr. p. 60, 7; وا عبدَ الملكاهْ *eheu! Abdalmalek!* وا امير المؤمنيناهْ *eheu princeps fidelium!* Sed vocalis *i* v. *u* in fine vocis, si significationis causâ magis necessaria atque distinctior est, manere debet, in longissimum sonum producta, ut وا غلامهُوهْ *eheu servus ejus!* ex غلامُهُ; atque eadem vocalium *i*, *u* productio ubique licita est; â non potest nisi in *âh* produci, ut وا غلامهاهْ ex suff. fem.; ex موسى *Moses* alii formant موساهْ, alii موسيا. Nunatio ex quorundam grammaticorum mente servari potest, ut وا غلامَ زيداهْ v. زيدٍ - v. زيدناهْ - v. زيدنيهْ *eheu servum Zaidi!* 1)

353 3. Similis loquendi mos in interrogationibus abruptis, si quis mirando, stupendo, vel effatum alterius addubitando et

1) Gol. similia affert يا هنوناهْ *pl.* يا هنانيهْ *du. o feminae!*

improbando ea ipsa interrogans repetit quae stuporem moverint. Tum post interrogativum أ *an* et vocem aut singulam aut, si e re est, plures eâ ipsâ quâ in sermone obvia erant formâ repetitas *th* subjungitur, nunatione manente, ut si quis dicenti هٰذَا زَيْدٌ *hic est Zaidus* respondet, nominativum servans أَزَيْدُنِيهْ, *Zaidusne? quid?* Zaidusne? et in accusativo dicenti رَأَيْتُ زَيْدًا *vidi Zaidum* respondet أَزَيْدَنِيهْ *quid? Zaidumne?* Vocalis autem vocem terminans producitur in longissimum sonum, aut *th* subjungitur post insertum *ân*, quod est vehementius stupentis. Eadem vero dicendi formula ad quodvis aliud sermonis vocabulum transferri potest, ut si quis dicenti إِنِّي ذَهَبْتُ *ego abii* respondet أَذَهَبْتُوهْ *quid dicis? abii?* — أَأَنَا إِنِّيهْ *egone?* [1]).

4. نَزَالِ v. نَزَالِ e stirpis formatione est infinitivus st. I. 345 (§. 242), usu autem in interjectione tantum sine omni flexione servatum, ut vocalium in fine mutatio cessaverit. Rara haec forma infinitivi antiquioris (s. hebraici) *absoluti* vestigium habenda est, actionem totam cum vi efferens [2]), ut nobis *imperativum* ei substituere liceat, ut نَزَالِ *descendere!* i. e. descende, descendite حَذَارِ *cave tibi* Ham. p. 29. Sac. anth. p. 97. Rarius etiam post يَا venit, ut gravis insit personae allocutio ex actione indolem ejus describens, ut يَا فَجَارِ *o scelus!* c. e. o scelerate, sine generis discrimine.

---

1) v. Sibavaihi descriptionem in Sac. anth. p. 163-165 et Zamakschari p. 118.

2) v. gr. hebr. or. p. 558 sq. min. §. 489.

355 **IV. De nominibus numeralibus.**

1. Numerorum cardinalium ratio in arabicâ linguâ hebraeae simillima mansit. 1) أَحَدٌ *unus*, fem. إِحْدَى, de cujus formâ v. §. 288. Sed deinde nova forma وَاحِدٌ f. وَاحِدَةٌ ex radice cognatâ orta est, notionem *unius* paulo gravius efferens, ut innuatur *unus, singulus, nec plures, unicus;* unde simplicius أَحَدٌ usum praecipuum in numeris componendis habet; porro ubi sine vi effertur *unus*, ut مَا جَاءَنِي أَحَدٌ *non venit ad me unus*, ullus, أَحَدُ النَّبِيِّينَ *unus prophetarum*; at contra مَا جَاءَنِي وَلَا وَاحِدٌ *non venit ad me ne unus quidem;* v. quaedam in Sac. anth. p. 43. — 2) اِثْنَانِ *duo*, f. اِثْنَتَانِ, dualis flexionem integram sequitur; syllabae primae vocalis ǐ praeposita ex §. 134 sq.; fem. contractius quoque ثِنْتَانِ effertur, ex formâ cum بِنْتٌ = اِبْنَةٌ *filia* comparandâ, usu tamen non nisi poetico ex vitâ vulgari sumto, ut Ham. p. 19. — 3) numeri ceteri ad denarium usque ex origine substantiva sunt cum term. fem., solique positi sine omni cum substantivo quodam nexu semper in hac fem. formâ obvii sunt, ut ثَلَاثَةٌ نِصْفُ سِتَّةٍ *tres sunt dimidium ex sex.* Hinc substantivis primitus in st. const. praeponendi sunt. Sed quia nomina haec in frequentissimo cum substantivis nexu adjectivorum sensum et vim induerunt saepiusque jam iis postponuntur aut, quod rarum, sine nexu praeponuntur, generis simul discrimen substantivis juncta sequuntur. Itaque proximâ formâ, id vero est, terminatione femininâ cum substantivis proximi generis i. e. masculini, et deinde ex opposito sine terminatione hac, quasi in sexu contrario, sub-

stantivis fem. junguntur; ut ثلاثة بنين v. ثلاثة بنون, raro ثلاثة بنين (substant. in accusat.) *tres filii*; ثلاث بنات v. بنات ثلاث *tres filiae*. Singula haec:

3	ثلاثة [1])	ثلاث	f.	7	سبعة	سبع	f.
4	اربعة [3])	اربع	—	8	ثمانية	ثمانٍ	— [2])
5	خمسة	خمس	—	9	تسعة	تسع	—
6	ستة [4])	ست	—	10	عشرة	عشر	—

Plurales horum octo nominum numeros denarios expri- 356
munt: ثلاثون 30, اربعون 40, خمسون 50, ستون 60, سبعون 70, ثمانون 80, تسعون 90; عشرون ultimum non 100 notat, cui notando dudum radix peculiaris aderat, sed 20. Hi numeri plurales quanquam casuum vicissitudinem experiuntur, generis discriminis expertes sunt neque nexu interiori cum substantivo quod rem numeratam exprimit, sequente jungi possunt, ut hactenus statum constr. haud ferant. Praeterea stirpes linguae singulae duae sunt: مائة *centum*; pronunciandum

---

1) scribitur quoque ثلثة, ثلث v. §. 76.

2) *a* praepositum ex §. 282 sine vi; unde deest in derivationibus §. 359 sqq.

3) ثمانٍ ex ثماني §. 102 ortum ex שְׁמֹנֶה, cui fem. term. adaptata est. Raro demum ex ceterorum similitudine formatur ثمان.

4) in derivatis, cum tres radicales postulentur, سدس radix efformata est, ubi simul sonus *s* pro *t* ex antiquo sermone permansit.

mĭătun, ut primitus مِايَةٌ sonuisse, dein elisâ semivocali *j* in *mĭătun* transiisse putes [1]); *du.* مِايَتَانِ 200; pl. cum utriusque generis terminatione مِئُونَ, مِئَاتٌ, ubi plerumque ا, quod alias ex veteri pronunciatione mansit, omissum est, ut مِئُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ *hunderte von Menschen* Sac. anth. p. 183, 4 inf.; occurrit et rarius forma collectivi مِاىٍ, quae optimo jure ex مِايَةٌ quod primitus fuit derivatur §. 309, 2. — أَلْفٌ *mille*, msc. (cf. Sac. anth. p. 35), du. أَلْفَانِ 2000; coll. أُلُوفٌ et آلَافٌ *millia*. مِائَةٌ et أَلْفٌ cum omnibus derivatis pleno substantivorum jure utuntur.

357 Ubi numero singulo praeposito quot sint centena vel millia significandum est, numerus is, modo omnino stat. c. patiatur, nomini مِايَةٌ et أَلْفٌ ut aliis substantivis in stat. constr. praeponitur; et مِايَةٌ quidem fem. numero fem. semper in sing. postponitur (rarissime مِائَة in pl. postponitur), ut ثَلَاثُ مِائَةٍ vel ob usum frequentem unâ voce [2]) ثَلَاثُمِايَةٍ 300, أَرْبَعُ مِايَةٍ 400 etc.; sed vocis msc. أَلْفٌ collectivo genus numeri quod usu est msc. praeponitur, ut ثَلَاثَةُ آلَافٍ 3000,

---

1) Kam. scribit مِأَةٌ, recte ad originem. Pronunciationi *mĭăt* consentanea prorsus est hebr. מֵאָה, מְאַת. Sacyi formas مِايِين et مِاىٌ vereor ut sint verae.

2) causam malam quaerit Hariri in Sac. anth. p. 72.

اربعة الاف 4000 etc. Similiter مائة الف 100,000, مائتا الف 200,000 ثلثمائة الف 300,000 etc. ubi vero singularis numero postponendus est. Pluralibus denariis quia nexum st. const. respuunt §. 356, nomen in accusativo postponendum, ut عشرون الفا 20,000. Cumque linguae nomen singulum numerum millenario majorem notans porro non adsit, decies centena millium (*millio*) similiter per الف in stat. c. ante الف dicenda sunt, ut الفا الف *milliones duae*, ثلثة الاف الف — *tres* etc.; et porro الف الف الف — *mille*.

In copulandis numeris unam summam efficientibus pluribus diversis haud unus cernitur ordo. Proximus hic, ut numerus minor praeponatur, semper 1) cernitur si numerus singulus a primo ad nonum denario jungitur; in quâ juncturâ frequentissimâ duo numeri fere in unum coaluere, ut copulâ و nunquam interpositâ prius nomen et brevius semper in statu constr. efferatur, et sequentis numeri denarii arctissime juncti genus sibi subjiciat. Nam numeris generis, quod formâ vel usû est, masculini nomen formae masculinae عشر postponitur; contrariis nomen formae fem. عشرة. Quâ ratione junctus numerus simul adverbii loco semper valet, ut flexionis expers sit, nisi quod *du.* اثنا, f. اثنتا longam suam terminationem sensu postulante in casum obliquum mutare potest. Unde eorum conspectus hic prodit: 358

11 أَحَدَ عَشَرَ msc. إِحْدَى عَشْرَةَ fem.

12 اِثْنَا عَشَرَ — c. ob. — اِثْنَيْ عَشْرَةَ اِثْنَتَا — c. ob. — اِثْنَتَيْ

13 — ثَلٰثَةَ — — ثَلٰثَ —

14 — أَرْبَعَةَ — — أَرْبَعَ —

15 — خَمْسَةَ — — خَمْسَ —

16 — سِتَّةَ — — سِتَّ —

17 — سَبْعَةَ — — سَبْعَ —

18 — ثَمَانِيَةَ — — ثَمَانِيَ — 1)

19 — تِسْعَةَ — — تِسْعَ —

2) iidem numeri simplices numero vigesimo ad nonagesimum usque semper intercedente copulâ وَ praeponuntur, ut أَحَدٌ وَعِشْرُونَ 21, سِتَّةٌ وَثَلٰثُونَ 36 etc. cum flexione perfectâ. 3) numeri centeni vel milleni si adduntur, ordo aut, quòd proximum est, a minimo deinceps ad maximum adscendit, aut a maximo ad mininum, ut numeri tamen singuli denariis e lege alias constante praeponantur; utroque modo copula وَ continuo repetitur. — Si in numerorum maximorum serie millia plurima veniunt, أَلْف vel أَلْف أَلْف perspicuitatis causâ continuo post numeros diversos repetitur.

359 2. *Numeralia derivata* arabicae linguae multo plura sunt quam ceteris.

---

1) id origine sensim plus obscurâ transit in ثَمَانِي, ثَمَانٍ, ثَمَانَ.

1) *Adjectiva* numeralia quae origine et vi sunt, vulgo *ordinalia* dicta, e numeris 2-10 formâ participii activi §. 245 derivantur: ثَانٍ fem. ثَانِيَةٌ *secundus;* ثَالِثٌ *tertius,* رَابِعٌ *quartus,* خَامِسٌ [1]) *quintus,* سَادِسٌ [2]) *sextus,* سَابِعٌ *septimus,* ثَامِنٌ *octavus,* تَاسِعٌ *nonus,* عَاشِرٌ *decimus,* quae fem. solitâ ratione formant. أَحَدٌ *unus* in oratione definitâ ceteris quae deinceps enumerantur numeris adjectivis oppositus potest et *primum* notare, ut in Sac. anth. p. 74; sed distinctius huic notioni inservit أَوَّلُ *primus* fem. أُولَى ex §. 288, pl. أَوَّلُونَ, أَوَائِلُ, أُوَلُ, quarum formarum ultima ex *fem.* repetita est; similiter أُوَلُ *fem.* ex §. 309, 2. Id nomen primitus haud dubie superlativi formam sequitur, ut *primus,* πρῶτος, sansc. *prathamas* etc. [3]). Quâ quidem ex origine

1) raro brevius خَامٍ, sine nunatione خَامِي.

2) raro سَاتٌ, سَادٌ, sine nunat. سَاتِي, سَادِي, quae numero cardinali سِتٌّ similiora videntur.

3) radix si est أول = אול, أَوَّلُ ex أَأْوَلُ oriundum putandum est. Sed Arabum grammatici uno ore radicem esse jubent وأل = הוֹאִיל eodem sensu *anteriorem esse;* idque penitius inspectum verum esse puto. Nam potest et أَوْأَلُ *au'alu* ex §. 118 in *avvalu* transire cogitari; fem. autem quod ex hac radice proprie وُولَى *wula* foret, ob soni facilitatem (cf. §. 112 not.) in *'ûla* migrare potuit. Hinc iidem Arabes grammatici exactius أُؤْلَى scribendum vsse autumant, scilicet ex أُوْلَى ortum.

§. 339 nomen est nunationis expers, quae ipsi virtus mansit adjectivi loco juncto; sed si solitarie ponitur, nunationem habet, ut هٰذَا أَوَّلٌ *hic est primus*, أَوَّلًا *primo* adverb. [1]). Eodem modo numeralia haec simplicia in juncturâ cum numero denario arctâ §. 358 formantur, manentque quae hanc juncturam distinguunt reliqua omnia, ut ثَانِيَ عَشَرَ *duodecimus*, ثَانِيَةَ عَشْرَةَ *duodecima*, ثَالِثَ عَشَرَ *tricesimus* etc. estque hic ex أَحَدٌ, إِحْدَى quoque formatum حَادِيَ عَشَرَ *undecimus*, حَادِيَةَ عَشْرَةَ *undecima*. Haec junctura, ut in numeris cardinalibus, flexionis est expers, nec nisi articulo accedente prior numeri compositi pars casuum adipiscitur vicissitudines. Quibuscum iidem numeri حَادِي etc. ante numeros denarios plurales, sed sine nunatione, semper usurpari possunt; at ipsi plurales hi una cum omnibus reliquis numeralibus formam hanc nondum induerunt, ut ex nexu tantum, aut, si singuli ponuntur, ex articulo praeposito hac vi praeditos dignoscere possis, ut رَابِعٌ وَسِتُّونَ *sexagesimus quartus;* الْعِشْرُونَ *vigesimus*. Omnino numeri cardinales ut propiores saepius pro ordinalibus ponuntur, ut tamen haec vis ex nexu eluceat, velut in annorum et dierum computatione: فِي سَنَةِ خَمْسٍ وَسِتِّينَ *anno* 65.

360 2) Sed adjectiva relativa quoque licet derivare ex numeralibus omnibus terminatione ـِيٌّ §. 259-63. Ea rarissime obvia sunt seriusque orta, ut si ex nomine vel cognomine

1) hoc discrimen v. in Kam. p. 1558 et iisdem fere verbis utentem G'auhari in Sac. anth. p. 471.

quod quis e numero quodam nactus est, adjectivum derivandum venit. Derivandi lex eadem quae in omnibus his adjectivis valet: ex اثنان oritur اثني vel potius ثنوي; terminatio fem. perit, unde ex اربعة : اربعي etc.; ex nomine composito cum pars tantum distinctior maneat, numeri 11-19 priorem tantum sui partem derivationem subire sinunt, ut in eâ nomina haec composita a simplicibus dignosci nequeant, velut ex اثنا عشر 12 : ثنوي; e denariis pluralibus, ut ex عشرون 20 : عشروني, vel terminatione expulsâ عشري; ex مائة : مِئوي v. مِئي; ex الف : الفي.

3) Substantiva *partem* exprimentia formam قتيل induunt, ut ثليث *tertium* i. e. tertia pars *rei;* vel formam قتل et diductius قتل, ut ثلث, سدس *sexta pars rei*, cf. hebr. רֹבַע; collect. ex omnibus formae اقتال. Cf. Hariri in Sac. chr. 3. p. 197. 361

4. Numeri distributivi vis ex antiquae quidem linguae indole numero eodem bis posito significari potest, ut repetitio numeri eodem partis numero totam copiam continuo divisam esse cogitandam dicat, ut واحد واحد *singuli*, اثنان اثنان *bini;* sed forma huic *partis* (vel partitionis) per totam copiam *continuae* notioni peculiaris orta est قتال, ex illo قتل §. 361 vocali â aucto, ut أحاد أحاد (vel وحاد) *singuli*, 362

ثُنَاءَ ثُنَاءَ *bini* [1]); inservitque huic usui et forma مُوَحَّد (singulus factus, sumtus) vel مُوحَد; quae adverbiorum instar usurpata nunationis expertia sunt ex §. 343. Adjectivi terminatio ـِيٌّ huic partitivo numero addita adjectiva format latinis in *-plex* paria, ut رُبَاعِيٌّ *quadruplex*, velut versus ex quatuor constans partibus; ثُنَائِيٌّ *duplex*; similiter مَثْنَوِيٌّ *distichon*.

363 5) Stirps فُعَّل numerum quendam temporis spatii continuo redeuntem complectitur, ut ثُلَّثًا vel الثُّلَّثَ *per quodvis triduum*, v. *trimestre*, v. *triennium*; cumque quale spatium cogitandum sit facile e nexu eluceat, raro diei, mensis, anni denotatio adjicitur.

364 6) Suntque et aliae derivationes satis multae, ut ثَلَاثَا vel ثَلَاثَاءُ quae est eadem fem. terminatio rarior §. 285, et cetera sic formata, notans *tertium septimanae diem*, diem Martis, pl. ثَلَاثَاوَاتٌ; porro تَاسُوعَاءُ *nonus mensis dies* etc. in fem. abst. ex تَاسِعٌ *nonus*; nec non stirpes verbales, ut ثَلَّثَ st. I. act. *ad tres adaugere* (ex paucioribus etc.), in st. IV. أَثْلَثَ *tres facere* i. e. trium numerum complere, *tres fieri*. Imprimis *diminutiva* nomina ex omnibus cardinalibus formantur e legibus supra §. 266-271 descriptis, ut

---

1) similiter formata أُخَرُ *alterni*, جُمَعُ *juncti*, كُتَعُ, بُتَعُ, بُصَعُ.

عشيرة ex عشرة ; سديس ex ست *sex* fem.; ثمينة vel levius (cf. §. 108) ثمينية ex ثمانية ; ثليثون vel ثليثون ex ثلاثون.

Ex distributivis أحاد etc. §. 362 fiunt أحيد cf. §. 343.

Quantitatis numeri derivati desunt, ut voces fem. *vicem* 365 signantes velut تارة, دفعة, numeris fem. jungantur. Sed haud raro ut in hebraismo fit, fem. haec numerorum sola ponuntur, facile hac ipsâ vi dilucida, ut تارة - أخرى *unâ vice* - *alterâ* Sac. anth. p. 125, 14; not. p. 196. שְׁתַּיִם اثنتين duabus vicibus, *bis* Sur. 40, 12.

III. De formarum cum pronominibus suffixis juncturâ.

Pronomina personalia §. 165 substantivorum, quibus vi 366 suâ paria sunt, modo et ratione formis junguntur. Itaque nominibus in st. constr. pronunciatis postposita genitivum nostrum, verbo postposita accusativum notant; substantivis postposita simul nostris pr. possessivis respondent, quibus caret lingua antiqua semitica, genitivum pronominum, quod propius et simplicius est, substantivis semper jungens; ut semper dicatur *pater mei*, ὁ πατήρ μου, nunquam quod inde derivatum, *pater meus* [1]). Ob hanc. pron. pers. juncturam perpetuam quâ nihil est frequentius, voculae hae ipso hoc nexu ex parte jam contractae ad vocabulum praepositum potius et longius adeo se applicuerunt, ut cum his accentu, pronunciatione et scriptione perpetuo coaluerint. Qui pron. *suffixorum*, ut dicuntur, connexus perpetuus deinde in syllabarum jungendarum pronunciationem mutuam vim quandam exercuit sonorumque coeuntium mutationem effecit.

1) in arabismo recentiori tamen pron. poss. orta sunt, ut متاعك vel بتاعك *m'ta'ak*, *b'ta'ak* = *tuus*. Causs. de Perc. p. 55.

367 1. Ipsa pronomina hoc in nexu Arabibus non adeo detrita et decurtata sunt quam ceteris dialectis. Manseruntque plures soni in his suff. intemerati fideliterque ex antiquitate servati, qui in pron. separatis paulatim mutati sunt. 1) pron. tertiae personae in pl. integra servata sunt; sg. msc. هُوَ in هُ abiit, quod in plebis ore vocali ancipiti vel brevi et nonnunquam sine omni vocali [1]) sonuisse putes; in cultiori autem poetarum sermone [2]) vocalis ejus saepissime longa mansit, quanquam scriptio sine literâ vocali و perpetuo servata est; fem. sg. هِيَ in هَا abiit, quia in illo ultima syllaba altissime pronunciata est, ut *hiâ* facile in *hâ* transire potuerit. — 2) in sec. pers. hoc ex antiquissimâ linguâ mansit, ut pro *t* كَ pronunciatum sit, suffixa simul a pron. separatis distinguens [3]). — 3) in pr. pers. sg. solum *î* mansit ex אֲנִי, in suff. autem verbi seu accusativo, cum omnino suffixa verbo haud adeo arcte juncta sint, plenius *nî* servatum est. Quae suffixa sic detrita denuo vocalem proximam *a* sibi postponere possunt يَ, نِيَ *ija; nija*, suntque hae formae praeterquam quod in compellatione §. 352 dici (ut وَاعَبْدِيَا *oh serve mi!*) et ante Veçla locum habere possunt (§. 136), poetis tantum

1) ut apud poetas pro بَيْتُهُ in rythmo finali licet dicere بَيْتُهُو. Sed نُوَلِّهْ Sur. 8, 145 simul ob formam verbi curtam §. 210 sic enunciatum.

2) eadem vocalis hujus producendae lex in Korani lectione valet, v. §. 123 in fine.

3) cf. gr. hebr. min. p. 141. In Armenicâ quoque linguâ idem pronomen sonos *t*, *thz*, *k* mutat; cf. *v. Humboldt* in Abhandl. d. Berl. Acad. 1823 p. 410 not.

privae poetarumque commodo inservientes [1]). De quorum ortu haud anxie est quaerendum. Nam ex ingenti quâ lingua gaudet vocalium ubertate forma detrita sponte suâ novum augmentum vocale sumere potest; cui accessit, quod î hoc alias ex certâ causâ in *ja* transiit §. 369. — Pl. نَا ex נו mansit. — Prodit hinc pron. suff. conspectus hic:

		sing.	plur.	du.
3 ps.	m.	ـهُ —	ـهُمْ —	ـهُمَا —
	f.	ـهَا —	ـهُنَّ —	
2 ps.	m.	ـكَ —	ـكُمْ —	ـكُمَا —
	f.	ـكِ —	ـكُنَّ —	
1 ps.		ـِي — *mei*, ـنِي — *me*	نَا	

2. Vox autem praefixa per se non mutatur nisi ex 368
linguae legibus per se dilucidis. Nomina ut in st. const. (§. 335) formis praeposita sint per se necesse est. Pro ة autem *fem.*, quia non nisi in fine scribi potest, ex §. 62 semper ـت scribendum est. Ut ا post longam vocalem finalem ex §. 83 scriptum ante suff. omittatur, et pro ـَى scribatur ـَا ex §. 105, non minus necessarium. Sed sunt hic singularia quaedam quae ex mutuo syllabarum nexu oriuntur:

1) suffixi î pr. ps. sg. cum vocali vocem terminante col- 369
lisio ferri nequit (§. 93). Et brevem quidem vocalem facile hoc longum *i* in tali nexu pellit, quo fit ut omnia casuum discrimina brevibus vocalibus nisa tollantur, ut كِتَابِي ex

2) in rythmo fin. vocalis ultima per se producitur, idque in his suff. saepissime usus fert, ut ـهُمُو v. ـهَا Ham. p. 72, 6-8. 474. 527. 586. 797. Sur. 69, 19. 20. 25. 26. 28. 29. Sac. chr. T. 3. p. 71 ed. pr. Rarissime praeter rythmum finalem hoc *a* producitur Jones de poes. as. p. 155. Sac. chr. T. 3. p. 92.

كِتَابُ, كِتَابِ, كِتَابَ. Sed post vocalem longam, cum uterque sonus manere cogatur, *î* in semivocalem *j* resolvitur vocali proximâ *a* pronunciandum (cf. §. 97); sicque oriens *jă* post â haud mutatur, ut كِتَابَايَ *duo libri mei*, فَتَايَ *puer meus* ex فَتًى, sed post *î*, *ai*, *u*, *au* semivocalis cum praecedente sono simili ex §. 108 semper coalescit, ut simul *u* praecedens in *i* transeat semivocali *j* manenti consentaneum, ut ex أَعَادِي (*hostes* st. c. collectivi أَعَادٍ) et مُسْلِمُو (*Moslemi*, st. c. pl. مُسْلِمُونَ) fit أَعَادِيَّ, مُسْلِمِيَّ; ex كِتَابَيْ (cas. obl. st. c. dualis) et مُرْضَوْ (nominat. st. c. pl. part. pass. st. IV) fit كِتَابَيَّ, مُرْضَيَّ.

370 2) Terminatio تُمْ 2 ps. pl. m. perf. ante omnia suffixa in sonum vocalem تُمُو abit, qui ex antiquitate servatus (§. 167) hic propterea semper servatur, quod terminatio in vocalem exiens cuivis syllabae sequentis juncturae aptior est e re ipsâ; etiam suffixa هُمْ, كُمْ ante aliud suffixum in vocalem eandem exeunt, ut سَأَلْتُمُوهُ *interrogastis eum*; يَسْأَلُكُمُوهَا *interrogat vos eam* (rem).

371 3) Terminationes imperf., quae post longam vocalem haud radicalem ن habent, ob nexum arctiorem tenuem hanc inter vocalem longam et suff. literam omittere possunt, ut يَقْصِدُوهَا ex يَقْصِدُونَهَا Edrisi ap. Rosenm. anal. 3. p. 13, 23; frequentius paulo id ante suffixa نِي et نَا fit ob sonum duo-

rum *n* concurrentium, ut تَأْمُرُونِّي ; تَعِدَانِّي lect. var. Sur. 45, 17 cum تَعِدَانَنِي. Sed omnino haec soni elisio in Arabum linguâ cultiori et uberiori satis rara est.

4) vocalis *u* suffixorum ـهُ, هُمْ, هُمَا, هُنَّ post *i* vel breve vel 372
longum vel diphthongo immixtum, quodcunque ullâ in formâ praecesserit, in *i* transit. Sunt enim vocales u-i et omnino ita comparatae, ut alterius sonus alteri cedat et *u* facillime sono *i* (§. 70. 94): et hic praecipue in nexu syllabarum arctiori sono literae ه molliori tam parum divulsae sunt, ut quasi ه non intercederet coire queant; ut كِتَابِهِ, أَعْطِنِيهِ (*da mihi id*) أَرْضِهِ (*esto gratus ei*), et post praepositiones, فِيهِ, بِهِمْ, بِهِنَّ, عَلَيْهِ, عَلَيْهِمَا. Idem sonus *i* deinde in ultimam syllabam suff. هُمُ transit, si id pro هُمْ pronunciatur (§. 167). InterimKorani doctores et grammatici quidam suffixa tria longiora vocalem suam post praepositiones potissimum, vel saltem هُمُ secundum *u* retinere posse autumant, quam ad legem in cdd. nonnullis semper بِهُمْ, بِهُمُ etc. reperitur.

Pronomina haec suffixa formâ suâ et juncturâ a separa- 373
tis §. 167 adeo distincta et diversa facta sunt, ut utrumque genus nunquam possit commutari atque separatis nominativi vis inhaereat. Igitur cum nec divelli possint et per se poni suffixa accusativum notantia, sicubi pronomina in accusativo verbo haud suffixa ponenda sunt, velut ab initio sententiae verbo praevia, suffixa particulae إِيَّا subduntur, cujus hoc ipsum est suffixa solitaria introducere. Ei utpote nomini ex

origine [1]) suffixa nominis suffiguntur, ut إِيَّايَ *me*, إِيَّانَا *nos*, إِيَّاهُ *eum*, إِيَّاكَ *te* etc.

Appendix. De radicibus infirmis.

374 Radix infirma est, quae ob unius pluriumve radicalium indolem et legem peculiarem a normâ in radicum firmarum flexione stabilitâ plus minusve recedit. Id vero pluribus ex causis fieri potest. Aliae radices, quae non ad trium radicalium firmarum ambitum excreverunt, ita sunt adornatae, ut sono vocali in consonantem, si ea omnino necessaria est, vertendo aut secundâ radicali geminandâ unam ex tribus radicalibus suppleant, ut supra §. 149 summatim est expositum. In aliis sonus radicalis peculiaris, veluti gutturalis, pronunciationem postulat ut sibi congruam ita a lege communi alienam. In nonnullis consonans quaedam mollior ex usu frequenti justo etiam plus paullatim deleri et aboleri se passa est, ut يَرِي pro يَرْأَيُ, يَكُ pro يَكُنْ.

375 Harum radicum flexionis linguae arabicae usitatae fundamentum quidem antiquae semiticae flexionis vis et ratio permansit, ut multa non nisi ex remotâ linguae aetate derivata perspicua fiant: sed in multis jam nova succrevit et concinnior et distinctior tum vero etiam firmior flexio, quae radices has perfectis et firmis similiores redderet (§. 6); quare in his antiqua et nova flexio bene distinguenda est. Accedit quod haec est omnino linguae arabicae virtus, ut pronunciatio sit robustior, constantior et distinctior; unde

---

1) v. de eâ dicta in gr. hebr. cr. p. 592. Ortum videtur ex أَيِّ nom. fem. = إِيَّةٌ, آيَةٌ = אוֹת.

fit, ut plurima quae in ceteris dialectis ob solam pronunciationis mollitiem et lapsum a lege communi abhorrent, in arabismo sint sublata.

Quanquam flexionum infirmarum causae generales tres 376
sunt (§. 374), hic tamen ex literarum infirmarum naturâ tres distinguere placet classes, ut explicationis ordo sic optime procedat. Prima est radicum quae unum ex sonis و et ي continent; altera quae gutturalem; tertia quae secundam radicalem geminant; denique de iis dicendum erit, quae ex his plures simul infirmitates complectuntur.

I. *De radicibus* و *et* ي.

1. *De* و *et* ي *primis radicalibus.*

Radicum, quae ab initio و vel ي habent, idem fere nu- 377
merus primitus fuisse videtur. Sed ut in hebraeâ linguâ ي invaluit, ita e contrario in arabicâ و tantâ se ingessit vi, ut quae a ي incipiant satis paucae sint radices. In his soni hi mutationes ex §. 93 sqq. necessarias subeunt. Cum vocalibus praecedentibus و et ي in fine syllabae positi sic congruunt, ut vocalis ut potioris soni vis maneat, unde ex أيسر pass. st. IV. fit أوسر; ex اوجاب inf. st. IV. fit ايجاب; sonus *ai*, *ae* ita ex ي et *a* praecedente oriens nonnunquam in â abiit, id quod ex *ae* antiquitus pronunciato e lege §. 73 ortum censendum est, ut ex ييبس, ياس imperf. st. I: ييبس, يباس vel يابس, يأس (Tebriz. ad Ham. p. 76, 4); rarius et praesertim post ي tertiae personae ob sonum cognatum *ae* hoc in î transiit [1]), ut ييجل et ييجل a وجل (*timuit*) §. 380. In st. VIII. autem litera consonans debilis, cum semper ante

1) qui transitus haud infrequens in hebraismo, frequentissimus in syriasmo v. gr. hebr. min. §. 79.

fortissimum ت muta sit, hujus sono fortiori sese assimilavit (§. 125), ut اتّعد, يتّعد, متّعد etc. ex اوتعد; اتّسر ex ايتسر; rarius literae liquidae sonus in sonum vocalem solutus est vocali praecedenti consentaneum, ut loco hoc vocalis longa oriatur pro flexione diversa, ut ايتعد, imperf. ياتعد, part. موتعد [1]).

378 Ex hac stirpis VIII. formâ, cum prima rad. in ت soluta sit, velut e novâ radice facile nomina quaedam prodeunt ت servantia, cf. §. 280; unde et alibi nonnunquam ت fortius ab initio pronunciatur, ut تضع = وضع; تراث *haereditas*, تلاد *patrimonium* annatum. Hinc oritur nonnunquam nova radix, ut تلد *vernacula fuit possessio*. Ceterum post ت hoc plerumque *u* auditur ex primae rad و sono superstes cf. §. 161.

379 Sed in hoc radicum genere ex antiquo tempore formatio quaedam mansit usu servata, cetera linguae arabicae, qualis exculta est, ingenio dissimilis. Nam in imperf. st. I. formando و post vocalem hac lege prorsus elidi potest, ut secunda radicalis brevissimo *i* pronuncietur, ut يلد e ولد, eodem prorsus ac יֵלֵד modo formatum [2]). E quâ formatione antiquâ imperativus st. I. derivatus rescissis consonis

---

1) Kamus ex grammaticorum nonnullorum opinione semper per hamza effert: يأتعد, مؤتعد, ائتعد.

2) nisi quod apud Arabes *a* est post consonam radici praepositam ex formationis lege universâ. De origine formae יֵלֵד et ceterarum v. gr. hebr. cr. p. 392 sqq.

praefixis: لِدْ f. لِدِي, pl. لِدُوا f. لِدْنَ, quae prorsus hebraeam sequuntur formam. Nec non *infinitivus* huic consentaneus ex brevi imperf. stirpe terminatione fem. auctâ oritur: لِدَةٌ, عِدَةٌ etc. quae hebraeis לֵדָה, לֶדֶת ex asse respondent. Quae ultimam gutturalem habent, hic constantissime istud *i* in *a* mutarunt, quod idem ex antiquâ formâ servatum est: يَطَأُ, يَهَأُ, يَسَعُ, يَقَعُ, يَدَعُ, يَضَعُ imper. طَأْ etc. Similiter يَذَرُ imper. ذَرْ (*sinere*) quod in his tantum formis superstes est, et يَهَبُ imper. هَبْ (*dare*); fluctuant يَزَعُ et يَزِعُ, ceterae *i* servant, ut يَعِدُ. Transitivae et intransitivae notionis in secundae radicalis pronunciatione ita nulla haberi potest ratio.

Ex antiquâ linguâ servatum et hoc est, ut plures radices in perf. st. I. haud urguente notione intransitiva secundam radicalem per *i* efferant, ut وَرِثَ *haereditate accepit*, وَمِقَ *amavit*; cf. gr. hebr. cr. §. 238.

Haec imperfecti formatio in radicibus plurimis et 380
frequentissimis ex antiquiori linguae aetate integra mansit. Sed orta quoque est formatio ex ipsâ arabicae linguae indole nova haec, ut prima radicalis integra servetur; eaque in intransitivis quibusdam, ut notio intransitiva distinguatur, recenter oritur, ut aut simul cum formâ antiquâ aut sola in usu sit, ut يَلِدُ et يَوْلَدُ ex وَلِدَ; يَوْرَسُ, يَوْقَعُ etc. Pro يَوْجَلُ et aliis occurrit et يِيجَلُ, يَاجَلُ ex confusis radicibus ex antiquitate similibus. Atque in infinitivo ra-

rior jam facta est forma illa antiqua, velut وَقْف juxta يَقِف; ضَعَة v. ضِعَة = وَضْع; عِدَة = وَعْد; imperativus semper imperf. sequitur. Radices pr. ي rarae et ipsae ex causâ §. 381 dictâ illud *i* habent ut يَيْسِر; ab intrans. يَبِسَ tamen يَيْبِس et يَيْبَس = יִיבַשׁ.

381 Substantiva م praefixi *locum* et alia significantia si in primâ syllabâ *au* habent, ob sonum hunc fortissimum praevium in secundâ syllaba semper *i* tuentur, majori quam in ceteris §. 254 constantiâ, ut مَوْضِع *locus*, مَوْلِد locus v. tempus *pariendi*, مَوْجِه locus quo quis *faciem vertit*; unde per se patet, non esse in mediâ syllabâ tenue hoc et depressum *i*, sed *a*, si tertia rad. non fortior est post syllabam mediam tenuem, ut مَوْلًى, مَوْعًى. At si vel sic nomen ejusmodi *a* in mediâ rad. tenuit, id ita est e contrario extensum et productum, ut ex §. 156 necessario sonus *i* praecedat, cui و se assimilet, ut Kamus notat مِيعَاد locus vel tempus *conveniendi*, مِيلَاد et مَوْلِد sine notionis discrimine. Eandem formam ad nomina instrumenti pertinere ex §. 255 facile apparet, ut مِيرَكَة coll. مَوَارِك *pulvinar* a وَرِك *coxa*.

Ex formâ وَاصِلَة et similibus collectivum أَوَاصِل, mitigatâ pronunciationis asperitate quae ex duplici *w* oritura esset, cf. §. 50. Collectivi forma فِعَال hic ob similem soni duritiem deest.

2. *De و et ي mediâ in radice.*

382 Radices mediae و v. ي primitus vocalem tantum *û* v. *î* inter duas consonas tenuisse videntur [1]). Ea deinde, cum

1) probatur id inde quoque, quod prima et tert. rad. saepe eadem, id quod in aliis rad. haud ita licet.

radices hae antiquissimae ad formas ceterarum perfectas et excultas vocalesque formarum varias conformarentur, potest quidem formâ postulante in consonantem semivocalem consentaneam transire, semperque mediae radicalis loco et vi habetur; sed tamen proximum semper hoc est, ut vocalis hoc loco audiatur, quacum vocalis formae brevis par vel similis coalescit, quam brevis dissimilis et discordans pellit in sonum longum producta, quaeque tum demum in semivocalem rigescens manet, cum ob formae necessitatem vocalis vim tueri nequit. In formationibus autem recentioribus constantius soni consonantium radicalium vim induunt, ut formationem quo recentiorem eo magis trium radicalium consonantium legem perpetuam sequentem, firmiorem, dilucidiorem videas.

1. Formae quae *vocales breves* circa و v. ي habent, 383
horum ut consonantium sono facile carere possunt: soni pares concurrentes in vocalem longam abeunt, nec non similes u - i ita, ut alter alterum sibi assimilet, plerumque *i* pellat *u*, nisi *u* e formae vi potius est; *a* autem ex §. 96 sonum inimicum semper pellit. Ita 1) in perfectis st. I. IV. VII. VIII. X. formandis vocalis *a* secundae rad. loco quia e formae vi necessaria est, semper manet eliso sono inimico *u* v. *i*, ut قَامَ, ex قَوَمَ, سَارَ ex سَيَرَ; similiter st. IV. أَقَامَ, أَسَارَ. Neque hîc intransitiva st. I. notio distinguitur, ut omnino formatio radicum harum paulo arctiores fines habet, formis pluribus quae in radicibus ceteris sese secernunt, in his haud discretis. — In imperf. st. I. vocalis *u* sec. rad. bene respondet sono *u* radicali, ut يَقُومُ fiat; idemque sono *i* rad. cedit, ut يَسِيرُ. In stirpibus mere activis IV. et X. sonus *i* sec. rad. sono *a* perfecti oppositus semper manet, ut sicut in rad. firmis ă - ĭ sibi opponuntur, ita in his â - î, ut st. IV: أَقَامَ, يُقِيمُ; sed in reflexivis VII. et VIII. eadem oppositio in his

radicibus non distincta est, pari fere ratione ac st. V. et VII. radicum firmarum eam nondum subierunt. Sed in imperf. st. I. intransitivi quoque forma distincta ita est, ut *a* maneat, ut يَخَافُ, يَهَابُ (*timere*) ex خوف, هيب. Idem *â* semper sit necesse est in imperf. pass., ut يُخَافُ *timetur*, st. IV. يُقَامُ *stabilitur*, et in omnibus ceteris stirpibus. In perf. pass. st. I. ex act. derivato sonus vocalis, quae sec. rad. vice auditur, longae ob formae necessitatem in *ui* transit, ut قُيِلَ *kuila* (§. 133) in Korano, quod tamen plerumque [1]) in قِيلَ transiit; in ceteris st. *î* tantum esse potest vocali â im- perf. oppositum, ut st. IV. أُقِيمَ.

384 Stirpes hae et formae verbales sic conformatae in reliquâ verborum flexione fundamenti loco sunt. Igitur ante vocalem in fine accedentem immutatae manent; sed si radicalis ultima formae vi adigente vocali carere debet, vocalis praecedentis longae correptio ex §. 39 necessaria est. Quae quidem vocalis corripiendae ratio in arabismo multo jam est tritior et facilior facta quam in hebraismo. Usu id venit 1) in modis apocopatis ex imperf. et imperativis, ut ex يَقُومُ, يَسِيرُ, يُقِيمُ, يُقَامُ, يَخَافُ fit يَقُمْ, يَسِرْ, يُقِمْ, يُقَمْ, يَخَفْ. Imperativus st. I, quia prima rad. per se vocalem post se

1) grammatici quidam, ut Ibn. malec in Alfijjâ, formam قُولَ potiorem habent in verbis quae ante affixa pers. *ĭ* habent (§. 385), ut خِفْتُ *timui*, خُفْتُ *timebar;* contraque formam قِيلَ in verbis longe pluribus, quae ŭ habent, ut قُلْتُ *dixi*, قِلْتُ *dictus sum.* Ubi vides discriminis acuti faciendi nisum. Sed alii grammatici ex rad. و in pass. quoque قُلْتُ ferri posse docent.

habet, simul sine praefixâ vocali §. 223 efferendus est: قُمْ, سِرْ, خَفْ [1]). Quae vocalis correptio cum ex solâ vocalis ab ultimâ rad. absentiâ fluat, adesse haud potest si vocalis accedit, ut terminatio û. î: قُولِي, تَقُولِي fem. sg.; vel *anna* §. 224, ut قُولَنَّ, يَقُولَنَّ.

2) in personis verbi quae ultimam rad. ante consonantem 385 vocali vacuam habent; ut قَتَلْتُ, ita قُلْتُ ex قَبِلَ. Sed in hac continuâ vocalis correptione, quae recentiori linguae indoli debetur, ex recentioris formationis perspicuitate simul originis et significationum discriminis ratio habetur. Nam vocalis, quae oritur, brevis in formâ frequentissimâ, in perf. st. I. (quae stirps in imperf. quoque sonos primitivos û î servat) ita variatur, ut ex radice و redeat ŭ, ex rad. ي autem ĭ, ut قُمْتُ, سِرْتُ pro قَمْتُ, سَرْتُ, quae ex قَامَ, سَارَ oriri deberent; nec non ĭ et *u* notionis intransitivae sese ingerunt, ut خِفْتُ (ex خَوِفَ) juxta imperf. يَخَافُ; كِدْتُ (ex كَوِدَ) juxta يَكَادُ; طُلْتُ (ex طَوُلَ *longum esse*) juxta يَطُولُ. In ceteris autem formis vocalis semper brevis ex longâ, quae in stirpe est, proxime oriens mansit.

Patetque ex his omnibus, in perf. pass. st. I. plerumque, in ceteris praeter act. st. I. formis semper sonos û - î radicales formatione aboleri, ut nullum sit in iis radicum و et ي discrimen. Raro sonorum confusio vel latius regnat, ut يَتُوهُ et يَتِيهُ cum cognato يَطُوحُ et يَطِيحُ *errare*; و semper

1) in sermone tamen et scripturâ vulgari vocalis correptio haud sibi constat.

usu increscere, docet, عَاطَ (عيط, *longo collo esse*) imperf. يَعِيطُ et يَعُوطُ ; تَعَيَّطَ et تَعَوَّطَ; rarius contrarium accidit, ut pro يَمُوتُ (*mori*) raro يَمِيتُ et intrans. يَمَاتُ Kam.

386 Conspectus formationis verbi totius hic est:

	خوف	(سير)	(قوم)	Perfectum.
قِيلَ pass.	خَافَ intrans.	سَارَ	قَامَ	sing. 3 msc.
قِيلَتْ	خَافَتْ	سَارَتْ	قَامَتْ	— f.
قِلْتَ	خِفْتَ	سِرْتَ	قُمْتَ	2 m.
قِلْتِ	خِفْتِ	سِرْتِ	قُمْتِ	— f.
قِلْتُ	خِفْتُ	سِرْتُ	قُمْتُ	1.
قِيلَا	خَافَا	سَارَا	قَامَا	du. 3 m.
قِيلَتَا	خَافَتَا	سَارَتَا	قَامَتَا	— f.
قِلْتُمَا	خِفْتُمَا	سِرْتُمَا	قُمْتُمَا	2.
قِيلُوا	خَافُوا	سَارُوا	قَامُوا	pl. 3 m.
قِلْنَ	خِفْنَ	سِرْنَ	قُمْنَ	— f.
قِلْتُمْ	خِفْتُمْ	سِرْتُمْ	قُمْتُمْ	2 m.
قِلْتُنَّ	خِفْتُنَّ	سِرْتُنَّ	قُمْتُنَّ	— f.
قِلْنَا	خِفْنَا	سِرْنَا	قُمْنَا	1.

				Imperf.
يُقَالُ	يَخَافُ	يَسِيرُ	يَقُومُ	sing. 3 msc.
تُقَالُ	تَخَافُ	تَسِيرُ	تَقُومُ	— fem.
تُقَالُ	تَخَافُ	تَسِيرُ	تَقُومُ	2 msc.
تُقَالِينَ	تَخَافِينَ	تَسِيرِينَ	تَقُومِينَ	— fem.
أُقَالُ	أَخَافُ	أَسِيرُ	أَقُومُ	1.
يُقَالَانِ	يَخَافَانِ	يَسِيرَانِ	يَقُومَانِ	du. 3 msc.
تُقَالَانِ	تَخَافَانِ	تَسِيرَانِ	تَقُومَانِ	— fem.
تُقَالَانِ	تَخَافَانِ	تَسِيرَانِ	تَقُومَانِ	2.
يُقَالُونَ	يَخَافُونَ	يَسِيرُونَ	يَقُومُونَ	plur. 3 msc.
يُقَلْنَ	يَخَفْنَ	يَسِرْنَ	يَقُمْنَ	— fem.
تُقَالُونَ	تَخَافُونَ	يَسِيرُونَ	تَقُومُونَ	2 msc.
تُقَلْنَ	تَخَفْنَ	تَسِرْنَ	تَقُمْنَ	— fem.
نُقَالُ	نَخَافُ	نَسِيرُ	نَقُومُ	1.
			يَقُومَ etc.	forma naçb.
				— g'ezm.
يُقَلْ	يَخَفْ	يَسِرْ	يَقُمْ	sing. 3 msc.
تُقَلْ	تَخَفْ	تَسِرْ	تَقُمْ	— fem.
تُقَلْ	تَخَفْ	تَسِرْ	تَقُمْ	2 msc.
تُقَالِي	تَخَافِي	تَسِيرِي	تَقُومِي	— fem.
أُقَلْ	أَخَفْ	أَسِرْ	أَقُمْ	1.

du. 3 msc.	يَقُومَا	يَسِيرَا	يَخَافَا	يُقَالَا
— fem.	تَقُومَا	تَسِيرَا	تَخَافَا	تُقَالَا
2 msc.	تَقُومَا	تَسِيرَا	تَخَافَا	تُقَالَا
plur. 3 msc.	يَقُومُوا	يَسِيرُوا	يَخَافُوا	يُقَالُوا
— fem.	يَقُمْنَ	يَسِرْنَ	يَخَفْنَ	يُقَلْنَ
2 msc.	تَقُومُوا	تَسِيرُوا	تَخَافُوا	تُقَالُوا
— fem.	تَقُمْنَ	تَسِرْنَ	تَخَفْنَ	تُقَلْنَ
1.	نَقُمْ 1)	نَسِرْ	نَخَفْ	نُقَلْ
Imperat. sing. msc.	قُمْ	سِرْ	خَفْ	
— fem.	قُومِي	سِيرِي	خَافِي	
du.	قُومَا	سِيرَا	خَافَا	
plur. msc.	قُومُوا	سِيرُوا	خَافُوا	
— fem.	قُمْنَ	سِرْنَ	خَفْنَ	
form. emph.	يَقُومَنَّ	etc.		
imperat. emph.	قُومَنَّ	etc.		

1) a كَانَ *fuit* poetae pro يَكُنْ possunt etiam يَكُ pronunciare amisso sono finali debili. Rapida haec vocis frequentissimae pronunciatio in vulgo primum orta videtur.

Passivum. imperf.	Passivum. perf.	Activum. imperf.	Activum. perf.	
يُقَاوَمُ	قُووِمَ	يُقَاوِمُ	قَاوَمَ	st. III.
يُبَايَعُ	بُويِعَ	يُبَايِعُ	بَايَعَ	
يُقَامُ	أُقِيمَ	يُقِيمُ	أَقَامَ	st. IV.
يُنْقَامُ	اُنْقِيمَ	يَنْقَامُ	اِنْقَامَ	st. VII.
يُقْتَامُ	اُقْتِيمَ	يَقْتَامُ	اِقْتَامَ	st. VIII.
يُسْتَقَامُ	اُسْتُقِيمَ	يَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَامَ	st. X.

Reliqua flexio derivatarum stirpium facilis, ut أَقَامَ, أَقَامَتْ, أَقَمْتَ, أَقَمْتُ etc. imperat. أَقِمْ, أَقِيمِي etc.

2) nomina simplicia st. I. ex و: plurima formae proximae 387
قَوْلٌ *vox*, قَوْمٌ *gens;* alia formae قُتْلٌ, ut زُورٌ *falsitas*, رُوحٌ *spiritus*, رِيحٌ, *ventus* ex رِوْحٌ, pauca formae قِتْلَةٌ in quâ sonus *i* distinctus, similem *u* pellit, ut قِيمَةٌ *pretium* quo res *constat*. Sed sunt plura, in quibus ô, quod antiquitus pro *au* hoc pronunciabatur, ex §. 73 in â transiit, praesertim quae derivationis sunt obscurioris, ut سَاقٌ שׁוֹק *crus*, دَارٌ *domus*, نَارٌ *ignis;* et fem. قَامَةٌ קוֹמָה *statura*. — Ex ي forma proxima سَيْرٌ *iter*, هَيْبٌ *formido*, quam eandem ex و sequuntur e tempore antiquo servata, ut بَيْتٌ *domus;* altera دِينٌ *judicium*. Abstracta feminina, cum sono *u*

in primâ syllabâ insigniantur, hunc retinere solent, ut طُوبَى *beatitudo* ex طِيبَى; sed in fem. adject. §. 288 sonus radicalis *i* praevalet, ut أَجْيَد f. جِيدَى. — 2) nom. م praefixo formata e و: مَقَام *locus standi,* ut *ă* secundae rad. loco pronunciandum maneat sono inimico pulso [1]); sed sonus *i* radicum ي hic stabilior, quia vocalis *a* ad secundam rad. non ita est distinctus et necessarius, ut nunquam in levius *e, i* transire possit (§. 254): مَسِير *via;* quanquam Kam. in infinitivis â et î sine discrimine laudat, ut مَبِيع et مَبَاع *venditio;* مَعِيش et مَعَاش *victus.* Rara forma مَشُورَة vide §. 391. Ad *instrumentum* exprimendum recentius forma orta est quae و v. ي sec. rad. ut semivocalem servat, ut مِسْوَرَة *pulvinar,* مِقْوَل v. مِقْوَال *loquax.* — 3) adjectiva formae قَتِل vel diductius قَتِيل contractionem respuere consuerunt, quâ forma cum aliis confunderetur. Sed cum nec vocales duae vicinae inter mollissimam semivocalem bene consistant, semivocalis geminata fortius effertur; quo modo orta forma مَيِّت adjectivis, quae omnino soni productionem amant, in his radicibus propria est, ut ex ي: بَيِّن *dilúcidus,* أَيِّم *viduus,* كَيِّس *astutus,* هَيِّب *timidus,* لَيِّن *lenis;* atque similiter ex و (cf. §. 108. 10): مَيِّت *mortuus,* سَيِّئ *malus,* طَيِّب *bonus,* جَيِّد *praestans,* رَيِّض Sac.

---

1) apud Hebraeos tamen hoc â eo facilius et constantius in ô transiit, quia hoc sono *u* primitius propius est.

anth. p. 122, نَيِّفٌ *eminens altior*, سَيِّدٌ potens, *dominus*, بَيِّعٌ *venditor*. Quanquam geminatio haec ex §. 108 cf. §. 260 hic nonnunquam celeriori pronunciatione tollitur, imprimis ubi in substantivum forma abiit, ut نَيْفٌ *plus* (in enumerando), مَيْتٌ *mortuus* Sur. 43, 11. 49, 12. 50, 10; pl. مَيِّتُونَ et مَيْتُونَ Kam. et alibi apud poetas [1]). — Collectiva eorum formantur ac si stirps sit قَتِيلٌ, ut أَمْوَاتٌ, مَيَاتٌ; جِيَادٌ.

2. Vocalis *post sec. rad. longa* si â est, e naturâ suâ semper manet, ut sec. rad. sonus in semivocalem abeat; neque haec a vocali â fortiori pelli potest nisi ex ipsâ pronunciationis facilitate, praecedente syllabâ compositâ. Ita 1) in nominibus formae قَتَالٌ abstractis aliisque, ut سِوَارٌ *armilla*, قِيَامَةٌ *resurrectio*, ثِيَابٌ *vestis*, ثَوَابٌ *remuneratio*. In quibus rad. و ob *i* praecedens saepius in ي transiit; nonnullae voces ex perf. stirpis I. ipso manasse videntur, haud intercedente و primitivo. 2) omnes stirpium §. 278 sq. dictarum infinitivi, qui ab ipso stirpium perfecto seu a forma vocalem tenente derivati post vocalem ɪ (ante â) semper ي habent, ut VII. اِنْقِيَادٌ, VIII. اِقْتِيَادٌ; in IV. et X. ob syllabam quae praecedit compositam semivocalis semper elisa est, formâ ob praecedens *i* vel sic dilucidâ; sed rarissima forma simplex, 388

1) grammatici Arabum formam ortam esse putant ex فَيْعِلٌ pro فَعِيلٌ transpositis literis; sed eos formam externam solam spectare causamque malam ex arbitrio sumere facile patet.

ut أَقَامٌ in Korano, Sur. 21, 73; usitatissimum hoc, ut formae decurtatae ex §. 148 feminini, cujus notio hic valet, terminatio accedat: IV. اقامة, X. استقامة.

389 Vocalis û v. î praecedente 1) syllabâ simplice semper manet; sed sunt formae hae plurimae rariores et paulo serius formatae, ut هيوب *formidabilis* ex هيب, طويل *longus* e rad. و; quaedam ex radice recenter derivata, ut حوول infinit. *verti*, قوول *loquax* v. §. 391. 2) post syllabam compositam semivocalis elidi potest in part. pass. st. I: مقول, ملوم Sur. 51, 54 e rad. و; ut tamen in rad. ي ex *i-u* concurrentibus sonus î maneat (§. 109), ut مهين Sur. 43, 50; raro soni permutantur. Quanquam in formatione hac recentiori forma integra quoque servari potest, ut poetice مصوون, et rad. ي saepius sonos integros servat, cum soni tantum similes concurrant omninoque ي fortius sit (§. 99), ut مكيول, مخيوط. In inf. II. (IV. §. 278) semper forma integra manet, ut تقويم, تبيين.

Infinitivi stirpis simplicis forma peculiaris hic suborta est, *û* vocalem abstracti ante ultimam geminatam interponens, plerumque ex rad. ي, ut ذيعوعة *palam fieri*, قيلولة *quies meridiei*, غيبوبة *absentia*, شيخوخة *senectus*, دينونة *judicium*; quarum rationem pauca e rad. و sequuntur, ut كينونة

existentia; ea formatio in his radicibus stirpem افعولة §. 243 supplere videtur haud facile formandam. Similis forma سودد (Sac. chr. I. p. 171, et *nigredo* anth. p. 34) §. 249, ubi notes semper evitari duplex û in utrâque syllabâ.

3. Vocalis *ante sec. rad. longa* loco suo immobilis et 390
pura maneat necesse est. Sed diversa est derivandi ratio. Part. act. st. I. ex hujus perf., ut formâ potiore, ipso derivatum solam vocalem â pro formae vi variat, ut nullo radicum و et ى discrimine ex §. 133 oriatur قائل, سائر [1]). At stirpis III. formatio recenter ex ipsâ radice derivata est, ut pro origine aut و aut ى sec. rad. loco appareat, ut قاول, سايرٍ; pass. قوّم ex قووم §. 108, quod tamen haud contractum ob perspicuitatem scripturae praefert Hariri in Sac. anth. p. 70.

4. Ultima rad. si e formae vi geminanda est, sec. radicalis ejus vocalem ferens consonantis vim et locum teneat necesse est, unde in st. IX. et XI. و et ى vim semivocalis tuentur: اسودّ, اسوادّ, ازورّ etc.; nec non nomina, ut زيرٌ *dominus* Kam. Secunda radicalis si geminanda est, sonus ibi semivocalis sit per se necesse est. Et in antiquâ quidem linguâ st. II. et cognatae formis aliis radicales primam et ultimam fortiores repetentibus suppletae sunt [2]), ut קִמְקֵם ex קוּם; sed hujus generis formae paulo rudiores in arabismo rariores et solitariae factae sunt, ut radices hae plerumque ex formatione recentiori et constantiori ad ceterarum exemplar con-

1) Falluntur omnino, qui haec ex قاوِم, سايِر orta putant. Contra ex عوِر fit عاوِر.

2) v. gr. hebr. cr. p. 477.

formatae sint; ut st. II. قوم, سير, quanquam in nominibus potissimum و geminatum saepissime in ي transiit, ut تحول et تحيل infin. V. *conversio*, قيام et قيوم *stabilis*, *aeternus*, صيان *cautus*; similiter صوم et صيم *jejuni*, خوف et خيف *timentes* coll. ex صايم etc.

391 In formationibus ceteris, quo recentiores sunt et arabismo propriae, eo constantius و et ي rigidiores factae ad consonantium normam conformantur; praecipue ي fortius auditur. Ita 1) adject. intensiva, ut اطول fem. طولي *longior*, اسود *niger*, ابيض *albus*; et nomina ut تقوال *loquax*, similiter حولة *versutissimus*; formari coepit et حول *versutus*. Porro multa formae دومان *gyrus*, et omnia formae منول *methodus*, مقول *loquax*, quae simul *a* facile producunt منوال. — 2) in diminutivis و et ي, prout radicis origo postulat, redeunt, ut باب *porta* بويب, ناب *dens caninus* نييب. — 3) formae collectivae non omnes aequâ ratione ex his radd. derivantur. Formae فعول a r. ي satis frequentes, ut شيوخ, قيول, غيوب a شيخ, نيوب, a ناب, sed a r. و ob sonorum concursum ingratum rarissimae, ut فووج a فوج *coetus*, خوولة [1]) a خال *avunculus*; rara etiam f. افعل, ut ادور v.

1) *u* eo facilius ex §. 112 (cf. additam.) pro *wu* pronunciatur, id quod hamza superscriptum denotat, quo magis in sing. sonus mutatus â auditur.

ادوُرٌ v. اداَرٌ, اثوُبٌ v. اتوُبٌ, اسيُفٌ a سَيْفٌ. Frequentior contra e r. و f. فِعَالٌ, ut ثِيَابٌ a ثَوْبٌ, دِيَارٌ a دَارٌ, ac ضِيَافٌ a ضَيْفٌ; et اَفْعَالٌ, اَفْعِلَةٌ, ut اَثْوَابٌ, اَخْوِلَةٌ, اَقْيِسَةٌ a قِيَاسٌ cf. §. 310, 1. 3. Frequentes formae فُعَلٌ a rad. و et فِعَلٌ a r. ي, ut دُوَلٌ a دَوْلَةٌ; رِيَبٌ a رِيبَةٌ dubium; occurrit et قِيَمٌ a قَامَةٌ statua; rara sunt exempla ut ثِيَرَةٌ a ثَوْرٌ taurus, نِيَرَةٌ a نَارٌ ignis. In f. فُعْلٌ sonus ي radicalis potior est, ut بِيضٌ albi ex اَبْيَضُ cf. §. 30; ex اَجْيَدُ longicollis tamen جُودٌ, cum جِيدٌ collum denotet. F. فُعُلٌ a r. و rarissime syllabam secundam tuetur, ut دُوْرٌ et دُوُرٌ (Taalibi n. 31) a دَارٌ, عُوُنٌ a عَانَةٌ pubes, quo distinguatur a عُونٌ sg. عَوَانٌ vacca adulta; in r. ي similiter forma plena plerumque in contractam ita abit ut sonus ي praevaleat, ut عُيُنٌ et عِيْنٌ a عِيَانٌ visus, سُيُلٌ et سِيْلٌ a سَيَالٌ arbor. Eâdem ratione f. فُعْلَانٌ, ut سُودَانٌ a اَسْوَدُ niger, بِيضَانٌ a اَبْيَضُ; sed a substant. r. و frequens f. فِعْلَانٌ, ut حِيتَانٌ a حُوتٌ §. 313. F. فَعَلَةٌ §. 312 plerumque syllabam secundam perfecti verbi instar contrahit, ut بَاعَةٌ a بَائِعٌ venditor, quaedam fluctuant, ut خَانَةٌ et خَوَنَةٌ deceptores a خَائِنٌ, حَاكَةٌ et حَوَكَةٌ textores a حَائِكٌ, et mediâ vocalem

haud tenente ضِيَفٌ *hospites* a ضَائِفٌ Sur. 15, 50; sed f. فُعَلَاءُ hic deest. Nomina م praefixi in collectivo quadrilitero post â insertum pro simplice ة ex §. 317 orturo sonum secundae radicalis ut consonantis firmae restituere nituntur, facillime ي radicale, ut مَسَايِحُ a مَسِيحَةٌ (*locus palandi*, quâ pronunciatione coll. differt a مَسَائِحُ sg. مَسِيحَةٌ *jumentum* a r. مسح), مَعَايِشُ a مَعِيشَةٌ *victus*, مَعَاوِنُ a مَعُونَةٌ *auxilium*, مَنَاوِرُ a مَنَارَةٌ *turris*, مَصَاوِبُ a مُصِيبَةٌ (part. IV. a صوب) *casus*. Quanquam و praesertim haud raro non restitutum auditur, ut مَعَائِشُ, مَنَائِرُ, مَصَائِبُ.

Nomina م praefixo formata pauca eaque et frequentissimi usus et etymologiae remotioris collectivum triliterum brevius ita formant, ut م ad radicem ipsam pertinere linguae visum sit: مَدِينَةٌ *urbs* مَدَائِنُ et مُدُنٌ, مَكَانٌ *locus* أَمْكِنَةٌ et hinc (§. 325) frequentius أَمَاكِنُ.

Sunt autem praeter haec omnia e radicibus satis multis et verbi et nominis stirpes formaeque flexione forti recenter formatae, praesertim ubi ex nominibus vel stirpibus verbi derivatis nova derivatio simplex instituitur; in aliis significationis discrimen notatum est. In multis haec flexio fortis sibi constat: عَوِرَ idem quod IX اِعْوَرَّ *monoculus fuit* [1]), IV أَرْوَدَ

1) sed صَيِدَ (pro صَادَ, يَصِيدُ et يَصَادُ) *venari* quod grammatici vulgo post Erpenium afferunt, Kamus non habet; is affert صَيِدَ *colli noxa laboravit* derivatum ex adj. أَصْيَدُ.

leniter incessit cf. diminut. رويدا *leniter*; احوج *coegit* Ham. p. 94 ex حاجة *necessitas*; VIII اشتور *consulere inter se* (ex II. شاور *consultare* Exp. Memph. p. 65, 8; unde nomen مشورة et مشورة), اجتور *vicinum esse* cll. VI تجاور, اعتون *auxilium sibi ferre* cll. VI تعاون; اسيس *vetus fuit*, صوف *lanae* (صوف) *copiosus fuit*; in aliis utraque flexio in usu est, ut شوش et شاش, يشوش inf. شوش *limis oculis videre* cf. تشاوش Ham. p. 58. 68; IV اغيم et اغام *nubes* (غيم) *contraxit* coelum; اجود et اجاد *bonum fecit*, اثوب et اثاب *merces rependit* cum substantivo مثوبة vel مثوبة, اروح et اراح *respiravit*, اعوز *defuit* Ham. p. 57; مغور p. 34 مغيل p. 37; X استصوب et استصاب *rectum* (صواب) *habuit* Exp. Memph. p. 50, 19 et nomina formae فعل multa.

Hae tamen formationes recentes, quo minus و et ي pro- 392
nunciationes e naturâ vocalium necessarias subeant haud impediunt. Si e formae lege vocali carent, vocalem sonum e §. 100 necessario induunt. Vecalis ـِ si est ante و, hoc plerumque in ي transiit (§. 111); invenitur tamen haud raro و sequente vocali brevi, ut عوض *substitutio*, حوج coll. ex حاجة *necessitas*, عودة, كوزة coll. ex عود, كوز; quaedam fluctuant, ut حول *et* حيل *artes* coll. ex حيلة rad. حول, ثورة

et ثِيَرَةٌ coll. e ثَوْرٌ *taurus*; طِوَالٌ et طِيَالٌ coll. ex طَوِيلٌ *longus*; in قِوَامٌ *oppositio* و mansit ex III. st. قَاوَمَ, diversum a قِيَامٌ *statio*. ي autem radicale vocalem *ŭ* praecedentem bene fert; ut tamen nonnunquam in *ĭ* transeat, velut شِيُوخٌ *senes*.

3. *Radices ultimae* و *et* ي.

393 1. Radices ultimae و et ي primitus vocales *u* et *i* in fine habuisse vero est simillimum. Sed formationis triliterae constantiâ ingruente vocalium hic eadem oritur varietas et lex, ac si tertia radicalis consonantis instar vocales ferret; hic certe linguae nisus in arabismo jam multo est fortior quam in hebraismo. Sed quanquam in vocalium pronunciatione radices hae ad ceterarum accesserunt normam, aegre tamen nec nisi pronunciationis vi jubente sonus tertiae radicalis in consonantem semivocalem *w* et *j* condensatur: hoc potius ex origine mansit integrum, ut, ubicunque fieri possit, sonus vocalis longus tertiae radicalis locum teneat. Quae enim vocalis debilis ex formationis arabicae indole in fine est stirpium, ea si vocali penultimae brevi haud inimica est, post sonum tertiae radicalis prorsus perit, ita ut non nisi vocalis *ă* post *ĭ* et *ŭ* syllabae penultimae manere cogatur. Deinde ex vocali ante radicalem tertiam brevi et hac ipsa radicali coalescentibus vocalis oritur longa; coalescunt autem haud unâ ratione. Nam soni i-u concurrentes in unum longum *i* vel *u* coalescunt, ita ut plerumque sonus prior, ut virtute et positione suâ potior, sequentem inimicum sibi assimilet. At *ă* praecedens cum sequente sono radicali و et ي ex origine quidem in *au*, *ai* coalescit; sed id non nisi ante consonantem, praesertim in personis verbi, quae syllabam consonantem affixam habent, servatum est integrum (cf. §. 402); in fine vocum soni diphthongi in obtusiores

ae et *o* (ex *ai* et *au*) ita abierunt, ut his utrisque ex linguae arabicae indole (§. 173) â substitutum sit. Cf. §. 93 sqq. Si vero flexionis vi post tertiam radicalem î et û veniunt, soni similiter ita confluunt, ut radicalis tertia mollis inter duas vocales et ante vocalem longam elidatur; haec autem vocalis longa ita manet, ut i-û, u-î in û, î transeant, diphthongi autem *au* et *ai* hic ex a-û, a-î integrum sonum servent debilioribus *ae* et *ó*, quae in â transeunt, oppositum.

Antiquae pronunciationis, quae in fine vocum *ae*, ô extulit, vestigia etiamnunc supersunt. Nam pro â ex *ae* orto semper ي scribitur, ut رمي; â autem ex ô ortum in nominibus tantum fem. paucis literâ و expressum reperitur, cum e lege ا scribatur; cf. §. 104. 105. Nec non in ipsâ pronuntiatione soni au et ai perspicui fiant necesse est, si ob â in fine accedens sonus semivocalis inter duas vocales oritur, ut رميا ex رمي, غزوا ex غزا, عصوان et عصوين ex عصا.

2. In semivocales autem و et ي abire coguntur 1) ob vocales duas sonos hos ita cingentes, ut coalescere nequeant, id vero est ob ă post ĭ, ŭ, et ob â post i, u, ai, au, ut رمي, سرو, رامبان, رميا ex رمي, غزوا ex غزا pro غزو. — 2) ob praecedentem vocalem longam quamcunque. — 3) ob secundam radicalem vocali vacuam, ut حلو, حلوي, حلي, قرية. Stirpes ultimae geminatae, in quibus idem necessarium futurum esset, annon omnino evitatae sint dubito. Ita autem si tertia radicalis ut semivocalis manet, sonus ejus vocali *i* vel *u* praecedenti semper assimilatur, ut رضي ex رضو, رموت يده (*manus ejus bene jaculatur*) ex رميت. 394

Ex his jam omnibus literas و et ي pronunciationis et flexionis vi saepius sonos suos invicem commutare apparet. Atque latius etiam haec literarum harum commutatio ita serpit, ut pro و et ي unum ي usurpetur. Sed in arabismo tamen literarum ex origine discrimen satis adhuc integrum et illibatum servatur; nam in totâ verbi et nominis flexione levi و semper fere [1]) a gemino ي secretum cernitur, quanquam in nonnullis formis duplex forma in unam simplicem ita redacta est, ut formatio per ي praevaluerit. In scripturâ similiter sonus â ex و ortus non exprimitur per ا, nisi in stirpibus verbi simplicis perf. et nominum similibus, quippe in quibus formis sonus primitivus *u* flexione adhuc servatus est; in ceteris formis semper ي scribitur, ut يُرْضِي ex رضو.

395 His praemunitis ut ad singula transeamus, tota flexio e naturâ suâ duplex est. Altera vocali brevi radicalem ultimam praecedente, ut haec rarius tantum in semivocalem transiens servetur, in plurimis contra formis sit contractio; estque haec flexio verbi totius nominumque plurium. Altera sine contractione, praecedente ultimam aut vocali longâ aut consonante vocali vacuâ.

396 1. In stirpe verbi simplice flectendâ non discrimen tantum sonorum و et ي servatur, sed omnes etiam generis varietates. Igitur 1) perf. a v. و دَعَا *vocavit*, غَزَا *oppugnavit*; intrans. رَضِيَ ex رَضُوَ *delectatus est*, لَقِيَ ex لقو *obviam fieri*, حَلِيَ ex حلو *dulcem esse*, سَرُوَ *generosus fuit*. A r. ي رَمَي

1) in nonnullis enim, ut Kamus saepe notat, و et ي fluctuant, ut plerumque و in ي transierit; unde Kamus omnino literas has non secretas exhibet. Ita عَسَا et عَسِيَ, imperf. يَعْسُو *veterascere*.

jecit, رَقِيَ *pacit*, intrans. خَشِيَ *timuit*, et cum *u* rarissime: قَصُوَ *morti vicinus fuit.* Passivum autem ex quavis radice ejusdem fit formae: دُعِيَ ex دَعَوَ, رُمِيَ. Unde hic tria esse personarum flexionis genera apparet: prima flexio ex â prodiens, دَعَا et رَمَى, secunda ex *ija*, intrans. et pass. رَضِيَ, خَشِيَ, دُعِيَ, tertia ex *uva* سَرُوَ. Quibus personarum terminationes varie suffiguntur. Nam cum personis a consonante incipientibus radicalis ultima vocali vacua concreverit, post *a* secundae radicalis aut *au* aut *ai* auditur, prout sive و sive ي ex origine aderat, ut دَعَوْتَ, رَمَيْتَ; vocalis *i* vero et *u* secundae radicalis cum sequente tertiâ radicali in unum longum î et û coalescit, ut رَضِيتَ, دُعِيتَ, سَرُوتَ. Personae a vocalibus î et û incipientes praecedens ĭ et ŭ pellunt, cum ă praevio coalescunt, ut رَضُوا ex رَضِيُوا, سَرُوا ex سَرُوُوا, دَعَوْا ex دَعَوُوا, رَمَوْا ex رَمَيُوا. Tertia fem. sing. suum ăt cum praecedenti â coalescere facit, ut tamen ex §. 39 *ât* iterum in *ăt* transire cogatur, sed vocali *i* vel *u* praecedente integrum servat, ut دَعَتْ ex msc. دَعَا, رَضِيَتْ. Sed vocalis â masc. dualis semper manet, ut etiam ex â singularis soni primitivi redeant. Ceterum flexio intransitiva in quibusdam nondum sibi constat, ut عَسَى *prope fuit* f. عَسَتْ, 2 pers. عَسِيتَ.

Perf. sing. 3 msc.	دَعَا	رَمَي	رَضِيَ ، دُعِيَ	سَرُوَ
— fem.	دَعَتْ	رَمَتْ	رَضِيَتْ	سَرُوَتْ
2 msc.	دَعَوْتَ	رَمَيْتَ	رَضِيتَ	سَرُوتَ
— fem.	دَعَوْتِ	رَمَيْتِ	رَضِيتِ	سَرُوتِ
1.	دَعَوْتُ	رَمَيْتُ	رَضِيتُ	سَرُوتُ
du. 3 msc.	دَعَوَا	رَمَيَا	رَضِيَا	سَرُوَا
— fem.	دَعَتَا	رَمَتَا	رَضِيَتَا	سَرُوَتَا
2.	دَعَوْتُمَا	رَمَيْتُمَا	رَضِيتُمَا	سَرُوتُمَا
plur. 3 msc.	دَعَوْا	رَمَوْا	رَضُوا	سَرُوا
— fem.	دَعَوْنَ	رَمَيْنَ	رَضِينَ	سَرُونَ
2 msc.	دَعَوْتُمْ	رَمَيْتُمْ	رَضِيتُمْ	سَرُوتُمْ
— fem.	دَعَوْتُنَّ	رَمَيْتُنَّ	رَضِيتُنَّ	سَرُوتُنَّ
1.	دَعَوْنَا	رَمَيْنَا	رَضِينَا	سَرُونَا

397 2) in imperf. vulgari sonus tertiae rad. *u* vel *i* manet integer, vocali formae *u* cum و coalescente, sono autem ي pro harum vocalium affinitate §. 70 sese assimilante, ut يَدْعُو [1]), يَرْمِي. Intransitiva autem vocalem suam *a* neces-

1) in cdd. reperitur etiam scriptum يَدْعُوا, sed haud consensu, ut grammatici volunt, ne singularis cum plurali confundatur, v. §. 83. Sur. 40, 75. 42, 25. 30. Antar. M. v. 42. Motenabbi ed. Horst. V. 23. Hamaker ad Exp. Memph. p. 21.

sario servant; idem *a* potest et ob secundam gutturalem adduci, ut رعي يرعي *pavit.* Nec non perpetuo in passivis, ut يدعي, يرمي. Ceterarum personarum formatio ex his stirpibus facile e legibus literarum supra descriptis est dilucida, ut in 2 f. sg. تدعين ex تدعوين; 3 et 2 m. plur. يدعون, تدعون ex يدعوون, quae formae prorsus eundem sonum referant necesse est atque eaedem personae f. يدعون, تدعون, quanquam hae ex origine prorsus diversâ e يدعون ortae sunt. Unde eaedem formae in ceteris, quae *u* in sg. non tuentur, stirpibus diversae sunt.

يدعي يرضي	يرمي	يدعو , يسرو	sg. 3 msc. *Imperf.*
ترضي	ترمي	تدعو	— fem.
ترضي	ترمي	تدعو	2 msc.
ترضين	ترمين	تدعين	— fem.
ارضي	ارمي	ادعو	1.
يرضيان	يرميان	يدعوان	du. 3 msc.
ترضيان	ترميان	تدعوان	— fem.
ترضيان	ترميان	تدعوان	2 msc.
يرضون	يرمون	يدعون	plur. 3 msc.
يرضين	يرمين	يدعون	— fem.
ترضون	ترمون	تدعون	2 msc.

ترضين	ترمين	تدعون	2 fem.
نرضي	نرمي	ندعو	1.

398 In *formâ naçbatâ* si tertia radicalis ă post vocales *u* vel *i* secundae tenet, ambae vocales inimicae manent §. 102; sed post *a* secundae vocalis *a* formae naçbatae audiri nequit, ut forma naçbata sono haud possit distingui. Ita يدعو, يرمي, يرضي etc. Raro poetae *a* finale abjiciunt, ut يحذو pro يحذو Sac. chr. 3. p. 67. Ceterarum personarum formatio per se dilucida est, ut pl. 3 m. يدعوا, يرموا, يرضوا etc.

399 *Forma g'ezmata* in personis augmento finali non instructis ita tantum distingui potest, ut sonus, qui in plenae formae fine est, vocalis longus in brevem contrahatur, quo facto vocalis haec in scripturâ exprimi nequit. Ita يدع, يرم, يرض, يدع et ceterae personae in fine haud auctae. In fine auctae facile ex formâ plenâ prodeunt, ut 3 m. pl. يدعوا, يرموا, يرضوا. Ex his Imperativus: ادع, ادعي, ادعوا, ادعون; ارم, ارمي, ارموا, ارمين; ارض, ارضي, ارضوا, ارضين [1]).

400 In *formâ emphaticâ*, quae ex his decurtatis originem trahit, personis in fine haud auctis terminatio *anna* ita suffigitur, ut cum vocalis terminationis brevis vocalem stirpis cumque eâ simul radicalem ultimam absorbere nequeat, ante

1) poetae raro formas integras servant, ut لم ياتي Tebrizi Ham. p. 78. simile لم يوفون (non fideles fuerunt) affert Lumsden gr. p. 104.

anna maneat *u*, *i*, necnon *a*; quo fit ut inter duas vocales semivocalis audiatur, et و vel ي scribantur. Quae personae a fine auctae in formâ g'ezmatâ in longam vocalem û v. î exeunt, iis terminatio *anna* eliso *a* ut similibus terminationibus §. 224 vocali longâ correptâ suffigitur; sed diphthongi *au* et *ai* cum ita corripi nequeant, divelluntur in duas syllabas *avu*, *aji*, ut similiter §. 137. Unde schema prodit hoc:

يَرْضَيَنَّ	يَرْمِيَنَّ	يَدْعُوَنَّ , يَدْعُوَنَّ	sing. 3 msc.
تَرْضَيَنَّ	تَرْمِيَنَّ	تَدْعُوَنَّ	— f.
تَرْضَيَنَّ	تَرْمِيَنَّ	تَدْعُوَنَّ	2 m.
تَرْضَيِنَّ	تَرْمِنَّ	تَدْعِنَّ	— f.
أَرْضَيَنَّ	أَرْمِيَنَّ	أَدْعُوَنَّ	1.
يَرْضَيَانِّ	يَرْمِيَانِّ	يَدْعُوَانِّ	du. 3 m. etc.
يَرْضَوُنَّ	يَرْمُنَّ	يَدْعُنَّ	pl. 3 m.
يَرْضَيْنَانِّ	يَرْمِينَانِّ	يَدْعُونَانِّ	— f.
تَرْضَوُنَّ	تَرْمُنَّ	تَدْعُنَّ	2 m.
تَرْضَيْنَانِّ	تَرْمِينَانِّ	تَدْعُونَانِّ	— f.
نَرْضَيَنَّ	نَرْمِيَنَّ	نَدْعُوَنَّ	1.

e quibus formis Imperativus emphaticus et modi emphatici breviores seu leviores facile formari possunt.

Derivatae stirpes ex omnibus radicibus و et ي unâ ra- 401
tione ita formantur, ut sublato literarum harum discrimine sola formatio soni ي tam in pronunciatione quam in scripturâ

valeat; quare hic schemata quaedam exhibere sufficit omnia ad normam رَمَي et رَضِيَ flectenda:

imperf.	perf.		imperf.	perf.		
يُرَضَّي	رُضِّيَ	pass.	يُرَضِّي	رَضَّي	act.	II.
يُرَاضَي	رُوضِيَ		يُرَاضِي	رَاضَي		III.
يُرْضَي	أُرْضِيَ		يُرْضِي	أَرْضَي		IV.
يُتَرَضَّي	تُرُضِّيَ		يَتَرَضَّي	تَرَضَّي		V.
يُتَرَاضَي	تُرُوضِيَ		يَتَرَاضَي	تَرَاضَي		VI.
يُرْتَضَي	اُرْتُضِيَ		يَرْتَضِي	اِرْتَضَي		VIII.
يُسْتَرْضَي	اُسْتُرْضِيَ		يَسْتَرْضِي	اِسْتَرْضَي		X.

St. XII. اِحْلَوْلَي *dulcis fuit* a r. حلو, اِقْلَوْلَي et alia hujus generis in his radicibus frequentiora.

Personae singulae رَضَّي, رَضَّتْ, رَضَّيْتَ, رَضَّيْتِ, رَضَّيْتُ etc.

402 Nominum stirpes, quae similiter secundam radicalem vocali brevi pronunciant, ejusdem omnino sunt flexionis [1]). Simplicia quae *a* tenent, si a rad. و oriuntur, in scripturâ ا tuentur, ut عَصًا (baculus), رِضًا, (favor) a رَضِيَ pro رِضَوٌ, لُقًا (occursus) a لَقِيَ pro لَقَوٌ; contra رَحًي *mola*, بُكًي (fletus) a rad. ي; ex utroque fem. عَصَاةٌ, بُكَاةٌ. In femininis paucis

1) notandum tamen, Kamusum ex تَحَزَّي afferre inf. تَحَزُّوًا et تَحَزِّيًا.

scriptio literam servavit و ex origine, صلوة *preces*, حيوة *vita*, quae in Korano ita scripta seriores plerique religiose sequuntur, v. §. 104; olim haec *çalôt* pronunciata videntur, mansitque *ó* ante consonantem facilius. Adjectiva antem vocali *i* insignia, cum haec ob formam necessario maneat, ex rad. و et ي derivata ad eandem collineant formam, ut حفٍ (nudipes) pro حفيٌ a حفو, عسٍ (dignus) a عسي, خشٍ (timidus) [1]). Quae eadem ratio est nominum formae فاعل §. 245 omnium, ut داعٍ (vocans) pro داعيٌ a دعو, سارٍ (proficiscens), خاشٍ (timens). — 2) Cetera nomina cum novâ formatione e radice prodeant, و radicale non distinguunt, ut una sit omnium flexio e radicum ي normâ deducta. Ita adjectiva intensiva §. 251 semper sunt formae أبقي (perennior), أحلي (dulcior); nomina م praefixi, quae quia ultima rad. debilis est, semper *ă* tuentur vocalem robustiorem, ut محشيٌّ (locus farturae) a حشو; participia et infinitivi stirpium verbi derivatarum, ut part. II act. مرضٍ, pass. مرضيٌّ; III act. مراضٍ pass. مراضيٌّ; IV act. مرضٍ pass. مرضيٌّ etc.; infinitivi V et VI vocalem *ŭ*, cum sonus ي tertiae rad. potior sit, huic assimilant, ut V ترضٍ VI تراضٍ ex ترضيٌ. Porro in collectivis, quae hujus ditionis sunt, omnibus flexio a rad. ي aequâ ratione descendit, ut كسوة coll. كسيٌّ et alia exempla supra §. 309 sqq. inserta

1) fem. ex his ut ex omnibus in *i* exeuntibus حفية. Sed pro eo in dialectis et raro apud poetas occurrit et حفاة, vocali *a* inimicum *i* pollente. Similiter pass. بنا f. بنت pro بني, بنيت cf. Tebr. Ham. p. 77.

docent; quâ in formatione idem *ŭ* sono sequentis ي assimilatur vel ubi in radice primitus و est, ut عصًا coll. §. 310, 2. اعصٍ, دلوٌ — ادلٍ [1]). Cf. §. 416. — Occurrit et ي in substantivis simplicibus a verbis intransitivis derivatis, ut بِلًى *attritio* a بَلِيَ r. بلو.

403 Duo hinc apparet esse flexionis genera, alterum nominum in â, alterum in î exeuntium. Vocales in fine longae nunatione accedente correptae sunt, ut sonus ita oriens *ĭn* sine ي scribatur (§. 103); quae omissi ي causa per se cessat ubi in statu constr. vel post articulum nunationi nullus est locus. Sonus *ăn* autem haud omissâ literâ vocali scribitur, عصًا, بُكًى; similiter enim accusativi terminatio sueta literâ ا scribitur (§. 337), refertque et illa flexio accusativi simul formam. Nam in nominibus in *â* exeuntibus casus omnes eodem redeunt, sono *â* quamvis vocalem brevem sequentem absorbente; sed nomina in *i* exeuntia, cum in nom. et gen. ejusdem sint necessario soni, accusativum tamĕn ob vocalium inimicarum *i* - *a* concursum distinguere coguntur (§. 102). Unde flexionis sing. hic conspectus:

Fem.	Stat. const. et cum artic.			Stat. absol.		
	acc.	gen.	nom.	acc.	gen.	nom.
عصاة	عصا	عصا	عصا	عصًا	عصًا	عصًا
مرضاة	مرضي	مرضي	مرضي	مرضًى	مرضًى	مرضًى
مرضية	مرضيَ	مرضي	مرضي	مرضيًا	مرضٍ	مرضٍ

Nec licet ab accusativi مرضيًا formâ distinguendâ discedere nisî forte ob rythmi finalis necessitatem apud sequiores po-

---

1). notat tamen *Kam.* أحسوة et أحسية coll. §. 309, 3 a حسوة (haustus).

tissimum scriptores, ut ثَانٍ pro ثَانِيًا Sacy chr. I. p. 175, 13. Sed poetae contra ob metrum formas in prosâ semper contractas nonnunquam in plenas resolvunt, ut وَادِيٍ gen. pro وَادٍ Koseg. chr. p. 76, 2 (sic ibi legendum).

Ejusdem omnino flexionis sunt nomina similis terminationis vocalis, etsi haec ad radicem non pertineat. Terminatio fem. ـَى â §. 285, quae ex antiquo *ae*, *é* originem duxit, nunationis expers casus eâdem prorsus ratione haud distinguit; et collectiva formae عَذَارٍ §. 318 - 320. 339 flexionem hanc totam sequuntur, nisi quod in accus. عَذَارِيَ nunationis sunt expertia. Nam nunatio eis non accedit nisi ubi syllaba ultima e contractione necessariâ periit, in nominativo igitur et genitivo; ut in accusativo forma illa ex origine primitiva maneat.

Terminatione pl. *ûna*, *îna* accedente sonorum contractio 405 oriatur necesse est: *a-ûna* in *auna*, *a-îna* in *aina*, ut مُرْضَى: مُرْضَوْنَ, cas. obl. مُرْضَيْنَ; *i-ûna* in *ûna*, *i-îna* in *îna*, ut مُرْضِي (مُرْضٍ): مُرْضُونَ, cas. obl. مُرْضِينَ. Sed vocalis â terminationis dualis et fem. plur. cum haud possit cum vocali praeviâ coalescere, semper ita secernitur, ut inter utramque vocalem semivocalis pronuncietur; estque ea eadem quae in sing. sive ex origine sive ex permutatione, quanquam muta, adfuit, ut ex عَصًا du. عَصَوَانِ, عَصَوَيْنِ; ex fem. غَزَاةٌ a rad. و pl. غَزَوَاتٌ; ex مَعْنًى *sensus* du. مَعْنَيَانِ Sac. anth. p. 85, 3 inf.; ex مُصْطَفًى *electus*, quamquam ex radice و est, du. مُصْطَفَيَانِ, pl. f. مُصْطَفَيَاتٌ; ex fem. مِرْقَاةٌ pl. مِرْقَيَاتٌ; ex دَاعٍ

et ceteris ita terminatis du. دَاعِبَانِ , دَاعِبَيْنِ , pl. f. دَاعِبَاتٌ ; raro soni commutantur, praecipue ita ut و in ي transeat, ut a رِضًا, pl. رِضَوَاتٌ et رِضَيَاتٌ. — Ejusdem flexionis sunt cetera nomina quibus ـَى suffixum est, ut حُبْلَى *gravida* plur. حُبْلَيَاتٌ [1]), حُبَارَى *vulnus* pl. حُبَارَيَاتٌ ; in nonnullis longioribus vel nominibus propriis grammatici vocalem finalem elidi posse statuunt, ut a مُوسَى *Musa* (Moses) pl. مُوسَوْنَ e lege, et مُوسُونَ vel vocalis primitivae *ae* vestigio manente مُوسَيْنَ.

405 2. Vocalis *longa* ex §. 108 immobilis manet; sed syllabarum conformatio varia est: 1) post *ā* و et ي in fine vocis vocali brevi pronunciata eliduntur (v. §. 108, 1), quae pronunciatio in his radicibus ob usum frequentissimum perpetua facta est, ut سَمَاءٌ *coelum* e rad. سمو , كِسَاءٌ *indumentum* e r. كسو , بُكَاءٌ *fletus* e r. بكي , et omnes infinitivi stirpium derivatarum, quae â in penultimâ tuentur, ut st. IV. إِرْضَاءٌ , X. اِسْتِرْضَاءٌ ; quae voces in linguâ vulgari, omissis vocalibus finalibus et proinde spiritu ا has secernente, simplici â سَمَا efferuntur, id quod poetis quoque praecipue in rythmo finali haud raro usitatum est [2]). Feminina substantiva, quae plurima in hac abstracti formatione per se oriuntur, ante *ăt*

1) in f. قَتْلَى a msc. قَتْلَانُ §. 287 haec formatio haud occurrit, cum â hoc in fine e terminatione *ân* decurtatum primitivum neque ex *ae* ortum sit.

2) sed in Corano, cum â literâ ا haud scribatur (§. 76), scribitur potius بلو (بَلَـٰٓـؤُا) Sur. 44, 33.

ultimam radicalem ex origine servant, ut عَشَاوَةٌ *tegumentum* e r. غشو, نِهَايَةٌ *fastigium* e r. نهي, quanquam nonnunquam و in ي transiit, ut نُقَاوَةٌ et نُقَايَةٌ pars *selecta* e r. نقو; pauca masculini formationi similia sunt, ut عَبَايَةٌ et عَبَاءَةٌ i. q. عَبَاءٌ *tegumentum.* Sed terminationes du. et pl. a singulari propius pendent, ut haud raro spiritus servetur, praecipue in duali, ut كِسَاءَانِ a كِسَاءٌ; in plerisque autem semivocalis و, raro ي inter duas vocales longas sese ingerit, ut semper dicitur سَمَاوَاتٌ *coeli;* du. كِسَاوَانِ raro كِسَايَانِ. Ante suffixa vocalem brevem *u* v. *i* post â literâ و v. ي scribi posse, §. 116 notatum est, ut ex كِسَاءٌ cum suff. هُمْ nom. كِسَاوُهُمْ gen. كِسَايِهِمْ acc. كِسَاءَهُمْ; ante suff. minora tamen, ut هُ, saepius vocalis ut in fine vocis haud scribitur: كِسَاءُهُ. — Ceterum ejusdem flexionis est terminatio fem. ـَاءُ §. 289 et nomina alia similis terminationis §. 426, ut حَمْرَاءُ nom. pr. du. حَمْرَاءَانِ v. حَمْرَاوَانِ; خَضْرَاءُ *viride* pl. خَضْرَاوَاتٌ; ex عَشْوَاءُ *lusciosa* tamen melius dicitur عَشْوَاءَانِ ob *w* praecedens.

2) û vel î e formae vi in penultimâ pronunciandum semper in sequentem semivocalem ita diffluit ut sono vocali correpto haec geminetur (v. §. 108, 2); و autem et ي ex origine radicum adsunt, ut part. pass. st. I. مَغْزُوٌّ ex مَغْزُووٌ, 406

adject. سوِيٌّ *aequalis* ex سَوِيَ, nom. abstr. §. 241 دُنُوٌّ ex دُنُوو *prope esse.* Diversis sonis *u* et *i* concurrentibus sonus *i* manet tam in semivocali quam vocali, ut سَرِيٌّ *nobilis* ex سَرِيو, مَرْمِيٌّ *projectus* ex مَرْمُويٌ; multo rarius contrarium evenit, imprimis ubi vocalis *u* vis potior est; ut in adjectivo فَعُول in substantivum transeunte §. 244 نَهُوٌّ *cohibitor* a نَهَى. E contrario satis saepe nec radicis nec formae origine postulante و geminatum in ي transiit: in part. pass. st. I. tum potissimum, cum و in verbi flexione jam in ي mutatum est, ut مَرْضِيٌّ ex رَضِيَ, raro autem مَغْزِيٌّ e غَزَا; in abstracti formâ فُعُول satis frequenter utrumque usitatum est, ut عُتُوٌّ et عُتِيٌّ *exorbitare*, in collectivi formâ ي etiam frequentius est, ut دُلِيٌّ a دَلْوٌ, عُصِيٌّ a عَصًا; forma abstracta أُفْعُولَةٌ §. 245 vocalis *u* tenacior est, quanquam neque hic transitus ille deest, ut أُدْعُوَّةٌ et أُدْعِيَّةٌ, أُدْحُوَّةٌ et أُدْحِيَّةٌ. In his post *u* in *i* versum praecedens quoque *u* in *i* verti potest (cf. §. 156), ut عِتِيٌّ, عِصِيٌّ, إِدْعِيَّةٌ.

407 Infinitivus st. II. hic non formam تَفْعِيلٌ sequitur, sed hanc terminatione femininâ auctam, ut vocalis antepenultima e lege §. 162 corripiatur, ut تَرْضِيَةٌ, تَسْمِيَةٌ. Succrevit autem his stirpibus perpetuo [1]) haec feminini terminatio, quo

1) certe poetae tantum rarissime formâ apertâ utuntur.

fortius vox in consonantem stabilem exeat; quâ ex ratione aliis quoque harum radicum substantivis derivatis terminatio haec, cum notio eam fert, solito frequentius suffixa est, ut substantivis loci, مَرْقَاةٌ *locus ascensus*, et instrumenti (ubi forma مِفْعَالٌ fere tota deest) مِرْقَاةٌ *scala*.

3. Secundâ radicali mutâ ultima vocalem ferens semper 408
consonantis vi pronuncietur necesse est; servaturque semivocalis quae ex origine adest sonus. Ita 1) in nominibus st. I. simplicibus, ut infinitivis غَزْوٌ, رَمْيٌ, fem. حَلْوَةٌ *dulcitas*, رَمْيَةٌ *jactus unus*, فِدْيَةٌ *redemtio*; raro و in ي transiit, ut قِنْوَةٌ et قِنْيَةٌ *fistula*, sed de collectivis v. §. 416. — 2) fem. adject. formae فَعْلَى, فَعْلَاءُ, ut أَقْنَى *hastatus* f. قَنْوَاءُ, أَحْلَى *dulcior* f. حُلْوَى, خَزْيَانُ *pudibundus* f. خَزْيَا. Sed hic notabile invaluit substantivi aut ex adjectivo prodeuntis aut similiter terminati discrimen ex ultimae radicalis, quae hic facile accedit, variatione: in substantivis formae فُعْلَى ultima rad. و in ي transiit, ut دُنْيَا [1] *mundus* (proprie *vita propior*, praesens), عُلْيَا *coelum*; contra in substantivis f. فَعْلَى vel ibi و inductum est ubi ex origine non adest, ut دَعْوَى *quaestio* a دَعَوَ, تَقْوَى (§. 280) a تَقِيَ. Similiter substantiva abstracta فُعْلَانٌ sonum و adamant, ut رِضْوَانٌ *acquiescere* a رَضِوَ, عُنْوَانٌ rarius عُنْيَانٌ *titulus* a عَنِيَ.

---

1) nomen hoc originis femin. paene oblitum in stat. abs. vel دُنْيًا sonare posse docet Kam.

409 Sed inter substantiva simplicia haud pauca sunt quae ultimam radicalem tenuem lapsu temporis amiserunt, ob flexionem peculiarem notanda. Plurima ex antiquâ linguâ semiticâ servata extra arabicae flexionis ditionem sunt, singularia quoque et radicum suarum ignara. 1) Pauca tantum substantiva *masculina* decurtata sunt. Ex his quae primam radicalem vocali *i* (*u*) eloquuntur eam subeunt pronunciationis mutationem, ut tonus a fine sursum nitens divulsâ syllabâ priori debilem illam et instabilem vocalem *i* voci iterum quasi supplementi instar praemittat: اِبْنٌ *filius* ex بَنْيٌ, vocali initiali Veçlae subjectâ §. 134, coll. أَبْنَاءٌ [1]); اِسْمٌ *nomen* (cognatum cum v. سمو *altum esse*, ut denotet simul clarum, notum, obscuro et profundo oppositum) cll. أَسْمَاءٌ [2]); اِسْتٌ *nates* (prop. fundamentum, e rad. שָׁתָה = שׁוּת ponere), et du. اِثْنَانِ *duo* §. 355. Femininum aut ex اِبْنٌ hoc ipso suetâ ratione derivatur اِبْنَةٌ *filia*, quae est formatio bene arabica, aut in antiquâ formâ breviori et hebraismo simili mansit بِنْتٌ = בַּת ex בֵּנֶת; neque haec forma usitatur nisi poetis frequentius; pl. et msc. et fem. semper in formâ per-

1) grammatici Arabum, ut omnino circa vocum harum singularium etymologiam plerumque errant, اِبْنٌ ortum putant ex بَنَوٌ vel بَنَيٌ. Sed longiorem hanc formam cur primitus adfuisse putemus causa non occurrit, nisi quod collectivi forma أَفْعَالٌ e فَعَلٌ potius emergit. At fortior haec coll. forma in stirpibus radicum infirmarum frequentior est §. 310.

2) Kam. qui ex سُمُوٌ ortum putat, formas raras affert اُسْمٌ, سِمٌ, سُمًى. Radix neutiquam statuenda est وسم; haec enim serius formata est.

mansit antiquâ بَنُونَ, بَنَاتٌ ex בָּנִים בָּנוֹת. — Contra vocalis *a* primae radicalis stabilis est, ut غَدٌ cum articulo الْغَدُ *mane, cras* ex غَدْوٌ; يَدٌ *manus* coll. أَيْدٍ.

2) Facilius et frequentius substantiva *femininae* terminationis elisâ semivocali inter duas syllabas mediâ mutationem hanc experiuntur. Ita حِظَةٌ *portio* ex حِظْوَةٌ, unde coll. jure formatur حُظًا (§. 309, 2) et حِظًى; إِرَةٌ *focus* a r. أري, 410
حُمَةٌ *aculeus* cll. حُمِيٌّ ex حُمْيَةٌ, كُرَةٌ *globus* a r. كرو; multa quae in primâ syllabâ *a* tenent ex antiquitate originis suae ignara manserunt: سَنَةٌ *annus* (dictus ab *iterando*, in gyrum eundo, r. سني), شَفَةٌ *labium*, أَمَةٌ *ancilla*, ضَعَةٌ *arundo quaedam*. Ex his multa terminationem plur. ونَ- alias raram factam (§. 328) ex antiquitate servaverunt; semper dicitur ita سِنُونَ *anni*, إِرُونَ *foci*, كُرُونَ *globi*, عِضُونَ *arbores spinosae* a عِضَةٌ (עֵץ) [1], in aliis utriusque sexus terminationes licitae factae sunt, ut ex قُلَةٌ (signa duo quibus pueri ludunt) قُلُونَ et قُلَاتٌ, ex عِزَةٌ *coetus* عِزُونَ et عِزَاتٌ coll. عِزِيٌّ, in aliis fem. terminatio sola invaluit, ut جِهَاتٌ

1) pauca in sg. longiora idem sequuntur, haud dubie quia antiquitus forma sg. brevior aderat: أَضَاةٌ *stagnum* pl. أَضَاةٌ, أَضَوَاتٌ, أَضَايَاتٌ, sed et أَضُونَ, أَضَاتٌ; similiter قَنَاةٌ *hasta*.

aculei. Sed in hac novâ formatione nonnunquam plena radicis mensura denuo ita se ingerit, ut ante terminationem و audiatur, ut أَمَوَاتٌ *ancillae;* a هَنَةٌ *res* [1]) هَنَاتٌ et rarius هَنَوَاتٌ (cf. Tebrizi ad Ham. p. 175), ضَعَةٌ - ضَعَاتٌ et ضَعَوَاتٌ; Kam. affert et سَنَوَاتٌ *anni.* — Similiter formata sunt du. كِلَانِ stat. constr. كِلَا fem. كِلْتَا cas. obl. كِلَيْ, كِلْتَيْ *ambo, uterque* in statu constructo usitata.

411 3) Singulare quid nominibus accidit paucis أَبٌ *pater,* أَخٌ *frater,* حَمٌ *socer,* quae nomina familiae antiquissima similis sunt flexionis et originis, et هَنٌ. Haec primitus in fine vocalem longam ô, û habuisse omnia monstrant vestigia. Sonus hinc ortus tertiae radicalis in statu absoluto, quod idem nominibus modo §. 409 explicitis accidit, amissus in statu constructo ex antiquitate servatus est. Sed si lingua semitica antiqua vocalem tantum longam in fine servavit, ut hebr. אֲבִי, arabica contra, quae est singularis ejus indoles, casus nominum distinctura hanc ipsam vocalem longam pro eo, quod in omnibus reliquis nominibus obtinet, casuum et vocalium casus tres distinguentium discrimine (§. 333) ita varia-

1) rem *levem* potissimum et despectam denotat, ut scholiastae saepius monent. Videtur radix cum هان = هون cohaerere, ut proprie *leve, aliquid* dicat; cf. هَنٌ §. 411 quod arctius de pudendis dicitur. — Ceterum Arabum grammatici in nominibus ejusmodi plurimis terminationem fem. non nisi supplere et resarcire putant tertiam radicalem amissam, ut إِرَةٌ ex إِرْيٌ; sed hoc non nisi ad terminationem pluralis *una* explicandam sumsisse videntur, quanquam non negandum est, femininum in his nominibus brevioribus e causâ §. 407 dictâ frequentius esse.

vit, ut in nominativo tantum û permanserit, in gen. autem sonus vocalis longae in î, in accus. in â transierit. Eandem flexionem praeter quatuor illa substantiva passa est vox ذُو, quae ex origine eadem ac pronomen demonstrativum, sed nominis vi substantivo rem exprimenti in genitivo annexo praeposita eum breviter notat nescio quem, qui hujus rei est, s. ad eam pertinet, eam possidet, ut ذُو قَرْنَيْنِ ὁ δυοῖν κεράτοιν, *qui est duorum cornuum*, qui duo habet cornua [1]), gen. ذِي قَرْنَيْنِ, acc. ذَا قَرْنَيْنِ. Simile praeterea فُو *os* v. infra. — Oritur hinc substantivorum istorum quatuor flexio haec:

acc.	gen.	nom.	
أَبًا	أَبٍ	أَبٌ	in statu absol.
الْأَبَ	الْأَبِ	الْأَبُ	cum articulo.
أَبَا	أَبِي	أَبُو	in statu constr. [2]).

Suffixa his iisdem status constructus casibus succedunt, ut أَبُوهُ, أَبِيهِ, أَبَاهُ, nisi quod suffixum primae ps. sing., quia vocali solâ constat, formae decurtatae succedit أَبِي, أَخِي.

---

1) deinde cum articulo ذُو الْقَرْنَيْنِ *Alexandrum* fortem heroem cf. Dan. 8. denotat. Ceterum per se ex his patet, ذُو nunquam nisi in statu constr. ante genitivum dici posse.

2) Kam. formas singulares notat ex أَخٌ : الْأَخّ (cf. אַחִים), الْأَخْوُ, الْأَخَا (ut الْعَصَا), quae ex formae brevioris ad radicis perfectae sonum restituendae studio fluxere. Ex حَمٌ similiter in stat. const. حَمُو, حَمٍ, حَمَا, حَمْو. — دَمٌ *sanguis* similiter in linguâ vulgi transit in دَمّ.

Dualis e lege ex formâ plenâ formatur: أَبَوَانِ *parentes*, Henz. fr. p. 48, أَخَوَانِ; notat tamen Kam. et أَبَانِ e curtâ derivatum. Coll. أَبَآءٌ, pl. أُبَهَاتٌ e vetere linguâ rarus, ut et أَبُونَ quod Kam. notat; ex أَخٌ pl. أَخُونَ, coll. أَخَآءٌ quod plerumque levius simplice ا pronunciatur, اِخْوَانٌ, اِخْوَةٌ, أُخُوٌّ et أُخُوَّةٌ. Femininum ex حَمٌ prodiit حَمَاةٌ ex perfectâ flexione cf. §. 402; sed ex أَخٌ forma feminina orta est أُخْتٌ vocis بِنْتٌ instar (§. 409) contractior, ut tamen tertiae radicalis prorsus abolitae et quasi loco suo motae sonus *u* in primam repulsus sit syllabam (§. 412); pl. autem e plenâ formâ أَخَوَاتٌ.

412 Omnino stirpes harum radicum brevi radicalis primae vocali, ut soni ultimae primitivi vestigium, vocalem *u* substituere amant. Cernitur id praesertim in coll. فُعَلَةٌ pro فَعَلَةٌ §. 312, quod rarissimi usus est, ut سَرَاةٌ juxta سُرَاةٌ Ham. p. 57 cum not. Tebr. Satis frequenter *u* in abstractis quoque obvium est, ut هُدًى (raro هَدًى) *ductus*, سُرًى *nocturna profectio*, دُعَآءٌ *petitio*, غُشَاوَةٌ *tegumentum* juxta غِشَاوَةٌ vel post â in antepenultimam remotum غَشَاوَةٌ. In aliis vocalis *i* quoque sono ultimae و affinis eundem locum obtinuit [1]), praecipue femininis decurtatis (§. 410); atque nonnunquam notabilis invenitur vocalium harum fluctuatio, ut قُلَةٌ (§. 410), pro سَنَوَاتٌ *anni* Kamus affert سُنُونَ.

1) cf. gr. hebr. §. 385.

Quod toties observatum est stirpes decurtatas denuo 413
incrementis praecipue novâ in formatione augeri posse, idem †
in substantivis quibusdam duplici ratione porro fit. Nam ex femininis formae سَنَةٌ frequenter pl. fem. et exinde collectivi forma ita derivatur, ut ة ipsum, quod ex origine fem. notionem ferens deinde ad radicem pertinere visum est, tertiae radicalis loco sit. Ita Kam. ex سَنَةٌ pl. formas rariores promit سَنَوَاتٌ et سَنَهَاتٌ; ex شَفَةٌ pl. شَفَوَاتٌ et coll. شِفَاهٌ [1]); similiter ex شَاةٌ *ovis* coll. شِيَاهٌ, et ex هَنٌ diminut. هُنَيْهَةٌ (vel هُنَيْنَةٌ quasi e ن geminato). — Ex msc. contra paucis nova eaque longmior forma prodiit e sono molli labiali *m* stirpi concreto: semper ita فَمٌ *os* dicitur pro فٌ (v. infra), et ex ٱبْنٌ poetis raro licet ٱبْنُمٌ derivare, ut in hoc versu e Kamuso hic allato: فَأَكْرِمْ بِنَا خَالًا وَأَكْرِمْ بِنَا ٱبْنَمَا *honora in nobis avunculum et honora in nobis filium* [2]).

Simile augmentum in يَا أَبَتِ *o pater mi!* ex أَبٌ §. 411 414
reperiri videtur, quod tamen aliter explicandum est. Notan- †
dum prius de re ipsâ, pro أَبِي in exclamationibus non illam

1) quanquam ex his novum verbum et aliae formae ة servantes derivari possunt, ut شَفَهَ *labium laesit*, male tamen grammatici et lexicographi Arabum ة ex origine radicale putant. — Ceterum idem in hebraismo rarum, in aramaismo frequentius.

2) Male eodem referunt e nostratibus quidem جَهَنَّمُ quasi id ex γέεννα N. T. ortum sit; sed originem propiorem trahit ex ipso גֵּיהִנֹּם V. T., quod Rabbini eorumque ex fide Arabes brevius efferunt גְּהִנָּם.

tantum vocem adhiberi, sed etiam أَبَتَ et أَبَتُ; porro haec scribi posse أَبَةُ quasi *t* finale ex fem. fluxerit (§. 285); denique vel dici posse أَبَاةُ, أَبَاتُ Tebr. Ham. p. 61 et أَبَتَا vel أَبَتَاهْ Sac. anth. p. 126. Quas varias formulas exclamandi scriptionesque ex antiquitate servatas reputanti origo haec esse videtur. Stirpem antiquitus scimus in vocalem longam ô v. â abiisse §. 411. Cumque huic terminationi vocali vocalis *á* exclamationis (§. 351) vel *i* suffixi bene suffigi non posset, illa quasi vox femininae sit terminationis in *at* (*ăt*, raro *ât*) transiit; cui speciei pluralis terminationem fem. ferens أَبَهَاتٌ אֲבוֹת favebat. Poterat ita aut *áh* exclamationis signum subjici (§. 351), aut suffixum, ut nonnunquam يَا أَبَتِي pleno suffixo scribitur Sac. chr. I. p. 122, 6. Sed lapsu temporis hoc î non in breve tantum, ut fit in exclamatione (§. 350) detritum est, sed vocalis omnino correptione ita corrupta, ut distincta bene non audiretur; unde omnes vocales breves in usu, ut alias simili e causâ (§. 431). Scripturae ita inter ت et ة in fine vocis fluctuatio facile dilucida est. Hoc autem ex omnibus elucet, voces has antiquas nunc in linguâ solitarias et obscurae originis esse [1]). Sed ad earum exemplar formatum est [2]) in exclamatione أُمَّتِ vel أُمَّتَ *mater mea!* ex أُمّ, quod in plurali demum in terminationem fem. inclinat أُمَّهَاتٌ.

---

1) grammatici Arabes in his explicandis frustra multum desudant, v. Sac. anth. p. 125 - 127.

2) etiam يَا بُنَيَّ et بُنَيَّ *o filiole* affert Kam.

Ceterum praeter ea quae descripsimus substantivorum ge- 415
nera ultima radicalis amitti vel vocalis longa in fine contra †
legem corripi nequit. Unum hoc licentiae poetae raro sibi indulgent, ut vocalem finalem î nominis ob articulum praefixum corripiant, ut cum articulus nominis indefiniti nunationem solam auferat cetera nil mutans, haec nomina ceterarum omnium flexioni assimilentur. Ita ٱلثَّانِ pro ٱلثَّانِي ex ثَانٍ *secundus* Sac. anth. p. 134. In Korano idem saepius, ut ٱلتَّنَادِ pro ٱلتَّنَادِي (infinit. VI) supra p. 207 not. allatum huc pertinet. In statu constructo idem neque obvium est nec facile oriri poterat.

Restat de formationibus quibusdam recentioribus de indu- 416
striâ dicere.

Ad *collectiva* non minus quam diminutiva et adjectiva relativa, quae omnes formationes sunt recentiores, formanda radix semper integra requiritur, aut primitiva aut redintegrata saltem. Id autem collectivis proprium, quod ad formationem ex ي prodeuntem omnia nomina conformantur, formationibus duorum radicum generum in unam simplicem mutatis, id quod in ceteris quoque formationibus derivatis fit §. 402. Sunt tamen de collectivis praeter ea quae prius exposuimus quaedam singularia notanda, ordine ex terminationum diversitate instituto. 1) Forma فُعُولٌ rarissima est ob nimiam, quae ex syllabis duabis ultimis contractis oritura esset, vocis collectivae brevitatem; formâ contractâ §. 311 semper dicitur مُنِيٌّ sg. مَنِيٌّ *semen*. Eo frequentior f. ab initio firmior أَفْعُلٌ, ut أَيْدٍ sg. يَدٌ, أَظْبٍ sg. ظَبْيٌ *dorcas* vel ظُبَةٌ *cuspis* (pl. ظُبُونَ et ظُبَاتٌ); similiter أَعْصٍ ex عَصًا. Ex

terminatione ـِيّ oriri ـِيٌ supra §. 402 dictum est; idemque e nomine r. و oritur, cum omnia haec in flexionem r. ي transeant. — 2) Formae ă in penultimâ tenentes: رُشًى, sg. رِشْوَةٌ *donum*, لِثَةٌ *gingiva* (ex لِثْيَةٌ) coll. لِثًى. Formae فُعَلٌ, فِعَالٌ §. 312, *b* satis sunt rarae, ut levioris formae similis فُعَلَةٌ usus praevaluerit; ut غُزَاةٌ, غُزًّى, غُزَّاءُ sg. غَازٍ. — 3) In formis ĭ in penultimâ tenentibus و ultimae semper in ي transiit (§. 111), id quod omnino fit in his radicibus ob ultimae radicalis sonum mollissimum et literae و transitum in ي proclivem [1]); ut شَتْوَةٌ *hiems* أَشْتِيَةٌ; غَنِيٌّ - أَغْنِيَاءُ. Notandum,

---

1) pauca soni و sunt tenaciora, ut أَقْرٍ et أَقْرِوَةٌ sg. قَرْوٌ; et coll. quadril. مَقَاتِوَةٌ et مَقَاتِيَةٌ *servi regii* (Amru b. K. v. 56), quae omnino singularis est vox (sg. مَقْتَوِيٌّ, مَقْتَوِيٌ, pl. etiam مَقْتَوُونَ, indeclinabilia sunt مَقْتَوِي et مَقْتَوِينَ cf. Kam.; stirps forsan haud arabica). Ante terminationem pl. *ât* substantiva formae فُعْلٌ, فُعْلَةٌ (cf. §. 300) vocalem ĭ vel ŭ repetere haud amant, si sonus ante و ي inimicus oriturus esset, ut ex رِشْوَةٌ, كُلْيَةٌ pl. رِشَوَاتٌ, كُلَيَاتٌ, non رِشِوَاتٌ, كُلُيَاتٌ. Similiter ex دُوْلَةٌ pl. دُوَلَاتٌ vel دُوْلَاتٌ, non دُوُلَاتٌ, ex بِيعَةٌ *ecclesia* بِيَعَاتٌ vel بِيعَاتٌ. Omnino ita in r. mediae و et ي vocalis secundae radicalis paullatim evanescit; atque رَوَضَاتٌ raro dicitur pro رَوْضَاتٌ *horti*.

coll. longiora افعلة et افعلاء in his radicibus frequentiora esse (§. 310, 4. 312, *a*), ut coll. فعلاء pro افعلاء rarius usitetur, ut نقي *purus* نقواء, سري *nobilis* سرواء, تقي *pius* تقواء. Ibi ob *u* syllabae primae tertiae radicalis loco و comparet. — 4) Similiter in f. فعول syllabâ secundâ praevalet sonus *i*, quanquam formatio haec haud est admodum frequens, ut دواة *atramentum* دوي, دوي; نوي *fovea* نوي et deinde نبي ut soni prioris *u* in *i* mutatio (§. 156 not.) conversionem literae و in ي trahat. Raro sonus *u* penultimae manet: اخو *fratres*, بهو et بهي sg. بهو *domus ampla*, قرو sg. قرى *lacus*. — 5) coll. فعال, ut ظبية *dorcas* ظباء, ركوة *uter* ركاء, امة *ancilla* اماء, haud facile derivatur a sg. عصا per se jam longum â in ultimâ tenente; رحاء non tam a رحي *mola* per se descendere videtur quam a femininâ quadam formâ (cf. §. 294) substratâ; cur e sg. فعيل raro descendat ut نقي *purus* نقاء, ex modo dictis Nr. 3) apparet. Sed eo frequentius est coll. افعال ut حشا *viscera* احشاء, praecipue e sg. فعول §. 310, 1. — 6) صبية et صبيان a صبي *puer* r. و, ut et hic formatio e ي exeat. — Ceterum cave collectiva hujus generis habeas quae sine nullâ flexione internâ singularem ex §. 295 terminatione fem. distinxerunt, quanquam usus in his potissimum radicibus hanc omissâ terminatione fem. col-

lectivi formationem permisit, ut دَوَاةٌ *atramentum* coll. دَوًى et دُوِيٌّ, آيَةٌ *signum, versus* Corani آيٌ Arabsiadis Vit. Tim. T. I. p. 443, مُلَاءَةٌ *vestis mollior* مُلَاءٌ Koseg. chr. p. 130.

De collectivis quadriliteris v. §. 318 sq.

417 De *diminutivis* formandis haec potissimum notanda.
† Ex stirpibus levibus و ultimae radicalis ob *ai* praecedens (ut semper §. 108) in ي transit, ut جَرْوٌ *camela* جُرَيٌّ; عَصًا - عُصَيٌّ. Longa vocalis post penultimam primum in *ajji* transit, quod in *ai* solutum cum sequente ultimâ rad. eâque ob *ai* praecedens semper ي iterum coalescit (§. 108), ut صَبِيٌّ in صُبَيٌّ (pro صُبَيْبِيٌّ, صُبَيْيِيٌّ), عَدُوٌّ in عُدَيٌّ [1]). Sed diminutivum quadriliterum ex مَرْمِيٌّ prodit مُرَيْمٍ, suetâ flexione pro مُرَيْمِيٌ (§. 403). Similiter terminatio fem. ـَى, ut حُبْلَى - حُبَيْلَى; quae tamen post quatuor radicales prorsus perit, ut جَحْجَبَى n. pr. جُحَيْجِبٌ. Firmior contra fem. terminatio ـَاءُ semper in diminutivi fine manet. — Ex nominibus decurtatis §. 409 sq. radix trilitera restituitur, ut أَبٌ أُبَيٌّ, اِبْنٌ بُنَيٌّ.

---

1) similiter vel مُرَيٌّ pro مُرَيْوِيٌّ ex part. pass. مَرْوِيٌّ. Sed ex مَرْمِيٌّ manet مُرَيْمِيٌّ. — Nonnunquam contra quo magis perspicuum et distinctum appareat diminutivum, formatio ex literâ pronunciatione geminatâ prodit, ut عَشِيَّةٌ *vesper* عُشَيْشِيَةٌ quasi ex عَشْشِيَةٌ.

Terminatio ـِيّ *adjectivi relativi* formis, quae ultimâ radicali semivocalis vim non tenente in vocalem exeunt, multis per se jungi nequit nisi ita ut vocalium concursus evitetur. Igitur aut semivocalis intercedit aut terminatio haec vocalem praecedentem pellit. Illud propius est et omnino frequentius. Secernendis autem vocalibus non ultima, quaecunque fuerit, radicalis restituitur, sed continuo ultimae radicalis loco و intercedit, cujus sonus ob geminum ي quod sequitur aptior est; rarissime ي manet e stirpe. Praecedit autem semper *a* (§. 260) huic sono و simul oppositum. Ita 1) رحي, رحوي, حجاة n. pr. حجوي, مرمي مرموي; similiter ex عم عموي, ex نبي نبوي, ex عدي n. pr. عدوي et عديي Kam. ex عدو عدوي, ex امية اموي [1]) in quibus vocalis praevia *i*, *ū* vel *ai* ex §. 260 in *ă* transiit. Qui terminationis exitus tam facilis est et pronus, ut ex aliis quoque stirpibus levibus derivetur, velut بدو *campus* بدوي et بدوي, رشوة رشوي, سروة سروي, ظبية ظبيي et raro ظبوي, et formis contractis (§. 441) solutis طي طووي, حي حيوي. — 2) Vox longior vocalem ultimam a terminatione pelli sinere potest, ut قاض قاضوي ex ratione priore et elegantius قاضي, soletque semper si integris syllabis tribus constat, ut مرام مرامي, مصطفي مصطفي. — 3) Part. pass. st. I. مهدي igitur iterum format مهدي,

1) nonnulli probant عدوي et اميي haud contracta.

ut in omnibus nominibus quae hanc terminationem post tres consonantes tenent (secus ac formae Nr. 1). Cf. Sac. chr. T. 2. p. 234. T. 3. p. 183. — 4) Vocalis ـَي vocem terminans sonum suum *a* ante terminationem cum و accedentem productam servare potest, quo ipso hoc *a* primitivum simulque per se longum a reliquis distinguitur, ut عِدَي n. pr. عِدَاوِيّ Kam. — 5) Si â in stirpe longum (ut in formâ فِعَال) praecedit, post vocalem hanc quae semper maneat necesse est, aut manet spiritus (Elif) in stirpe hoc â sequens (§. 405), aut eodem, quo in ceteris formis, modo post ipsum â statim و interponitur; raro spiritus in ي vocali sequenti respondens transiit, ut ex كِسَاءٌ كِسَائِيّ vel كِسَاوِيّ raro كِسَايِيّ; eodem modo ex fem. سِقَايَةٌ سِقَائِيّ et سِقَاوِيّ.

Easdem flexiones cetera quae in vocales exeunt nominum genera sequuntur: 1) nomina in ـَي, ut ex أُخْرَي fem. (§. 288) أُخْرَوِيّ raro أُخْرِيّ (Reinaud mon. mus. T. 2. p. 442), مُوسَي *Moses* مُوسَوِيّ; دُنْيَا *mundus* دُنْيَاوِيّ, دُنْيَوِيّ et دُنْيِيّ, ex طُوبَي *beatitudo* طُوبَاوِيّ et طُوبِيّ; عُكْبَرَا nom. pr. عُكْبَرَاوِيّ et عُكْبَرِيّ; in longioribus potius excidit vocalis, ut حُبَارَي حُبَارِيّ. — 2) nomina in â sequente spiritu, in quibus fem. ـَآءُ saepius و interponit, ut حَمْرَآءُ حَمْرَاوِيّ et rarius حَمْرَائِيّ; sed trisyllaba et longiora vocalem hanc vel amittere

possunt, ut جَلُولَآءُ n. pr. جَلُولِيٌّ. — 3) feminina rariora et exotica ita terminata, ut ab his radicibus derivari videantur: عَرْقُوَةٌ عَرْقُرِيٌّ vel عَرْقِيٌّ, حَانُوتٌ vel حَانَاةٌ *tabernium* حَانُوِيٌّ vel حَانِيٌّ, هَرَاتُ n. pr. urbis هَرَوِيٌّ ; بَزْدَه *Bezde* urbs بَزْدَوِيٌّ et بَزْدِيٌّ Kam.

Nominina in fine decurtata §. 409 sq. in novâ hac formatione 419
ad radicis aut primitivae aut integrae saltem exitum redeunt; †
quaedam tamen, praesertim si perspicuitati prodest, e formis substitutis ipsis prodire possunt. Ita ex أَبٌ أَبَوِيٌّ, ex لُغَةٌ *lingua* لُغَوِيٌّ; ex غَدٌ غَدَوِيٌّ et غَدِيٌّ ex دَمٌ دَمَوِيٌّ vel دَمِيٌّ, ex اِسْمٌ سِمَوِيٌّ v. اِسْمِيٌّ, ex اِبْنٌ اِبْنَاوِيٌّ (Kam.) et بَنَوِيٌّ v. اِبْنِيٌّ; ex أَخٌ *frater* et أُخْتٌ *soror* أَخَوِيٌّ, sed etiam distinctius أُخْتِيٌّ *sororius*, ut et ex اِبْنَةٌ et بِنْتٌ بَنَوِيٌّ et saepius بِنْتِيٌّ. Ex شِيَةٌ inf. r. وَشَي *pinxit* simul prima rad. redit وِشَوِيٌّ.

2. *De radicibus hamzatis.*

Gutturales literas in Arabum linguâ in universum fortio- 420
res et stabiliores esse supra dictum est: omnibus enim commune et a suetâ flexione abhorrens hoc unum tantum ex antiquâ linguâ semiticâ mansit, ut in imperf. st. I. secunda radicalis ob gutturalem sive praecedentem sive sequentem vocali *ă* pronuncietur, nec tamen omnibus in radicibus v. §. 47. 230. Sed eo plures mutationes litera أ in radicibus, quas

cum Arabibus breviter hamzatas dicimus, subit supra §. 113-123 descriptas. Flexio tamen harum radicum ipsa prorsus eadem est quae radicum firmarum; quaeque deinde mutantur aut a solà soni ا tenuissimi mollitie permagnâ pendent, aut a scripturae ratione singulari. Illa vero soni mollities et inconstantia hic illic latius serpit et in vulgi sermone multo videtur major fuisse quam in cultiori linguâ et scripturâ.

421 1. Spiritus أ a vocis initio vocali brevissimâ pronunciatus facile avelli et evanescere potest. Fit tamen id in arabismo satis raro nec nisi in vocibus frequentissimi usus quibusdam: 1) Imperativus, qui per se vocis celerem decursum juvat, st. I. verborum أَخَذَ *cepit* أَكَلَ *edit*, أَمَرَ *jussit*, أَتَى *venit*, primam radicalem e flexionis vi per se vocali vacuam, priusquam vocalis brevis ei praeponatur (§. 223), prorsus amittit, ut خُذْ, مُرْ, كُلْ, تِهْ (§. 443), fem. خُذِي, pl. خُذُوا, خُذْنَ; poetae formas plenas أُوخُذْ restituere possunt. Sed ubi praefixum per se vocali firmâ instructum وَ v. فَ accedit, semper plena forma et pronunciando et scribendo redit, ut فَأْخُذْ, وَأْكُلْ, فَأْتُوا. Atque etiam post aliam vocem intime junctam haud raro, ut in verbis p. 76 citatis لِقَاءَنَا ٱئْتِ *adversus nos veni*. — 2) nomen أُنَاسٌ [1]) quod hebr. אָדָם respondens humanum genus, *homines* in universum notat (sg. إِنْسَانٌ cum terminatione adjectivâ *humanus quis*, *homo sin-*

---

1) respondet aramaeo أُنَشْ (אנשׁ) eodem modo detritum. Vocalis primae syllabae brevissima ante ā (ō) nonnunquam *u* est.

gulus), vulgo in ناس detritum est; haud raro tamen plena vox poetis potissimum in usu est [1]).

Post syllabam compositam spiritus hic facile eliditur, 422
vocali ejus brevi, quae per se facile propellitur, consonanti priori fortiori se subjiciente. Raro autem id pronunciatio et scriptura elegans prorsus permisit, ut in voce frequenti et etymologiâ arabicâ carente ملك *angelus* ex ملاك, unde coll. quadril. ملائك et saepius fem. ملائكة. Vulgarem contra linguam hanc pronunciationis licentiam multo saepius sibi permisisse scripturae antiquae vestigia testari videntur. Nam 1) in nominibus levissimis radicum ult. ا post consonantem vocali vacuam tertia radicalis haud scribitur, haud dubie pronunciatione distinctâ haud audita: grammatici tamen diligentius radicalem pronunciandam eoque ipso hamza scribendum censuerunt [2]), ut خطء *error*, جزء *pars*, gen. خطء, acc. خطءا, جزءا Sur. 43, 14 (st. constr. درء Ham. p. 14) in quâ scriptione ء tertiae radicalis locum supplet; fem. et plenâ et mancâ scripturâ جزاءة, جزءة; omnes derivationes ex integrâ formâ, ut coll. أجزاء. Reperitur tamen et plene scriptum, praecipue nunatione deficiente: كفو, acc. كفا, كسو. Una vox frequentissima مرء *vir* similium instar e

1) nominis دم *sanguis* quod idem videtur ex אָדָם ortum, origo linguae tam parum mansit, ut derivationes a rad. ult. و instituantur, ut adj. rel. دموي.

2) Kam. مرة pro مرأة *femina* dici testatur.

rad. ult. و ي derivatarum (§. 411) vocalem brevissimam (Vezlam §. 134) sibi praemittere potest soni simul labialis mollitie adjuvante; quo ipso cum radicalis stirpis princeps vocali vacua fiat, ut secunda vocali pronuncianda sit, haec vocalis adscitia tam levis est et fluxa, ut semper e vocali sequente spiritu leni vix diremtâ pendeat: nom. إمرؤ, gen. إمرئ, acc. إمرءا [1]); similiter fem. ob *a* vocalem terminationis إمرأة. Usu tamen fem. forma haec frequentior quam مرأة; contra msc. مرء et إمرؤ rariores voces sunt et poetis usitatae, cum *virum* in prosâ رجل vocitent. — Pro coll. et pl. *feminae* alia radix usitata: نسوة, نساء, نسوان; نسون pl. mansit ex hebr.

423 2) أ secunda radicalis in imperf. st. I. post consonam vocali vacuam scripturâ omitti potest, ut pronunciando quoque haud distincte semper audita fuisse videatur; ut يمن a مأن *respexit*, يسل et يسأل, *a* ob gutturalem tenens a سأل *rogavit*. Hoc سأل ob usum frequentissimum imperativum (cf. §. 421) fere semper ita format, ut spiritu prorsus eliso et vocali *a* protrusâ vocalis lenis imperativo praemissa decidat; neque enim ea pendet nisi a primae rad. vocali vacuae pronunciatione jam sublatâ: ex يسأل إسأل, deinde إسل et

1) eandem vocalis hujus variationem grammatici docent in nomine ابنم pro ابن (§. 413), gen. ابنم, acc. ابنما. Alii vocalem ă in omnibus casibus probant.

saepius سَلْ; post copulam tamen plena forma وَاسْأَلْ redire solet Sur. 12, 82. 43, 43. [1]).

Similiter explicandum, unde in collectivis sonorum transpositio oriatur: بِئْر cll. أَبْؤُر et أَبْآر, آبَار et آبَار; et ex simili radice دَار domus coll. أَدْؤُر et آدُر. Scilicet difficilius أ post syllabam compositam spiritum suum servat; facilius spiritu hic eliso duo ا collecta colliquescunt.

Semper autem et lege verbum frequentissimum رَأَى vidit spiritum in formis quae primam radicalem vocali privant, amisit, ut imperf. st. I. يَرَى pro يَرْأَى, pass. يُرَى st. IV. أَرَى pro أَرْأَى, imperf. يُرِي, pass. أُرِيَ, imp. يُرَى. Poetis tamen metri gratiâ formas plenas restituere licet. Subst. مَرْأًى et adj. intens. أَرْآءٌ plenâ formatione. Sed post أ interrogativum poetae nonnunquam vel habent أَرَيْتَ pro أَرَأَيْتَ an vidisti?

2. أ geminandum, cum spiritus mollissimus aegre gemi- 424
nationem vix distincte audiendam ferat, eo facilius in semi-

1) Omnino in hac ipsā radice spiritus in aliis quoque formis solito mollius et levius pronunciatur. Nam vocalis *a* cum hoc spiritu post consonam mutam ex linguae veteris ratione (v. gr. hebr. p. 450. min. §. 401.) vel in ī (ex ē) vocalem molliorem transiisse videtur, quod scriptura literā ي exprimit, pronunciatio autem subtilior hamzā imposito improbat, ut يَسْئَلُ Sur. 47, 36. 37, اِسْأَلْ Sac. anth. p. 123, 12. تُسْئَلُونَ passivum, et impera. وَاسْأَلْ (lect. var. وَسِيلْ) Sur. 43, 42. 43. edit. Petropol. etiam in substantivo مَسْأَلَةٌ *quaestio*. Aut sumendum est, ٨ esse non nisi scripturae notam levem ad ء eo facilius imponendum; ut Kam. scribit et مَكَافَأَةٌ.

vocales ي vel و transit, quo major est inter radices mediae hamzatae et radices mediae و ي necessitudo. In verbi st. II. ي comparet, ut سيّل, pass. سُيِّل ex سأّل, pass. سُئِّل *mendicavit;* in nomine potius و, ut لآّل et لوّال *margaritarum* (لؤلؤ) *venditor*, سوّار et سآّر Tebr. Ham. p.57. — Kam. affert رأّي, V. ترأّي, n. رءّا.

425 3. أ syllabam finiens, si *a* praecedit, manet, ut يأنس imperf. a أنس *consuevit;* رأس *caput*, اقرا *voca* imperat. a قرا: sed sono praecedentis vocalis inimicae *i* v. *u* cedit (§. 115), in scripturâ quoque mutandum, ut بِئر *puteus* r. بأر *fodit*, يُؤكل imperf. pass. a أكل *comedit*, مِئزار, *pallium* (coll. مَآزِر). In vulgi sermone spiritus post vocalem lenis tam parum auditus videtur, ut vocalis brevis cum spiritu in simplicem longam coaluerit; quare et nonnunquam scribunt راس, بير, يوكل. Sed diligentius loquentes spiritum levi gutturis punctione et vocali brevi haud multum productâ distinguunt (Not. et Ext. T. 9. p. 86 sq.); grammatici hamza scribendum volunt. In st. VIII. spiritus primae radicalis ante fortius ت collocatus hujus sono assimilari potest, ut in radicibus similibus primae و et ي (§. 377). Id tamen frequentius non fit nisi in verbo frequentissimo اتّخذ, يتّخذ *sumsit sibi*, raro ائتخذ, يأتخذ a أخذ; rarius transfertur ad اتّزر *cinxit se* et اتّجر *mercedem cepit*, quae frequentius sonant ائتزر, ائتجر; cf. Sac. anth. p. 128.

4. أ vocali ita instructum ut vocalis praecedat, quam varias scripturae variationes subeat §. 116 - 122 dictum est. Restat hic singularia quaedam enucleare. 1) praecedente *a* brevi أ vocali *a* pronunciatiatum manet, ut سَأَلَ, رَأَى, نَبَّأَ *nunciavit*; sed sequente â longo saepius vel pro أ radicali ex §. 50 و pronunciatur (quanquam non eâ lege, quâ in formis fit ceteris, in quibus أ non radicale mutatur), ut st. VI. تَآمَرُوا (§. 122) et تَوَامَرُوا *consultarunt inter se* a أَمَرَ, تَآخَوْا et تَوَاخَوْا *fraternitatem inter se coluerunt* a أَخٌ *frater* [1]). Pro أ brevi ä pronunciato post â solum hamza scribitur (§. 122) ut st. VI. تَسَاءَلَ *invicem se interrogare*, تَرَاءَى *mutuo se aspicere*; nonnunquam tamen spiritus post â in semivocalem ى v. و abiit, ut سَايَلَ st. III. *interrogare* Ham. p. 78 [2]) et st. VI. تَسَاوَلَ Kam. 426

1) Ex st. VI. radicum pr. أ haud raro serioribus potissimum scriptoribus st. III. descendit ipsum hoc و ex أ ortum ab initio servans, ut sunt stirpes hae vicinae et st. III. saepe a st. VI. derivata. Ita وَامَرَ *consultare*, وَاخَى ut *fratrem* aliquem *habuit*. Contra in pass. st. III. ex radicibus و pro و pronunciari potest أ, quoniam *wu* per se facile in *u* transit (§. 112. et p. 235 not.), ut أُوقِعَ *oppugnatus est* a وَقَعَ.

2) verbum hoc in st. III. a notione st. I. non distat. Itaque licentius etiam poeta aliquis vetus quasi recentem ex hac auctâ st. III. facturus dixit (versum Kam. laudat): اذا ضِفْتَهُمْ او سَايَلْتَهُمْ وَجَدْتَ بِهِمْ عِلَّةً حَاضِرَهْ sic lege (cum eos hospitium rogas vel ab iis petis, invenis in iis praetextum praesentem). Metrum Mutakarib.

2) Pro أ vocali post *ă* inimicâ *ĭ* vel *ŭ* pronunciato ئ vel ؤ scribitur, ut ذَئِبَ et ذَؤُبَ (verba intransitiva a ذِئْب) *lupo similem fieri;* in fine tamen radicis أ saepius manet, cum omnino vocalis ultimae rad. brevis levior sit (et cf. §. 119), ut يَقْرَأُ *legit* a قَرَأَ, تَفْتَؤُ *desines* Sur. 12, 85, نَبَؤُ *nuncius* Sur. 14, 10 [1]), alibi نَبَأٌ; ante suffixa autem يَذْرَؤُكُمْ (*seminat vos*) Sur. 42, 10. Post *â* longum hae vocales *i* et *a* mediâ in voce eandem scripturae variationem efficiunt, ut سَائِلٌ part. act. st. I. ex سَأَلَ, مَلَائِكَةٌ coll. quadril. ex مَلْأَكٌ. In fine vocis solum hamza scribitur, ut قَرَّاءٌ, *lector* gen. قَرَّاءٍ (pl. قَرَّاؤُونَ et raro spiritu in و transeunte قَرَّاوُونَ); infinit. st. IV. إِنْبَاءٌ *nunciare.* Longam autem vocalem *î* vel *û* post *a* si أ sequitur, similiter ئ et ؤ pro eo scribitur, videturque antiquissimâ in scripturâ semel tantum ئ vel ؤ scriptum fuisse (§. 122), ut رَئِسٌ *princeps* formae فَعِيلٌ ex رَأْسٌ *caput,* رُؤُسٌ *capita* coll. formae فُعُولٌ ex eodem; sed vulgaris et serior scriptura quo longa vocalis indicetur, duplex ئ vel ؤ introducit: رَئِيسٌ, رُؤُوسٌ. — Si contra vocalis *i* vel *u* (sive brevis sive longa, vel in diphthongo *ai* et *au* audita) ante أ vocali (inimicâ plerumque *a* vel â) pronunciatum collocatur, eadem proxime scripturae ratio exoritur, ut pro أ scribatur

---

1) ita ed. Petrop. — Marraccius imprimi fecit تَفْتَؤُا, نَبَؤُا, puto lectionibus diversis e codice in quo scriba duplicem scripturam annotaverit, temere confusis. Sed margo ed. Petrop. plures grammaticos Arabes hoc probare docet.

sive ئ sive ؤ, ut verba intransitiva جرؤ *audax fuit*, دنؤ *nequam fuit*, برئ *liber fuit*, برؤ *sanus fuit*; substant. سؤالة *quaestio*. In fine vocis semper post vocalem longam (vel diphthongum) ex §. 122 pro أ cum brevi vocali solum hamza scribitur, ut برئ *sanus* formae فعيل, برؤ *sanitas*, *sanum esse*; id quod mediâ in voce post û non minus sibi constat, ut دنوءة infinit. ex دنؤ, مروءة *fortem esse*, sed post î vulgo haud observatur, ئ insuper scripto, ut بريئة [1]) fem. ex برئ, خطيئة *peccatum*. Sed talia facillime etiam arctius ita colliquescunt, ut post *î* vel *û* semivocalis *j* et *w* pro spiritu audiatur, eaque correptâ vocali praeviâ geminetur, ut saepe in substantivis quibusdam, velut خطيّة, rarius in participiis, ut مقرو *lectus* ex مقروء; in paucis contracta forma sola usitata est, ut نبيّ *propheta*, cujus derivationes ad أ radicale haud redeunt: نبوّة *prophetia*, coll. انبياء [2]); post diphthongum سوّة *pudenda* ex سوءة. In diminutivis ex ult. rad. أ facilius etiam praecedens *ai* sequentem spiritum attrahit, ut شويّة *recula* a شيء, quanquam et scribitur مريئة *muliercula*

1) sic Kamus talia scribit, quasi ی secundum superfluum sit.

2) Kam. habet tamen etiam نبآء formae فعلاء.

a امرأة [1]). 3) Concurrentibus *u* vel *i* duobus: يدنؤ imperf. ex دنؤ. Sed ubi diversi soni breves i-u vel u-i circa أ collidunt, sonus *i* ut distinctior et paulo fortior semper suum ئ interponit, ut يستهزئ imperf. st. X. *irridet*, et contra *u* praevio سئل pass. st. I. etc., quod solum ex hoc genere est. Longae autem vocales û et î semper suum sonum vocalem servant, ut يستهزءون pl. Sur. 40, 84 pro quo seriores (§. 122) يستهزؤون, بريئون (quae est sueta scriptura, etsi longa est vocalis û) pl. ex بريء.

Post syllabam compositam mediâ in voce pro أ vocalibus *i* et *u* pronunciato scribi ئ et ؤ, v. §. 117.

427 † Radices hae tum origine tum flexionė radicibus ي et و admodum sunt similes. Quae similitudo vel ut illae nonnunquam harum flexionem totam sequantur effecit; etsi id praeter paucas formas rarum est et citra legem. Cernitur id 1) in rad. pr. أ in st. VIII. verborum quorundam, quo de v. §. 425. Videtur tamen flexio similis potius esse et ex simili causâ orta quam mutuata tantum. — 2) facilius rad. med. أ in flexionem v. ي و transiit, spiritu molli ita plerumque abo-

1) in hoc spiritus in ipsam semivocalem transitu linguam vel saltem dialectos quasdam majore etiam uti licentiâ, grammatici quidam Arabum docent. Nam e lege volunt أ vocali *i* vel *u* pronunciatum in ي et و transire, si praecedat أ, ut أيمّة coll. ex إمام *antistes*, أومّ imperf. st. I. ejusdem radicis. Porro probant collectiva qualia مِرْيٌ e sg. مِرْيَةٌ *inimicitia*, جُونٌ e sg. جُونَةٌ *canistrum*, رُويٌ sg. رُؤيا *somnium*.

lito ut ejus loco vocalis longa sit â, quae eadem in flexione r. و ي apparere possit. Ita Kamus pro سَأَلَ, imperf. يَسْأَلُ dici ait سَالَ, يَسَالُ; st. VIII. اِلْتَأَمَ, يَلْتَامُ conjungi pro اِلْتَأَمَ, يَلْتَئِمُ poetis raro usitatum [1]). E contrario alia quaedam, praecipue quae originis sunt obscurioris, in flexionem hamzatam transeunt, ut كَاسٌ pl. كَاسَاتٌ *poculum* (= כּוֹס) et كَأْسٌ, quare Kam. radicem origine hamzatam facit. — 3) Sed maxima affinitas radices inter ult. ا et ult. و ي intercedit. Ubi penultima longam tenet vocalem â, formae semper eaedem fiunt; si î et û, saepe similes. Quae ratio hoc simul effecit, ut infinit. st. II. plerumque formam fem. r. ي §. 407 sequatur: تَمْلِئَةٌ *replere*, raro تَمْلِيٌ, تَهْيِئَةٌ *apparare* Sac. chr. I. p. 12. Deinde feminina quaedam substantiva in *a* terminata facile in similis radicis formas abeunt, ut كَمْأَةٌ, raro كَمَاةٌ *tubera* terrae, لَبْوَةٌ et لَبُوَةٌ vel لَبِوَةٌ, deinde لَبَأَةٌ et hinc لَبَاةٌ et لَبَةٌ *leaena*. Denique in ipsam verbi flexionem totam latissime haec radicum similium confusio proserpit, ita ut quo recentior lingua et corruptior, eo plus flexio rad. و ي totam rad. ا flexionem absorbeat. Sed in vetere linguâ in paucis tantum verbis quaedam fuit confusio praecipue e dialectorum varietate pendens; poetis paulo major licentia data est. Ita بَرَا *creandi* notione nonnunquam pro

1) Kam. affert versum Omari chalifae: لِيَنْكِحِ ٱلرَّجُلُ لُمَتَهُ (ita lege pro vulgari ٱلرَّجُلُ) *ducat vir sibi parem* (feminam), ubi ة fem. in لُمَة ا abjectum resarcire vult (cf. p. 282 not.), a r. لَأَمَ.

بَرَأَ , بَدِيَ (بَدَتْ , بَدِيتُ etc.) *incepit* pro بَدَأَ , اِبْتَدَأَ ; cf. Zohairi M. v. 39. Amrulk. M. cum Zuzen. not. p. 24. Borda carm. v. 16. Abulala 1, 11. et alia multa.

428 Ex his flexionum omnium conspectum dare haud necessarium esse patet. Sufficiat verbi flexiones quasdam exempli causâ proponere:

Passivum.		Activum.			
Imperf.	Perf.	Imper.	Imperf.	Perf.	
يُؤْثَرُ	أُثِرَ	اِيثِرْ [1]	يَأْثِرُ	أَثَرَ	st. I.
يُؤَثَّرُ	أُثِّرَ	أَثِّرْ	يُؤَثِّرُ	أَثَّرَ	— II.
يُوَاثَرُ	أُوثِرَ	آثِرْ	يُوَاثِرُ	آثَرَ	— III.
يُؤْثَرُ	أُوثِرَ	آثِرْ	يُؤْثِرُ	آثَرَ	— IV.
	تُوُوثِرَ		etc. تَوَاثَرَ	vel تَآثَرَ	— VI.
يُؤْتَثَرُ	أُوتُثِرَ	اِئْتَثِرْ	يَأْتَثِرُ	اِئْتَثَرَ	— VIII.
يُسْأَلُ	سُئِلَ	[2]	يَسْأَلُ	سَأَلَ	st. I.
			يَذْؤُبُ	ذَؤُبَ	intr.
			يَذْأَبُ	ذَئِبَ	
يُلَاءَمُ	لُوئِمَ	لَائِمْ	يُلَائِمُ	لَاءَمَ	— III.
يُلْأَمُ	أُلْئِمَ	أَلْئِمْ	يُلْئِمُ	أَلْأَمَ	— IV.
يُلْتَأَمُ	اُلْتُئِمَ	اِلْتَئِمْ	يَلْتَئِمُ	اِلْتَأَمَ	— VIII.

1) sed cf. §. 421.
2) v. §. 423.

يقرا	قري	اقرا	يقرا 1)	قرا	st. I.
			يبرو	برا	
		ابرا	يبرا	بري	intr.
		ادنو	يدنو	دنو .	
يبرا	بري	بري	يبري	برا	— II.
		تبرا	يتبرا	تبرا	— V.
يبترا	ابتري	ابتري	يبتري	ابترا	— VIII.

III. *De radicibus contractis.*

Radices quae radicalem secundam geminant seu tertiae 429
simul vice repetunt, ut قلّ, cum ambae radicales in plurimis formis uniantur, contractae dici possunt, nisi geminatas appellare praestat. Quarum de origine si quaeritur, ultimâ aetate unam tantum syllabam duabus consonantibus cinctam, uti قل, مد, effecisse videntur. Accedente autem in linguâ, quae exculta nomen hoc tulit, semiticâ radicalium trium lege continuâ (§. 149), consonans ultima semper ita geminata est, ut radix ita oriens trilitera ceterarum radicum flexionibus adoptandis idonea fieret. Nec tamen primitus nisi vi maximâ cogente litera geminata in duas vocali diremtas divelli se patitur. Nam praeterquam quod ita origo postulat, literae eaedem solâ vocali brevi in duas syllabas diremtae pronunciatu tam sunt ingratae et difficiles, simulque tam parum sono forti distentae, ut per se in unam syllabam, si fieri potest, libenter confluant (cf. §. 132). Quare flexiones, in

1) v. §. 426, 2.

quibus vocales duae breves secundam radicalem ita cingunt ut tertiam rad. denuo vocalis sequatur, priusquam in tres syllabas firmas vox abeat, radicales geminas elisâ vocali secundae iterum coalescere sinunt, uti verbum trans. (مَدَدَ) مَدَّ *extendit*, intrans. (قَلَلَ) قَلَّ *paucus fuit*, (لَبُبَ) لَبَّ *cordatus fuit*. Nec longâ vocali (vel diphthongo) praecedente arabica lingua contractionem respuit, consonantem scilicet duplicem, quae est ejus singularis vis (§. 40), post longam vocalem ferens, ut part. (مَادِدٌ) مَادٌّ, coll. quadril. (مَظَانِنُ) مَظَانُّ *cogitata* sg. مَظِنَّةٌ, diminut. (خُوَيْصِصٌ) خُوَيْصٌّ sg. خَاصٌّ *privatus*. Deinde eadem contractio invaluit, ubi syllaba composita praecessura esset, ut vocalis brevis secundae radicali propria primam occupet, ut imperf. st. I. (يَمْدُدُ) يَمُدُّ, adj. intens. (أَقْلَلُ) أَقَلُّ *paucior*. Atque haec duo flexionum genera, ut plurimas linguae veteris flexiones complectuntur, ita sola contractionem admittunt.

430 Tollitur enim haec omnis contractio 1) ob vocalem longam (et stabilem) secundae radicali postponendam, quae literas geminas necessario divellit diremtasque tenet, ut إِمَامٌ *antistes*, part. pass. st. I. مَمْدُودٌ. — 2) si e formae vi secunda radicalis ipsa geminanda est, ut tertia necessario secernenda sit, ut st. II. مَدَّدَ. Quales formas antiqua lingua evitare potius duxit aliis formis substitutis (§. 437): sed arabica, ut omnino flexionis aequalitatem et amat et restituit, plurimas formavit. — 3) sed vel ubi e pronunciationis primae et secundae radicalis habitu contractioni nil obstat, haud potest ea institui nisi ultimam vocali sequente. Nam

alioquin geminatio literae duplicis audiri nequit; est autem ea Arabum lingua exculta, ut summam pronunciationis subtilitatem aeque ac perspicuitatem affectet. Quare in omnibus ejusmodi formis radicales duae vocali brevi distentae apparent. Sed manserunt tamen praecipue in vulgi sermone minoris diligentiae vestigia haec. In fine vocis, ubi geminatio literae duplicis vel vocali haud sequente in linguâ antiquâ semiticâ permissa audituque facilior est, formae contractae in cultâ quoque linguâ ita manere possunt, ut vocalis brevissima et tenuissima sono contracto succedat, e pronunciationis bene arabicae necessitate introducta. Mediâ autem in voce syllabam literâ duplice claudi omnino ferre nequit lingua culta; ut semper radicales duae vocali divellantur. Sed vulgi lingua, cujus ratio in dialectis quibusdam mansit sola, vel hic contractionem aequamque per omnes verbi personas flexionem ita admisit, ut post literam contractam vocalis intrudatur; rarissime tantum et citra legem haud inductâ vocali hac contractae literae sonus duplex in simplicem abiit, id quod linguae corruptae est et negligentiae vulgaris.

Contractio, ubi licita est, in verbi flexionibus levibus et constantibus semper legis instar est; sed inter nomina, in quorum formatione et major stirpium varietas et vocales haud ita breves, nonnulla contractionem haud subierunt; quaedam formae serius ortae ob formationis perspicuitatem ab eâ prorsus sunt alienae.

1. Verbi stirpibus et personis flexiones semper radicum 431
firmarum omnes subsunt. Pauca notanda singula. 1) stirps intrans. st. I. ab act. distingui nequit, ut لَبَّ pro لَبِبَ vel لَبُبَ; imperf. st. I. saepissime *i* tenet vocalem ante geminationem tenuissimam, ut يَفِرُّ *fugit*, يَقِلُّ *paucus est*, saepe et ambiguâ flexione, ut يَطُبُّ et يَطِبُّ *medetur*, يَعُلُّ *iterat*, in

aliis solum *u* in usu mansit يمدّ; intrans. يمرّ *amarus est.* Pass. st. I. مُدّ ex مُدِدَ, rarissime vocalis *i* potius in primâ rad. redit (ut رِدّ *reduci*), quod potissimum ob similium radicum med. يو sonum قِيلَ factum videtur. Neque hae formae omnes contractionem in duas syllabas resolvunt nisi poetis metri gratiâ, facilius autem مُدّوا in مُدِدُوا resolvitur quam يمدّ in يمدُدُ et formae similes a syllabâ compositâ incipientes. Paucissima tantum intransitiva eaque derivata vel a formâ contractâ ob sensum distinguenda contractionem de industriâ semper vitant, ut ضَبِبَتِ الأرضُ *lacertis* (ضَبّ) *scatuit terra,* أَلِلَ *foetuit,* لَخِخَ de oculo palpebras *cohaerentes* tenente, قَطِطَ *crispus fuit,* quae tria in formâ contractâ diversa omnia significant. — 2) Sed si ultima rad. ante personas a consonante incipientes e flexione radicum ceterarum vocali caret, in linguâ cultâ, quo flexio sibi constet, literae geminae vocali divelluntur, ut مَدَدْتَ, يَمْدُدْنَ, IV. أَفْرَرْتُ, atque hic intransitivi pronunciatio perspicua fit: أَبِبْتُ, مَلِلْتُ (a مَلّ *horruit*). Sed in linguâ vulgari geminatio, ut in ceteris verbi personis, et in principali tertiâ sg. msc., ita mansit haud diremta, ut vocalis longa intrudatur *ai*, ex similitudine radicum ult. يو ducta, ut مَدَّيْتُ, quae similitudo porro eo usque valet, ut et geminatio possit tolli et in flexionibus verbi reliquis flexio e rad. ult. و et ي naturâ desumi, praecipue in stirpibus derivatis, ut in X. اسْتَقَرّا, اسْتَقْرَيْتُ etc. pro

اسْتَقَرَّ, اسْتَقْرَرْتُ; in V. تَظَنَّنَا pro تَظَنَّنَ. Quales flexiones nunc in vulgi sermone semper usitatae antiquitus etiam in vulgi linguâ notae erant, ut Koranus et poetae jam prisci saepius iis utantur [1]). Rarissime contra eadem vulgi lingua geminationem prorsus sustulit, ut radices hae cum rad. med. و ي sono fere confundantur; in Korano et poetis saepius ita legitur unum saltem verbum frequentissimi usus ظَلَّ (*durare* cum praedicato, i. e. diu in statu quodam morari): ظَلْتَ, ظُلْتَ, ظَلْتُمْ [2]); edit. Petropol. hic illic plenas formas ظَلِلْتَ emendatura reposuit. — 3) Eadem formationis difficultas in personis modi g'ezmati obvia est, quae in radicalem exeunt. Nam cum ultima vocali privetur, geminata litera in fine vocali vacua fit. Quod haud ferens lingua culta formam plenam restituit ut vocalis inter duas ultimas radicales maneat: يَمْدُدْ, تَمْدُدْ. Sed in vulgi sermone vocales in fine haud curante forma contracta mansisse videtur, quae in cultà quoque saepe ita sustinetur, ut vocalis tenuissima quae ob pronunciationis difficultatem necessario se ingerit, in fine audiatur. Proxima inter has est *i*, fluctuante tamen sono mollissimo fertur et *a* praecipue post gutturalem, sed praecedente *u* hic quoque sonus reciprocari potest (cf. §. 161);

1) v. inter alia Hamakeri not. ad Expugn. Memph. p. 120 sq. Tribus Arabum alias vocalem ā inserere مَدَّاتُ, quae est hebraea prorsus flexio, alias vocalem brevem literae contractae postponere, ut مَدَّتَ, يَمُدَّنَ et intrans. لَبَّنَ, قَرَّنَ, vel ن geminare مَدَّنَّ, يَمُدَّنَّ, grammatici Arabum tradunt.

2) Kamus et ظِلْتَ et intrans. ظَلْتَ pronunciari dicit.

ut يَفِرُّ, تَعُدُّ, لَمْ تُعَدَّ (*non numerabatur*) Sac. anth. p. 5, 16. Eàdemque prorsus ratione imperat. hinc derivatus sonat aut اُمْدُدْ ex تَمْدُدْ, aut مُدَّ (Henz. fr. p. 90, 3). Nam ex formis g'ezmatis تَمُدَّ, fem. تَمُدِّي, pl. m. تَمُدُّوا imperativum necessario oriri مُدَّ, مُدِّي, مُدُّوا haud praepositâ vocali, ex §. 223 cll. §. 384 apparet. In fem. pl. rarissime geminatio simul sublata est eâdem quâ *Nr.* 2) dictum est causâ, ut قِرْنَ *subsistite* Sur. 33, 32 Marr. ubi ed. Petr. قَرْنَ.

432 Conspectus stirpis simplicis, unde ceterarum flexio facile patet, hic est:

Imperfectum.			Perfectum.			
يُرَدُّ	يَمَلُّ	يَرُدُّ	رُدَّ pass.	مَلَّ intr.	رَدَّ	sg. 3 msc.
تُرَدُّ	تَمَلُّ	تَرُدُّ	رُدَّتْ	مَلَّتْ	رَدَّتْ	— fem.
تُرَدُّ	تَمَلُّ	تَرُدُّ	رُدِدْتَ	مَلِلْتَ	رَدَدْتَ	2 msc.
تُرَدِّينَ	تَمَلِّينَ	تَرُدِّينَ	رُدِدْتِ	مَلِلْتِ	رَدَدْتِ	— fem.
أُرَدُّ	أَمَلُّ	أَرُدُّ	رُدِدْتُ	مَلِلْتُ	رَدَدْتُ	1.
يُرَدَّانِ	يَمَلَّانِ	يَرُدَّانِ	رُدَّا	مَلَّا	رَدَّا	du. 3 msc.
تُرَدَّانِ	تَمَلَّانِ	تَرُدَّانِ	رُدَّتَا	مَلَّتَا	رَدَّتَا	— fem.
تُرَدَّانِ	تَمَلَّانِ	تَرُدَّانِ	رُدِدْتُمَا	مَلِلْتُمَا	رَدَدْتُمَا	2.
يُرَدُّونَ	يَمَلُّونَ	يَرُدُّونَ	رُدُّوا	مَلُّوا	رَدُّوا	pl. 3 msc.

يُرْدَدْنَ	يَمْلَلْنَ	يَرْدُدْنَ	رُدِدْنَ	مَلِلْنَ	رَدَدْنَ	pl. 3 fem.
تُرَدُّونَ	تَمَلُّونَ	تَرُدُّونَ	رُدِدْتُمْ	مَلِلْتُمْ	رَدَدْتُمْ	2 msc.
تُرْدَدْنَ	تَمْلَلْنَ	تَرْدُدْنَ	رُدِدْتُنَّ	مَلِلْتُنَّ	رَدَدْتُنَّ	— fem.
نُرَدُّ	نَمَلُّ	نَرُدُّ	رُدِدْنَا	مَلِلْنَا	رَدَدْنَا	1.

Modus *naçbatus:* يَرُدَّ etc.; *g'ezmatus* يَرْدُدْ (يَرُدِّ), 2 m. تَرْدُدْ (تَرُدِّ) f. تَرُدِّي, 1 أَرْدُدْ (أَرُدِّ), du. يَرُدَّا, pl. يَرُدُّوا, f. يَرْدُدْنَ, 1 نَرْدُدْ (نَرُدِّ). *Imperativus:* اُرْدُدْ (رُدِّ), f. رُدِّي, du. رُدَّا, pl. رُدُّوا f. اُرْدُدْنَ. Ceterae personae ex his facile formantur. Stirpes reliquae:

Passivum.		Activum.		
يُرَادُّ imperf.	رُودَّ perf.	يُرَادُّ imperf.	رَادَّ perf.	III.
يُرَدُّ	أُرِدَّ	يُرِدُّ	أَرَدَّ	IV.
		يَتَرَادُّ	تَرَادَّ	VI.
يُنْمَدُّ	اُنْمُدَّ	يَنْمَدُّ	اِنْمَدَّ	VII.
يُرْتَدُّ	اُرْتُدَّ	يَرْتَدُّ	اِرْتَدَّ	VIII.
يُسْتَرَدُّ	اُسْتُرِدَّ	يَسْتَرِدُّ	اِسْتَرَدَّ	X.

Imperat. st. III. رَادِدْ, IV. أَرْدِدْ, VII. اِنْمَدِدْ etc.

Eandem prorsus flexionem stirpes verbales subeunt ulti- 433
mam radicalem geminantes variae (§. 173. 192), ut اِسْوَدَّ f. اِسْوَدَّتْ, 2 msc. اِسْوَدَدْتَ etc. imperf. يَسْوَدُّ, pl. 3 f. يَسْوَدِدْنَ;

اطمان f. اطمانت, 2 msc. اطمانـنت etc. [1]). Est enim omnibus una ratio, eademque geminationis origo.

434 2. In nominum classibus variis major est formationis varietas: 1) stirpes simplicissimae فعل literam geminam per se haud diremtam habent, ut مد *extensio*, مدة *spatium* temporis, ضد *contrarium*. — 2) nomina contra simplicia, quae secundam rad. vocali efferunt, ne cum illis confundantur, a contractione abhorrent, ut aut vocalis producta sit, ut قليل *paucus*, aut brevis sine contractione, ut سبب *causa* (سب notat *conviciari*), et multi infinitivi e stirpe intransitivâ, ut دبب, سدد, علل; ضبب *lacertis scatens*, لحح *arctus*; rariora sunt adjectiva contracta حي *vivus*, حر *liber*, حب *amicus*. Sed formae a syllabâ compositâ incipientes non nisi contractae audiuntur, ut adj. intrans. اقل *paucior*, subst. a م incipientia مظلة *umbraculum*, tabernaculum,

---

1) hinc nomen abstractum inserto ī طمانينة *quies* vel inserto ā infinitivi اطمينان. Simile سوددد, سودد *nigredo* (vel *principatus* ex سيد) v. §. 249. 389, quod e formae vi comparandum formae تـرادد §. 434. — Alia brevi vocali animata derivata sunt, جلبب *induit* جلباب *vestem amplam*, قردد i. q. قردود *locus altior*.

مَذَبَّة *muscarum locus* مِذَبَّة *muscarium;* formae instrumenti مِفْعَال forma post brevem vocalem terminationem fem. tenens praefertur, ut saepius تَغِرَّة etc. i. q. تَغْرِير *decipere* inf. II. Part. act. st. I. رَادّ ex رَادِد. In quibus omnibus forma soluta poetis solis rarissime novatur, ut Kam. e versu affert أَظْلَل pro أَظَلّ *ungula.* — 3) Quae vero formae vocalem longam post secundam radicalem eloquuntur, omnes hac intercedente contractionem admittere nequeunt, ut قَلِيل *paucus,* فِرَار *fuga,* part. pass. st. I. مَرْدُود, inf. stirpium derivatarum IV. إِرْدَاد, VII. اِنْمِدَاد, VIII. اِرْتِدَاد, X. اِسْتِرْدَاد. Nec non infin. st. VI. تَرَادّ contractionem plerumque vitat تَرَادُد, quippe in quo vocalis *u* ex *ó* correpta videatur §. 278.

Sunt autem inter nomina formae quaedam recens exortae, quae cum secundam radicalem vocali brevi post syllabam simplicem efferant, contractionem e naturâ suâ semper evitant. In iis pronunciatio vocalium certarum acuta et perspicua cernitur. Ita 1) formae *habitum* agentis notantes, ut فُرُرَة *fugax;* 2) collectiva hujus ditionis omnia, ut حَبَبَة sg. حَبّ §. 312, أُمَم sg. أُمَّة, عِدَد sg. عِدَّة §. 309, سُرُر pro quo et سُرَر quo minus syllabae duae ob similem vocalis sonum colliquescant, §. 311 (cf. simile §. 260). Sed quae formae collectivae a syllabâ compositâ ordiuntur أ praeposito insignes, contractionem quae formae perspicuitati haud nocet, 435

semper subeunt, suntque formae hae longiores in radicibus his frequentius obviae §. 310.

Collectiva quadrilitera citra difficultatem contrahuntur, ut دَوَابّ pro دَوَابِب e دَابَّة *bestia* [1]); nec non diminutiva, ut دُوَيْبّ pro دُوَيْبِب, quae sola est ratio quâ diphthongus ante literam geminatam collocetur. Ex أَئِمَّة coll. e sg. إِمَام *antistes* diminut. أُوَيْمَّة pro أُوَيْمِمَة.

436 أُمّ *mater* (raro إِمّ Kam.) pl. أُمَّهَات, ex similitudine stirpium similium ult. rad. و ي literâ ه radici brevi subjunctâ §. 413; أُمَّات de matribus haud intelligentibus dicitur. Sg. femininâ terminatione auctus أُمَّة atque vel أُمَّهَة ex pl. deductus rarissimi usus est; Koseg. chr. p. 107, penult. legendum يا أُمَّةَ ex §. 414.

437 Stirpes secundam radicalem geminantes in cultâ linguâ e ceterarum radicum lege omnes formantur, ut حَدَّدَ (inf. تَحْدِيد) *acuit*, حَدَّاد *faber;* quae autem ex vetere linguâ supersunt stirpes radicales duas diversas simul repetentes, paulo rariores factae a grammaticis radicum singularium jure ad

1) sed cum geminatio in vulgari linguâ haud audiatur, collectivis his serius أ praepositum est e magnâ collectivorum triliterarum ita formatorum copiâ deductum, ut أَعْوَام pro عَوَامّ sg. عَامَّة *plebs.*

quadriliteras referuntur (cf. §. 191), ut زلزل *commovit* inf. زِلزال, Sur. 2, 209. 99, 1, فرفر *levis fuit* (pedibus) subst. فرفرة; لحلح *mansit* loco suo cf. لحّ *haesit*. Inter quas nonnullae sunt e r. med. و ي derivatae, pro magnâ quae ubique cernitur, radicum harum necessitudine, ut طلطل *projecit* cf. طال *longus* fuit (projectus). Grammatici tamen Arabum id haud agnoscunt.

Praeter radices has literarum aut ejusdem aut similis 438
soni contractio cultâ in linguâ rara est, ut exempla prorsus sint singularia, velut عِدّان coll. pro عِتْدان sg. عَتود *hircus* Kam. In Korano linguâque vulgari contractio paulo frequentior, v. supra §. 132. 125. 185-187. Sed contractionem ex mollitie literae ن aliarumque liquidarum oriundam in radicibus ipsis ignorat prorsus lingua Arabum; in flexione extra radices pauca sunt ejus vestigia supra enarrata.

IV. *De radicibus multifarie infirmis.*

Plures ex his infirmitates si radix complectitur, flexio- 439
nes infirmae in eâdem plures simul oriuntur. Unde nova quaedam et singularia sequuntur. Sed ne omnes omnino quae cogitari possint infirmitates radici inhaereant, radicum jam prohibuit formatio (§. 150). Neque sibi ubique et semper constant nisi infirmitates ex flexionibus radicum hamzatarum et geminatarum manantes, quippe quae e literarum pronunciatione necessariae sint; sed litera و vel ي mediâ in radice ante literam et ipsam infirmam constituta, quo firmior fiat flexio radixque plenior, facile in semivocalem abit continuo in omni flexione manentem nisi ubi leges sonorum vetant summae.

1. Si circa mediam radicalem firmam et prima et tertia 440
sunt infirmae, utraque suas subit infirmitates per se usitatas,

diremtas utrinque simul ac toleratas mediā firmā manente. Ita si prima و, tertia ي est, in plurimis formis duplex flexio infirma concurrit §. 377-381 et §. 393-419. Juvat exemplum proponere radicem وَقَى *cavit:* imperf. يَقِي, تَقِي etc. ejusque forma g'ezmata يَقِ, تَقِ etc. unde imperat. قِ (cum suffixo, ut قِهِمْ Sur. 40, 8. 10; pro solitario ex §. 85 scribitur potius قِهْ, ut in omnibus his imperativis brevissimis [1]), قِي, قِيَا, قُوا, قِينَ; infinit. قِيَةٌ (pro quo tamen وَقْيٌ invaluit; sed ita شِيَةٌ ex وَشَى imperf. يَشِي). Intransitivum وَجِيَ *doluit* (ungulam): imperf. يَوْجَى, f. g'ezm. يَوْجَ, imperat. إِيجَ, إِيجَيْ etc.

441 Secunda radicalis و vel ي ante tertiam radicalem و vel ي ex §. 439 continuo in semivocalem abiit [2]) in omnibus formis manentem nisi ubi summae sonorum leges vetant. Itaque secunda radicalis firmae loco est, nec nisi tertia infirmitates suas suetas subit. Ut شَوَى *assavit,* شَوَتْ, شَوَيْتَ etc. imperf. يَشْوِي, f. g'ezm. يَشْوِ, imperat. اِشْوِ etc. partic. شَاوٍ, pass. مَشْوِيٌّ, subst. شِوَاءٌ *tostum quid,* ubi و vel post *i* manet. Ex طَوَى *torsit* IV. أَطْوَى, VII. اِنْطَوَى. Intransitivum قَوِيَ *fortis fuit* ex قَوُوَ §. 396, قَوِيَتْ, قَوِيتَ etc. imperf. يَقْوَى,

---

1) neque aliae hujus generis dantur formae adeo decurtatae.

2) idem ante ceteras literas molles, gutturales dico, rarissime nec constantiā fit; ut أَرْوَحَ et أَرَاحَ §. 391.

f. g'ezm. يَقْوَى, imperat. اِقْوَ; similiter حَيِيَ *vixit* ex حَيِوَ, حَيِيتُ, حَيِيتَ etc. imperf. يَحْيَا, quo a nomine pr. يَحْيَى *Joannes* distinguatur, semper in fine post ي scripto ا pro ي cf. §. 319 not., (sed Kam. scribit يَحْيِي) pl. يَحْيَوْنَ, f. g'ezm. يَحْيَ, imperat. اِحْيَ, substant. حَيَوةٌ *vita* ex vetere scripturâ §. 402, pro quo saepe حَيَاةٌ [1]). Ex أَوَى subst. مَأْوَى et quod alias in his forma non fert (§. 402) مَأْوٍ. Sed ubi secundam radicalem vocali vacuam esse jubet flexio, و et ي post vocalem vim semivocalis tueri nequeunt, ut necessario in sonum vocalem soluta cum sequenti و vel ي colliquescant, ex §. 100. 108. Ita substantiva قُوَّةٌ *vis* ex قُوْوَةٌ formae فُعْلَةٌ, صُوَّةٌ *cumulus lapidum* coll. قَوِيَ, صَوِيَ ex §. 309. 416; et concurrentibus و et ي, ut sonus hujus ي fortior maneat, شَيٌّ ex شَوْيٌ *assatio*, لَيَّةٌ vel لِيَّةٌ *plicatura* ex لَوْيَةٌ, ضَيٌّ *macilentia* ex ضَوْيٌ, طَيٌّ *plica* ex طَوْيٌ; contra ex adj. coloris أَحْوَى fem. حَوَّاءُ coll. حَوٌّ ex حَوِيَ (§. 391). In paucissimis vocabulis etymologiae remotioris ut آيَةٌ *signum* (אוֹת) ex أَوْيَةٌ, طَايَةٌ *tectum*, غَايَةٌ *fastigium*, نَايٌ *peregrinus* (cf. §. 108) sonus *au* in *ó* transierat, ut Arabes pro eo *á* pronuncient (§. 70). Adjectiva relativa ex his طَوَوِيٌّ, أَوَوِيٌّ, contractione ob *a* ante

---

1) Kam. vel حَيْوَةٌ dici posse testatur.

terminationem intrusum sublatâ. — Nota حَيَوَانٌ *animal* sine contractione manens; atque ex مُعَوِيَةٌ nom. pr. diminut. مُعَيْوَةٌ v. مُعَيِّيَةٌ et dein مُعَيَّةٌ.

Possunt tamen duae ultimae radicales, si ejusdem sunt soni, priusquam ultima literae mollis naturam induat, *contractione* jungi, coll. §. 429. Rarius tamen ea formatio obtinuit, 1) in verbo حَيَّ [1]) pro حَيِيَ *vixit*, f. حَيَّتْ, pl. حَيُّوا, du. حَيَّا, حَيَّتَا, in ceteris personis simplex formatio est حَيِيتُ etc. Imperf. يَحْيَى; adject. semper حَيٌّ *vivus* ex حَيِوٌ. In ceteris autem stirpibus contractioni non est locus [2]), ut IV. أَحْيَا, X. اِسْتَحْيَا vel اِسْتَحْيَى, atque in st. I. quoque formatio vulgaris frequens est. Infin. st. II. tamen, cum semper terminationem fem. ferat, a contractione non alienus est تَحِيَّةٌ *salutatio*, nec non coll. أَحْيِيَاءُ et أَحِيَّاءُ a sg. حَيٌّ *vivus*, أَحْيِيَةٌ et أَحِيَّةٌ a sg. حَيَا *pluvia;* contra ex part. act. IV. مُحْيِي f. مُحْيِيَةٌ, cum terminatio forte fortunâ accedat, haud est contractum. In st. X. molle ي post literam vocali vacuam elidi potest vocali suâ protrusâ اِسْتَحَى ex اِسْتَحْيَى (§. 109), quod sin-

---

1) quidam grammatici حَيَّ quoque probant; Kam. tacet.

2) grammatici quidam probant tamen pass. حُيَّ, III. حُويَّ, IV. أُحِيَّ, X. اُسْتُحِيَّ.

gulare huic verbo est. — 2) similiter عَيِيَ et عَيَّ *fessus, impeditus fuit*; sed imperf. يَعْيَا, f. g'ezm. يَعْيَ Sur. 46, 33; st. IV. أَعْيَا.

Stirps IX. radicis حوو colorem ex rubro viridem notantis contractionem ultimae ob soni mollitiem fugit, ut oriatur اِحْوَوَى, st. XI. اِحْوَاوَى; Kam. affert quoque اِحْوَوَّى. Subst. حُوَّة, adj. أَحْوَى, cujus diminut. أُحَيٌّ v. §. 268.

Ceterum radicem non posse a gemino و vel ي ordiri multo minus ex solis his sonis constare, e radicum formationis indole §. 150 apparet; ut frustra de talium flexione cogites. Laudant tantum grammatici nomina literarum وَاوٌ et يَاءٌ, atque hinc verbum deductum activum يَيَّى *scripsit Jâ*. — Et a fronte rarissime in nominibus aliquot antiquis concurrunt: وَيْنٌ (vinum) *uva*, يَوْمٌ *dies* coll. أَيَّامٌ §. 108.

Pauca radicum obsoletarum nomina graviora passa sunt 442 detrimenta et novas formationes: 1) فَا *os* ex antiquo פֶּה, ut utraque vocalis ultima in meram vocalem *ai*, *ae*, *e* abierit, deinde Arabum lingua *á* pro *é* ex §. 73 dixerit. Sed فَا hoc in vulgari tantum linguâ [1]) usitatur; cultior arabismus in longâ, quae nomen finit, vocali casus simul ex §. 411 ita distinxit, ut nomin. sonet فُو, gen. فِي, acc. فَا. Haec in statu constr. adhuc obvia sunt poetis maxime. Sed cum in stat. abs. ex §. 411 vocalis longa ita corripienda esset ut vox nimis brevis et fluxa foret, voci incrementa suffixa sunt: فَمٌ ex §. 413, gen. فَمٍ, acc. فَمًا, unde et st. const. derivari

1) cf. not. nostram ad Wakidii Mesopot. p. XVII.

potest فَمٌ, فَمِ, فَمَ. Aut aliâ ratione ex §. 413 ه vocali longae succrevit: فَاهٌ, vel فُوهٌ, فِيهٌ et fem. فَوْهَةٌ; atque ex his derivationes succedunt, ut coll. أَفْوَاهٌ vel أَفْهَاهٌ; novum coll. أَنَاوِيهُ, pl. فُوهَاتٌ, verb. فَوَهَ, part. st. II. pass. مُفَوَّهٌ vel مُفَوِّي ubi mansit ي pro ه; dualis tamen ut semper ex sg. فَمَانِ, raro فَمَوَانِ et فَمَيَانِ. — 2) similiter مَا *aqua* מַיִם, cujus acc. مَا rarissime poeticus est; in vulgari tamen voce tertia rad. ي servata est post vocalem *a* productam: مَاءٌ, quod ex مَايٌ ortum ex §. 108 patet. At derivationes pleraeque ه radici decurtatae affixo ex مَوَهٌ, ut coll. مِيَاهٌ et أَمْوَاهٌ; laudatur et مَاهٌ pro مَاءٌ. — 3) شَاةٌ ex שֶׂה *ovis*, semper suffixâ fem. terminatione; sed coll. شِيَاهٌ.

443 2. أ e radicum formationis lege semel tantum radici inesse potest. Sed quocunque modo cum و et ي radici insit, semper suas patitur mutationes e solâ pronunciatione pendentes, و autem et ي per se suas sequuntur leges ex §. 377 sqq. et 440 sq. judicandas.

1) pr. r. ا et tert. و v. ي, ut أَبِي *renuit*, imperf. يَأْبِي, imperat. إِيبِ, part. آبٍ etc. Ex أَتِي *venit* nota imperat. تِ ex §. 421, pro quo solo potius تَعَ scribitur §. 440. — أ tert. r. و pr., ut وَذَأَ *increpuit* imperf. يَذَى, imperat. ذَي,

infinit. ذِئَة; وَطِئَ *calcavit* (ubi *i* non ex intransitivâ notione sed ex و pr. r. fluxit, cf. §. 379), imperf. يَطَأُ, imperat. طَأْ, inf. طِئَة. Ex وَضُؤَ *nituit* imperf. يَوْضُؤُ, ex وَثِئَ *leviter laesus fuit* يَوْثَأُ.

2) أ cum proximo و vel ي: *a*) أ pr. r. et و v. ي sec. ut 444
آبَ r. اوب *rediit*, أُبْتُ, أَبْتَ etc.; imperf. يَؤُوبُ, f. g'ezm. يَؤُبْ, imperat. أُبْ; IV. آبَ, pass. أُوِيبَ, imperf. يَئِيبُ, 3 ps. f. pl. يَأُبْنَ manente أ post *u*; part. act. st. I. آئِبٌ, pass. مَؤُوبٌ; subst. f. مَآبٌ : مَقَامٌ, ex quo coll. مَآوِبُ (p. 262). — Contra *b*) يَئِسَ *desperavit* (v. §. 377) imperf. يَيْأَسُ, يَأْءَسُ vel يِيئَسُ, imperat. إِيئَسْ. Occurrit et transpositis literis أَيِسَ, part. pass. مَيْؤُوسٌ vel مَأْيُوسٌ, st. X. اِسْتَيْأَسَ, اِسْتَأْءَسَ, اِسْتَيْئَسَ forma brevior. Ex وَأَرَ *terruit* imperfectum يَئِرُ, ex وَأَمَ part. pass. st. II. مُوَءَّمٌ *capito*; inf. st. III. وِآمٌ *certare* [1]). — *c*) أ sec. rad., و v. ي tert., ut دَأَى *circumvenit* (stabulum lupus) inf. دَأْوٌ, part. pass. مَدْؤُوٌّ; ex نَأَى *fodit* imperf. يَنْأَى, imperat. اِنْأَ, subst. نُؤْيٌ *fovea* cujus coll.

1) ad hanc radicem Arabes male referunt تُوَامٌ v. تَوْءَمٌ *geminus*, *gemellus*, ex תאום ortum; coll. تَوَائِمُ vel brevius تُؤَامٌ formae فُعَالٌ, ut tamen ob و vocalis *u* sit pro *i* ante ā cf. §. 307.

نُوِيَ (Kam. sine hamza scribit) v. نَمِيَ §. 416, آنَأَ et deinde آنَأَ ex §. 423; part. act. نَاءٍ, f. نَائِيَةٌ, pass. مَنْئِيٌّ. Radicem رَأَى vidit literam أ post syllabam compositam amittere [1]) supra §. 423 dictum est: st. I. imperf. يَرَى, f. g'ezm. يَرَ, imperat. رَ vel potius رَهْ; sed in formationibus recentioribus أ manet: adj. أَرْأَى, subst. مَرْأَى f. مَرْآةٌ, part. pass. st. I. مَرْئِيٌّ, et in st. IV, quae e lege أَرْأَى (ostendit, imperf. يُرِي, imperat. أَرِ, part. مُرٍ, inf. إِرَآءٌ et إِرَآءَةٌ) sonat, أَرَى novâ notione: intelligens factus est. St. III. رَاءَى, inf. مُرَاآةٌ et رِيَاءٌ, أ non puro servato sed in semivocalem verso, quod idem fit in رِيَّةٌ visus nonnunquam dicto pro رُؤْيَةٌ, et رِيٌّ pro رِئْيٌ aspectus. رِئَةٌ pl. رِئُونَ et رِئَاتٌ pulmo ex §. 410 formatum. — d) radices sec. و vel ي et tert. ا exacte formationes radicum med. و et ي sequuntur, ut ا in fine simul e suis legibus pronuncietur. Ita سَآءَ malus fuit r. سوا, f. سَآءَتْ, 2 pers. سُؤْتَ (ut قُمْتَ), pl. سَآؤُوا etc., imperf. يَسُوءُ, f. g'ezm. يَسُؤْ, imperat. سُؤْ, st. IV. أَسَآءَ malefecit, f. أَسَآءَتْ, 2 pers. أَسَأْتَ, pro quo vulgus ex radicibus ult. ا cum rad. ي confusis

1) grammatici quidam omnes hujus generis radices نَأَى etc. أ ita extrudere posse autumant, quasi finis formarum in vocalem fortiorem exiens majori vi praecedens أ pelleret.

(§. 427) أَسْيَتْ loquitur Locm. fab. 9, part. مُسِيّ [1]), inf. إِسَاءَةٌ, ubi notes femininam formam ut in aliis hujus generis breviori-bus praeferri. Inf. st. I. سَوْءٌ, subst. سُوءٌ *malum*, coll. أَسْوَاءٌ, adj. سَيِّئٌ §. 387. De literae mollis scripturâ parcâ in his aliisque §. 122 satis dictum est: major etiam scripturae parsimonia in adj. intens. أَسْوَأُ Sur. 39, 54. 41, 27; ejus fem. سُوأَى. — جَاءَ *venit* rad. جيا, f. جَاءَتْ, 2 ps. جِئْتَ (ut سِرْتَ), imperf. يَجِيءُ, f. g'ezm. يَجِئْ, imperat. جِئْ, pass. جِيءَ, part. جَائِي [2]), subst. formae مَسِير مَجِيءٌ vel f. مَجِيئَةٌ, pro quo vulgus maxime ex p. 301 مَجِيَّةٌ pronunciat; pro inf. جَيْءٌ et f. جَيْئَةٌ nota reperiri quoque إِجَّاءٌ, quasi inf. st. VIII. ex وجا = جيا, cujusmodi radices haud raro alternant (§. 446). — شَاءَ *voluit* r. شيا flexione intransitivâ, 2 ps. شِئْتَ, imperf. يَشَاءُ, 3 pl. يَشَاؤُونَ, f. g'ezm. يَشَأْ, imperat. شَأْ, subst. شِيئَةٌ, مَشِيئَةٌ *voluntas*, شَيْءٌ *res*, acc. شَيْئًا vel شَيْئًا, coll. أَشْيَاءُ cas. obl. أَشْيَاءَ sine nunatione [3]), ut terminatio

1) hoc ut omnia hujus generis in quibus iu fine vocis hamza post longam vocalem non scribitur, in acc. scribitur ob nunationem مُسِيئًا vel مُسِيئًا.

2) sic secundā rad. ante mollem hamzatam in semivocalem transeunte. Nonnulli grammatici probant e contrario جَاءٍ.

3) vide de causā lites grammaticorum apud Kam. Verum vidit El-kesai.

fem. vocem finire videatur (cf. Ham. p. 503 etc.); nam ex hoc coll. saepius plur. fem. formatur اشْبَاوَاتٌ (cf. §. 405) vel eliso ي tenui اشَاوَاتٌ eique respondens coll. اشَاوِيّ (§. 319), ut lingua rursus collectivam formam his substratam terminatione fem. instructam habere coeperit. Diminut. vulgo شُوَيٌّ vel شُوَيَّةٌ, sed Kam. probat formam haud mutatam شُبَيْءٌ. Pro مَشَاءَةٌ *voluntas* occurrit et مَشَائِيَةٌ, ut pro مَسَاءَةٌ et سَوَاءَةٌ *malitia* مَسَائِيَةٌ, سَوَائِيَةٌ: scilicet ultima rad. post â in ي transire potuit, ut سَوَايَةٌ quoque reperitur: quas inter utrasque formas illa dubia haeret. — هَاءَ r. هيا *paravit*, intrans. *cupiit* imperf. يَهِيءُ et ob gutt. sequentem يَهَاءُ; et mediâ radic. manente هَيُؤَ *pulcher fuit*; adj. هَيِّءٌ v. هَيِيءٌ *spectabilis*.

445 3) ا juxta و et ي simul collocatum flexionem ex his necessariam non mutat, et ipsum mutandum: *a*) أَوَى *mansit*, imperf. يَأْوِي, f. g'ezm. يَأْوِ, imperat. إِيوِ, part. act. آوٍ fem. آوِيَةٌ, pass. مَأْوِيٌّ, subst. أَيٌّ. — *b*) وَأَى *promisit*, imperf. (يَئِي, ut يَلِدُ a وَلَدَ), 1 ps. sg. أَئِي (§. 122), 3 pl. يَأُوا; f. g'ezm. يَئِ, 1 ps. sg. أَءِ, imperat. إِ vel potius إِهْ f. إِي, pl. أُوا f. إِينَ, du. إِيَا; part. وَاءٍ fem. وَائِيَةٌ. — Ex nomine آءَةٌ (fructus ad corium depsendum) ortum verbum activum آءَ

(pro أوأ) suo in genere unicum, 3 pl. أووا, 2 ps. أوت, imperf. يـاو vel يوو, 3 pl. ياوون; imperat. او vel او, fem. اوي.

3. Radicem contractam si و orditur, firmae instar literae 446
manet continuo, ut ود *amavit*, imperf. يود, imperat. tamen ايدد;
ا ab initio ejus constitutum suas subit leges, ut أن *gemuit* impf. يئن,
أب *movit* imperf. يؤب. Ex radice particulam in vocalem ex-
euntem geminante (cujus generis multa sunt, ut جاجا voca-
vit camelos verbo جي repetita; sed جوجو *pectus* coll. جاجي
a r. جبا = جاا) et pr. rad. ي prodit quadriliterum يايـا
(*blanditus fuit* iterando يا *o!*), pl. يايوا vel يايووا, imperf.
يواپي, imperat. ياي.

Ceterum radices infirmae interdum, maxime ubi in no- 447
vam collectivi formationem aliasque transeunt, literas suas †
transponunt. Pendet tamen id plerumque e causis remotioribus supra descriptis. Nota porro قوس *arcum* formare coll. قسي et diminut. eodem modo قسي; fuit scilicet antiqua forma קֶשֶׁת, ut vocalis fem. in fine audiri posset. Multae hujus modi formae novae vulgo sunt et linguae recentiori propriae, ut أريس pro رووس *capita* sg. راس.

Arabum grammatici radicum infirmarum classes distinc- 448
turi radicem cui و vel ي inest, nominant معتل *infirmam*; †
interque eas radicem a و vel ي incipientem مثال *similem*,

cum in primâ personâ normae inserviente وَلَدْتُ firmae similis sit, radicem med. و vel ي أَجْوَف *concavam*, cum radicalis media inter duas evanescat, vel ذُو ٱلثَّلَاثَة *triliteram*, cum in primâ personâ قُلْتُ tres literas teneat pro quatuor, radicem ultimae و v. ي نَاقِص *mancam*, porro radicem pr. و et ult. ي لَفِيف مَفْرُوق *complicatam diremtam* seü quae duas literas infirmas, sed eas mediâ diremtas complectitur, denique r. mediae et ultimae و v. ي لَفِيف مَقْرُون *complicatam conjunctam*. Radix mediae geminatae iis est مُضَاعَف *duplicata*.

CAPUT SECUNDUM.

DE PARTICULARUM FORMA AC NOTIONE.

449 Expositis verbi et nominis flexionibus de reliquis vocibus, quibus flexio aut nulla est aut minus dives et perfecta, *particularum* nomine distinctis agendum est. Beneque hactenus Arabes jam omnia linguae vocabula in tres distinxerunt classes: فِعْل *verbum*, إِسْم *nomen* et حَرْف *particula*. Imperfectâ autem utuntur flexione quod *meras notiones* denotant per se varietati aut nulli aut minori subjectas. Nonnullae quidem cum ad nominum notionem et juncturam propius accedant flexionis sunt capaciores, praesertim cultioris linguae arabicae indole huic favente, aliae verbo notione suâ similes factae verbi flexionem imitantur: sed et haec haud eâ utuntur flexionis ubertate et varietate quâ vera verba et nomina, neque flexionem ex origine tuentur sed mutuatam et traductam.

Harum de origine si quaeritur, duplex cernitur. Multae voces sunt primitivae, neque ex radice antiquiore neque ex formarum, quas flexio perfecta fert, copiâ derivatae. Hae brevissimae sunt voces, ex antiquissimâ linguae aetate servatae eoque ortae tempore quo flexio omnis parum exculta esset. Quo pertinent tum interjectionum et pronominum, uti particularum quae hinc derivatae sunt reliquarum copia; tum vero etiam radices, quae in stirpes seu verba et nomina aut vere abierunt aut si fors tulisset abire potuerant, ipsae haud mutatae particularum notione servatae, ut عَلَى radix notionem motus versus altum exprimens praepositionis ἐπί sensu mansit. Sed aliae ex ipsis linguae formis et vocibus excultis, nominibus maxime, ortum ducunt, praesertim si quae vox significationem principem liberumque usum exuens frequenti usu in particulae notionem abiit constantem, ut نَعَمْ *imo!* 450

Fert hoc vocum usus hujus atque etymologiae incertae natura, ut magis magisque deteri et decurtari possint. Atque ita particulae multae, praepositiones maxime, multas subierunt mutationes. Alia, interjectiones dico, per se brevissima. Quodsi ullâ ex causâ particula sonum unâ tantum literâ exprimendum continet, voci sequenti praefigenda est e scripturae lege constante (§. 124). 451

Cum hic forma potissimum particularum consideranda sit, uberiore de multis disputatione syntaxi reservatâ, breviter nunc de earum classibus et naturâ agere placet. Classes autem distinguimus tres: *pronomina*, *particulas orationis contextae*, quo adverbia, praepositiones et conjunctiones pertinent, denique *interjectiones* locutionesque ex earum indole manantes. 452

I. *De pronominibus.*

453 1. *Pronomina personalia* satis explicita sunt §. 165. 366 - 373.

2. *Pronomina demonstrativa.* Quanquam radices variae *d'á, há, al* (*ul*) eorum notionem in universum exprimunt, usum tamen hae voculae sive simplices sive compositae nactae sunt certum et bene distinctum. Demonstrativi simplicis et vulgaris vim tenet ذَا *is* (ex §. 73 ex זֶה ortum, quod aliâ ratione in ذِي vel brevius elatum ذِهْ (§. 85) transire potuit §. 458). Ex eo femininum semper quidem secretum; non tamen suetâ fem. terminatione, sed aliis rationibus singularibus. Aut ذَا transiit in ذِي (Sac. anth. p. 141, 8), ex simili vocalis variatione quâ ex pron. pers. هُوَ prodiit fem. هِيَ; aut sonus *t* terminationi fem. proprius (§. 285) in ipsam radicem ita irrepsit, ut ذ ab initio in hoc ت fem. transeat: تَا et ex variâ vocis primitivae זֶה pronunciatione تِي. Plurali notando diversa invaluit ex antiquitate radix أُولِي [1]) (male أُولَا) ex אֵלֶּה, genus haud distinguens; sed plerumque fini vocalis *i* copulativa accessit أُولَاءِ, ut raro et in sg. msc. ذَاءِ dicitur. At dualis, quem cultior lingua efformavit, ut semper e formâ singularis prodit, ita et hic facili terminationis variatione ذَانِ, cas. obl. ذَيْنِ, fem. تَانِ, cas. obl. تَيْنِ, quas omnes formas ن geminato efferre licet ذَانِّ, ذَيْنِّ etc. cf. §. 455.

---

1) reperitur etiam vocalis brevis origini consentanea أُلِي cum articulo (Kam.), et dubitante mensurā الْأُلَّى §. 455; cf. §. 456.

Casum obliquum, quem pronomina omnia non distinguunt, hic solus dualis recens formatus facile distinxit.

Sed vocula haec rarius per se sola in usu mansit; haec 454
enim est pronominum in omnibus linguis ratio, ut paullatim plures voculae demonstrativae componantur, quibus simplicium usus facile imminuitur. Ita Arabes vocem demonstrativam هَا ex §. 76 plerumque brevius هٰ scriptam simplici ita praeponere consueverunt, ut pronomen compositum multo sit frequentius: هٰذَا *hic*, fem. هٰذِي (Koseg. chr. p. 147, 8), du. هٰذَانِ, هٰذَيْنِ f. هٰتَانِ, etiam pl. هٰؤُلَاءِ. Feminino autem huic sg. denuo pronomen personale هِ (*hî*, v. §. 367) ob notionis similitudinem tam frequenter suffigi coepit, ut in prosâ haec tantum forma bis composita usitetur; est tamen vocalis ultimae syllabae in هٰذِي ob suffixum perpetuo fere accedens correpta: هٰذِهِ [1]). Ex his simplicis ذَا usus rarior factus; nam praeter poetas quosdam seriores qui metri gratiâ ذَا frequentius scribunt (Sac. anth. p. 136. 138. 145), ita tantum ذَا usitatur, ut minori vi post pronomen interrogativum ponatur, velut مَنْ ذَا ٱلَّذِي *quis is qui*-? Sur. 2, 256. مَا ذَا *quid* (cur) *is*-? Sac. anth. p. 148, 10. 166, 9; similiter لِمَاذَا *curnam?* (§. 466). Porro in repetitione pronominis ad di-

1) Rarissime idem suffixum sine هٰ praefixo: ذِهِي v. ذِهْ; atque e formā تِي rarā تِهِي, تِهْ. Etiam e msc. rarissime ذَاهِ (ubi *hi* suffixum ex *hū* ortum, v. §. 372). In his dialectorum variationes agnoscere licet a poetis servatas.

versas duas res signandas, ut إِمَّا ذَا وَإِمَّا ذَا *vel hoc vel illud* Tebr. Ham. p. 61, 2. [1]).

455 Fuit ab initio unum hoc pronomen demonstrativum, ut cum ad notiones *hic* et *ille* e contrario affines sibi opponendas linguae haud diversae praesto essent radices [2]), ذَا idem bis positum ex oppositionis sensu per se dilucido varios seu *hunc* et *illum* notaret. Sed quo dilucidius singulus quis loquenti remotior indigitetur, lingua simplici demonstrativo pronomen secundae personae *tibi* v. *vobis* perpetuo suffixit, quippe quod rem hanc non loquenti, sed alteri seu alii cuipiam praesentem, remotius igitur a loquente distantem vel ad alterum potius quam ad loquentem pertinentem innuat [3]). Ita ذَالِكَ *ille*, pro quo ex antiquitate potius ذٰلِكَ (§. 76) scribitur; pl. أُولَالِكَ, fem. quod تَالِكَ sonat, perpetuo fere duas syllabas contraxit in تِلْكَ, sono vocalis potioris *i* in contractâ syllabâ manente, nisi ex ذِي potius venit. Et primitus quidem suffixi genus numerusque pro eo ad quem oratio tendit variandi sunt, ut si femina praesens est, dicendum sit ذَالِكِ, si plures, ذٰلِكُمْ (Schult. hist. Joct. p. 168 et saepius in poesi [4]), f. ذٰلِكُنَّ, cum du. ذٰلِكُمَا. Sed cum certi homines loquentis animo non semper obversentur, saepissime singularis msc. ut potior

1) poetice etiam ذَا وَذَاكَ *hoc et illud* Koseg. chr. p. 57 infr.

2) ut in totius linguae semiticae indole et origine *appositio*, quae est simplicior ratio, pro *oppositione* valet e sensu tantum et verborum collocatione dilucidā.

3) simile quid in linguā armenicā.

4) in Korano ذٰلِكُم saepius prorsus notat *id vobis*, ut Sur. 40, 13.

forma sine discrimine dicitur. Accedit quod suffixi ut pronominis personalis notio et vis sensim obscuratur. Unde brevius quoque eliso لِ seu potius cum simplice suffixo (§. 366 sqq.) dicitur ذَاكَ, ذَاكِ, ذَاكُمْ etc., fem. تَاكَ etc. et in pl. semper fere أُولَائِكَ (antiquius أُولٰئِكَ), raro أُولَاكَ; in du. aut ن e contractione geminatur, cum bene ferri nequeat literarum *n* et *l* concursus (§. 187): ذَانِّكَ c. obl. ذَيْنِّكَ, f. تَانِّكَ, تَيْنِّكَ, aut tollitur geminatio ذَانِكَ etc. Cum leviori [1]) ذَاكَ tamen iterum ut cum ذَا componi potest هَاذَاكَ, quod ne هَذَاكَ scribatur sine causâ idoneâ vetat Hariri in Sac. anth. p. 67. — Ceterum similiter differunt هُنَا et fortius هٰهُنَا *hic* (adverbium) et هُنَاكَ *illuc* Sac. anth. p. 114, 3 inf.

Ex ذَا derivationes quaedam oriuntur notabiles: 1) substantivum abstractum, fem. terminatione formatum ذَاتٌ vel ذَاةٌ nobis *Selbstheit*, lat. *substantia*, seu rem *hoc* esse ipsum quod traditur [2]); hac maxime juncturâ بِذَاةِ نَفْسِهِ *per ipsum suum animum*, v. *per se ipsum* (Kam. = بِذِي نَفْسِهِ) 456

1) hinc grammatici Arabum quidam لِكَ solum volunt rem remotam notare, كَ rem nec praesentem nec remotam, ut simpliciter sit حَرْفُ الْخِطَابِ *particula compellandi.* Sed tantum discrimen usui linguae non inest; nam breviores formae poetis propriae sunt. Alii dialectorem variationem hic cernunt.

2) simili et formatione et sensu Indi ex *tat* i. e. *hoc* derivarunt subst. neutrum *tattvam.*

et brevius بِذَاتِهِ. — 2) Antiquiori jam tempore ipsum pronomen substantivi vi sequenti genitivo junctum et in nomen flectendum versum *eum* denotat, *qui* rei hujus *est*, s. ad eam pertinet, eam possidet, *dominum ejus* (cf. §. 411). Ita in stat. constr. (nam hic solus in usu esse potest) ذُو *fem.* ذَاتُ, *pl.* ذَوُو f. ذَوَاتُ ut vocalis *u* in semivocalem versa sit; reperitur tamen et أُلُو, أُولُو [1]) ex pron. أُولَى pl. ipso, fem. أُولَاتُ; *du.* vero semper e sg. ذَوَا, f. ذَوَاتَا. Omnia haec casuum flexiones suetas subeunt.

457 Cum pronominis أُولِي radice cohaeret أَلْ *articuli* vi nomini semper ita praefixum, ut per se solum non occurrat, et ipsum omnis generis numerique variationis expers. Cujus usu frequentissimo factum est, ut ل etsi perspicuitatis gratiâ vel ante ل e lege scriptum, literae sequenti linguali, gingivali vel dentati assimiletur (§. 128), neque sonus, unde orditur, vocalis firmus suoque in oratione contextâ loco stabilis maneat (§. 134 sqq.). Quid vero in nunationem valeat, §. 336 dictum est. — Si nomini إِلَٰه *deus* (§. 76) praepositus est, litera ل ejus cum sequenti ل eliso sono ا colliquescit اَللّٰه; fitque id, cum sonus hic mollis simul facile evanescat (§. 421), ob usum hujus vocis اللّٰه deum verum significantis frequentissimum. — Vezla post articulum vocalem suam servat, ut اِسْمٌ الْإِسْمُ; sed الْمَرْأَةُ *femina* semper, non e اِمْرَأَةٌ.

458 Pronominis *relativi* radix linguae primitus deest. Unde lingua, sicubi pronomine praemisso relationem indicare vi-

2) poetae brevem efferunt syllabam primam; videturque ex origine brevis esse nec nisi in vulgo producta, cum nata sit ex אֱלֹהַּ quod est i. q. *ăl*, *ĕl*. — Omnino mensura anceps facta est.

deretur, demonstrativis usa est huic usui facile idoneis. Exclusa tantum sunt demonstrativa exculta prorsus et distincta هٰذَا et ذٰلِكَ (ذَاكَ) nunquam relativi notionis et positionis capacia. Sed ذَا post interrogativum nonnunquam sic demonstrativi simul ac relativi partes suscipit, ut مَنْ ذَا ضَرَبَكَ *quis is* (est) *qui te percussit?* Voce simili ذُو Arabes quosdam relativo sensu (ut זוּ) uti, Kamus testatur. Eidem usui articulus quoque أَلْ inservit poetis maxime (ut ٱلتَّرْضِي حُكُومَتُهُ *cujus judicium placet* G'erir in Sac. anth. p. 456, 15), quo de uberius syntaxis aget. Sed relativo distinctius exprimendo orta est vox composita ٱلَّذِي frequentissimi usus et propria prorsus relativi notioni. Composita ea ex ذِي, quae diversa est pro ذَا pronunciatio (§. 453), لَ et ipso demonstrativo et articulo per se demonstrativum est ad nomen aliud se referens, quod in relativi notionem perpetuo lingua transtulit.

Hoc autem relativo ex linguae indole primitivâ proprium 459
est, ut enunciationi relativae sine nexus, quo huic junctum sit, interiori praeponatur, *conjunctioni* similius quam nostro pronomini relativo. (v. syntaxin). Unde relativum sine omni generis numerique discrimine enunciationem ordiri et in antiquissimâ solebat linguâ et nunc solet in vulgari et incultâ [1]). At culta lingua et hic generis numerique discrimen levi ultimae syllabae variatione induxit. Ex ٱلَّذِي formatum est fem.

1) hoc de ٱلَّذِي notant inter alios Hamaker ad Exp. Memph. p. 80. Habicht ep. arab. p. 38 not. Eodem modo ذُو relativo sensu dictum flexionis esse haud capax Kam. affirmat. Alii flexionem ei dant §. 456 descriptam.

اَلَّتِي eodem modo quo e simplice demonstrativo §. 453; ex eoque pl. fem. اَللَّاتِي, ut sonus *at*, qui in sg. ante terminationem *t* femininum notat, ex suctae flexionis similitudine (§. 300) in *ât* transierit. Pl. msc. simplice ن suffixo اَلَّذِينَ, ut terminatio sic oriens suetae pl. msc. terminationis similitudinem referat, sine casuum tamen discrimine; nam serius demum quidam novâ formatione nominativum formâ اَلَّذُونَ distinguere coeperunt. Du. denique formatus flexionem perfectam restituit msc. اَللَّذَانِ, fem. اَللَّتَانِ, cas. obl. اَللَّذَيْنِ, اَللَّتَيْنِ. — Ex f. pl. prodiit forma collectivi quadriliteri similis اَللَّوَاتِي rara. Nec non decurtari se sinunt voces hae frequentissimi usus et sequenti enunciationi intime junctae; sunt tamen hae formae rarae poetis propriae vel e dialectorum varietate pendent: sg. correptâ vocali finali اَلَّذِ, اَلَّتِ et f. pl. اَللَّاتِ, اَللَّوَاتِ (vel اَللَّاتُ); sg. brevius etiam اَلَّذْ Sac. anth. p. 140, 7, f. اَلَّتْ, et pl. f. اَللَّوَا; du. اَللَّذَا, اَللَّتَا, pl. اَلَّذِي, atque expulsâ literâ *t* pl. f. اَللَّائِي, (اَللَّايِ, اَللَّاءِ) quod raro uti اَللَّاءِ de msc. dicitur [1]); msc. ex hoc quidam derivant اَللَّاؤُونَ cas. obl. اَللَّائِينَ. — Pro اَلَّذِي poetis metri gratiâ اَلَّذِيّ efferre vel sine articulo لَذِي dicere licet. — Pl. nonnunquam ex radice plurali أُولَا §. 453

1) de hoc tamen tacet Kam.

الأُلي. — Ceterum in formis tantum frequentissimis, quae in scriptis fere solae occurrunt, اَلَّذِي f. اَلَّتِي pl. اَلَّذِينَ, ل pro duplice semel scribitur; alii tamen etiam reliquas simplice ل scribunt.

Ex demonstrativis praeter articulum omnibus et relativis 460
hinc deductis poetae vel *diminutiva* derivant (§. 266). Sed †
cum demonstrativum ذَا, unde omnia pendent, vocales diminutivi, quae radicibus excultis seu triliteris destinatae sunt, binas *u - ai* haud ferat, simplicius *ai* diminutivum format, quocum vocalis â finalis coalescit: *ai - á* in *ai - já* = *ajjá* (§.118). Ita ذَا - ذَيَّا, تَا - تَيَّا; هَذَا هَذَيَّا; ذَلِكَ ذَيَّالِكَ, ذَاكَ ذَيَّاكَ Sac. anth. p. 26. Koseg. chr. p. 67, *du.* ذَانِ ذَيَّانِ et feminina ex his dilucida; similiter pl. أُولِي أُوَلَيَّا, أُولَاءِ أُوَلَيَّاءِ. In relativi fine vocalis â, quae et ipsa ex origine adesse potuit (§. 453), ita servata est, ut eadem sit diminutivi forma اَلَّذِي اَللَّذَيَّا, اَلَّتِي اَللَّتَيَّا, du. اَللَّذَيَّانِ, pl. اَللَّذَيُّونَ, ut novam formam terminatio pl. cultior comitetur. Cf. Hariri consess. T. 2. p. 293. ed. Sac. anth. p. 26.

Conspectus pronominum usitatissimorum: 461

plur.	dual. fem.	dual. msc.	sing. fem.	sing. msc.	
أُولِي v. هَؤُلَاءِ	هَتَانِ	هَذَانِ	هَذِهِ	هَذَا	*hic*
	تَانِّكَ	ذَانِّكَ	تِلْكَ	ذَلِكَ	*ille*
أُولَائِكَ	تَانِكَ	ذَانِكَ	(تَاكَ	ذَاكَ)	
اَلَّذِينَ f. اَللَّاتِي	اَللَّتَانِ	اَللَّذَانِ	اَلَّتِي	اَلَّذِي	*qui*

Casus obl. *dualis:* هَذَيْنِ, هَتَيْنِ etc.

462 3. *Pronomen interrogativum* est مَا *quid?* de rebus dictum et مَنْ *quis?* de personis. Haec flexionis quidem omnino sunt expertia, sed ubi مَنْ solitarie ita ponitur, ut de personâ modo dictâ incertus, *quaenam* sit, breviter hac solâ voce interroges, omnes flexiones subit, exacte se ad numerum et genus casumque personae dictae referens. Observatur autem in ultimâ syllabâ efferendâ *pausa* (§. 145), ut vocales finales e lege auferantur: pl. مَنُونْ, cas. obl. مَنِينْ, du. مَنَانْ c. obl. مَنَيْنْ, fem. sg. مَنَهْ (§. 84) vel مَنَتْ [1]), pl. مَنَاتْ, ut casus amplius distingui nequeant; du. مَنَتَانْ seu potius ob interrogationis impetum brevius مَنْتَانْ, cas. obl. مَنْتَيْنْ; in ipsâ stirpe seu msc. sing., quo pausa distinguatur, contra legem suetam vocales casuum (sine nunatione, quae in pausâ semper excidit) servatae producuntur: nom. مَنُو, gen. مَنِي, acc. مَنَا. Ut si quis narrantem رَأَيْتُ رَجُلًا (*vidi virum*) interrogando interrumpit مَنَا *quemnam?* Rarissime culta lingua haud adigente hac causâ numerum distinguit, ut poeta quis dixit مَنُونَ أَنْتُمْ *quinam vos?* Cf. Sac. anth. p. 143 et not. p. 344. Eandemque flexionem pronomen interrogativum أَيٌّ (§. 464) tali in nexu subit, nisi quod grammatici huic pro arbitrio verba quaedam haud arcte juncta postponi posse nec proinde pausam post interrogativum necessariam esse autumant.

---

1) de مَنْتْ quod grammatici simul afferunt dubito.

مَا *quid?* praepositioni ita junctum ut una prodeat vox, 463
ob interrogationis celeritatem tonique in syllabam priorem progressum vocalem corripit [1]): لِمَ (ad quid) *cur?* بِمَ (per quid) *quare?* عَلَامَ *ob quid?* إِلَامَ *quo?* et حَتَّامَ *quousque?* quae in pausâ ex §. 84 لِمَهْ etc. scribi possunt. Atque vel celerius et brevius poetis maxime pronunciare licet لِمْ, بِمْ, quâ ex ratione semper dicitur كَمْ *quot?* haud dubie ex كَمَا בַּמָּה ortum.

Pronominis interrogativi vim nacta est praeterea vox أَيٌّ, 464
quae in hebraismo interjectionis tantum interrogativae jure utitur. In arabismo vox flexione, ad quam conformata est, generis numerique ac casuum perfectâ a مَنْ et مَا distincta est, ut horum defectum suppleat; de quo fuse in syntaxi dicetur. Fem. أَيَّةٌ, pl. أَيُّونَ f. أَيَّاتٌ, du. أَيَّانِ f. أَيَّتَانِ cum ceteris casibus; statum constructum semper ferre potest. — Poetae sine flexione أَيْ dicere nonnunquam haud formidant.

Interrogativa enunciationi incertum quid quaerenti vel 465
dubitanti subjici possunt, ut quaestio hic occulta lateat; ut لَا أَدْرِي مَا أَقُولُ *haud scio quid dicam.* Deinde vero interrogativa sine omni interrogationis specie *incertam* personam vel rem ponunt, uti incertum semper id est de quo quaeritur. Medio in sermone ita مَا venit ut latinum *quid* = aliquid, gr. *τι;* sed post nomen [2]) tantum, cujus ad numerum

1) eodem fere modo לָמָּה *cur?*

2) nam si simpliciter per se dicendum est *aliquid*, in usu est شَيْءٌ res; si *aliquis*, رَجُلٌ *vir.*

rerum, quae eo signari possunt, rationem vagam faciat et incertam, ut قَلِيلٌ مَا هُمْ *paucum quid sunt*, جُنْدٌ مَا *copia aliqua*, يَلْبَثُ لُبْثَةً مَا *moratur moram aliquam* (paullisper) Sac. anth. p. 70, 12; respondet quoque latino *quicunque* (et nostro *irgend*), ubi varietatem cogitare licet, ut لِأَمْرٍ مَا فَعَلَ ذٰلِكَ *ob rem quamcunque fecit hoc* Koseg. chr. p. 63, 5; ضَرَبَ ٱللّٰهُ مَثَلًا مَا *dat deus similitudinem quamcunque* Sur. 2, 26 et in compositione cum particulis §. 487; in enunciatione negativâ rem prorsus negat, ut مَا وَجَدْتَ خُبْزًا مَا *non invenisti panem ullum.* — Omnia autem interrogativa ab initio collocantur nostrum relativum, Graecorum ὅστις (cum τίς interrogativo) ita indicantia, ut semper substituere possis notionem *si quis*, *si quid*; licet quoque duo interrogativa componere أَيُّمَنْ *quisquis*, أَيُّمَا *quicquid*, quâ in voce compositâ prius nomen flexionem subire ex §. 464 apparet. Hactenus interrogativum in simplex nondum abiit relativum, cum ٱلَّذِي ad certum potius seu nominatum referatur, interrogativa ad incertum. Sed deinde vel nostra pronomina relativa exprimunt (ut latinum *qui* cum *quis* cohaeret), at hoc semper discrimine, ut per se ab initio ponantur, nec ad nomen modo dictum se referant, ut آمَنْتُ بِمَا أُنْزِلَ مِنَ ٱللّٰهِ *credo ei quod demissum est a deo.* Igitur notione suâ jam notat *is qui.* Latius autem iterum مَا, quod varii maxime usus est et in particulam abiit multiplicem, ita usitatur ut latino *quod* simile enunciationem sequentem verbalem voci priori annectat, v. §. 486 sqq. [1]).

---

1) falluntur prorsus qui interrogativa origine relativa fuisse censent, neque rem ipsam neque historiam reputantes; nam in antiquâ V.

Interrogativo saepe demonstrativum postponitur, ut interrogativum prius ad demonstrativum tantum se referat, demonstrativum vero simul relativi vicibus fungatur, ut مَاذَا تَقُولُ *quid hoc* (est) *quod dicis?* cf. §. 458; vel relativo ipso inserto مَا ذَا ٱلَّذِي تَقُولُ. Quod non licet nisi si enunciatio verbalis sequitur quae dirimi possit; notatque exordium interrogationis paulo vividius. Similiter لِمَاذَا unâ voce scriptum vividius de re animo praesenti quaerentis est: *cur nam?* 466

II. Particulae orationis contextae, quas pro variâ in oratione contextâ vi et ratione adverbia, praepositiones et conjunctiones nominare suetum est, originis sunt et formae maxime variae. Nomen, e quo adverbia plurima exoriuntur, si ad rationem quâ res se habeat, fusius describendam enunciationi subjungitur, casu obliquo seu *accusativo* efferendum est; estque hic nominum usus linguae arabicae multo quam ceteris simiticis, quae accusativi notatione carent, frequentior et constantior, tam a substantivis quam adjectivis, ut يَوْمًا *die,* لَيْلًا *noctu,* يَمِينًا *dextrorsum,* كَرْهًا *vi* (non sponte suâ); قَلِيلًا *parum,* كَثِيرًا *multum,* خَصًّا *simpliciter;* et in fem. عِبْرَانِيَّةً *hebraice* (quia in mente est لِسَانٌ *lingua* fem.); quaedam nomina aut solo hoc adverbii usu sensuque manserunt, ut مَعًا *simul,* aut novum adepti sunt et constantem sensum, ut جِدًّا *valde* (pr. *studio,* ut latine *magnopere*), فَضْلًا *praesertim* enunciationi negativae novum quid 467

T. linguā interrogativa rarius demum atque ita ut interrogatio plerumque dilucidior maneat, in hunc sensum transferuntur.

et gravius addens, ut nostrum *nedum* exprimat Locm. f. 32; neque omnia pro arbitrio nomina huic usui inservire credendum est. Quae cum tanta sit adverbii casu accusativo formandi facilitas, terminationes adverbio propriae ceterum prorsus desunt (v. tamen §. 475). — Reliquae vero particulae a nominibus non derivatae si in fine vocali *a* instructae sunt, factum id quia haec vocalis omnium proxima; multae insuper adverbiorum nominalium notionem imitantur. Aliae ipsae ultimo e fonte ab accusativo nominum descenderant.

468 Nunatio accusativo adverbiorum istorum nominalium conjuncta non cessat nisi ubi duo nomina intimo sensus nexu, ut unum adverbium efficiant, juncta rapidiori pronunciatione efferuntur, ut بَيْتَ بَيْتَ *domum domum* i. e. per omnes domos; صَبَاحَ مَسَاءَ *mane vespere* i. e. quovis mane et vespere. Ceterum v. §. 475 sqq.

469 Sed praeter haec adverbia alia sunt breviora, praepositiones potissimum et conjunctiones, quae e nexu et notione suâ brevius efferuntur; aut e nominibus linguae veteris brevissimis vel decurtatis aut ex interjectionum et pronominum radicibus orta.

1. *Praepositiones*, de quarum formâ solâ hic agitur, praeter كَيْ §. 481 omnes ex origine stirpes sunt loci rationes varias notantes, nominum et notioni et formae simillimae; sed eo a particulis et adverbiis ceteris distinctae, quod usu semper ad nomen tantum proxime sequens referri eique jungi possunt. Forma varia: 1) antiquissima duo consonantem ultimam vocali praecedente sine vocali efferunt: مِنْ *ex*, عَنْ *a*. Similiter vocali *a* et *u* fluctuante لَدَنْ et لَدُنْ *apud* [1]),

1) radix notat *haerere*, cf. تَلَدَّنَ *morari*. Male aliis ex لِيَدَيْ *ad manus* derivatur.

quorum vocalis ultima non nisi ex pronunciationis necessitate (cf. §. 432, 3) pendet; frequentius vero vocali rejectâ effertur لَدُنْ (vel لَدًا, quasi accus. sit ex لَدٌ) لَدُنْ, لُدْنِ, et literâ liquidâ evanescente: لَدَيْ (§. 470), raro contractius لَدْ, لُدْ, لَدُ. Plurimum detritae sunt duae بِ *in* et لِ (ex إِلَى *ad* [1])), quae praefixa vocalem *i* ex origine tuentur; ex بِ secretum est فِي notionis summae ejusdem, usus diversi. Post praefixa haec ا cum Vezlâ manet (§. 136 sq.); sed ا articuli post لِ haud scribitur, ut بِٱلرَّجُلِ, لِلرَّجُلِ; nota لِلَّهِ *deo* ex أَللَّهُ §. 128. — Notandum مِنْ quoque et عَنْ arctius cum sequenti voculâ مَنْ vel مَا (§. 462) ita jungi, ut ن literae م assimiletur: مِمَّنْ, مِمَّا, عَمَّنْ, عَمَّا. Rarissime vero poetae ن prorsus abjiciunt, nec nisi ante articulum cujus *a* facile perit, ut مِلْ حَبِيبِي pro مِنَ ٱلْحَبِيبِ, مِلْ مَالِ (sic enim diremtis vocibus grammatici scribunt), v. Tebriz. Ham. p. 273. 382. Schult. ad Exc. H. p. 435. Bohlen de Moten. p. 110. Dubito an idem ante literam solarem fieri possit. Praeterea in unam vocem conflari potest مِجَّرَاكَ ex مِنْ جَرَّاكَ *propter te* v. Hariri in Sac anth. p. 58. — مُنْذُ, quod porro in مُذْ contrahitur, ortum ex مِنْ ذُو *ex quo*, praepositio temporis (cf. מֵאָז simile); vocalis in fine detritae sonus in priorem syllabam fortius pronunciatam migravit; ante Vezlam post مُذْ pronunciatur *i* vel potius *u* v. §. 137.

---

1) radix affinis est وَلِيَ *accessit* et لَوَى *flexit*.

470 **2)** Praepositiones reliquae integrum radicis ambitum complectentes, si ultima e firmis est literis, omnes in accusativo collocantur, qui casus adverbiis proprius est (§. 467), statu autem, quem praepositionum notio et nexus postulat, constructo, ut بَيْنَ *inter*, تَحْتَ *sub*, دُونَ *sub*, فَوْقَ *supra*, عِنْدَ *juxta*, حَوْلَ *circum*, قَبْلَ *pro*, بَعْدَ *post*, unde simul formas hic regnare brevissimas patet. Hoc *a* praepositionibus proprium comparet etiam in مَعَ *cum*, licet id ex עִם ortum etymi sit incerti; poetis tamen brevius مَعْ metri gratiâ efferre licet. Ante Vezlam articuli مِنَ quoque et عَنَ ultimam vocali *a* pronunciant, v. §. 137. In عَلَي *ἐπί* et إِلَي *ad* brevis haec vocalis per se e stirpium formatione prodire nequit. (§. 393 sqq.). — Haec omnia praepositionum tantum vim et usum servarunt. Substantiva rarius in praepositionum notionem transierunt, ut مَقَامَ *loco*, *pro* a مَقَامٌ §. 387, أَمَامَ *coram*, وَرَاءَ *a tergo*.

471 Cum praepositionibus nomina in genitivo succedant, pronomina *suffixa* eas semper sequuntur. Quorum de juncturâ hic singularia quaedam notanda sunt: 1) إِلَي et عَلَي sonum *ai* (ae, cf. hebr. עָלַי), qui in fine ex origine erat, ante suffixa semper ex antiquâ linguâ servarunt: عَلَيْكَ, عَلَيْكُمْ, عَلَيْهِ, عَلَيْهِمْ, عَلَيْهَا, 1 ps. عَلَيَّ (§. 369), pl. عَلَيْنَا; ad quorum exemplum flectitur etiam لَدَي §. 469, ut لَدَيَّ *apud me* Exc.

Ham. p. 526 [1]). — 2) praepositio لِ ante suffixa paulo fortius لَ pronunciatur, ut لَهُ, لَهُمْ, لَكَ, لَكُمْ, لَنَا; causa cessat in لِي *mihi*, nec non in ذَلِكَ §. 455 ob لِكَ perpetuo suffixum. Reliquum id est ex antiquâ linguâ: לָהֶם, לָכֶם etc. Contra بِ vocalem *i* semper tuetur: بِهِ, بِهِمْ, بِكَ, بِنَا etc. — 3) مِنْ et عَنْ ultimam ante suffixum vocale *ī* primae pers. sg. geminant, cum radix per se in tres radicales diduci se facile patiatur atque facilior sit haec suffigendi ratio: مِنِّي, عَنِّي; similiter لَدُنْ: لَدُنِّي; raro لَدُنِي, rarius etiam مِنِي et عَنِي poetae ob metrum efferunt. Suffixum verbale نِي pro nominali *ī* his accessisse non est quod credamus. — 4) مُذْ suffixa non admittit, cum facilius in tali nexu adverbii vice jungatur: مُذْ أَنَا *ex quo ego* (sum).

Praepositiones non nisi nominibus praeponi possunt; 472
compositionem enim cum verbis, ut omnes omnino vocum duarum compositiones, haud novit lingua semitica (v. syntaxin). Sin autem ut nominis loco enunciatio verbalis sequatur nexus sermonis postulat: praepositiones proxime particula nominalis *quod* أَنْ v. مَا (v. §. 484 sqq.) sequitur, quae nominis vi integram enunciationem sequuturam verbalem complectens et introducens praepositioni complemento sit. Sola

---

1) vocalis ā (ex *ai* orta §. 393) in reliquis nominibus ante suffixa mansit: هَوَايَ ‒ هَوَاكَ, هَوَايَ; sed dialectorum varietas ferebat etiam هَوَيَّ *cupido mea*.

praepositio لِ haud intercedente voculâ hac *conjunctionis* vi verbo jam praeponi potest, ut *finem* rei agendae notet, latinum *ut*. Praeterea particulae, quae adverbiorum liberorum vim servarunt, facilius praepositionis aeque ac conjunctionis modo junguntur, ut حَتَّى *usque*.

473 خَلَا et عَدَا *praeter* (i. e. excepto) primitus verba fuisse inde patet quod plene dici potest مَا خَلَا, مَا عَدَا cum accusativo: *quod praeterit hunc* i. e. praeter hunc; deinde cum iis particulae sensus maneat, sine مَا accusativo junguntur, denique quod praepositionibus notione suâ et positione simillima sunt, nomina in genitivo sibi subjiciunt. حَاشَا (nonnunquam mansit حَاشَي) quod ejusdem notionis est (cf. et §. 498) eâdemque ratione vel accusativum vel genitivum sibi subjicit, ex origine est st. III. radicis حشي: *exemit*, ut proprie sit: *exemit* (nescio quis) *hunc*, i. q. *exemto hoc*, *praeter hunc*. — Paulo diversa est ratio particulae حَتَّى [1]) *usque*, quae plerumque adverbii instar ponitur nullo cum nomine nexu, ut dicendum sit حَتَّى إِلَيْكَ *usque ad te*, nonnunquam tamen poetice haud intercedente إِلَي nomini in genitivo jam sequenti praeponitur, ut حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ *usque ad ortum aurorae*; sed nexum cum suffixis semper respuit.

474 Diminutivi forma a praepositionibus spatii derivari potest, ut بُعَيْدَ هٰذَا *paulo post hoc*; قُبَيْلَ *paulo ante*. Simi-

1) affinis radix esse videtur أَتَي *venit*.

liter ex adverbiis hinc derivatis (§. 475) بُعَيْدُ *paulo postea,* قُبَيْلُ *paulo antea,* تُحَيْتُ *paulo inferius.*

2. *Adverbium* si e nomine derivatur praeter terminatio- 475
nem accusativi plenam §. 467 aliam breviorem habet, vocalem simplicem *u* (cf. §. 342). Vocalis haec non nominativum proprium seu primitivum notat, qui nec per se adverbio aptus est; sed ex vocali *a* accusativi nunationis expertis prodiit, ut cum hoc *a* adverbium sequenti nomini jungendum notet, illud *u* contra adverbium per se stans et hactenus nominativo similius indicet. Nunatio autem ipsa propterea est omissa quod adverbium aut e breviori status constructi formâ prodiit aut nomen frequenti usu decurtatum et in particulam meram detritum est: 1) prior ratio maxime cernitur in adverbiis e praepositionibus prodeuntibus. Possunt enim praepositiones longiores solitarie poni, ut adverbiorum vim tueantur; quam notionem diversam subtilissima Arabum lingua vocali *a* in *u* mutatâ expressit: بَعْدُ *postea,* قَبْلُ *antea,* تَحْتُ *infra,* فَوْقُ *supra;* similiter ex عَلَى formatur عَلُ, quo formam hanc adverbiis propriam derivatam demum esse satis probatur. Contra مَعًا *simul* cll. مَعَ *cum* plenam adverbii formam servavit. — Simili e ratione dicitur حَسْبُ *satis* (verbali quoque sensu *sufficit*), quod primitus nominis instar in statu constr. jungitur, ut حَسْبُكَ *ratio tua* (hoc est) i. e. quantum tibi satis. — 2) alia quaedam adverbia, quia non nisi hac adverbii notione et vi veniunt, terminationem decurtarunt: عَوْضُ et قَطُّ *unquam,* hoc discrimine ut illud plerumque de re futurâ, hoc de praeteritâ dicatur in enunciatione negativâ; similiter conformatum حَيْثُ *quo loco,*

ubi [1]); de hoc et عوض grammatici (v. Kam. et Sac. anth. p. 80) notant, posse ultimam vocali quoque *a* vel *i* pronunciari: nempe *a* hic primitivum agnoscimus, *i* inde venit quod ultima rapidissime pronunciari coepit (cf. §. 476). — In his omnibus vocalis *u* ut adverbii nota flexionis expers est, ut vel post praepositionem genitivum postulantem immobilis maneat, velut مِنْ بَعْدُ *postea* (späterhin), مِنْ قَبْلُ *prius* (früherhin), مِنْ حَيْثُ *unde* إِلَى حَيْثُ *eo quo;* pro مِنْ عَلُ tamen dicitur et مِنْ عَلِي ex عَلِي (Tebr. ad Ham. p. 30). Praepositio contra, cum merus sit accusativi status constructus, casum mutat, ut مِنْ بَعْدِ هَذَا *post hoc.* — Posseque vocalem finalem vel prorsus abjici sequentia docebunt (§. 476-477):

476 قَطُّ (raro قَطُ, قُطُّ et قَطْ) e rad. *secuit*, notionem temporis praeteriti a praesenti et futuro secreti prorsus vel *absoluti* dat: *jam*, sed non nisi in enunciatione rem praeteritam negante usurpatur, ut nostrum *unquam* exprimat, ut مَا رَأَيْتُهُ قَطُّ *non vidi eum unquam.* Deinde notat *satis*, nempe absoluto et sufficiente eo quod praecessit; quâ notione plerumque brevius قَطْ (raro iterum diductius قَطِ vel قَطِي et قَطْنِ ante nomen, Kam.) effertur. Id sequenti, ad quod notio ejus sese referat, nomini aut ita jungitur ut genitivus sequatur, id quod proximum est cum قط ex origine substantivum sit, aut ita ut accusativus, cum particula in no-

---

1) cohaerere videtur cum حطّ *descendere*, ut sit *descensus*, locus quo quis stat; cf. תַּחַת.

tionem verbi *satisfacit, sufficit,* transeat, ut قطّ عبدَ اللهِ درهمٌ et — قطّ عبدٍ *sufficit Abdallae drachma;* quare pronomina suffixa succedunt vel nomini vel verbo propria, ut قطي et saepius قطني, قطك etc., etiam قطّي. Ex hac autem notione denique fluxit notio *tantum, modo* nempe i. q. sufficienter; diciturque prius هذا فقط *hoc et satis* i. e. hoc tantum, non nisi hoc, deinde simpliciter فقط, semper autem sine vocali finali, ut ante Vezlam vocalis ı sonet. — Cum hoc ultimâ ex origine cohaeret vocula قد, quae semper vocali finali caret. Notat 1) *satis,* eodem modo quo قط constructum, ut Taraf. M. v. 83. Ham. p. 486 c. schol. [1]). Fluxit autem hinc notio temporis peculiarior *satis saepe, nonnunquam,* quâ haud raro imperfecto jungitur ut formae temporis notionis similis (§. 206), ut قد يجود البخيل *nonnunquam liberalis est avarus,* cf. Sac. anth. p. 340 not. — 2) *jam,* quâ notione frequentissime perfecto ad tempus notandum definitum praeponitur, de quo v. §. 199 sqq. Praeterea saepe cum affirmativâ particulâ componitur لقد ad affirmandam rem vere jam factam; venitque nonnunquam simpliciter ad rem quandam, quae an fuerit dubitatur, affirmandam, ut قد يعلم اللّٰه ما انتم عليه *jam novit deus* (ne putetis eum non cognovisse) *quâ in causâ sitis* Sur. 24, 63. 64. Plura v. in syntaxi [2]).

---

1) ante genitivum tamen dici posse قدُ testatur Kam. Tanta est flexionis volubilitas perspicuitati inserviens.

2) cf. grammaticum arabem de hac particulā fuse nec tamen acute disserentem in Sac. anth. p. 86 sq. Simillima collegit Kamus p. 405.

477 Similiter decurtatum بَلْ, r. بلي *trivit*, *attrivit*; antiquiori linguae negationis vim tenuit; sed in arabicâ linguâ enunciationem praecedentem semper ita negat, ut quid verum sit corrigendo statim addatur; ut latinum *imo*, *quinimo*.

أَمْسِ *heri* propr. *vespere* r. مسو (مسي *tenebrae* venerunt ut palparent homines tenebras) decurtatae radici vocalem praeposuit, hac in particulâ ex vetere linguâ servatâ stabilem factam et radici annexam (v. contrarium §. 409); unde forma orta est suo in genere unica et singularis, cll. אֶמֶשׁ. Ceterum vocalis *i* finalis vestigium est tertiae radicalis soni. Cf. §. 345.

سَوْفَ, سَفْ, سَوْ (سَيْ), سَ v. §. 205.

478 Antiquissimâ e linguâ manserunt copula et negatio simplex. وَ *et* [1]), e quo facili pronunciationis variatione discrevit se فَ ita diversum, ut simul *consecutionem* temporis et sensus notet, hebraico Vav relativo (v. conversivo) simillimum, nostrum *et tum*, *et sic*, *sic*; v. syntaxin. Hae copulae vi quadam ab initio vocis pronunciatae vocalem consonantis sequentis brevem et fluxam nonnunquam pellunt, primo in وَهْوَ وَهْيَ v. §. 165; deinde in copulâ لِ ante jussivum positâ, ubi per se major est vocis celeritas, ut فَلْيَفْعَلْ *ergo faciat!* Idem poetae nonnunquam post ثُمَّ *tum* faciunt.

Ex وَ porro secretum أَوْ *aut*; huic affine أَيْ explicationi verborum quae modo praecesserant inservit: *id est*, estque copula recens formata arabicoque sermoni propria.

---

1) radix ei substrata in semiticam abiit وَعَى *collegit*. Prorsus falluntur qui فَ e אַף derivant.

Negatio simplex et origine unica est لَا [1]), unde composita orta sunt لَمَّا et لَمْ §. 210, لَنْ *nequaquam* ex لَا أَنْ *non ut* (*hoc fiat*)! In negativi usum transiere مَا et إِنْ, de quibus omnibus deque discrimine quod culta lingua servavit v. synt.

Ex لَا et أَيْسَ *est* contractis prodiit vox لَيْسَ *non est*. 479
Altera vocula ex יֵשׁ mollius אִישׁ pronunciato usu vulgari haud est servata [2]); at eo frequentior composita vox. Quae cum in verbi negandi vim perpetuam abierit, totam verbi personarum flexionem imitatur, nec tamen nisi in proximâ perfecti formâ; nam ad reliquas derivationes lingua non est progressa. Illâ in formâ personarum terminationes a vocali incipientes facile suffiguntur; sed cum ante reliquas ultimam radicalem vocali vacuam flexio postulet, diphthongus praecedens *ai* vi flexionis in vocalem brevem *a* corripitur:

pl. fem.	pl. msc.	dua. fem.	dua. msc.	sing. fem.	sing. msc.	
لَسْنَ	لَيْسُوا	لَيْسَتَا	لَيْسَا	لَيْسَتْ	لَيْسَ	3 ps.
لَسْتُنَّ	لَسْتُمْ	لَسْتُمَا		لَسْتِ	لَسْتَ	2 —
لَسْنَا					لَسْتُ	1 —

3. Ultimo loco adverbia exponantur e pronominum et interjectionem radicibus derivata. Pronomini tertiae perso- 480

1) quod ultimā ex origine cum sanscrito *na* cohaerere videtur.

2) poeta tamen vetus dixit (v. Kam. p. 801) أَبِنْتِي مِنْ حَيْثُ أَيْسَ وَلَيْسَ *o filia, unde est et non est* (ille), ubi tamen sonus prioris vocis e sequenti ut vulgari paullo mutatus est propter soni similitudinem. Castellus habet — أَتَانِي ut sensus sit; *venit ad me unde sit et non sit* i. e. nescio unde.

nae affine est هَنَا et saepius هُنَا de loco *hic*; هُنَالِكَ *illic*, levius هُنَاكَ quod poetis frequentius usitatur, contra هَهُنَا *hic loci* cf. §. 454. Cum praepositionibus sine flexione: مِنْ هُنَا *hinc*, إِلَى هُنَا *huc* etc. — E radice pronominali *ta* v. *da* (§. 453) orta quoque videtur particula ثَمَّ hebr. שָׁם, locum remotum indigitans: *istic*, *ibi*. Multo autem frequentius paullo variatâ pronunciatione ثُمَّ temporis nota facta est, *ibi* i. e. *tum*, *deinde*, ut nonnunquam etiam copulae instar in enumerando occurrat: *tum*, *porro*. Temporis particulae huic poetae aliquando terminationem femininam subjungunt in accusativo et ob nexum cum sequentibus perpetuum sine nunatione pronunciatam ثُمَّتَ Ibn-Doreidi Makzura v. 54. 56. Ham. p. 227. 477 cum Tebr. scholiis [1]).

481 Radix *ke* كَ interrogativi et relativi (§. 465) notione praedita in multis orbis veteris linguis culta diversissimis reperitur, communi haud dubie e fonte ultimo. Semiticâ in linguâ cum aliae insuper sint notionis hujus radices, non pronominis ea vim nacta est, sed varias reliquit adverbiorum derivationes, arabicae tamen dialecto minus quam hebraeae usitata: 1) stirps longior كَيْفَ *quî? quomodo?* in-

1) Possit quis hinc facillime concludere particulam non e pronomine sed ex nomine seu radice perfectā oriri. Sed ut omittam radicem quae huc trahi possit idoneam nullam reperiri, non mirum, quod particula e pronomine orta in flexionem perfectam abit. Suspicor etiam, fuisse antiquitus formam in fine vocali diductiore praeditam ut שָׁמָּה, ut facile vocalem ā finalem in fem. traducere possent poetae. — Similiter لَاتَ poetas raro dicere pro لَا *non*, tradit Kam. cf. §. 491 et Sac. anth. p. 337.

terrogantis et mirantis; فَكَيْفَ ad prius se referens nonnunquam nobis aliter vertere licet, ut هَانَ عَلَى ٱلْأَدْنَى فَكَيْفَ ٱلْأَبَاعِدُ *despectus est humili et quomodo* (quanto magis) *peregrinis* (Kam.). Occurrit etiam sine interrogatione, ut كَيْفَ تَصْنَعُ أَصْنَعُ *quomodo ages, agam.* — 2) كَيْ hebraeo כִּי respondens ut in universum conjunctionem *quod* exprimat, non servatum est nisi subjunctivo praeposita ut finem, ad quem actio tendat, explicet, simile nostro *dafs;* saepiusque ei simul conjunctio لِ (§. 472) dilucidius praeponitur لِكَيْ; negatio suffigi solet كَيْلَا v. لِكَيْلَا *ut ne, ne.* — 3) brevissimum كَ semper *comparationi* inservit, quam in linguis veteribus adverbio e *relativo* derivato exprimi posse probant latinum *quam,* nostrum *wie,* graecum ὡς ex ὅς, sanscritum *jathá.* Nec comparationi majoris et minoris inservit, sed similitudinis quâ res ad aliam se referat. Correlativa autem *ut-ita* semitica lingua radicibus non distinxit. Quare notiones hae compositionibus exprimi possunt: كَمَا relative *sicut,* كَذَا (كَذَلِكَ, كَذَاكَ) demonstrative (*secundum hoc*) *ita.* Est quoque adverbium peculiare e primitivo derivatum كَيْتَ sensu distinctiore *in hunc modum,* si sermonis verba laudantur; *dixit* كَيْتَ وَكَيْتَ *sic et sic,* si cui verba ipsa laudare aptum non videtur; similiter ذَيْتَ ذَيْتَ a ذَا *hic* Harir. p. 203.

Vocula haec كَ cujus sit classis et indolis disceptari potest multumque disceptarunt Arabum grammatici. Res tamen sic habere videtur. Vocula haec per se amplius stare nequit; est enim in praefixum detrita substantivo semper praeponendum. Quâ ratione cum praepositionibus simillima fiat, 482

ut hae omnes semper, genitivum plerumque sibi et e lege subjungit. Unde porro sequitur, ut كَ simplex conjunctionis toti enunciationi praefixae vices explere nequeat; conjunctiones sunt ex §. 484 sqq. كَمَا *sicut* et كَأَنَّ *quasi*, diversa ut nostra *so wie* et *als;* prius notat *secundum quod, quemadmodum*, ut aut ad sequens *ita* se referat aut prius similitudine aliunde petitâ illustret; alterum simplicem comparationem dat quâ prius describatur. At particulae liberae usus simplici كَ non prorsus periit. Nam liberius poetis maxime substantivo nonnunquam praeponitur, ut cum aliâ praepositione substantivo praefixa, ut يَضْحَكُ عَنْ كَالْبَرَدِ *ridet* (dentibus) *quasi e grandine* (i. e. candidis et calidis), pro quo in prosâ: عَنِ الْأَسِنَّةِ كَأَنَّهَا بَرَدٌ *dentibus quasi sint grando.* Deinde nec pronomina personalia facile suffiguntur. Plerumque voci compositae كَمِثْلِ suffiguntur, ut كَمِثْلِي *secundum similitudinem meam* i. e. *ut ego;* raro simplex كَ aut pronominibus separatis praeponitur, ut كَأَنَا *ut ego*, كَهُوَ *ut is*, aut suffixis, ut كَي *ut ego*, كَكَ *ut tu*, paulo frequentius in tertiâ tantum personâ, ut كَهُ *ut is;* vel quo facilius suffixa succedant, suffixis intercedente voce إِيَّا, ut كَإِيَّايَ *ut ego*, كَإِيَّاكَ *ut tu.* — Ante substantiva quoque saepe كَمِثْلِ vel مِثْلِ eodem quo كَ modo usitatur.

483 כֵּן *ita* ex eâdem radice derivatum non mansit Arabum in linguâ nisi in voce compositâ لَاكِنَّ seu potius antiquâ e scripturâ لٰكِنَّ *non ita*, in sensum adversativi gravioris *at,*

veruntamen versâ; potest et copulâ praefigi cum semper ab enunciationis initio collocetur وَلَكِنَّ. Poetae particulam hanc frequentissimam sine vocali finali لَكِنْ, rarius brevius etiam لَاكِ efferunt, simili mollis literae ن in fine vocali vacuae abjectione quam in يَكُ p. 254 not. vidimus.

Radix أَنْ non dubitandum quin ex origine pronominis 484
demonstrativi vi praedita fuerit; remotius cum demonstrativo *al* cohaeret, ipsaque in pronominibus personalibus أَنْتَ etc. §. 165 *not.* servata est. Sed solitarie posita non mansit nisi conjunctionis relativae vi, nostro *dafs*, latino *quod*, graeco ὅτι respondens [1]). Hac vi semper enunciationi integrae praeponitur, per se nihil notans nisi ut hanc totam complectens alii voci vel thesi jungat. Junctura duplex: 1) praepositioni cum enunciatione sequente universâ jungendae inservit (cf. §. 472), ut لِأَنْ §. 482, إِلَى أَنْ *usque eo ut, usque dum, donec,* مَعَ أَنْ *simul cum eo quod* v. c. quanquam simul, similiter عَلَى أَنْ, لِأَنْ *in hunc finem ut* (brevius etiam لِ §. 472) et *quia,* بَعْدَ أَنْ *posteaquam* etc. Etiam post conjunctiones nonnunqnam, v. §. 485. — 2) enunciationem priorem sequenti jungit exponens *quo* ea tendat, ut أَتَمَنَّى أَنْ تَأْكُلَ *opto ut edas,* أَرَادَ أَنْ يَقْتُلَ *voluit ut interficeret,* لَا شَكَّ أَنْ *non dubium est quin.* Potest etiam prior per se absoluta esse, ut sequens ad rem priorem se referens causam afferat,

1) neque hic usus in dialectis ceteris semiticis invaluit.

id quod e nexu dilucidum sit necesse est, ut latinum *quod*, e. c. اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ ٱللّٰهُ *an interficietis virum quod dicit* (propterea quod d.): *dominus meus est deus* Sur. 40, 29. 43, 5. In his sequens enunciatio cum actione prioris intime cohaeret; potestque semper cogitari: *facit illud respiciens hoc, quod* — i. e. propterea quod. Vel sermo subjungi potest, ut أَنْ cum prioribus jungat introducatque, exponens quae sint verba jam facta, ut *sanxit vobis deus quae injunxit Noae et quae praecepit Abrahamo Mosique* أَنْ أَقِيمُوا ٱلدِّينَ *servate religionem* Sur. 42, 12. 44, 18. 19, quod Graeci similiter voce *ὅτι*, Hebraei suo כִּי etc. exprimunt. — Potest etiam vox simplex integrae enunciationis vim tenere, ut أَمَّا أَنْ تُدَبِّرَ أَمْرَ ٱلْبَلَدِ وَإِلَّا سَلَّمْنَاهُ *aut* (necesse est) *ut regas terram aut nos eam servabimus.*

Pro أَنْ pronunciatur vocali brevi accedente أَنَّ ante suffixa, quae vocali facilius junguntur, et ante reliqua substantiva. Negatio لَا cum voce primitivâ brevi intime junctâ saepissime coalescit in أَلَّا, *ut ne*.

485 مَا *quod* (§. 465) eidem conjunctionis relativae usui inservit, sed discrimine plerumque certo intercedente. أَنْ mera est conjunctio, sed مَا ad pronominis relativi eoque *nominis* vim plenam proxime accedit. Hinc مَا ut relativi neutrum ante enunciationem perfectam singulae voci postponitur quae cum per se complementum nominis statim secuturi poscat, in مَا hoc complementum nominale ita invenit ut simul hoc vinculo integra enunciatio voci priori jungi possit.

Solet ita ما encliticae instar suffigi [1]); suntque quaedam semper ita composita: حسبما *quatenus*, فيما ἐφ' ᾧ i. e. *quia*, بينما *interea quod, dum* [2]), ربما *saepe* (fit) *ut* [3]), quae omnia, si ما non esset suffixum, nomen statim in genitivo sequens poscerent; كأنما *quasi* (§. 482), si non nomen ab initio (quod in accusativo post كأنّ sit necesse est), sed enunciatio verbalis sequitur, ut كأنما كنت نائما *quasi dormirem* Taraf. M. v. 30 et praef. p. 14, 7 edit. Vull.; praesertim notandum, verbis طال *longum est* كثر *multum est*

---

1) nonnunquam praeter hanc causam ما particulae praecedenti adhaerens scribitur, ut انّما ὅτι 8 ubi ما verum est pronomen Sur. 40, 44. 75, كلّما *omne quod*, quae vituperat Hariri in Sac. Anth. p. 67.

2) pro eo in scriptis quibusdam, praesertim serioribus, frequentius legitur بينا, quod grammatici arabes pro بينَ vocali finali productā positum volunt (v. Kam. Sac. anth. p. 45). Sed ita nil explicatur. Putem esse vocalem productam quo adverbium seu particula per se stans a praepositione, unde descendit, distinguatur, cf. كلا §. 498 et معا §. 475.

3) رُبّ prop. est *multitudo*, *copia*, sed usu semper enunciationi integrae praepositum transfertur ad *copiam rei gestae*, estque pro variā sententiae ratione aut *saepe* aut *nonnunquam* (cf. §. 476). Ut substantivum genitivo statim secuturo semper praeponitur. Pronunciatio anceps facta est: potest etiam *a* in primā syllabā esse, aut geminatio tolli (poetice Sac. anth. not. p. 200, 2), aut ultima vocalis reticeri رُبْ et pro hoc deinde رُبَ vocali priori reciprocatā; nec non fem. terminatio accedere potest: رُبّتَ.

قَلَّ *paucum* s. *rarum est* ما suffigi ante enunciationem de re praeteritâ verbalem, cum compositiones illae in adverbiorum vim transeant, ut طَالَمَا زُرْتُكَ *dudum (est quod) te visitavi*, قَلَّمَا هَجَرْتُكَ *raro te fugi*, Sac. anth. p. 46. 178, 1. 182, 5. Quaedam voces, quia paullatim non nisi conjunctionum vi veniunt, simpliciter sine ما inserto jungi possunt, ut رَيْثَمَا *tantisper dum* et simpliciter رَيْثَ Harir. p. 17 cum schol. Sed a tali initio usus encliticae hujus conjunctiones formantis poetis tam late patet, ut saepius metro suadente adverbiis vi conjunctionum praeditis longioribus postponatur, ut مَتَى مَا *quando* Tar. M. 59. إِذَا مَا *quum* 85; لِكَيْمَا *ne* Kos. chr. p. 142, 1, quae omnia sine مَا sensu eodem dicuntur; utque poetis ما post praepositiones eodem quo أَنْ sensu veniat, ut بَعْدَ مَا *posteaquam* Sur. 9, 119; لَا بُدَّ مَا *non est effugium* i. e. *necesse est ut* Kos. chr. p. 80, 9 ubi in prosâ أَنْ; in aliis vero discrimen est, ut بِأَنْ *ea conditione ut*, at بِمَا, ut in Kor. ضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ *angusta vobis est terra juxta latitudinem suam* i. e. quam longa sit. Rarissime poetae ما vel praepositioni ante genitivum suffigunt, ut in Korano فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ *in misericordiâ a deo*; facilius toleratur كُلُّ مَا ذَلِكَ *omne (quod) hoc* Ham. p. 85. 414 et عَمَّا قَلِيلٍ Sur. 23, 42 *post breve* (tempus), cogitari saltem potest *post* (tempus *quod*) *breve*, quanquam in omnibus his structura ما insertum non curat. Rarissime quoque duas enunciationes integras jungit prorsus simile particulae

أنْ, ut وَدّوا ما عَنِتُّم *cupiunt ut delinquatis* [1]). Restat ut singularia quaedam adverbia hoc ما formata enumeremus:

لَمَّا *quum* ortum ex ما hoc et لِ praepositione (§. 471) 486
propius ita junctâ, ut molle م geminatum sit; est ex origine *versus tempus quo*, respondens hebr. בַּאֲשֶׁר. Diversum prorsus لَمَّا aliud v. §. 210.

أَمَّا compositum ex أَنْ ما e sensu est *quod attinet, quoad*; ex origine videtur ipsum أَنْ jam hanc *relationis* notionem satis innuere, ut ما non sit subjunctum nisi ad conjunctionem sui juris et ad integram enunciationem pertinentem formandam, quae est ejus in his omnibus virtus. Nota أَمَّا بَعْدُ ab initio epistolae librive, si auctor post inscriptionem statim missis reliquis ad rem ipsam progressurus est: *quod attinet post*, i. e. *sequentia*.

Similiter إِمَّا conjunctio sui juris ex إِنْ *si* §. 490, ut repetita إِمَّا - وَإِمَّا exprimat *sive - sive*; rarissime poetae eo pro simplice *si* ab initio orationis utuntur. Prior syllaba diduci potest in إِيمَا. Poetae إِنْ eodem sensu dicunt, cf. Kam. p. 1575.

لَا سِيَّمَا proprie *non simile quod* (v. سِوًى) in adverbium frequentius versum notat *praesertim, imprimis*; potestque vel origine usu frequenti paullatim obscuratâ لَا سِيمَا dici [2]).

Adjectivum in accusativo cum ما poni potest, si adverbii loco enunciationi praemittitur, ut كَثِيرًا ما *multum*

---

1) Arabes grammatici omne tale ما nominant زَائِدَة *superfluum, expletivum*, rem haud ponderantes.

2) Castellus adeo لا omitti posse dicit. Sed Kam. tacet.

Sac. chr. I. p. 119, 7. 132, 10; أَكْثَرُ مَا *plerumque* ante enunciationem verbalem.

أَيْنَمَا et حَيْثُمَا *ubicunque*, كَيْفَمَا *quocunque modo*, quae alià ex ratione dicuntur, e §. 465 satis sunt dilucida.

487 مَا simpliciter ante enunciationem positum distinctius de *tempore* intelligi potest: *quod* i. e. *quod temporis*, *quamdiu*, ut مَا دُمْتُ حَيًّا *quamdiu permanebo vivus*; estque haec notio frequentissima in prosâ quoque, Sac. chr. I. p. 135, 3. 4. Taraf. M. 68. cum schol. Zuz. et quae supra §. 198 laudata sunt. Inde compositum مَهْمَا *quotiescunque*, haud dubie ex مَا repetito [1]), ut in priori syllabâ mollius, pronuncietur. Ejusdem fere sensus est كُلَّمَا ex §. 486 compositum, ut مَا de tempore dicatur: *omni tempore quo*, *quotiescunque* (allemahl dafs).

488 إِنَّ et origine et usu ab أَنَّ §. 485 diversissimum primitus haud dubie est i. q. הֵן *en*, *ecce*, inveniturque ita etiamnunc, ut quod Kam. laudat جَاءَ زَيْدٌ وَإِنَّ يَدَهُ فِي رَأْسِهِ *venit Zeid et ecce* (prorsus וְהִנֵּה) *manus ejus in capite erat*, manu capiti impositâ, et in responsione, ut in versu قُلْتُ إِنَّهُ *dixit ecce!* i. e. *imo*. Sed frequentius enunciationi affirmandi causâ praeponitur, sententiamque cum vi quadam orditur, ut nobis difficulter exprimi possit [2]). Saepe e nexu sermonis sententia ejusmodi, ad quam ita oratio progreditur, priora

1) negat vocem esse compositam Kam. Sed legitur etiam pro *quicquid*.

2) sequitur etiam لَ affirmativum, ut Kos. chr. p. 147. 1 vel praecedit ut لَقَدْ إِنَّ.

explicat, ut vertere liceat *utique*, *enim*. Hinc in nexu orationis فَإِنَّ *etenim*. Cf. synt.

إِنَّمَا ex hoc adverbium sui juris novum factum rem *ea vi affirmat* ut reliqua omnia non esse seu *excludenda* esse fortius innuat [1]), ut nobis saepe *tantum*, *nonnisi* vertere liceat, licet verborum collocatio alia sit (حَرْفُ ٱلْحَصْرِ *particula restrictionis*), simile hebr. אַךְ, ut إِنَّمَا أَجْرِي عَلَى ٱللّٰهِ *sane* (ut verum dicam) *merces mea deo incumbit*, إِنَّمَا ٱلْمَسِيحُ رَسُولُ ٱللّٰهِ *nam* (ut verum dicam) *Messias non est nisi dei legatus* et إِنَّمَا ٱللّٰهُ إِلٰهٌ وَاحِدٌ *nam deus non est nisi unus deus* Sur. 4, 169. Discrimen inter إن et إنما inde procedit, quod إن ad unam tantum quae proxime sequitur vocem (nomen) pertinet, إنما ut omnia adverbia sic composita ad totam enunciationem secuturam, ut hoc tum liberius tum fortius sit [2]).

Hoc إِنَّ rarissime in poetarum sermone geminationem 409
ultimae tollit. Quod vero ei primitus cognatum est إِنْ *si*, semper eâ caret. Est id ex origine *en*, sed usu semper in *conditionalem* particulam tralatum, quâ actio ponitur digito quasi monstrata [3]). Cum لَا contrahitur إِلَّا *nisi*, soletque

1) recte Tebr. ad Ham. p. 143 انما تدخل لتحقيق الشي علي وجه مع نفي غيره عنه.

2) in Kor. ita vel occurrit أَنَّمَا *quod* = أَنَّ.

3) v. gr. cr. hebr. p. 500.

vocula haec aliis quoque vocibus in oratione viridâ propius jungi, ut انشاءَ اللّهُ *si voluerit deus* saepius in Kor. (ut Sur. 48, 27 ed. Petr.) et cdd. scriptum reperitur. — De لَوْ conditionali v. synt.

Fuit quidem لَوْ primitus optandi particula, sed usu semper ad conditionalem est traducta. Mansitque ejus loco لَيْتَ optandi particulae vi (*utinam*), haud dubie ex لو et ت suffixo (§. 480) orta, levi soni diphthongi mutatione (cf. سَيْ ex سَوْفَ §. 477). Poetis dicitur etiam لَيْتَمَا ex §. 485 [1]).

490 إِذَا et brevius إِذْ particula haud dubie cum pronomine demonstrativo ذَا §. 453 primitus cohaerens, ad tempus notandum in usu est cll. אָז et אֱזַי, respondens nostro *da*, latino *ibi, ubi*. Usitatur 1) demonstrative, ad rem subitam notandam, ut statum describat, aut post copulam و positum, latine *et tum, et ecce*, aut ad priorem enunciationem se referens, ut خَرَجْتُ وَإِذَا الاسَدُ بِالبَابِ *exii et ecce leo* (erat) *in portâ*, بَيْنَا زَيْدٌ قَائِمٌ اذْ جَاءَ عَمْرٌو *dum Zeid stabat, en venit Amru* Sur. 9, 25. Abulf. Ann. II. p. 88, 9. 34, 4. 42, 12. 176, 2. I. p. 50, 9. Solitarie magis dicitur etiam إِذْذَاكَ vel إِذَّاكَ *tunc, eo ipso tempore* Har. p. 585. Potestque particula solitaria vel flexionis subtilitatem et nunationis moram induere:

---

1) ex لو أيس *utinam esset* ortum putat de Sacy sine idoneâ causâ; nam accusativus sequens, unde argumentum sumit, aliunde pendet. Nec magis placet C. de Perceval gr. vulg. p. 81 sq. vocem ex رأيت *vidisti* derivantis sententia, nam ريت quod seriores usurpant haud dubie ex ليت depravatum est.

nam substantivis tempus in accusativo describentibus in genitivo postponi solet, quae voces paucae ita formatae intimâ compositione junctae sunt (§. 119): حِينَئِذٍ (die Zeit von damahls) *tum temporis* وَقْتَئِذٍ idem, يَوْمَئِذٍ *die illo*, سَاعَتَئِذٍ *horâ illâ*. Et in apodosi vel responsione si conclusio fit, dicitur إِذًا *tum* i. e. si hoc fiat, *bene*, *tum*; scribitur quoque distinctionis gratiâ إِذَنْ (v. Ham. p. 5 c. schol. Sac. anth. p. 114.); sed in pausâ semper sine nunatione إِذَا pronunciatur (Kam. p. 1717). Etiam insertum *tum* Sur. 15, 9. — 2) *relative* dicitur, enunciationi relativae praeposita, ut sit *quum*. De quibus omnibus uberius in synt.

Incertissimae originis est لَعَلَّ *fortasse*. Compositam esse 491 vocem et لَ affirmativum (§. 497) praepositum, ipsa arguit vocis facies. Sed compositionis et notionis primitivae vis tam parum linguae constitit, ut grammatici Arabes vocem simplicem esse radicem putent (v. Kam.), utque praeter illam formam in cultâ linguâ receptam magna pronunciationis sit et depravatio et inconstantia: Kam. affert hoc ordine لَعَلَ: لَأَنَّ, لَوَأَنَّ (quasi e لَوْ veniret, quod tamen per se e notione falsum est), رَعَلَّ, لَعَنَّ, رَعَنَّ, لَغَنَّ, رَغَنَّ, praeterea formas breves, quas decurtatas esse haud dubium est, غَنَّ, أَنَّ, عَلَّ, عَنَّ. Sed cum neque لَأَنَّ (*sane ut*) sensum ex origine idoneum fudisse videatur et omnes variationes ex لَعَلَّ facillime fluere credendum sit, primitivum puto لَعَلَّ, ut proprie sit: *certe venit*, *offert se*, ut *fors* dicitur a

ferri; r. عل cll. حلّ notat *introire*, *afferri*, unde etiam عِلَّة *causa*.

492 Hoc لَعَلَّ et لَيْتَ, لٰكِنَّ, أَنْ et إِنَّ, cum nomen sequens in accusativo sibi subjungant (de quo v. synt.), suffixa adsciscunt. Cum suffixa in accusativo posita cogitanda sint, in primâ personâ sg. نِي ut in verbo comparet, fertur tamen et brevius ـِي nominibus suffixum, ut لَيْتَنِي et لَيْتِي, لَعَلَّنِي et لَعَلِّي; in particulis literâ ن clausis suff. pr. ps. et sg. et pl. ab eodem ن incipiens facilius contrahitur: أَنَّنِي et أَنِّي, pl. أَنَّنَا et أَنَّا; إِنَّنِي et إِنِّي, pl. إِنَّنَا et إِنَّا; لٰكِنَّنِي pl. لٰكِنَّنَا et frequentius لٰكِنِّي, لٰكِنَّا; poetae formis longioribus metri opportunitate utuntur. — Praeterea لَوْلَا, cum pronomini junctum integram jam enunciationem efficere possit, suffixa non respuit, ut لَوْلَاكَ *nisi tu esses*, لَوْلَايَ *nisi essem*, quanquam pronomina sejungi etiam possunt, ut لَوْلَا أَنْتَ v. Sac. anth. p. 78.

493 Interrogativum simplex, ex interjectione haud dubie ortum, est أ *an*, de quo praefixo v. §. 120. 140; هَلْ fortius, ut هَلْ سَعَى ٱلْأَرْضَ غَيْرُ ٱلْأَشْتَرِ *ullusne accendit terram praeter Aschtaram?* sc. nemo, Henz. fr. p. 67, 4. Rarior forma est أَلْ, ut هَلْ cum simplice أ cohaereat. Inde compositum هَلَّا increpantis est: *nonne fecisti* quod facere debebas i. e. *cur non* Freyt. chr. p. 31, 3. 15. [1]). — أَمْ ex אִם ortum inter-

1) pro أَرَأَيْتَ etc. post interrogativa voce acceleratā dici posest هَلْ رَيْتَ, أَرَيْتَ v. p. 322; cf. G'auhari ap. Sac. Har. p. 498.

rogationis disjunctivae membro secundo praeponitur, ut أ - أم *utrum - an*, vel هل - أم هل Ham. p. 267: plura v. in synt. — ألا et poetice أما *nonne?* saepissime affirmat simplicis adverbii vice: *profecto!*

De interrogativo أيّ v. §. 464. Derivatum inde 1) أين *ubi?* cum contra حيث §. 475 ex origine interrogativum non sit. — 2) أنّى ortum puto ex أينى, ut hebr. אָנָה detritum ex אַיִן suffixo *â*; notat *ubi? quando?* sed plerumque *quomodo?* est tamen vox rarior. — 3) كأيّن *quot?* Sur. 3, 146 cf. كم simile §. 468. — 4) أيّان v. أيّان *quando* contractum ex أيّ أن *quo tempore.* — 5) أيش *quid?* in vulgo ortum ex أيّ شيء *quae res?* Frequentius demum in scriptis serioris aetatis prosaicis reperitur.

III. *Interjectiones* duplicis sunt generis, aut primitivae aut derivatae. 1. De primitivis, quas omnes enumerare hic alienum foret, duo potissimum notanda. Primum, arabicae linguae ubertatem hic quoque insigniter elucere: nam interjectiones linguae sunt et plurimae et e notionum quae cogitari potest varietate bene distinctae. Sed notabilius etiam admirabile linguae hic quoque sonos ad flexionem perfectam conformandi studium; nam si quae interjectio ad notionem verbi nominisve accedit, flexionem imitari potest multifariam. 494

ها *en! ecce!* cf. הֵא Freyt. chr. p. 28, 16. Kos. chr. p. 77, antep. Taalib. 37. Componitur cum pronominibus demonstrativis (§. 453-5) indeque derivatis adverbiis: كذا *ita*, كذلك v. كذاك *illo modo* et هكذا *hoc ipso modo.* Est-

que inde longius אִן أَنْ §. 489 derivatum, quod cum frequentius sit in verbi *vide* vim abiit accusativum sibi subjungens; هَا contra sine nexu cum sequentibus ponitur. Sed ipsum quoque هَا suffixo secundae personae junctum notat *cape* خُذْ, ut accusativum sibi subjungat, ut هَاكَ vel هَاءَكَ الْكَأْسَ *en tibi poculum* i. e. *cape p.* Har. p. 467; licetque post vocalem â vel consonantem كَ omittere ut reliqua servetur terminatio; هَاءَ f. هَاءِ, pl. هَاؤُمْ f. هَاؤُنَّ, du. هَاؤُمَا v. schol. Har. p. 404 [1]).

Idem demonstrativo ذَا junctum هَانَذَا *ecce*, si ad feminam loquimur, هَانَذِهْ v. §. 454. — Alia vox هُوذَا *ecce* et demonstrativo هَا praeposito هَاهُوذَا.

Cum pronomine demonstrativo أَلْ vel هَلْ cohaeret porro هَلُمَّ *huc!* הֲלֹם; sed id in arabismo notionem obtinuit *huc accede!* vel cum accusativo *huc rem!* i. e. *affer rem* Har. p. 44. Ham. p. 292, 8 tam frequentem, ut cum ad verbi notionem accedat raro sine flexione manserit; plerumque [2]) personae imperativi distinguuntur f. هَلُمِّي, pl. هَلُمُّوا f. هَلْمُمْنَ, du. هَلُمَّا, forma imperativi hujus emph. هَلُمَّنَّ cum reliquâ flexione. Rarissime autem praeter hanc imperativi speciem aliae formae derivantur, ut si quis dicenti هَلُمَّ respondet

1) Harir. p. 405 vult هَا تِيكَ jam esse i. q. خُذْ تِلْكَ *accipe hoc.*

2) Kam. tamen dialectorum varietatem hic cernit. Heg'azenses flexionem ait ignorare; in Korano saltem هَلُمَّ allocutio est ad plures. Cf. qui paulo rectius judicat Tebr. ad Ham. p. 563. Male derivatur ex لُمَّ et هَ pro هَا.

اهلم الام *quo accedam?* Kam. alia quaedam laudat, ut activum ex هلمّ ب *vocavit eum* Harir. p. 437.

Acclamantis est praefixum أ et آ *oh!* porro هي, هيّا, *heus! age!* Kos. chr. p. 88, 9. Har. p. 44. Sac. chr. I. p. 120. Idem fere هيت, حيّ, هلا hincque composita حيّهل, حيّهلا, حيّهلًا eademque non tantum unâ voce scripta sed etiam contracta in حيهل et حيهلا, omnia denotant *adesdum!* Sed هيهات (raro هيهاه, هيهان, et أ pro ه ab initio) contrarium notat *procul*, etiam *procul est!* estque saepius aversantis Ham. p. 251. 452. 790.

أفّ interjectio fastidientis, ut أفّ للدنيا *phy mundo!* 495 Ham. p. 534. Sur. 46, 17. Varias ejus pronunciationes Kam. quadraginta affert: أف, أفّ, أفوه, أفّ أفّ, أفّا, أفّي, etc.

Dolentis et condolentis est وا *eheu* §. 352, وي *vaeh*, suffixa assumens, ut ويك *vaeh te!* (tibi); inde longiora in radicis ambitum crescentia eoque cum flexione ويح له v. ويحا, ويح ut suffixa succedere possint Har. p. 598; etiam ويحما; et ويل له v. الويل, aut cum genitivo sequente in accusativo ويل; notandum, sequens أمّ cum hoc intime jungi, ut vocalis *u* priorem pellat: ويل أمّ vel junctim ويلمّ et longius (cf. §. 414) ويلمّة *vaeh mater!* v. Ham. Tebr. p. 239 sq. 534. Est hic Veda praeter voces supra §. 134 enumeratas.

— Remotius inde descendit verbum أَوَّهْ st. V. تَأَوَّهَ *doluit;* آهًا v. أَوَّةً لَكَ *malum tibi!*

Sueta *vocativi* particula يَا v. §. 349; nominis sequentis decurtati (§. 350) exemplum insuper est يَا فُلُ ex فُلَانٌ *aliquis* [1]), si nomen ejus quem vocamus nescimus; يَا نَاقَ *o camela* ex نَاقَةٌ — Har. p. 413. 517.

Admirantis est وَاهًا Har. p. 32. 62, instigantis وَيْهًا; إِيهًا est prohibentis, ut *tace!* contra إِيهِ et in pausâ إِيهْ est plura sciscitantis *porro!* v. Harir. p. 80. 361. 517. Ham. 647. — إِي affirmat ante jurisjurandi formulam: *sane.*

Interjectiones ceterae ab omni flexione nexuque alienae ut بَخْ, صَهْ, خِخْ ad grammaticam haud pertinent.

496 Praefixum affirmativum est لَ *certo, profecto,* eo potissimum ab إِنَّ diversum quod hoc nomen singulum ab initio insignit, illud veritatem praedicati affirmat, unde in Korani sermone emphasibus hujus generis refertissimo saepe etiam إِنَّ - لَ componuntur, ut إِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ *en deus in homines — sane est clemens, misericors!* ا articuli, ut post praepositionem, haud scribitur, ut إِنَّهُ لَلْحَقُّ *en hoc — sane est veritas!* Saepius إِنْ conditionali praeponitur, ut vel semper لَئِنْ scribatur ex §. 119.

---

1) r. فَلَّ *distinxit*, ut sit *distinctus*, *certus*, cujus nomen tamen aut reticetur aut nescitur; ortum ex פְּלֹנִי, פְּלוֹנִי.

Sed ab hoc praefixo diversum est لَ genitivo post interjectionem يَا praefixum. Nam id in *acclamatione* ponitur, ut proprie praepositio *ad* sit, paullo longius tamen vocali *a* pronunciata cf. §. 471 [1]). Acclamatio saepe hominem, ut ad *auxilium ferendum* veniat instigat: at haec non est unica ejus vis; homines saepe ita ut veniant vel faciant quid instigantur, ut يَا لَرِزَامٍ *o Razemitae!* يَا لَلْعَرَبِ *o Arabes!* Ham. p. 32. Kos. chr. p. 77, 7. 8. 78, 14; etiam de rebus, ut يَا لَلْعَجَبِ *o mirum illud!*

Interjectiones يَا et هَا cum e sensu sequenti voci semper 497
proxime jungantur, voci proximae literâ ا incipienti ita praefigi possunt, ut ex §. 122 sq. non nisi semel ا scribatur, velut يَابُهَا (s. يَاأَيُّهَا) i. e. يَا أَيُّهَا, يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ i. e. يَا أَمِيرَ — *o princeps fidelium!* هَاتَنْتُمْ (s. هَاءَنْتُمْ Sur. 47, 38. Petr.) i. e. هَا أَنْتُمْ *en vos.* Scriptura haec frequens in Korano et monumentis antiquioribus. Eâdemque e ratione in his يَقَوْمِ i. e. يَا قَوْمِ *o popule mi!* et alia hujus generis scribuntur. Cf. Adler descr. cod. cuf. p. 25 sqq. Not. et Extr. T. 8. p. 324. et edit. Kor. Petrop. cum iis quae supra §. 76. 451 dicta sunt.

2. Sunt autem ex ipsâ formarum perfectarum copiâ 498
multae voces singulae in interjectionum vim et notionem mutatae, quarum potissimas hic explicemus.

---

1) nomini sequenti copulā juncto, absente يَا, praeponendum esse لِ monet Tebr. Ham. p. 32.

نَعَمْ interrogationem quamcunque seu sermonem affirmat *ita, sane*; pr. *bene!* (seu *placet*); أَجَلْ enunciationem ejus qui locutus est affirmat *certo!* (pr. *terminus* i. q. determinatum, certum). Haec orta ex substantivis vocativi instar celerius pronunciatis, ut ultima radicalis vocalem amiserit. Similiter جَيْرِ *profecto* [1]), in juramento et in Korano frequens (compositum quoque جَيْرِ أَجَلْ) vocalem in fine tenuissimam tenet (cf. §. 475); licet tamen, si vox per se stat, جَيْرٍ pronunciare nunatione accedente. — بَلَى pr. *haud ita* (cf. بَلْ §. 477) i. e. *imo, ne dubites*, si quod dubitatum vel dubitando interrogatum erat affirmatur. — كَلَّا *omnino* (ex كَلّ = كُلّ *omnis*) negativum majori vi affirmat, vocali *a* accusativi productâ, cf. p. 355 *not.* 2); de omnibus cf. synt.

اَللّٰهُمَّ *o deus!* in precibus, et affirmandi causâ *per deum, mehercle*; notandus praesertim usus affirmationis hujus ante إِلَّا أَنْ *sane* (hoc ita est) *nisi* Sac. anth. p. 71, 18. Ortum ex أَللّٰهُ *deus* cum augmento ei simili quod nominibus in vocativo accrescere potest §. 351 sqq.; praecipue cum nunatio denuo accedere possit (§. 413). Poetae dicunt etiam لَاهُمَّ Sac. anth. not. p. 275, cum articulus facile pereat, cf. §. 457.

أَيْمُنُ اللّٰهِ *per deum!* (juro juramenta dei!) ab initio sonum corripere supra §. 134 notatum est; sed idem variâ

1) videtur esse ex origine *breviter!* at rem dicam.

ratione in fine decurtatur, ut أَيْمُ ٱللّٰهِ Har. p. 24 atque vel مُ ٱللّٰهِ v. — مِ dici possit. Eodem fere modo orta fortasse est syllaba jurandi *ta* genitivo nominum dei praeposita ex أَلْوَة *juramentum* ad syllabam usque extremam detrito, ut تَٱللّٰهِ *per deum*, تَرَبِّي *per dominum meum*; تَٱلرَّحْمٰنِ *per misericordem!*

حَاشَ لِلّٰهِ *absit deo* i. e. absit ut deus faciat; ante pronomina suffixa حَاشَاكَ vel brevius حَاشَكَ *absit tibi*, absit ut facias. حاش verbum puto impersonale voti causâ in perfecto pronunciatum (§. 198); vocalis in fine producta in aliis quoque vocibus in particulas abeuntibus comparet [1]). — Simili sensu مَعَاذَ ٱللّٰهِ, quod ut سُبْحَانَ ٱللّٰهِ *gloria dei!* non nisi in hac juncturâ venit. Haec nomina ut sequentia in accusativo elata sunt (cf. §. 349). — لَبَّيْكَ *praesto tibi sum, adsum tibi obsecuturus*, puto esse nomen e r. لبي, ut sine suffixo sit لَبَّي simile praepositionibus إِلَي, عَلَي, لَدَي; radix لبي = لَبَّ notat *subsitere*, sistere se, Ham. p. 550. 789. Ibn-Doraidi M. v. 55. Kos. chr. p. 77, antep. — رُوَيْدَ diminutivum radicis راد: *paulo lente*, si quis ad morandum, cunctandum, animadvertendum incitatur; et cum accusativo *lente rem!* i. e. *cohibe rem* Ham. p. 56.

سُرْعَانَ *celeriter*, nota praecipue in acclamatione vel admiratione praedicati loco esse; similiter شَتَّانَ (r. شَتَّ) *diverse*

---

1) conferendum مهلا simillimum, quod cave imperativum habeas.

in his: شَتَّانَ مَا هُمَا, v. مَا عَمْرٌو وَأَخُوهُ — v. مَا بَيْنَهُمَا — *diverse quod sunt duo!* (v. Amr et frater ejus), v. *d. q. est inter duos* i. e. differunt duo.

هَاتِ *da* Sac. anth. p. 52, 12 cum perfectâ imperativi flexione; id quamquam in meram interjectionem abiit, ex st. IV. verbi أَتَى *venit* depravatum est (cf. p. 99 not.); آتَى et hinc هَاتَى est non tantum *adduxit* sed etiam *dedit.* Tradunt autem grammatici, in imperativo ut interjectione ت posse elidi: هَاءِ f. هَائِي, pl. هَاؤُوا f. هَائِينَ, du. هَائِيَا.

499 Sed sunt locutiones quaedam et formae perpetuae, ex interjectionum naturâ manantes. De nominibus supra §. 349-354 dictum est; nunc hoc tantum addo, poetas literam ة terminationis *âh* suffixae vocali iterum efferre posse nominali, ut يَا رَبَّاهُ *o domine!* similiter وَيْلَاهُ *o vaeh!* Ham. p. 536 sq. De novis vero formis e verbo derivatis hic fusius dicendum est:

1) verba intransitiva نَعِمَ (rarius حَسُنَ) *pulcher est, euge!* et بَئِسَ *malus est, phy!* in tertiâ personâ saepissime interjectionum loco sunt, ad rem sive laudandam sive vituperandam; quare brevius ita efferuntur ut vocalis secundae radicalis, utpote quae est per se gravissima (§. 170. 189), ad primam festinet: نِعْمَ (حُسْنَ) بِئْسَ, fem. نِعْمَتْ; nonnunquam etiam pl. نِعْمُوا et du. نِعْمَا; in fine deficiente alio nomine مَا suffigitur cum literâ م ex نِعْمَ contractum, ut in secundâ radicali, quae jam vocali efferenda est, vocalis prae-

cedens reciprocetur: نِعِمَّا *pulchrum quid!* cf. Kam. sub ما et Sac. anth. p. 88. — Rarissime poetae نَعِمَ et نِعِمَ, نَعْمَ efferunt.

Simile est حَبَّذَا ex حَبَّ [1]) et demonstrativi neutro ذَا, ut proprie sit, *gratum hoc! amatum hoc!* semper in interjectionem versum, nullo quod sequenti nomini est generis numerive discrimine, ut حَبَّذَا زَيْدٌ *gratus est Zeid!* حَبَّذَا هِيَ *grata est ea!* Ham. p. 679. Har. p. 30. 332. Sac. anth. p. 146, 11. 149-150. Voces hae plerumque in unam coaluere; raro حَبَّ simplex invenitur.

2) formae *admirandi* verbales sunt مَا أَفْعَلَ sequente accusativo et أَفْعِلْ sequente praepos. بِ, ut مَا أَكْرَمَ زَيْدًا et cum suffixo مَا أَكْرَمَهُ (in pr. ps. sg. —نِي), أَكْرِمْ بِهِ *quam honorandus est!* utraeque flexionis expertes, v. Borda v. 55. Grammatici arabes externam formam spectantes id explicant ex st. IV: *quid honoravit eum!* et أَكْرِمْ imperativum habent st. hujus; sed haec parum veri similia esse et e re ipsâ et e grammaticorum litibus apparet [2]). Videtur potius forma verbalis ex adjectivi intensivi ratione (§. 251 sq.) sumta, ut tota locutio مَا أَكْرَمَ زَيْدًا interjectionem in accusativo contineat *quam ho-*

1) grammatici ex حَبُبَ contractum putant, quia omnia verba simili sensu dicta exemplum حَسُنَ sequi docent.

2) v. Sac. anth. p. 33 sq. 39. 52. 155 not. p. 389. Har. p. 30.

noratum Zeidum! indeque forma أفعل vocativi instar decurtata esse. Atque formatio eadem est quae adjectivi intensivi: radices med. و et ي mediam consonantem faciunt, ut ما أقوله, أقول به, *quam loquax est!* (§. 391); forma e st. IX et XI. non formatur, quia adjectivum his respondens superlativae notionis non est, ut circumscribendum sit: ما أحسن بياض هذا الثوب *quam alba est vestis haec!* (§. 252); neque forma derivatur nisi e stirpe triliterâ, raro ex st. IV, ut forma simili modo circumscribenda sit, e. c. ex st. VIII. ما أحسن انتقاله *quam bene migrat!* Vel diminutiva inde derivantur, quae e verbis nunquam prodeunt. — Praeteritum si exprimendum est, كان inseritur (§. 202. 208): ما أكرم ماكان زيدًا vel ما كان أكرم زيدًا *quam honoratus erat Zeid!*

500 Grammatici ex particularum stirpibus sive primitivis sive † decurtatis nomina derivarunt varia, ut هوّ, قدّ, منّ ex هو, قد, من; ex ما adjectivum ماوي v. مووي, similiterque e literarum nominibus decurtatis (§. 68), ut ex رأ رائي vel راوي.

APPENDIX I.

De formis in pausâ mutatis.

Haec mutatio post formas demum perspectas bene describi potest, placetque nunc eam uberius quam §. 143 fieri potuit, explicare. Quaedam ex Arabum grammaticorum thesauris depromsit Lumsden p. 651 sq.

Vox in pausâ quiescat oportet in sonis firmis et claris, aut consonante firmâ aut vocali merâ; hanc vero dico vocalem sine nunnationis tinnitu. Vocalis autem in pausâ per se producitur. Igitur breves vocales finales abjiciuntur quae e solâ vocum juncturâ pendent, seu terminationes casuum et modorum. Unde terminatio fem. ـَةْ, quae ob vocalem accedentem in ـَةٌ transit, in pausâ mera servatur. In reliquis autem nominibus accusativi terminatio *an* non prorsus abjicitur, sed vocalem servat jam producendam, ut زَيْدَا ex زَيْدًا, أُخْتَا ex أُخْتًا (*soror*), quod cur in accusativo potissimum fiat, v. §. 337. Jam vero si nomen formae قَتْلٌ terminationem amittit, vocalem esse ante ultimam radicalem in pronunciationis subsidium assumendam patet. Et potest quidem proxima intrudi *a*; sed aliâ ratione potest et vocalis casus quasi a fine retracta manere, ut بَكُرْ e بَكْرٌ, بَكِرْ e بَكْرٍ; neque tamen bene feruntur formae quales بِكُرْ, quia forma بِكُرٌ ab omni analogiâ aliena est nunquamque orta. Quodsi ultima radicalis ء fuerit, semper vocalis finalis retrahitur, cum ء per se facile vocalem protrudi sinat, ut خَبُو, خَبِي, خَبَا ex خَبْءٌ etc.

Ut nunatio nominum perit, ita sonus *n* in modo emphatico leviori (§. 225) simillimus visus, ut vocalis in fine jam producatur: يقتلا ex يقتلن, تقتلي ex تقتلن, يقتلوا ex يقتلن.

Sed vocalis brevis ad ipsam radicem pertinens in pausâ cum abjici nequeat, producta notatur ه in fine scripto, ut يسره ex يسر formâ g'ezmatâ. Idem fit in particulis, ut لمه *cur* ex لم §. 465, et pronomina هيه (هيا quoque) et هوه ex هي, هو §. 165, quorum vocalis finalis ǎ linguae ad radicem pertinere visa est. — Pro قاض §. 402 tamen nonnunquam قاض reperitur, ut cum nunatione necessario reticendâ etiam vocalis radicalis pereat.

Ceterum pausa praeter Koranum, de cujus pausae ratione singulari grammatici Arabes multum disceptarunt, praecipue in versuum fine conspicienda est notatuque dignissima.

APPENDIX II.

De scripturâ vocalium arabicâ cum persicâ comparatâ.

Vocalium scribendarum ratio, quâ in scripturâ semiticâ nihil difficilius, in formarum doctrinâ probâ nihil gravius esse potest, haud scio an ullo adjumento felicius possit intelligi et explicari, quam ex scripturâ linguarum peregrinarum ex semiticâ seu arabicâ derivatâ, qualis est *persica* potissimum [1]). Nam cum scriptura semitica ex ipsius linguae semiticae indole prodierit neque linguae diversae stirpis bene idonea: e scripturae in linguam peregrinam traductae ratione singulari

1) haud minore cum utilitate comparatur scriptura *mauro-hispanica*, cujus specimina dat de Sacy, Not. et Extr. T. 4. p. 628. T. 11. p. 329 sqq.

facillime intelligitur, quae fuerit scripturae tum temporis in ipsâ Arabiâ ratio. Operae igitur esse duxi, quae singula supra de vocalium scribendarum ratione dixi, cum persicâ scripturâ comparata eque rei ipsius rationibus considerata hic in ordinem breviter redigere, quo major inde doctrinae huic paulo obscuriori lux affulgeat.

Est in persicâ ut in arabicâ scripturâ lex summa, vocales breves non scribi (longas literis ا و ي). Nam vocalis praecedenti sono consonanti videtur intime juncta ab eâque haud divellenda esse. Quare ut hoc jure fiat, duo requiruntur. Primum, ut omnino litera praecedat, cui sonus vocali appensus et nexus, et quacum vocalis brevis scripta jam cogitari possit. Igitur si vocalis ab initio vocis est, soni cui vocalis inhaereat vicem subit أ i. e. spiritus lenis, ut ام *'em*, اميد *'umid*, similiterque cum longâ vocali او *'û*, اين *'în*, quod ا simulac vox ejusmodi priori jungitur haud scribitur, ut پيرم *pirem*, ازين *ezîn*. — Eadem est scripturae arabicae totiusque semiticae ratio. و et ي ab initio vocis si in vocalem sonum emolliuntur, possunt quidem solae scriptae retineri, si pronunciatio vocalis paullatim orta est, ut Arabes multi ؤقود pronunciant *ukûd* (pro *wukûd*), hamzâ ad pronunciationem literae و vocalem signandam superscripto (Sac. anth. p. 17, 15); sed dilucidius ا praeponitur.

Deinde ratio tota mutatur si vocalis *vocalem* sequitur; patet enim per se, vocalem secundam necessario scripto exprimendam esse; etenim deest prorsus sonus consonantis cui vocalis altera inhaerere possit. Quare et *brevis* et longa vocalis post vocalem (sive scriptam, sive non scriptam, prout longa vel brevis est) scribenda est, ut pers. پاي *pâi*, باو *be'û*, پاي‌ام *pâi 'em*. — Semiticâ in scripturâ ob linguae concursum vocalium evitantis rationem peculiarem hoc omnino raro evenit, putoque totam scripturam vocalium semiticam

primitus aliam induere debuisse formam, si hic vocalium concursus in antiquà linguà frequens fuisset. Sed est tamen ubi hoc eveniat: 1) in diphthongis *au* et *ai*, ubi brevium vocalium prior post consonantem, ut alias, semper omittitur, posterior (و vel ي) jam necessario semper scribenda est. Praeterea vocales duae breves non nisi rarissime concurrunt, ut in قُيِلَ, cf. §. 133. — 2) Vocalis â haud raro in arabicà linguà ante aliam vocalem *i* v. *u* est. Atque vel brevis *i* ita in medià voce literà ي scribenda est, ut قَادِرٌ. In fine tamen vocis vocalis brevis post â haud scribitur, in antiquâ scilicet linguà haud audita, sicut omnino vocalium brevium in vocis terminatione haud usitata est scriptura §. 116. 105 cll. cum §. 81. — 3) Remotius autem ex his omnibus explicanda est scriptio ؤ ئ, de quà §. 116-119 dubitans tum et fluctuans quaedam dixi. Potest vero res sic confici. Arabes medià in voce pro ا radicali scribunt و ي, si vocalis *u* v. *i* auditur; quae scriptio a brevibus vocalibus, ut semper, progressa deinde ad longas translata est. Fit id ab initio syllabae, sive post vocalem *a* sive post consonantem, ut §. 116. 117 dictum; cf. scripturam mauro-hispanicam. Sed vel ubi vocalis *u* v. *i* praecedit, و v. ي pro ا scribitur, ut sequens *ă* (quae vocalis plerumque sequitur) scripturâ haud exprimatur. Etenim si *ŭ-ă*, *ĭ-ă* scribendum est, prior potius sonus vocalis hoc in nexu insuper altius auditus literà notatur, cui sonus *ă* inhaereat, ut alias consonanti; alioquin ا scriptum potius â solum notaret. Ita in scripturâ mauro-hispanicâ دِي *dia*, أَغُو *agua* etc.; similiterque Arabes دَنُؤَ; sequitur هَاذِئَ etc. Deinde ad longam id vocalem tralatum sive sequentem ut سُؤَالٌ sive praecedentem, ut خَطِيئَةٌ, ubi probe

tenendum est, antiquitus haec خطيئة سول scripta esse, ut res eodem redeat; cf. mauro-hisp. شيالش *cielos* [1]). Jam in his facillime sonus *semivocalis j* v. *w* e priori *i* v. *u* inter duas vocales oritur: sed ubi Arabes ؤ v. ئ scribendum praecipiunt, semper purus vocalium sonus cernendus est: hoc enim ipsum hamza his literis impositum notat, esse literas has ab initio syllabae ita legendas, quasi ab ا inciperent i. e. mero vocalis sono. Cf. §. 426.

In fine vocis Persae vocalem vel brevem scribunt, cum vocalis hoc in situ paulo productior esse possit, ut تو *tŭ*, كه *kĕ*, جامه *g'amĕ*, cum suffixo را autem ترا *tŭrā*, كرا *kĕrā*. Atque in Arabum quoque sermone vocalium in fine vocis scriptionem paulo fortiorem esse v. §. 83-85. Persae observant et hoc, ut ه vocalis (ĕ) loco non scribant nisi in fine vocis.

APPENDIX III.

De infinitivi formis uberiora.

De formis infinitivi §. 276 sqq. rem paulo graviorem notare omisi. Patet enim penitius scrutanti, duas esse infinitivi formis origines. Infinitivi proprii et proximi forma e formâ conjunctivi s. imperfecti stirpium omnium prodit, sicut Latinis aperte cognata sunt *amare* et *amarem*, Hungaris *seretni* et *seretnem*. Quam enim actionem *amarem* ut quae fieri possit ponit, eam *amare* similiter ut cogitatam tantum, sed sine personae notatione ponit. Sic oriens infinitivus a verbo proxime pendet neque statim omnium substantivorum instar sine discrimine est. Atque haec inf. origo

---

1) similiter in nominibus peregrinis ديون *Dion*, لاوُنْ *Leon*.

est in antiquâ linguâ semiticâ, ut hebraeâ; in arabicâ inde superstes est inf. فَعْل ab intrans. فَعِلَ, يَفْعَلُ, et لِدَة ex وَلَدَ, يَلِدُ §. 379. Sed deinde formarum abstracti usus qui in hebraismo jam incipit, adeo praevaluit, ut in arabismo multo sint frequentiores, laxatoque veteris infinitivi usu omnes et antiquae et novae formae ejusdem fiant usus liberioris; infinitivus enim arabicus pleno substantivi jure et flexione utitur. — Hae autem abstracti formae in stirpe praecipue I. maxime esse possunt variae; videsque in his novis derivationibus formas pro notionum varietate vel distinctiores quam in verbo. Ita nec temere est quod formae leviores فُعْل et فَعْل ab activae, longiores inserto û v. â ab intransitivae notionis verbis descendunt: nam illorum actio celer est et facile transiens. Solentque pro significationis similitudine formae distingui; cujus generis hic afferamus quae Lumsd. p. 229 sqq. suppeditat: 1) فِعَالَة a verbis *artes*, vel *munera* significantibus: تِجَارَة, عِبَارَة, زِرَاعَة, كِتَابَة, صِيَاغَة, خِيَاطَة, سِيَادَة et fluctuante ـِ-ـَ دَلَالَة, وِلَايَة, إِمَارَة. — 2) a verbis sonum significantibus صِيَاح, نُبَاح, saepius per *u* صُرَاح, بُغَام, نُعَاق, نُهَاق; et صَجِيج, هَدِير, صَهِيل, صَفِير, نَعِيب, غُوَاث. — 3) a verbis fugae vel incitandi شِرَاد, ضِرَاب, حِرَان, طِمَاح. — 4) a v. aegritudinis et morbi سُعَال, دُوَار, سُوَاف. — 5) a v. coloris حُمْرَة, خُضْرَة, سُمْرَة, كُدْرَة; notatu dignum idem *u* apparere in collectivis §. 311. — 6) a v. agitationis, perturbationis دَوَرَان, جَرَيَان, غَلَيَان, نَزَوَان, خَفَقَان.

Similes formarum distinctiones in substantivis invaluerunt: substantiva rem fractam, fragmenta significantia: فُتَات, حُطَام, دُقَاق; particulam sejunctam قُطَاعَة, قُطَارَة, قُلَامَة, قُرَاضَة, سُلَالَة; signum seu notam animali inustam كِشَاح, مِلَاط, جِنَاب, عِرَاض; tempus quo res fieri solet صِرَام, قِطَاف. Cf. Lumsd. p. 253 sq.

§. 278. Formas infinit. stirpium derivatarum raras per â affert Lumsd. p. 245 st. V. تِكِلَّام, تِمِلَّاق, تِحِمَّال, VI. اِدِّيرَاس, contractas طِعِنَّان ex تِطَاعِن, طِيَرَة خِيَرَة ex V. تَطَيُّر تَخَيُّر haud dubie vocali â in خِيَار correptâ ob ة accedens. Idem notat pro جِوَار inf. III. raro dici جَوَار, formâ minus dilucidâ, et pro تَفَاوُت inf. VI. dici posse تَفَاوِت, sono scilicet *u* ob و consonantis loco tenendum evitato.

Ibidem moneri fusius poterat, infinitivi notationem per part. pass. ex omnibus stirpibus derivatis haud ita raro occurrere, ut مُطْرَد i. q. إِطْرَاد IV. Taraf. M. v. 70; مُتَقَلَّب V. Locm. f. 19, مُنْحَدَر VII. Koseg. chr. p. 147, 15; et inf. III. nonnunquam sine terminatione fem. esse, cf. Lumsd. p. 251. His respondent in st. I. infinitivi مَكْذُوب et مَكْذُوبَة Lumsd. p. 223. Cf. gr. cr. hebr. p. 316. — Infinit. st. II. nonnunquam respondet verbo cognato st. V. vel VI, et تَفْوِيض a تَفَاوَض Lemmingii spec. p. 22, 17. 18.

ADDENDA.

P. 1. not. 1. adde Taraf. M. v. 31.

P. 6. §. 10 et 11. De linguae, quae nunc in Arabiae penetralibus inter Beduinos viget, ratione meliora et certiora tandem nos edocuit J. L. Burckhardt, notes on the Bedouins and Wahábys (London 1830) p. 211. Locum memorabilem integrum describere placet: "The Bedouin dialect is every where different from the Arabic spoken in towns and villages, even among these tribes whose territories adjoin the inhabited places, and who mix in frequent intercourse with town's-people. The Bedouins use a dialect much more correct and grammatical than the low language of the Syrian and Egyptian mob, who is wholly excluded from the encampments of the Desert. There is, however, among the Bedouins themselves, a great variety of dialects; — but they all agree in pronouncing each letter with much precision, expressing its exact force or power, which, with respect to the letters ظ ض ذ ث, is never the case among the inhabitants of towns. The Bedouins agree also universally in using, as common, many select words, which in the towns would be called 'literal terms' (كلام نحوى) and in speaking always with grammatical accuracy. — I shall here venture to affirm, that by far the best Arabic is spoken in the Desert, and that Bedouins are as much distinguished from others Arabs, by the purity of their language, as they are by that of their manners. That they have preserved, during so many centuries, the purity of their language, without books or writings, may with probability to be ascribed to the frequent practise of learning by heart and reciting poetry. Young persons are thus accustomed to the use of select and elegant expressions; and there are always in the camps some old men who take delight in explaining the recondite meanings and other difficulties that may occur in the poems."

Dolendum tantum, quod haec in singulis non demonstraverit vir diligentissimus.

P. 12. not. 1. Ad haec scripta nuper accessit J. C. Lindberg: sur quelques médailles cufiques dans les cabinet du roi de Danemarck, et sur quelques manuscrits cufiques. Avec XII planches. (Copenhague 1830. Cf. Gӧtting. Gel. Anz. 1830. p. 1742 sqq.). Liber ob exempla scripturae cuficae et plurima et diligentissime expressa qui inspiciatur dignissimus. Placet hic quaedam supplementi loco annotare. 1) §. 20-22. Lineae literarum diacriticae quae in vulgari scripturâ in puncta abiere, in cuficis aliis prorsus desunt, in aliis rarius, in nonnullis semper aspersae sunt, sed in multis a scribis serioribus et colore diverso, ut viridi et atro pallido; et ة in paucissimis lineis duabus notatum est. Cf. Lindberg p. 56-66. — 2) ad p. 48. l. 12-15. Haec scribens de cuficis Sacyum gr. I. p. 52 nimis fidenter secutus sum. Nam ratio diversa est. Hamza simplice puncto vocali notatur diverse pro ratione pronunciationis diversâ posito, non autem rubri coloris, qui est vulgaris, sed *viridis*, in quibusdam cdd. *flavi*; ut hamza adeo colore tantum diverso signetur; cf. Lindberg p. 56. 64. Hinc dilucidius in codd. serioribus seu africanis huic puncto aliud signum sueto colore vocalem signans apponitur. Quod autem Sacy de lineâ horizontali viridi et puncto insuper flavo tradit, quo nitatur nescio; errorem subesse puto. Nam potest quidem ا ab initio vocis hamzatum eâdem quâ Veçla lineâ horizontali praepositâ notari, eâque vocalis puncti situm diversum imitante: sed hoc si fit, sonum hamzae fere veçlae instar elidendum esse lector monetur (cf. §. 114); sic enim praecipiunt doctores quidam Koranici, ut v. c. مَنْ أَمَرَ legatur *ma-namara* (cf. Not. et Extr. T. 8. p. 323). Hinc in cuficis nonnullis (Lindb. n. IX) ا lineâ hac et puncto vocali caeruleo simul notatur, ut lectori optio detur. — Ex his paulum mutanda sunt quae p. 73. l. 21 de Veçlâ dixi. —

3) ad P. 50. §. 89. G'ezma in cuficis quibusdam cdd. rarissime pingitur nec frequentius nisi literae رْ superscriptum; est linea obliqua rubra. Lindb. p. 65. — 4) ad §. 141. Eâdem e ratione in cdd. cuficis nonnullis lectiones variantes saepius notatae sunt punctis signisque diacriticis diversis coloribus scriptis; vocalium color ruber, qui vulgaris est, variatur viridi, flavo, caeruleo; nonnunquam lectio anceps puncto flavo tantum vel caeruleo notata est; v. Lindb. p. 53. 57 sqq.

§. 54. De origine literarum ظ ذ ث nunc aliter censeo. Nam in plurimis radicibus, ut in pron. ذَا, sonos simplices ط د ت primitivos duco; ii in molliores et tenuiores ظ ذ ث transierunt, ut hi demum soni ancipites Hebraeis in duriores צ ז שׁ mutati sint.

§. 55. Vis nominis المطبقة diligentius investigata in eo vertitur, ut literas notet quae linguâ contractâ et *palato appactâ* pronunciantur.

§. 86. Hamza in nonnullis cdd. et edit. literae ا postponitur, ut بَرَاءَتٌ. Eo utilius igitur est signum Meddae.

§. 104. Quae hic et §. 402 de صَلَوٰةٌ etc. notavi, iis comprobantur quae Lumsden p. 32. 697 dicit: Alif in صَلَوٰةٌ etc. pronunced with a broad swelling sound, approaching to that of the letter Wao, the form of which it generally assumes, at least in the dialect of the people of Hijaz.

P. 59. l. 8. 9. Potest etiam vocalis *u*, si e formae vi minus gravis est, in *i* ante ي transire: شِيُوخٌ e شُيُوخٌ §. 391.

§. 115. Subtilius inter ا mere vocale et أ discrimen ita describit Lumsd. p. 20: مَالٌ is a fine flowing sound, proceeding apparently from the throat upwards; رَأْسٌ is uttered

with an effort, and seems to proceed directly from the breast. Idem discrimen vult esse in قول - بوس, قبل - بيم.

§. 126. Nota literas easdem, si posterior e suffixo est, cum id forte fortunâ accedat stirpique laxius jungatur, haud coalescere, ut اهللكم (forma g'ezmata st. IV. cum suff.), اجبهه (imperat.) et talia semper diremtis literis iisdem quamquam nullâ vocali mediâ scribuntur.

§. 129 - 131. Arabes multos ad contractionem similium literarum esse maxime proclives, ex Lumsd. p. 483 sqq. patet; ita محم ex معهم *cum iis*, اجامع st. VI. ex اتجامع.

P. 71. not. 3) oppositum est quod grammatici روم vocant, v. Mém. de l'acad. T. 50. p. 340.

§. 136 et §. 39. Diphthongi correptae exempla rarissima sunt nec nisi in particulis: سوف in سف §. 205, ليس in لست §. 479; أيش §. 493 in vitâ vulgari in اش transire potest.

§. 137. Vocalem *u* ex Vezlà manere *posse* tradit Lumsd. p. 656, ut ex اخرج : قالت اخرج vel قالت.

§. 150. p. 82. Radicis ab iisdem consonantibus incipientis exemplum est دد vel diductius ددا, ددن *voluptas* cf. ود. Hic mansit antiqua stirps inculta *dăd*. Sed hoc unicum fere suo in genere. (ددا habet Zuz. ad Taraf. v. 3; ددي schol. Har. p. 83, minus bene, puto).

§. 153 - 162. quae de vocalium in stirpibus e soni naturâ variatione et ratione dixi, magis magisque cognovi stamina esse doctrinae late patentis, gravissimae. Quaedam hic fu-

sius persequi liceat: 1) vocalis ante secundam radicalem brevis non diduci tantum potest ut sonus ejus in vacuâ secundâ reciprocetur (§. 155. 240. 311 etc.), sed etiam e contrario ob vim, quae in eam cadit, toni majorem brevem sequentem pellere et obtundere; nec tamen nisi *i* et *u* levioris soni pelli bene possunt. Sunt autem haec praecipue ob poetarum licentias notanda. Ita in verbis intransitivis, ut شَهِدَ transeat in شَهْدَ vel sono vocalis e notione formae gravissimae *i* redeunte شِهْدَ et hinc شِهِدَ, حَسْنَ in حُسْنَ, in passivo ضُرِبَ in ضُرْبَ; in nominibus ut فَخِذٌ in فَخْذٌ, فِخْذٌ et فِخِذٌ, عَضُدٌ in عَضْدٌ, وَعْلَةٌ ex وَعِلَةٌ (Tebr. ad Ham. p. 96), part. VIII مُنْتَفِخٌ in مُنْتَفْخٌ; etiam ubi ultima radicalis e formae vi vocali caret, ut elisâ vocali secundae brevi ultima jam necessario vocalem brevem asciscat, ut اِنْطَلْقَ ex اِنْطَلِقْ imperat. VII, يَلْدَ ex يَلِدْ in versu أَلَا رُبَّ مَوْلُودٍ وَلَيْسَ لَهُ أَبٌ وَذِي وَلَدٍ لَمْ يَلْدَهُ أَبَوَانِ (i. e. *nonne saepe filius est sine patre* (s. ignobilis) *et pater haud nati a parentibus?*); poetice vel أَهْيَ *an ea* ex هِيَ. Rarissime *a* eliditur, ut poetice سَلْفٌ *majores* pro سَلَفٌ, cf. §. 312. 478. Lumsd. p. 167. 348 sqq. — 2) similis est vocalis longae in antepenultimâ post fem. terminationem subjectam correptio, quae plerumque haud usitatur nisi *post syllabam longam* tonum sistentem; hoc adde §. 162. p. 89. — 3) vocalem minus gravem et necessariam ex vocali alius syllabae necessariâ et distinctâ, longâ praesertim, seu secundariam e primariâ oriri ab eaque totam pendere, res est in arabismo gravissima, sed in nullâ magis quam in *hungaricâ* linguâ constans et perspicua. Nonnunquam vel latius serpit, ut

Arabes quidam formam فَعِيل, si non nisi gutturalis vocales dirimit, efferunt فِعِيل, ut شِهِيد, رِغِيف, نِحِيّ v. Lumsd. p. 348. — Vocalis ŭ in primâ rad. secundaria praeter formam فُعُول §. 156. non apparet nisi in formis فُعَال, in quibus â ex ô ortum est, ut hujus soni memoria in brevi vocali servata sit, et in nominibus r. tert. و ي §. 161 b.

Ad §. 163 breviter notare neglectum est, verbum pluriliterum non ultra quatuor, nomen non ultra quinque radicales excrescere posse.

§. 174 stirpis XII. exempla alia: اِحْدَوْدَبَ *gibbosus fuit*, اِمْلَوْلَحَ *sale plenus fuit*; اِذْلَوْلَى *subduxit se*, cf. porro اِثْنَوْنَى, اِفْعَوْعَمَ, اِغْدَوْدَنَ; اِحْلَوْلَى etiam cum objecto; adject. ذَلُولِي.

§. 175 stirpis XIII. unica fere exempla reliqua sunt اِخْرَوَّطَ *implicitus, prolixus fuit*, اِجْلَوَّذَ *robustus* (cf. adject. جِلْوَاذ) *fuit* et hinc *celeriter ivit*.

§. 186. Litera st. VIII. nonnunquam vel cum simili radicali *secundâ* coalescit, ut قَدَّرَ corripiatur ex اِقْتَدَرَ *potens factus est*, حَسَّى ex اِحْتَسَى, vocalis, ne cum st. II. confundatur, plerumque est *i* in primâ. v. Lumsd. p. 85. 475. 488.

§. 191 sq. Lumsden p. 136 exempla quaedam suppeditat tertiae radicis quadriliterae geminatae: اِدْرَمَّسَ *tacitus fuit*, اِجْرَمَّزَ *congregata est* (tribus), اِدْرَمَّجَ *intravit* rem,

اِهْرَمَّعَ *agilis fuit.* Sed cum in his omnibus م geminetur, probabile est, formam eandem esse ac st. III. quadril. ut ن in م transierit, cf. §. 187. Substantiva inde هِرْمَعٌ etc. Kam. notat. Sed in اِهْبَنَّخَ *fastuosus fuit*, tertiae geminationem eandem puto quae est quartae st. IV. Exemplum stirpis III. quadrilit. cum objecto constructae dat Lumsd. p. 195 in versu:

اِنِّي أَرَى ٱلنُّعَاسَ يَغْرَنْدِينِي أَطْرُدُهُ عَنِّي وَيَسْرَنْدِينِي

video somnum occupare me, propello eum sed praeoccupat me.

§. 210. p. 123. Lumsd. p. 113. vult لِ hoc sensu cum *secundâ* quoque personâ et primâ occurrere, ut لِتَأْخُذُوا مَصَافَّكُمْ *sumite ordines vestros!* Etiam لَ pro لِ dici posse putat p. 112. Sed volupe fuit cernere, Lumsdenium seu potius Arabes grammaticos eodem prorsus modo, quo equidem feci, de imperativi ex f. g'ezmatâ ortu (p. 110) et de formarum تَقْتُلُنَّ §. 224 ex تَقْتُلُوا derivatione p. 107) sentire [1]). Idem tamen male, ni fallor, discrimen sensus inter emphaticam f. gravem et levem §. 226 facit p. 105.

§. 225 not. 1) v. porro vers. in Taraf. ed. Vull. p. 45.

§. 229 sq. Lumsden. p. 127. 170-72 notat, imperf. st. I. ex quocunque verbo novum formae يَقْتُلُ derivari posse, ut *subigendi*, *vincendi* notionem quasi recenter *activam* teneat (لِلْمُغَالَبَةِ), ut يُضَارِبُنِي فَأَضْرِبُهُ *debellat me ut ego eum vincam* (bellando).

---

1) imperativum ex optativo ortum monstrat etiam *hungarica* lingua.

§. 233. Secundum Lumsden. p. 147 formae occurrunt quales تَتَقَطَّعَتْ 3 ps. f. sg. perf. st. V, تَتَشَابَهَتْ st. VI, feminino sg. duplici تْ et praefixo et suffixo notato, quocum cf. תְּבֹאתָה gr. cr. hebr. p. 488.

§. 239 p. 140. Cum notionis formarum distinctio quantum fieri potest servanda sit, dubitari potest, annon adjectiva talia (cf. porro ضَرْبٌ Taraf. v. 83) correpta sint ex formis vere adjectivis, ut عَدْلٌ ex عَدِلٌ. Certe etiam reliqua flexio adjectivorum est.

P. 143 l. 2 inf. Pro *semper* lege *fere semper*; nam nonnunquam *ŭ* conspicitur, ut يَقُظٌ, جَزُعٌ, عَجُلٌ, نَدُسٌ.

P. 144 n. 3). Rarissime ante â vel in adjectivo ٱ ingruit, ut دِفَاقٌ Taraf. M. v. 26.

P. 145 l. 9. Femininum nonnunquam substantivi loco est, ut لَاغِيَةٌ *futilia loqui*, عَافِيَةٌ *securitas*; similiter nonnunquam fem. ex aliis quae cogitari possunt adjectivi formis, ut سَارُورَاءُ *laetitia*. Frequentior paulo forma ejusmodi est تِفِعِّلَى, ut خِيرِّيٌّ *gloriatio impensa* haud dubie ex adject. خِيرٌ §. 248, دِلِّيلَى, رِدِّيدَى, رِمِّيَّا, (*fervor jaculandi*), قِتِّيتَى, حِجِّيرَى, خِصِّيصَاءُ. Interim quaedam e st. II. et cognatis derivata sunt, ut *infinitivi* harum stirpium dici possint, ut خِطِّيبَى.

§. 249. Hic paulo distinctius erat dicendum, abstracto si longâ vocali ante ultimam rad. insertâ formatur, geminas literas divelli, v. p. 312 *not.*

§. 250. Adde عَرَمْرَمٌ *numerosus* Wakidi Aeg. p. 59, 4. Ham. p. 122, عَشَمْشَمٌ *audax* Ham. p. 104. غَذَمْذَمٌ *ingens* p. 702.

§. 252. Lumsd. p. 306-9 formam adjectivi comparativi nonnunquam ex stirpibus verbi derivatis (ut أَكْرَمُ *beneficia plura largiens* a st. IV. أَكْرَمَ *benefecit*) et ab adjectivis colorum (ut أَبْيَضُ مِنْ *albior quam*) derivari exemplis probat.

§. 254. Nota differre posse مَقْبَرٌ *sepeliendi locus*, si de *unius* hominis sepulchrali loco sermo, a مَقْبُرَةٌ *loco sepulchrali omnino*, de pluribus, coemeterio; v. Lumsden. p. 317. Formam مَفْعَلَةٌ idem notat *causam* quoque, *qua* quid fiat, innuere posse, ut الوَلَدُ مَجْبَنَةٌ وَمَبْخَلَةٌ *liberi sunt causa animi pusilli et avaritiae.* — Forma مُفْعُلٌ productâ vocali secundâ est in مُغْلُوقٌ, مُغْرُودٌ, مُغْفُورٌ, مُغْثُورٌ Lumsden. p. 312. — §. 257. مُلْتَقًى v. hoc sensu Taraf. M. v. 30.

§. 258. Diductiores abstracti formas offert Lumsd. p. 219 قُرْبَانٌ, عُرْيَانٌ, فُرْكَانٌ.

§. 259. *not.* 1). Notandum hic, vocalem penultimae *a* si ultima syllaba levius sine vocali finali effertur, vi suâ ita auctâ *produci* solere, ut يَمَنِيٌّ, شَأْمِيٌّ et يَمَانِي, شَامِي; v. Zuzeni ad Taraf. M. v. 31. Respondent formae hebraeae יְמָנִי. — Ceterum ut שִׁילֹנִי adjectivum ex שִׁילֹה decurtato

pro שִׁירְלָן, ita بَهْرَانِيّ Sac. anth. not. p. 149 a tribus بَهْرَاءَ formâ decurtatâ e بَهْرَان et alia. — hinc صَنْعَانِيّ et صَنْعَارِيّ.

§. 265 adde, posse et levius مَلَكُوَةٌ pronunciari, et novam fem. terminationem accessisse in جَبَرُوتِيّ juxta جَبَرُوتٌ; fem. جِبِرِيَاءُ cll. §. 286 ortum puto ex decurtatâ formâ â (ô, ù) ex *ût*; vide aliud exemplum سِعْلَاءُ p. 203.

P. 165 l. 1-6. Forma infinitivi تَفْعَالٌ grammaticis aliis superlativi sensus esse videtur (Lumsd. p. 225), aliis simplicis (Zuz. ad Taraf. v. 53); in paucis de superlativo formae longioris sensu non dubito. Harir. p. 291 vult sola تِبْيَانٌ, تِلْقَاءُ in priori syllaba *i* tenere.

P. 168 l. 1. Formam adjectivi فُعَلَةٌ quae haud raro intensivum notat, eâdem novâ formatione, cui collectiva multa originem debent (§. 203), ortam ita puto, ut *a* secundae radicalis actorem, *u* passivum primae cum *labore* vel *studio* agentem notet; ab abstracto tamen haud dubie prodit forma, ut rarius msc. فُعَلٌ obvium sit, ut لُهَمٌ *multum edens*, زُفَرٌ Tebr. ad Ham. p. 70, 18. Affinis huic forma *ă* omisso notat intensionem passivi, ut لُوْمَةٌ, عُذْلَةٌ *valde reprehensus*, ضُحْكَةٌ *valde irrisus* Lumsd. p. 302.

§. 285. p. 169. Opera est notare, terminationes f. *á* et *áu* in substantivis saepe ejusdem sensus et usus esse, ut جُلَّى et جُلَّاءُ *grave*, *infortunium* Zuz. ad Taraf. 74.

§. 293 p. 173. Si شَمْسٌ *sol* fem. cum قَمَرٌ *luna* msc. comparatur, genus eorum probabile fit ex veteri religione et mythologiâ fluxisse, eâdem fere ratione quâ ducti proavi Germani genus idem distinxerunt. — §. 294 addendum, *mensium* quoque nomina ut aliorum temporum nonnunquam fem. esse §. 301.

§. 303. Simili modo linguae incultae pluralem notant spiritu longo suffixo, v. v. Humboldt in Abhandl. der Berl. Academ. 1823. p. 413. — Ceterum quod ordinem formarum collectivorum in grammaticis Europaeis receptum ut solâ formae externae specie nixum deserui, nunc eo minus doleo quod e Lumsdenio in his ut in multis aliis grammaticos arabes ordinem diversum sequi intellexi. Similiter infinitivi formas multo plures quam vulgo enumerantur, sed alio ordine Lumsd. exhibet. — Formae solitariae §. 313 melius ita distribuuntur, ut فعلان §. 310 subjungas, sono *â* suffixo; فَعْلَةٌ correptum putes e فَعَلَةٌ §. 309, et فَعْلَى referas ad فَعْلٌ §. 312.

P. 186 6. 7. 8. cll. §. 319. Nota autem, ex fem. adject. أُولَى, أُخْرَى a msc. أَوَّلُ, آخَرُ derivari coll. أُوَلُ, أُخَرُ, ut nunatio eodem modo quo in sg. desit, v. schol. ad Harir. p. 599. Idem scholiasta docet pro أُوَلُ hoc dici quoque أُلَى transpositio literis ultimis.

§. 334. Dualis terminationem poeticam in rythmo finali جُمَادَيْنَهْ (genit.) affert Lumsd. p. 503. Scilicet ex origine vocalis *a* erat, ob â (ai) praevium in *i* mutatum.

§. 377 p. 245. De transitu formarum يَيْبَسُ etc. in يِيبَسُ notandum, in dialectis multis pro تَكْتُبُ pronunciatum esse

تُكْتَبُ ex formâ antiquâ seu hebraeâ (Sac. anth. p. 64. Lumsd. p. 160); frequentior autem in omnibus dialectis hic sonus *i* fuit ante *a* secundae radicalis, ut haec sonorum *i*–*a* oppositio per totam linguam cerni saepe dictum est, ut تِذْهَب, تِعْلَم, يِحِبّ, اِشْقَى, et in reliquis stirpibus, ut اِتْقَبَّل, تِسْتَخْرِج, atque اِخَالُ pro أَخَالُ *cogito* vel in ornatâ oratione praefertur (Harir. p. 92). Igitur eo facilius sonus hic *i* ante pr. rad. ي (et و) similis soni invalescit, neque personarum discrimen hoc est, ut personae a ي incipientes hoc solae admittant, ut de Sacy putat (quem equidem auctorem nimis secutus sum); imo facilius, si quae persona, prima sg. ob ا huc inclinat. In verbo يِأْس ob أ mediae rad. haec pronunciatio potior habetur.

P. 246 l. 1-6. St. VII. contra ex r. pr. و ي rara est, quia molles literae و ي facilius cum fortiori ت quam cum ن coeunt.

§. 379. Infinitivi sine terminatione fem. exemplum rarissimum est in versu وَأَخْلَفُوكَ عِدَ الأَمْرِ الَّذِي وَعَدُوا (*et promissum tibi datum fefellerunt*) apud Lumsd. p. 234.

§. 381 in fine. Collectivi forma non prorsus deest (ut بِعَار a بَعِير), sed *rara* est. Consentaneum est quod Lumsd. p. 162 affirmat, vocalem *i* pro *a* imperf. st. I. minus facile post personas a ي incipientes ferri. Etiam infinit. III. فِعَال e r. pr. ي evitari tradit Lumsd. p. 244.

§. 399. In لَا أَدْرِ *nescio*, juncturâ frequentissimâ, forma g'ezmata e notione verâ suâ conspici nequit; sed sumen-

dum, vocalem in fine longam ob usum et compositionem perpetuam detritam et correptam esse, simili paene modo quo f. g'ezmata post لم venit §. 210. — Notandum porro, pro لَمْ أُبَالِ *haud curo* e st. III. dici posse contractius لَمْ أُبَلْ (Harir. p. 105), quasi stirps III. ob usum frequentissimum notionemque, quae stirpis simplicis videtur, in st. I. transeat.

§. 422. p. 295 l. 7. Similiter لَانَ poetice (Kam. p. 1722) ex اَلْآنَ *nunc*, cum ا articuli facile pereat atque insuper vox sit adverbialis. — l. 15. Lumsd. p. 693 notat vel scribi posse جُزْءٍ et ob *i* praecedens دِفْءٍ.

P. 297 *not.* Quod ultimo loco de ءَ suspicatus sum, verius esse inde quoque patet, quod in scripturâ mauro-hisp. vel legitur لَمْرْدَانْ = *laorden*.

P. 302. l. 10. 11. Nota ا primam rad. nonnunquam retineri, ut v. c. in infinit. st. VII. scribatur اِنْأِطَارٌ, quia recens ortus est inf. ex اِنْأَطَرَ.

§. 431. Discrimen inter vocales in مُدَّ hoc facit Lumsd. p. 657, ut e suffixi vocali potiori prior pendere possit, ut مُدَّهَا, مُدُّهُ.

§. 433. Hae stirpes in imperativo contractionem saepissime haud solvunt, ut اِجْمَرَّ, اِجْمَارَّ dicatur.

§. 438. Addo nunc سِتِّي *domina mea* (et cum articulo السِّتّ) contractum ex سَيِّدَتِي, serioribus scriptoribus frequentius usitatum.

§. 471. *not.* 1). De هُوِيّ cf. Tebr. ad Ham. p. 40.

§. 473. حاشي nunc potius ex st. I. derivo ut sit: *abest, deest* = praeter, cf. p. 367.

§. 496. لَ jurantis est praecipue in لَعَمْرِي *per vitam meam*, لَعَمْرُكَ *per vitam tuam!* Praeter hanc juncturam potius عُمْر notat *vitam*, cf. Zuz. ad Taraf. v. 68.

CORRIGENDA.

P. 5 l. 3 lege *lingua* — p. 7, not. lege Kopp pro Koppe — p. 9 not. 3) lege أُمِّيٌّ — p. 13 l. 10 lege *prophetâ* — p. 14 l. 15 lege د *b* — p. 20 l. ult. trahe س in columnam primam. — p. 21 l. 4 inf. lege أَلِفٌ — p. 23 l. 13 lege *praemissa* — p. 28, 9 lege سَأَلَ, سَأَلَ, سَأَلَ — p. 32. l. 13 lege *sermoni* — p. 33 l. 1 lege *ante* ر *et* ل *vocis* (deest ل) — l. 2 lege *pinguntur que* — l. 4 lege غُنَّةٌ — p. 36 l. 18 lege فَوْقَهَا — p. 37 l. 7 inf. lege *altius* pro *longius* — p. 38 not. lege παρασκευῆς — p. 41 l. 19 lege يَوْمٌ — p. 48 l. 6 lege *denotetur* — p. 49 l. 12 lege ٱلسَّمَآءُ — p. 52 l. 15 deest â post *longam vocalem;* nam de ī et ū praecedentibus v. §. 96. 108. — p. 57 l. 4 inf. lege مَرْمِيٌّ — p. 58 l. 3 inf. lege *duplicandum* — p. 64 l. 12 lege مَآئِدٌ — l. 16 lege ٱدَّرَأَ — p. 62 l. 3 lege *solā* — p. 63 l. 3 lege ٱبْنٌ — not. lege مُسْهِلَةٌ — p. 64 l. 8 lege سَيِّئَاتٌ — l. 18 lege *positum* — p. 71 l. 7 lege مُلُوكٌ. — p. 72 l. 19 lege ٱثْنَانِ *duo* — p. 73 l. 21 lege *ob hamzā* — p. 74 l. 4 lege فِي ٱلنَّاسِ — l. 3 inf. lege *conflata* — not. lege صَلَاةٌ — p. 78 l. 5 lege *uktúl* — p. 80 l. 1 lege ٱللّٰهُ — p. 90 l. 6 lege عِشْرُونَ — p. 91 not. lege ٱتَّقُوا — p. 95 not. ult. lege مُبَالَغَةٌ — p. 105 l. 5. 6 lege *quam quidem* — *notionem* — p. 106 l. 5 ٱسْتِقَادٌ — p. 109 l. 18 lege تُوُفِّيَ — p. 110 l. 19 lege بِكُمْ — p. 112 l. 12 lege *formis distinxerit* — p. 113 l. 7 lege *simpliciter* — p. 115 ult. قُلْ — p. 117 l. 7. lege إِذًا — p. 118 l. 1 lege دَنَاهُمْ — p. 119 l. 19 lege *conjunctivo* —

p. 120 l. 19 lege تَرَكُوهُ — p. 121 l. 3 deest *notione* ante *notio* — p. 126 l. 4 lege لِيُصْبِحْنَ — p. 132 l. 11 lege خَفِيفَةٌ — p. 134 l. 2. lege صَبِرَ — l. 8 lege بُعْدُ — p. 135 nota 1) pertinet ad 2 m. كَتَبْتَ — p. 136 l. 13 l. كَتَبْتَ pro كُتُبُ — p. 137 l. 9 lege يُقْبِلُ pro أُقْبِلُ — p. 139 l. 3 inf. lege قُتِلَ — p, 140 l. 4 inf. lege خَبِرَ — p. 150 l. 16 lege *quod u vocalem* pro *quod vocalem* — l. 4 inf. lege *dicitur* — p. 160 l. 6 lege *formae* — p. 165 l. 11. lege مُقَاتَلَةٌ pro مُقْتَتَلَةٌ — p. 168 l. 1 lege كُذُوبَةٌ — p. 172 l. 17 lege Lokmani — p. 175 l. 10 lege *cogitandam* — l. 11 repone المَوْتَةَ الأُولَى — *not.* 2) adde كَتَبَةٌ ante *habet* — p. 178 l. 3 inf. lege *idem* pro *dem* — p. 182 l. 21 lege كِعَابٌ — p. 185 l. ult. lege أُمْرُطٌ — p. 187 l. 6 lege 312 — p. 199 l. 16 lege دِيبَاج — p. 202 l. 6 قُرَادِثُ — p. 203 l. 5 lege *â et* pro *â ut* — p. 209. l. 15. lege الكُوفِيَّةُ — p. 215 l. 20 lege *praepositionum* — p. 219 *not.* lege *quantum* — p. 242 l. 1 lege tertium كِتَابٌ — p. 245 l. 22 lege بِيَاس — p. 248 l. 19 lege وَرَكَةٌ — p. 251 l. 17 lege طُولٌ — p. 255 l. 14 lege قِيمَةٌ — p. 256 not. lege *primitivo* — p. 272 l. 9 lege imperf. act. VIII يَرْتَضِي — *not.* hanc notam typothetae errore huc traductam trahe ad p. 273 l. 18-20. — p. 285 *not.* lege *quidam.*

...nes.

Al... Pho... & Heb...

Alphab. Arabum

Al... Pho... & Heb...	...ulum ...ano, ...cum.	minusculum vulgare, s. Neskhi. init.	med.	final.
1.		*) ا	ـا	
200.		*) ر	ـر	ـر
300.		شـ	ـشـ	ش ـش
400.		تـ	ـتـ	ت ـت ـتـ (m.)

arctius connexae.

[illegible]

Descripsit

Lapidi impressit J. Chr. Arnold Cassell.

